

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI

Aytül Rabia BAKIR

Danışman
Prof. Dr. Muhammet ÖZEKES

2010

YÜKSEK LİSANS
TEZ/ PROJE ONAY SAYFASI

2007800488

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Aytül Rabia BAKIR
Tez Başlığı : Para Alacağı Dışındaki İlamların İcrası

Savunma Tarihi : 01.11.2010
Danışmanı : Prof.Dr.Muhammet ÖZEKES

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Prof.Dr.Muhammet ÖZEKES	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Yrd.Doç.Dr.Mine AKKAN	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Yusuf KARAKOÇ	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	

Oybirliği (X)

Oy Çokluğu ()

Aytül Rabia BAKIR tarafından hazırlanmış ve sunulmuş "Para Alacağı Dışındaki İlamların İcrası" başlıklı Tezi (X) / Projesi () kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Utku UTKULU
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Para Alacağı Dışındaki İlâmların İcrası**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Aytül Rabia BAKIR

08.09.2010

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Para Alacağı Dışındaki İlâmların İcrası

Aytül Rabia BAKIR

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Bölümü

İlâmlı icra takibi, bir ilâm ya da ilâm niteliğinde belgeye dayanan alacaklar için başvurulabilecek bir cebrî icra yoludur. Buradaki alacak, para veya teminat alacağı olabileceği gibi, bunların dışında; bir taşınırın teslimi, bir işin yapılması, çocuk teslimi gibi başka bir şey de olabilir. Alacaklı, para veya teminata ilişkin bir alacağı varsa ilâmlı icra yolunu tercih edebilir, ancak para ve teminat dışında bir alacak söz konusu olduğunda, ilâmlı icra yoluna başvurmak zorundadır. Bu sebeple ilâmların icrasını, “para alacağına ilişkin ilâmların icrası” ile “para alacağı dışında kalan ilâmların icrası” olarak sınıflandırabiliriz. Para alacağı dışında kalan ilâmların icrası da, kendi içinde “para dışında kalan malvarlığına ilişkin ilâmlar” ile “şahısvarlığına ilişkin ilâmlar” olarak ikiye ayrılır.

Çalışmamız, para alacağı dışındaki ilâmların icrasına ilişkindir. Bu çerçevede çalışmamızın ilk bölümünde, ilâmlı icra takibinin dayanağını teşkil eden ilâm ve ilâm niteliğindeki belgeler üzerinde durulacaktır. Çalışmamızın ikinci bölümünde, para dışında kalan malvarlığına ve şahısvarlığına ilişkin ilâmlar incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İcra Hukuku, ilâm, ilâmlı icra, ilâmların icrası.

ABSTRACT
Postgraduate Thesis
Enforcement Proceedings for the Verdicts other than Pecuniary Claims

Aytül Rabia BAKIR
Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Private Law Department

Enforcement proceeding with judgment is a type of compulsory execution that can be applied to the claims which are documented with a verdict or a document constituting as a verdict. The claim mentioned herein may be pecuniary or a claim of collateral whereas it may be the delivery of a movable property, finalization of a work, delivery of a child or things other than money. The creditor may prefer the enforcement proceeding with judgment if he has any debts or collateral receivable; nevertheless, he has to apply for the enforcement proceeding with judgment in case of a receivable other than money or collateral. Therefore, we may categorize the enforcement proceedings as “enforcement proceedings for pecuniary claims” and “enforcement proceedings for verdicts other than pecuniary claims”. The enforcement of the verdicts other than pecuniary claims is divided into two as “the verdicts on assets other than money” and “verdicts on personal property”.

Our study concerns the enforcement of verdicts other than pecuniary claims. In the first part of our study within this framework, the focal point will be the verdict constituting grounds for the enforcement proceeding with judgment and other documents constituting as the verdict. As for the second and the last part of our study verdicts concerning other than money and personal assets will be discussed.

Key Words: Enforcement Law, verdict, enforcement proceeding with judgment, enforcement of the verdicts.

İÇİNDEKİLER
PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI

TEZ ONAY SAYFASI.....	II
YEMİN METNİ.....	II
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM
GENEL BİLGİLER

§1. İLÂMLI İCRANIN KONUSU OLACAK İLÂM VE İLÂM NİTELİĞİNDE BELGELER	3
I. İLÂM KAVRAMI	3
A. Genel Olarak	3
B. İlâmlı İcra Takibinin Konusu Olacak İlâmlar	5
C. İlâmlı İcra Takibinin Konusu Olacak İlâm Türleri.....	8
1. Verildikleri Mercilere Göre İlâm Türleri	8
a. Hukuk Mahkemelerinden Verilen İlâmlar	8
b. Diğer Mahkemelerce Verilen İlâmlar	8
2. Çeşitli Dava Grupları Sonunda Verilen İlâm Türleri.....	9
a. Eda Davaları Sonunda Verilen İlâmlar	10
b. İnşâî (Yenilik Doğuran) Davalar Sonunda Verilen İlâmlar	12
c. Tespit Davaları Sonunda Verilen İlâmlar.....	13
d. Kümülatif Davalar Sonunda Verilen İlâmlar	14
e. Seçimlik Davalar Sonunda Verilen İlâmlar	15
f. Terditli (Kademeli) Davalar Sonunda Verilen İlâmlar	17
g. Kısmî Davalar Sonunda Verilen İlâmlar.....	18
h. Mütelâhik Davalar (Hakların Yarışması) Sonunda Verilen İlâmlar ..	19
D. İlâm Kavramı Dışında Kalan Mahkeme Kararları	20

1. İhtiyati Tedbir Kararları	20
2. İhtiyati Haciz Kararları	22
3. Delil Tespiti Kararları	23
4. Nafakaya İlişkin Kararlar	25
II. İLÂM NİTELİĞİNDE BELGELER	28
A. İcra İflâs Kanunu Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Belgeler	29
1. İcra İflâs Kanunu' nun 38. Maddesi Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Belgeler	29
a. Mahkeme Huzurunda Yapılan Sulhler	29
b. Mahkeme Huzurunda Yapılan Kabuller	31
c. Mahkeme Huzurunda Yapılan Feragatler	32
d. Kayıtsız-Şartsız ve Tek Taraflı Para Borcu İkrarını İçeren Re'sen Düzenleme Biçimindeki Noter Senetleri	34
e. Temyiz Kefaletnameleri	35
f. İcra Kefaletnameleri	35
2. İcra ve İflâs Kanunu m.149 ve 150/1 Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Belgeler	37
B. Ceza Muhakemesi Kanunu' nun 253. Maddesi Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen "Uzlaşma Belgesi"	38
C. Özel Kanunlar Tarafından İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Başlıca Belgeler	40
§2. İLÂMLI İCRA TAKİBİNİN TEMEL AŞAMALARI	43
I. İLÂMI İCRA İLÂMSIZ İCRA AYRIMI	43
II. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI BAKIMINDAN TAKİBİN TEMEL AŞAMALARI	48
A. Takip Talebi (m. 35)	48
1. Genel Olarak	48
2. Takibin Tarafları	49
a. Alacaklı	49
b. Borçlu	51
3. Diğer Hususlar	52
B. İcra Emri	52
C. İlâmın İcrası	56

III. KONUSU PARA ALACAĞI OLAN İLÂMLARIN İCRASI BAKIMINDAN TAKİBİN TEMEL AŞAMALARI	57
A. Takip Talebi (m. 35)	57
B. İcra Emri (m. 32)	58
1. İcra Emrinin Tebliğinden Önceki Sebeplere Dayanılarak İcranın Geri Bırakılması	59
2. İcra Emrinin Tebliğinden Sonraki Sebeplere Dayanılarak İcranın Geri Bırakılması	61
C. Haciz Talebi (m. 37).....	62
D. İflâs Talebi (m. 37).....	63
§3. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI İLE PARA ALACAĞINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASININ FARKLI VE BENZER YÖNLERİ	63
I. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI İLE KONUSU PARA ALACAĞI OLAN İLÂMLARIN İCRASININ BENZERLİKLERİ.....	63
A. Genel Olarak	63
B. İcranın Geri Bırakılması Bakımından (m. 33, 33/a).....	64
C. Yetkili İcra Dairesi Bakımından (m. 34).....	66
D. Hükmün Kesinleşmesinden Önce İlâmlı İcra Takibine Başvurulması ve İcranın Durdurulması (m. 36)	66
E. İcranın İadesi Bakımından (m. 40)	68
II. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASININ, KONUSU PARA ALACAĞI OLAN İLÂMLARIN İCRASINDAN FARKI.....	71

II. BÖLÜM

PARA DIŞINDA KALAN MALVARLIĞINA VE ŞAHISVARLIĞINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI

§4.TAŞINIRLARIN TESLİMİNE İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 24).....	74
I. GENEL BİLGİ.....	74
II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ	75
III. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMESİ.....	76
IV. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMEMESİ.....	76

A. Genel Bilgi	76
B. Taşınırın Borçlunun Elinde Olması.....	77
C. Taşınırın Borçlunun Elinde Olmaması	81
1. Genel Olarak	81
2. Taşınır Malın Değerinin İlâmda Yazılı Olması	82
3. Taşınır Malın Değerinin İlâmda Belirtilmemiş Olması	85
§5. TAŞINMAZLARIN TAHLİYE VE TESLİMİNE İLİŞKİN İLÂMLARIN	
İCRASI (m. 26-29)	87
I. GENEL BİLGİ.....	87
II. TAKİP TALEBİ.....	90
III. İCRA EMRİ	91
IV. TAŞINMAZIN BORÇLUNUN ELİNDE OLMASI.....	92
A. Borçlunun Taşınmazı Tahliye ve Teslim Etmesi	92
B. Borçlunun Taşınmazı Tahliye ve Teslim Etmemesi	93
C. Borçlunun Taşınmaza Tekrar Girmesi	96
V. TAŞINMAZIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE OLMASI	98
A. Üçüncü Kişinin Taşınmaz Üzerinde Aynî Hak İddiasında Bulunması.....	98
1. Üçüncü Kişinin Taşınmazı Dava Açıldıktan Sonra Fakat Hüküm	
Verilmeden Önce İktisap Etmiş Olması.....	98
2. Üçüncü Kişinin Taşınmazı Davadan Önce İktisap Etmiş Olması	100
3. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Dava Sırasında Zilyet Olması.....	101
4. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Dava Tarihinden Sonra Zilyet Olması.....	101
5. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Hükümün Verilmesinden Sonra Zilyet	
Olması	101
B. Üçüncü Kişinin Taşınmaz Üzerinde Şahsî Hak İddiasında Bulunması	103
C. Tahliye İlâmının Kira Sözleşmesine Dayanması	104
§6. BİR İŞİN YAPILMASI VE YAPILMAMASINA İLİŞKİN İLÂMLARIN	
İCRASI (m. 30).....	105
I. GENEL BİLGİ.....	105
II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ	105
III. İLÂMIN İCRASI	107
A. Genel Olarak	107

B. Bir İşin Yapılmasına İlişkin İlâmların İcrası	108
1. Genel Bilgi	108
2. İlâm Konusu İş Sadece Borçlu Tarafından Yapılabilecek Bir İş İse	109
3. İlâm Konusu İş Borçlu Dışında Başka Bir Kimse Tarafından da Yapılabilecek Bir İş İse	109
C. Bir İşin Yapılmamasına İlişkin İlâmların İcrası	113
§7. İRTİFAK HAKLARI İLE GEMİ ÜZERİNDEKİ İNTİFA HAKLARINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 31)	114
§8. ÇOCUK TESLİMİNE İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 25, 25/b).....	115
I. GENEL BİLGİ.....	115
II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ	116
§9. ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 25, 25/a)	120
I. GENEL BİLGİ.....	120
II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ	121
III. İLÂMIN İCRASI	122
SONUÇ.....	129
KAYNAKÇA	132
EKLER.....	143

KISALTMALAR*

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
aşa.	: Aşağıda
AYİMİK	: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu
b.	: Bent
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Çev.	: Çeviren
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HUMK	: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu
İİD	: Yargıtay İcra ve İflas Dairesi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
m.	: Madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usûl Hukuku Hakkında Kanun
s.	: Sayfa
S	: Sayı
SayK	: Sayıştay Kanunu
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TMK	: Türk Medeni Kanunu
Uz. Yön.	: Uzlaşma Yönetmeliği
vd.	: Ve Devamı
Y.	: Yıl
YKD	: Yargıtay Kararlar Dergisi
Yön.	: İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği
yuk.	: Yukarıda

* Kanun ismi verilmeden yalnız madde (m.) numarası ile anılan maddeler İcra ve İflâs Kanunu'na ve Yönetmelik ismi verilmeden sadece (Yön.) kısaltması ile anılan yönetmelikler ise İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği' ne aittir.

PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI

GİRİŞ

Hak, hukuk düzenince korunan menfaat, tanınan yetkidir. Bir hakkı ihlâl edilen ya da inkâr edilen kimse hakkının korunması ve ihlâlin son bulması için yargı organlarına başvurur. Zira devlet kişilerin haklarını aramak için kendiliğinden kuvvet kullanmalarını yasaklamıştır. Devletin yargı organlarına başvurarak hakkının korunmasını talep eden kişinin lehine karar verilmesi halinde, hakkın icrası da yine devletin (cebrî icra) organları aracılığıyla olacaktır. Böylece ilk olarak, ihlâlê uğradığı iddia edilen hakkın varlığı tespit edilip korunması için bir edimin ifası emredilecek, bu emir borçlu tarafından kendiliğinden yerine getirilmediğı takdirde ise zorla yerine getirilecektir. Bu, icra hukukunun genel olarak amacı olmakla birlikte, aynı zamanda ilâmlı icra takibinin faaliyetini de anlatmaktadır.

İlâmlı icra takibi, bir ilâm ya da ilâm niteliğinde belgeye dayanan alacaklar için başvurulabilecek bir cebrî icra yoludur. İlâmlı icra, İcra ve İflâs Kanunu'nun ikinci babında, 24 ve 41. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Kanunkoyucu ilâmların konularının farklılığı sebebiyle para ve teminat verilmesi hakkındaki ilâmların icrası için ayrı (m. 32 - 41), para ve teminat alacağı dışındaki ilâmların icrası için ayrı hükümler (m. 24 - 31) öngörmüştür. Kanunda, para ve teminat alacağı dışındaki ilâmlar bakımından, taşınır teslimi, çocuk teslimi, çocukla kişisel ilişki kurulması, taşınmaz teslimi, bir işin yapılması veya yapılmamasına ilişkin ve irtifak hakları ile gemi üzerindeki intifa haklarına ilişkin ilâmlar olmak üzere ayrı düzenlemeler yapılmıştır. Her ne kadar para alacağı dışındaki ilâmların icrası, genel eserlerde ve ilâmlı icraya ilişkin monografik çalışmalarda, ilâmlı icra takibi içinde genel olarak incelenmiş olsa da, ayrıca inceleme konusu yapılmamıştır. Bu çalışma ile para ve teminat alacağı dışındaki alacakları konu edinen ilâmların icrası incelenecektir.

Para alacakları dışındaki ilâmların icrası konulu çalışmamız, iki bölümden oluşmaktadı. İlk bölümde, ilâmlı icra takibinin dayanağını oluşturması bakımından ilâm kavramı ile ilâmlı icra takibine konu olabilecek ilâmlar ele alınacaktır. Bu konuların incelenmesinden sonra, ilâm kavramı dışında kalan bazı mahkeme kararları incelenecektir. İlâm kavramının bu Şekilde ele alınmasının ardından, ilâm niteliğindeki belgeler konusu üzerinde durulacaktır. Daha sonra, ilâmlı icra takibi genel olarak değerlendirilerek ilâmsız icra takibi ile ayırımı açıklanmaya çalışılacaktır. Ardından çalışmamızın konusu olan para alacağı dışındaki ilâmların icrası ile para alacağına ilişkin ilâmların icrası, takibin temel aşamaları bakımından değerlendirilecek ve bir sonraki başlıkta bu iki takip yolunun farkları ve benzerlikleri üzerinde durulacaktır. Çalışmamızın birinci bölümü ilâmlı icra takibinin temelini oluşturan ilâmlar ve ilâm niteliğindeki belgeleri tanımaya ve ilâmlı icra takibini genel olarak ortaya koymaya ilişkindir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, para alacağı dışındaki malvarlığına ve Şahısvarlığına ilişkin ilâmlar her bir takip türü bakımından, takibin aşamaları esas alınarak ve daha ziyade takibin kesinleşmesinden sonraki safhası üzerinde durularak incelenecektir. Çalışmamız, sonuç kısmında konunun değerlendirilmesi ile bitirilecektir.

I. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

§1. İLÂMLI İCRANIN KONUSU OLACAK İLÂM VE İLÂM NİTELİĞİNDE BELGELER

I. İLÂM KAVRAMI

A. Genel Olarak

Mahkemelerin nihaî kararlarının taraflara verilen mühürlü ve imzalı örneklerine (suretlerine) ilâm denir (HUMK m. 392). Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu' nun 392. maddesine göre, ilâmın kararı veren hâkim ve zabıt kâtibi tarafından imzalanması ve mahkemenin mührü ile mühürlenmesi gerekir.

Bir dava sonunda davanın taraflarını oluşturanların sayısından iki adet fazla karar yazılır. Kararın bir nüshası mahkeme evrak mahzeninde (karar kartonunda), ikinci nüshası ise dava dosyasında saklanır. Kararın diğer nüshaları kararı veren hâkim ve zabıt kâtibi tarafından imzalanır ve mahkemenin mührü ile mühürlenerek taraflara verilir (HUMK m. 391, 392).

İlâm ifadesi, sadece ilk derece mahkemelerinin kararlarının imzalı ve mühürlü suretleri için kullanılır. Yargıtay' ın onamaya ve bozmaya yönelik olarak vermiş olduğu kararları ilâm niteliğinde değildir, bunlar için sadece “karar” ifadesinin kullanılması daha doğru olur¹.

Bir ilâmda hangi hususların yer alacağı HUMK m. 388'de düzenlenmiştir. İlâmda yer alan en önemli kısım, hüküm sonucu (hüküm fıkrası) kısmıdır. Hüküm sonucunda, mahkemenin vermiş olduğu kararlar taraflara yükletilen ödevler ve

¹ Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün bu konu ile ilgili 17.10.1967 tarihli ve 22544 sayılı görüşünde de, ilâm teriminin HUMK' nun 10.faslımın, 'Mahkemei Asliye Tarafından Verilen Hükümler' başlıklı 1.Kısımında yer alan 392.maddesinde tarif edildiğini, kanunun temyizle ilgili hükümlerinde de, ilâmın ancak işin esasını hükme bağlayan mahkeme kararları için kullanılabilecek bir terim olduğunun gösterildiğini bu sebeple Yargıtay' ın onamaya ve bozmaya ilişkin kararlarının taraflara tebliğ edilecek veya verilecek suretlerinin ilâm olarak tanımlanmasının kanuna uygun bir tanımlama olmadığı açıklanmıştır (TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 40; KURU, Usûl III, s. 3147).

verilen haklar şüpheye yer bırakmadan açık biçimde yazılır (HUMK m. 389). Zira ilâmların icra edilecek kısmı hüküm bölümüdür² ve hükmün içeriğinin aynen yerine getirilmesi zorunludur³. İlâmın gerekçesinde veya diğer kısımlarında yer alsa da hüküm bölümünde yer almayan açıklamalara dayanılarak ilâmlı icra takibi yapılamaz.

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 388. maddesinde daha önce "hüküm fıkrası" terimi kullanılırken, 3156 sayılı Kanunla⁴ yapılan değişiklikle "hüküm fıkrası" terimi yerine "hüküm sonucu" terimi kullanılmıştır. Hüküm sonucunun açık seçik, tereddüt yaratmayacak şekilde yazılması ilâmların icrası bakımından öneme sahiptir. Hüküm sonucunun açık olmaması, ilâmın yanlış icra edilmesi veya icra edilememesi gibi durumlarla karşılaşılmasına sebep olabilir⁵. Kanunkoyucu da konunun önemine binaen 3156 sayılı Kanun ile değişik 388.

² "HGK' nun 08.10.1997 tarih ve 1997/12-517 E, 1997/776 K sayılı kararında da vurgulandığı üzere *ilâmların infaz edilecek kısmı hüküm bölümüdür. Diğer bir anlatımla, hükmün içeriğinin aynen infazı zorunludur.* Somut olayda, alacaklının Fethiye Asliye 1. Hukuk Mahkemesi'nden almış bulunduğu 25.03.2005 tarih ve 2005/232 E, 2005/221 K sayılı ve aynı tarihte kesinleşen ilâmın hüküm bölümünde yer almayan gerekçe kısmında bulunan malvarlığı başlığını taşıyan 5. bölümünün 9. bendine dayanarak borçlu hakkında ilâmlı icra takibinde bulunduğu görülmektedir. Anılan bu bentteki hususlar hüküm bölümünde yer almadığı için HGK' nun yukarıda açıklanan kararı uyarınca buna dayanılarak ilâmlı icra takibi yapılamaz. Ancak bu konuda yeniden mahkemeye dava açılarak alınacak ilâma istinaden takip yapılabilir" 12. HD, 09.05.2006, 7050/10281 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 523).

³ "*İlamların infaz edilecek bölümleri hüküm bölümünde yer alan kısımlardır. Ancak, ilamla hükmedilse dahi hüküm bölümünün infazı kabil olması zorunlu olup yorum, tahmin, takdir yoluyla infaz kabiliyeti olmayan ilam hükmünün infazı sağlanamaz.* Bu nedenle takip dayanağı ilamın hüküm bölümünün 5. bendinde yer alan ' tarafların talep ve kabulleri gereğince küçük Sina'nın yuva ve Semra'nın okul masraflarının davacı baba tarafından karşılanmasına' ilişkin hükmün infaz kabiliyeti yoktur. Zira her zaman tek taraflı olarak temin edilebileceği okul taksitleri ve dersane ücretlerine ilişkin belgelere (kaldı ki ilamda dersane ücreti de yer almamaktadır) dayanılarak (ayrıca alacak ilama bağlanmaksızın) ilamların icrası yoluyla takip yapılamaz" 12. HD, 05.05.2005, 6510/9748 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

⁴ 1086 sayılı HUMK' nda değişiklik yapan 3156 sayılı Kanun 05.03.1985 tarih ve 18685 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁵ **KURU**, Usûl III, s. 3059; **TANRIVER**, İlâmlı İcra, s. 40. " 'Milas Hüsamlar Köyü mülki idare hudutları içinde kalan ve Çamlıca Köyü tapulama sahası içinde kalan doğuda, Hasan Ali 589 parsel ile çevrili 2800 metrekaare miktarlı susuz zeytinliğin davacı adına tesciline' şeklinde yazılan hüküm fıkrası usûl ve yasaya uygun değildir. HUMK' nun 388 ve 389. maddelerinde hüküm fıkrasında bulunması gereken hususlar açıklanmıştır... *Özellikle ilâmın yerine getirilmesi sırasında şüphe ve tereddütler meydana getirerek ilâmın infaz edilememesi gibi durumlar ortaya çıkaracak şekilde açık olmayan hükümler HUMK' nun 389.maddesine aykırıdır.* Hüküm fıkrasında hükme konu olan taşınmazın mevkii, hudutları, cinsi, yüzölçümü, kimin adına tescil edileceği, komşu taşınmaz maliklerinin adı, varsa parsel numaraları gibi hususların infaz sırasında uygulanacak ve keşifte düzenlenen krokiye uygun biçimde açık ve tereddüde meydan vermeyecek şekilde belirtilmesi gerekir. Açıklanan hususları kapsamayan ve infazı mümkün olmayan hüküm, usûl ve yasaya aykırı olduğundan..." 8. HD, 08.12.1993, 11306/12718 (**KURU**, Usûl III, s. 3067, 3068).

maddenin son fıkrasında aynen, “hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin istek sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümler taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, mümkünse sıra numarası altında birer birer, açık şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gerekir” şeklinde bir düzenleme getirmiştir.

B. İlâmlı İcra Takibinin Konusu Olacak İlâmlar

İlâmlı icra takibine konu olabilecek ilâmların neler olduğunu tespit edebilmek için, karar, nihaî karar ve hüküm kavramlarını açıklamak gerekmektedir.

Bilge/Önen, kararı “tarafların maddi hukuk bakımından durumlarına tesir etmeyip sadece usûl bakımından neticeler doğuran mahkeme beyanları” olarak⁶; *Berki*, ise “bugünkü örfümüze göre, inceleme ve araştırmadan veya bir yargılamadan sonra yapılan herhangi hukukî bir emir ve beyan” olarak tanımlamıştır⁷.

Kararlar, nihaî kararlar ve ara kararlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Hâkimin uyuşmazlığın çözümüne devam ettiği, davadan elini çekmediği kararlar, ara kararlardır⁸. Nihaî karar ise, yargılamaya son veren, hâkimin uyuşmazlıktan elini çektiği kararlardır⁹.

Ara kararlar yargılamaya son vermeyip yargılamayı ilerletmeye yararlar. Hâkim, yargılama sırasında bir çok ara karar verir. Ara kararlar, hâkimin davadan el çekmesine neden olmaz. Nihaî kararlardan farklı olarak, hâkim ara kararı verdikten sonra (istisnai haller dışında) bu karardan dönebilir¹⁰. Ara kararlar bu yüzden nihaî değil, geçici bir nitelik taşımaktadır. Tüm bu özelliklerinden de anlaşılacağı üzere,

⁶ BİLGE/ÖNEN, s. 606.

⁷ BERKİ A. H., s. 451.

⁸ BERKİ A. H., s. 451; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 788; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 474-475; KURU, Usûl III, s. 2898; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 491.

⁹ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 788; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 475; KURU, Usûl III, s. 2898; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 491.

¹⁰ Mahkeme kural olarak verdiği ara karardan dönebilir. Çünkü ara kararlar ile usûlî kazanılmış hak olmaz. Ancak mahkemenin ara kararı ile taraflardan biri lehine usûlî kazanılmış hak doğmuş ise artık mahkeme bu ara kararından dönemez; ara kararına göre işlem yapmakla yükümlüdür. Örneğin hâkimin bir tarafa kesin süre vermesi ile diğer taraf lehine usûlî kazanılmış hak doğar (KURU, Usûl III, s. 3002, 3003).

ara kararlar, ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edemezler. Zira ara kararlar ilâm niteliği taşımazlar¹¹.

Nihaî kararları, ‘esasa ilişkin nihaî kararlar (hükümler)’, ‘usûle ilişkin nihaî kararlar’ ve ‘davanın konusuz kalması halinde verilen nihaî kararlar’ şeklinde sınıflandırmak mümkündür¹². Ancak belirtmek gerekir ki, bu ayırım mahkemelerin geçici hukukî koruma niteliğindeki kararlarının usûl hukukundaki yerini açıklamak bakımından yetersiz kalmaktadır. *Özekes*, kararları, ara karar ve nihaî karar olarak klasik şekilde ikiye ayırdıktan sonra, nihaî kararları, gerçek nihaî kararlar ve geçici nitelikteki nihaî kararlar olarak ayırma tâbi tutmaktadır. Bu ayırım, hâkimin verdiği nihaî kararı tekrar ne zaman ele alıp inceleyeceğinden yola çıkmaktadır. Hem gerçek hem de geçici nihaî kararlarda, hâkim kararı vermekle birlikte davadan elini çekmiştir. Hâkim, gerçek nihaî kararları, ancak temyiz ya da karar düzeltme sonunda tekrar inceleme imkânına sahipken, (geçici hukukî koruma yargılaması sonunda verilen) geçici nihaî kararlar ise, şartların değişmesi veya yeni bir talep halinde ya da itiraz üzerine tekrar ele alınıp incelenebilir¹³. Biz de, *Özekes*’ in kararlar konusunda yaptığı ayırma katılıyoruz. Bunun yanı sıra, hem gerçek hem de geçici nihaî kararlar, usûle ilişkin nihaî kararlar şeklinde karşımıza çıkabilecektir. Hem asıl yargılama sırasında görevsizlik, yetkisizlik kararları gibi sadece usûle ilişkin sorunları çözüp uyumsuzluğun esasına dair herhangi bir çözüm içermeyen kararlar verilebileceği gibi, hem de geçici hukukî korumaya ilişkin yargılama sırasında usûle ilişkin kararlar verilebilir¹⁴. Usûle ilişkin kararlarda, uyumsuzluğun esasına dair bir düzenleme

¹¹ “Alacaklılar tarafından mahkemece tefhim edilen kısa karara dayalı olarak ilâmlı icra takibine geçildiği ve borçluya örnek 5 nolu icra emrinin tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. İİK’ nun 32. maddesi uyarınca; ‘para borcuna veya teminat verilmesine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru borçluya bir icra emri tebliğ eder’. HUMK’ nun 392. maddesinde ise, ‘karar tahrir ve imza olunduktan sonra suretleri bir hafta içinde başkâtip tarafından iki taraftan her birine makbuz mukabilinde verilir ve bir nüshası da dosyasında hıfzolunur. Suretler asılları gibi imza olunmakla beraber bunlara mahkemenin mührü vazedilmek lazımdır. İki taraftan her birine verilen suretler ilâmdır’ hükmü yer almaktadır. Somut olayda takip dayanağı HUMK’ nun 381. maddesi uyarınca mahkemece tefhim edilen kısa karar olup anılan kısa karar HUMK’ nun 392. maddesinde belirtilen nitelikte ilâm niteliğinde değildir. *Bu nedenle ilâm niteliğinde olmayan kısa karara dayalı olarak ilâmlı icra takibi yapılamayacağından* mahkemece şikâyetin kabul edilerek takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir” 12. HD, 28.03.2006, 4784/6231 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 528).

¹² ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 788; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 474; KURU, Usûl II, s. 3005; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 492.

¹³ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s.232-235.

¹⁴ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s.232.

bulunmamaktadır, dava sona ermiş ama uyuşmazlık sona ermemiştir¹⁵. Dolayısıyla işin esası hakkında bir düzenleme, taraflara ilişkin hak ya da ödev içermeyen bu tür kararlarda, icrası talep edilecek herhangi bir şey de olmaz.

Esasa ilişkin nihaî kararlar (hükümler), tarafların mahkemeye taşıdıkları uyuşmazlıkları esastan çözümleyen ve yargılamaya son veren nihaî kararlardır¹⁶. Esasa ilişkin kararların tümü ilâmlı icraya konu olabilecek nitelikte değildir. Bir ilâmın cebrî icraya elverişli olabilmesi için yargılamaya son vermesi (nihaî bir karar olması) ve uyuşmazlığı esastan çözmesinin yanı sıra “verme”, “yapma” ya da “yapmama” şeklinde bir eda hükmünü içermesi de gerekir¹⁷. Bir eda hükmü içermeyen, tespit niteliğindeki ilâmlar ile yeni bir hukukî durum yaratan veya bir hukukî durumu ortadan kaldıran inşaî nitelikteki ilâmlar, ilâmlı icra takibine konu edilemez¹⁸.

¹⁵ KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 476; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 492; KURU, Usûl II, s. 3014.

¹⁶ BERKİ A. H., s. 447; ERMAN, s. 1; KURU, Usûl III, s. 3005; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 788; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 3.

¹⁷ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 317; KURU, Usûl II, s.1406; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 43, 62. “Alacaklı tarafından ilâma dayalı olarak başlatılan takipte, borçlu şikâyetinde dayanak yapılan idare mahkemesi kararında edayı içeren bir hüküm bulunmadığını buna dayanılarak icra emri gönderilemeyeceğini ve iptalini ileri sürmüştür. İİK’ nun 32. maddesi uyarınca para ve teminat verilmesi ile ilgili olarak mahkemelerce verilen kararların infaz edileceği, aynı Kanun’ un 38. maddesinde ilâm mahiyetine haiz belgelerin de takipte ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbi olduğu öngörülmüştür. Alacaklı G. Linyit İşletme Müdürlüğüne takip talebinde borçlu belediyenin encümen kararını belediyenin tahsilât dairesinin ödeme emrini ve Eskişehir İdare Mahkemesinin encümen kararının iptaline ilişkin kararı dayanak yaparak borçlu belediyeye icra emri gönderildiği anlaşılmaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere icra emrine dayanak yapılan Belediye tahsilât dairesinin ödeme emri, ödeme emrinin dayanağı olan encümen kararı İİK’ nun 35 ve 38. maddelerinde belirtilen ilâm ve ilâm mahiyetinde belgelerden değildir. Ayrıca yine dayanak yapılan Eskişehir İdare Mahkemesi’ nin 2004/1577, 2005/424 sayılı encümen kararı ve dayanak yapılan ödeme emrinin iptaline ilişkin karar işleminin iptaline yönelik bulunduğundan bu haliyle kararda bir alacağa hükmedilmediğinden eda hükmü içermemektedir. 2577 Sayılı Kanun’ un 28/2. maddesinde tüm yargı hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenlerin genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunacağı yazılıdır. *Bu durumda idari yargının edayı içeren ilâmları icra dairesinde ilâmlı takibe konu edilebilir. İlâmların infaz edilecek kısmı hüküm bölümüdür. Dayanak ilâm yukarıda belirtildiği üzere eda hükmü içermediğinden ilâmlı takip konusu yapılamaz.* Mahkemece açıklanan nedenlerle talebe bağlı kalınarak icra emrinin iptaline karar verilmek gerekirken borçlu tarafından borcun ödendiğinden bahisle dava konusuz kaldığından bir karar verilmemesi isabetsizdir” 12. HD, 26.12.2006, 2305/24819 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 513).

¹⁸ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 43, 65, 67. “*Borçlunun borçlu olmadığını kanıtlamak için açtığı olumsuz tespit davası sonunda alınan ilâmın bir tespit niteliğinde olduğundan takip konusu yapılamaz. Ancak ilâmın alacaklı yararına hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücretine ilişkin bölümü eda hükmündedir.* Bu sebeple takip konusu yapılabilir. Ancak İİK’ nun 72/5.maddesi uyarınca işin esası ile ilgili olarak icranın kısmen veya tamamen eski hale iadesi ilâmın kesinleşmesine bağlanmış olup vekâlet ücreti ve yargılama giderleri esasla ilgili hükmün eklentileridir. İlâmın esası kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine göre eklentilerinin de borçludan

C. İlâmlı İcra Takibinin Konusu Olacak İlâm Türleri

1. Verildikleri Mercilere Göre İlâm Türleri

a. Hukuk Mahkemelerinden Verilen İlâmlar

İlâmlı icra takibine konu olacak ilâmları genel olarak verildikleri mahkemelere (mercilere) göre değerlendirecek olursak, ilk başta hukuk mahkemeleri tarafından verilen ilâmlar gelmektedir. Hukuk mahkemeleri, genel ve özel mahkemeler olmak üzere ikiye ayrılır. Genel mahkemeler olan asliye hukuk, sulh hukuk mahkemeleri ile asliye ticaret, aile, kadastro mahkemeleri gibi özel hukuk mahkemeleri tarafından verilmiş olan ilâmlar, ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edebilir.

Yargıtay' ın ilk ve son derece mahkemesi olarak bakıp sonuçlandırdığı davalar sonucunda vermiş olduğu ilâmlar da ilâmlı icra takibine konu olabilecektir. Yargıtay' ın ilk ve son derece mahkemesi olarak bakacağı davalar; Yargıtay başkan ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekili ve özel kanunlarında belirtilen kişiler aleyhindeki görevden doğan tazminat davalarına ve bunların kişisel suçlarına ait ceza davalarına ve kanunlarda gösterilen diğer davalardır (Yargıtay Kanunu m. 13/II).

b. Diğer Mahkemelerce Verilen İlâmlar

Hukuk mahkemeleri tarafından verilen ilâmların dışında, ceza mahkemesi ilâmlarının tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm sonucu da ilâmlı icra yoluyla takip edilebilir (CMK m. 232, 324 vd.).

İdari yargı mercileri tarafından tam yargı davaları sonunda verilmiş olan ilâmlar da ilâmlı icra takibine konu olabilir¹⁹. İdari Yargılama Usulü Kanunu' nun

istenilebilmesi için hükmün kesinleşmesi gerekir ..." 12. HD, 13.12.2004 20224/25749 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 543).

¹⁹ "2577 sayılı Yasanın 28/II maddesinde 'tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenlerin genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunacağı' yazılıdır. Bir başka deyişle *idari yargının edayı içeren ilâmları icra dairesinde ilâmlı takibe konu edilebilir*..." 12. HD, 19.09.2000, 12145/13127 (UYAR, Şerh, s. 3226).

28. maddesinin II. fıkrasına göre, “tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belirli bir miktarı içerenler genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu’ nun 63. maddesinin IV. fıkrasına göre de, “tam yargı davaları hakkındaki kararlar, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur”²⁰.

Sayıştay²¹ Kanunu’ nun 64. maddesinin II. fıkrasına göre, “ilâmlarda gösterilen zimmet ve tazminlerde zimmetler vukuu tarihinden; tazminler ise hükmedildikleri tarihten itibaren faize tâbi olarak, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur”. Bu hüküm gereğince Sayıştay kararları da ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edebilmektedir.

Hakemler tarafından verilen kararlar da (ilâmlar gibi) ilâmlı icra takibine konu olabilecektir (HUMK m. 536).

Hakkında tenfiz kararı verilmiş yabancı mahkeme ilâmları ile yabancı hakem kararları da ilâmlı icra takibine göre icra edilebilir (MÖHUK m. 50/I; 57/I). Yabancı mahkeme kararlarının ilâmlı icra takibine konu olabilmeleri için haklarında usûlüne uygun olarak tenfiz kararı verilmiş olması gerekir.

2. Çeşitli Dava Grupları Sonunda Verilen İlâm Türleri

Davalar, kanunkoyucu veya doktrin tarafından alacak davası, tahliye davası, tenkis davası, müdahalenin önlenmesi davası gibi çeşitli şekillerde isimlendirilmişlerdir. Dava çeşitleri bazı ölçütlere göre ayrıma tâbi tutulabilir. Bu

²⁰ Tam yargı davaları sonunda verilmiş bulunan ilâmların ilâmlı icra yolu ile icrasının sağlanabilmesinin sebebi, tam yargı davalarının nitelik itibari ile özel hukuktaki tazminat davalarına benzer nitelikte olmalıdır. Tam yargı davalarında, idarenin bir eylemi veya bir işlemi veya bir idari sözleşme sebebi ile zarara uğramış kimse uğradığı zararın giderilmesini istemektedir. Ancak idari yargı mercilerinin iptal davası sonucunda vermiş oldukları ilâmların icrası, idari yargılama hukukuna ait genel esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir (**GÖZÜBÜYÜK**, s. 384).

²¹ Sayıştay’ ın görevi, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve gider sorumlularının hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamaktır. Ayrıca mahalli idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması da Sayıştay tarafından yapılmaktadır. Sayıştay’ ın yargılama görevi yapıp yapmadığı, yüksek mahkeme olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır (**GÖZLER**, s. 532). *Kent*’ e göre Sayıştay, ‘kendine özgü idari bir y

ayrımardan en önemlileri davaların mahkemeden istenilen hukukî korumaya veya talep sonucuna göre bir ayrıma tâbi tutulmasıdır²².

Mahkemeden istenilen hukukî korumaya göre davalar; eda davası, tespit davası, inşâî dava olmak üzere üçe ayrılır. Talep sonucuna göre davalar, terditli (kademeli) davalar, seçimlik davalar, kümülatif (objektif dava birleşmesi) davalar ve kısımî dava olmak üzere ayrıma tâbi tutulabilir.

Aşağıda bu dava çeşitleri sonunda elde edilen ilâmların, ilâmlı icra takibine elverişliliklerini incelemeye çalışacağız.

a. Eda Davaları Sonunda Verilen İlâmlar

Bu davalar *edim*, *mahkûmiyet* veya *ifa* davaları olarak da anılmaktadır²³. Eda davaları sonunda verilen hükümlere eda hükümleri denilir²⁴. Eda davasında davacı taraf, mahkemeden davalı tarafın bir şeyi vermeye, bir işi yapmaya ya da bir işi yapmamaya mahkûm edilmesini ister²⁵. Dava sonunda verilen hükümle, davalı bir şey vermeye, bir işi yapmaya ya da belirli bir şeyi yapmamaya mahkûm edilir²⁶.

Eda davasında mahkeme, öncelikle davacının dayandığı hakkın ya da hukukî ilişkinin varlığını tespit etmelidir. Mahkeme, bu hakkın ya da hukukî ilişkinin varlığını kabul ettiği takdirde davacının davasını kabul ederek davalıyı belirli bir edimi yerine getirmeye mahkûm eder²⁷. Eda davasının kabulü halinde mahkemece verilen hüküm iki hususu içerir; davacının davaya konu ettiği hakkın veya hukukî

²² ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 314 vd.; BİLGE/ÖNEN, s. 388 vd.; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 288 vd.; KURU, Usûl II, s. 1405 vd. Bunların dışında davalar, dava konusu hakkın niteliğine; dava konusu mala; dava konusunun aynî hak ya da zilyetlik olmasına göre de bir sınıflandırmaya tâbi tutulabilirler (KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 476; KURU, Usûl II, s. 1482; KURU/BUDAK, s. 41 vd.).

²³ BİLGE/ÖNEN, s. 389.

²⁴ KURU, Usûl III, s. 3005; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 62.

²⁵ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 62; DOĞANAY, Eda Davası, s. 135.

²⁶ KURU/BUDAK, s. 46; POSTACIOĞLU, Usûl, s. 249; BİLGE/ÖNEN, s. 389; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 314.

²⁷ Eda davası açılacak hallerde tespit davası açılmaz, zira bu takdirde hukukî yararın varlığından söz edilemez. Bu konudaki Yargıtay kararı için bkz. 7. HD, 22.01.2010, 1615/240 (YKD 2010/7, s. 1219-1220).

ilişkinin varlığının tespiti ile davacının davalıdan talep ettiği edimin davalı tarafından yerine getirilmesini öngören bir eda hükmüdür²⁸.

Eda davasının kabulüne ilişkin hükümler, sadece bir hakkın ya da hukukî ilişkinin varlığını tespit etmekle kalmayıp aynı zamanda bir eda hükmü de içerdiklerinden, ilâmların icrasına ilişkin hükümler çerçevesinde icra edilebilirler²⁹. Bu hükümlerin ilâmlı icraya elverişli olmalarının sebebi, bir eda hükmü (bir emir) içeriyor olmalarıdır³⁰.

Eda davalarının esastan reddi halinde, mahkeme davacının dayandığı hak veya hukukî ilişkinin yokluğunu tespit etmiş olur. Bu durumda hüküm bir eda emri içermez, sadece bir menfi tespit hükmü niteliğindedir³¹. Eda davasının reddine ilişkin ilâmlar bir eda hükmü içermediklerinden ilâmlı icra takibine konu olamazlar.

İlâmlı icra takibine konu edilmiş ilâmın bir eda hükmü içermemesi halinde takibin akıbetinin ne olacağı hususu üzerinde de durmak gerekir. Böyle bir durumda icra takibinin tamamen iptali yerine icra emrinin iptali yoluna gidilmelidir. İcra emri iptal edilip borçluya ödeme emri tebliğ edilerek takibe devam edilebilecektir³².

²⁸ **DOĞANAY**, Eda Davası, s. 135. Her ne kadar eda hükümlerinde aynı zamanda hakkın ya da hukukî ilişkinin varlığı tespit edilmiş olsa da, bu husus hükümde ayrıca ve açıkça yer almayabilir. Ancak bu tespit, eda hükmüne sıkı sıkıya bağlı olduğundan zımni olarak da olsa eda emrinin yanı sıra hak veya hukukî ilişkinin tespitini de içerir (**KURU/BUDAK**, s. 72). “Mülkiyet hakkına dayanılarak açılan müdahalenin men’i davaları karma bir mahiyet taşımakta olduğu için, bu tür bir davada, *ilk defa mahkeme davacının mülkiyet hakkı olup olmadığını araştırır ve bu husus davacı ve davalı bakımından hakkın tespiti mahiyeti taşır ve bu hak tespit edildikten sonra mahkeme davalının davacının gayrimenkulüne davalı tarafın el atmasının önlenmesine karar verir ki, kararın bu kısmı ise o kararın eda bölümünü oluşturur. Çünkü men’i müdahale davası hem mülkiyet hakkının tespiti ve hem de bu hakkın hükmen yerine getirilmesi talebini içerir*” 7. HD, 29.06.1971, 4774/4681 (**DOĞANAY**, Eda Davaları, s. 136).

²⁹ **TANRIVER**, İlâmlı İcra, s. 63; **KURU/BUDAK**, s. 47.

³⁰ **TANRIVER**, İlâmlı İcra, s. 63.

³¹ **ÜSTÜNDAĞ**, Yargılama, s. 314; **BİLGE/ÖNEN**, s.389.

³² “*Her ne kadar kesinleşen kira tespiti ilâmi, edayı içermemekte ve kira farkları için ilâmlı takip yapılması mümkün bulunmamakta ise de, bu husus takibin iptali sonucunu doğurmaz. İcra emrinin iptali ile yetinilmelidir...*” 12. HD, 15.05.1997, 5347/5682 (**UYAR**, Şerh, s. 2969).

b. İnşâî (Yenilik Doğuran) Davalar Sonunda Verilen İlâmlar

İnşâî davalar, yeni bir hukukî durum ortaya koymak veya mevcut bir hukukî durumu değiştirmek ya da sona erdirmek suretiyle hukukî ilişkileri biçimlendiren davalardır³³. İnşâî davanın (esastan) kabulü halinde elde edilen hüküm ile de yeni bir hukukî durum yaratılabileceği gibi bir hukukî durumun değiştirilmesi ya da sona ermesi söz konusu olur³⁴.

İnşâî davanın kabulü halinde verilen karar, inşâî (yenilik doğurucu) niteliktedir. İnşâî davanın kabulü ile hüküm kendiliğinden inşâî etkisini gösterir. Bu sebeple inşâî hükümler ilâmlı icra takibine konu olamazlar. Aslında inşâî hükümlerin icra edilmesine gerek de yoktur, çünkü hükmün verilmesi (ve kesinleşmesi ile) inşâî etki ortaya çıkar³⁵.

Ancak inşâî hükümlerin aynı zamanda bazı edimlere mahkûmiyeti içermesi de söz konusu olabilir. Örneğin, bir boşanma hükmünde taraflardan birine nafaka ödenmesine veya çocuğun anne babadan birine teslimine karar verilmiş olabilir. Böyle bir durumda inşâî hükmün, eda hükmü içeren kısmı sebebi ile ilâmlı icra takibine konu edilmesi mümkündür. *Önen*, inşâî hükümde öngörülen eda emrini içeren hüküm sonucunu “*fer’i inşâî hüküm*” olarak adlandırmakta ve hükmün bu bölümü için ilâmlı icra takibi yoluna gidilebileceğine işaret etmektedir³⁶.

İnşâî davanın (esastan) reddi halinde verilen hüküm bir inşâî hüküm olmayıp bir tespit hükmüdür³⁷. Bu hükümle, davacının ileri sürdüğü inşâî hakkın var olmadığı ve inşâî sonucun doğmayacağı tespit edilmiş olmaktadır. İnşâî davanın reddi halinde

³³ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 336; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 294; KURU/BUDAK, s. 48.

³⁴ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 336; ÖNEN, İnşai Dava, s. 166-167; KURU/BUDAK, s. 48; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 294.

³⁵ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 337; BİLGE/ÖNEN, s.391; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 64.

³⁶ ÖNEN, İnşai Dava, s. 196.

³⁷ ÖNEN, İnşai Dava, s. 167; BİLGE/ÖNEN, s. 391; KURU/BUDAK, s. 72; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 296.

verilen hüküm bir menfi tespit hükmü olduğundan, gerek niteliği itibari ile gerek bir eda emri içermemesi sebebi ile ilâmlı icra takibine konu olamaz³⁸.

İnşâî hükümlerin yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine ilişkin kısımları eda emri içerdiğinden hükmün bu kısımları itibariyle ilâmlı icra takibine konu olması mümkündür. Yargılama giderleri ve vekâlet ücretine ilişkin bu bölüm inşâî hükümden bağımsız, ek nitelikteki bir eda kararıdır. Bu sebeple de eda hükümleri gibi ilâmlı icra takibi yolu ile icra edilebilirler³⁹.

c. Tespit Davaları Sonunda Verilen İlâmlar

Tespit davaları ile taraflar arasında bir hukukî ilişkinin veya bir hakkın mevcut olduğunun ya da olmadığına mahkeme tarafından tespit edilmesi amaçlanır⁴⁰. Tespit hükümleri de, bir hakkın ya da hukukî ilişkinin varlığını veya yokluğunu açık bir biçimde ortaya koyan hükümlerdir⁴¹. Tespit davaları, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça düzenlenmiş değildir, ancak tespit davalarını düzenleyen bazı kanun hükümleri vardır⁴².

Tespit hükümleri, sadece tespit davaları sonucunda verilmez. Eda davaları ile inşâî davaların reddi halinde de ortaya birer tespit hükmü çıkar⁴³.

Tespit hükümleri ile sadece bir hukukî ilişkinin veya bir hakkın varlığı veya yokluğu belirlenir, hükümde borçluya bir şey verme, yapma ya da yapmama zorunluluğu getiren bir eda hükmü bulunmaz⁴⁴. Bu sebeple de tespit hükümleri ilâmlı icra takibine konu edilemezler⁴⁵. Ancak tespit hükmü içeren ilâmın yargılama giderleri ve vekâlet ücretine ilişkin kısımları için ilâmlı icra takibi yapılabilir. Çünkü

³⁸ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 66

³⁹ ÖNEN, İnşâî Dava, s. 198-199.

⁴⁰ ANSAY, s. 75-76; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 324; BİLGE/ÖNEN, s. 392; ATALAY, s. 29; KURU/BUDAK, s. 68.

⁴¹ KURU/BUDAK, s. 70; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 66.

⁴² Örneğin, İİK m. 69/II, m. 72, m. 89; TMK m. 26 gibi.

⁴³ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 334; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 67.

⁴⁴ KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 289; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 67.

⁴⁵ KURU, Usûl II, s. 1466; KURU, El Kitabı, s.765; KURU/BUDAK, s. 346; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 6; ÖNEN, İnşâî Dava, s. 195; ÖKTEMER, Kira Parası, s. 156.

ilâmın vekâlet ücretine ve yargılama giderine ilişkin kısmı eda hükmü niteliğindedir⁴⁶.

Tespit davaları, *menfi tespit davaları* ve *müspet tespit davaları* olmak üzere ikiye ayrılırlar ve buna paralel olarak dava sonunda elde edilen hükümler de *menfi tespit hükümleri* ve *müspet tespit hükümleri* şeklinde ayrılır⁴⁷. *Menfi tespit hükümleri*, taraflar arasındaki bir hukukî ilişkinin ya da bir hakkın yokluğunu, mevcut olmadığını tespit eder⁴⁸. Menfi tespit hükümleri bu nitelikleri gereği ilâmlı icra takibine konu olamazlar⁴⁹. *Müspet tespit hükümleri* ise, bir hukukî ilişkinin veya bir hakkın mevcut olduğunun tespitini içerir⁵⁰. Müspet tespit hükümlerinde de sadece bir hakkın ya da hukukî ilişkinin varlığının tespiti ile yetinilip herhangi bir eda emrine yer verilmediğinden ilâmlı icra takibine elverişli değildirler⁵¹.

d. Kümülatif Davalar Sonunda Verilen İlâmlar

Kümülatif davalar, doktrinde *objektif dava birleşmesi* olarak da adlandırılmaktadır⁵². Kümülatif davalarda davacı, aynı davalıya karşı birden çok talebini aynı dava dilekçesinde, aynı sırada yani biri diğerinden önce ya da sonra olmayacak şekilde, yan yana ileri sürmektedir. Davacı davalıya karşı birden fazla (talep sayısına) dava açabilecekken davalıya karşı tek bir dava açmıştır.

⁴⁶ KURU, El Kitabı, s.765. Bu konudaki Yargıtay kararı için bkz. 12. HD, 04.12.2006, 19716/22867 (OSKAY/ KOÇAK/ DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 657-658).

⁴⁷ BİLGE/ÖNEN, s. 394; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 327; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 293; KURU, Usûl II, s. 1463-1465; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 67.

⁴⁸ BİLGE/ÖNEN, s. 394; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 327; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 293; KURU, Usûl II, s. 1463; ÖKTEMER, Menfi Tespit, s. 260; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 67.

⁴⁹ POSTACIOĞLU, Menfi Tespit, s. 836; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 67.

⁵⁰ BİLGE/ÖNEN, s. 394; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 327; KURU, Usûl II, s. 1463; ÖKTEM, s. 37; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 67-68.

⁵¹ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 68.

⁵² KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 301. Objektif dava birleşmesi, dar anlamda kümülatif dava olarak kabul edilirken; geniş anlamda terditli, seçimlik ve kümülatif davaları yani, talep sonucunda farklı şekillerde de olsa, birden fazla talebin yer aldığı dava çeşitlerini kapsayan bir terimdir (BİLGE/ÖNEN, s. 395; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 285).

Kümülatif davalarda, davacının talepleri arasında hukukî ya da başka türlü herhangi bir bağlantının olması gerekmez. Önemli olan davacının bu taleplerini aynı davalıdan talep hakkına sahip olmasıdır⁵³.

Mahkeme, davacının aynı dava dilekçesinde ileri sürdüğü taleplerini birlikte inceler ve birlikte karara bağlar. Davacının tüm talepleri bakımından mahkemece ayrı ayrı değerlendirme yapılır, taleplerin kimi kabul edilirken kimi reddedilebilir. Zira davacının talepleri de birbirinden bağımsız niteliktedir⁵⁴. Bu sebeple aynı hükümde gösterilmiş taleplerin her biri kabul edilmiş ise davacı aynı davalıya karşı birden fazla icra takibi yapabilir. Çünkü aslında tek bir ilâmda talep sayısı kadar hüküm vardır. Ancak hükümdeki edalar nitelikleri itibariyle birbirlerine benzerlik gösteriyorlarsa (mesela, hükümdeki edalardan ikisi de taşınır teslimine ilişkin ise) davacı davalıya karşı aynı takip dosyası ile tek bir ilâmlı icra takibi yapabilir⁵⁵.

e.Seçimlik Davalar Sonunda Verilen İlâmlar

Seçimlik davalar, ancak seçimlik borçların varlığı halinde söz konusu olur. Bir borcun konusu iki veya daha fazla şey ise ve bunlardan birinin ifa edilmesi ile borç yerine getirilmiş olursa bu gibi borçlara seçimlik borç denir⁵⁶. Seçimlik borçlarda seçim hakkı alacaklıya ya da borçluya tanınmış olabilir. Seçim hakkı kendisine tanınmış olan alacaklı ya da borçlu bu hakkını kullanınca seçimlik borcun konusu belirlenen edim olur ve bu edim yerine getirildiği takdirde borç sona erer. Seçimlik dava, ancak seçim hakkı borçluya ait olduğunda söz konusu olur. Çünkü seçim hakkı borçluda ise alacaklı seçimlik borcun konusunu oluşturan edimlerden yalnız birisinin ifası için dava açamaz. Alacaklı borçluya karşı açacağı davada seçimlik olarak talepte bulunmak zorundadır. Seçim hakkı alacaklıda olduğu takdirde, seçimlik davanın ortaya çıkması mümkün değildir. Bu durumda alacaklı dava açarken seçim hakkını kullanmış olmalı ve hangi edimin ifasını istiyorsa o edimi dava konusu yapmalıdır. Eğer alacaklı seçim hakkını kullanmadan dava

⁵³ BİLGE/ÖNEN, s. 396; KURU, Usûl II, s. 1498; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 285.

⁵⁴ KURU, Usûl II, s. 1500; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 75.

⁵⁵ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 75-76.

⁵⁶ BİLGE/ÖNEN, s. 397; KURU, Usûl II, s. 1495; EREN, s. 104-105; OĞUZMAN/ÖZ, s. 225.

açmışsa bu durumda mahkeme alacaklıya edimlerden hangisini seçtiğini sormalı ve davaya o edim hakkında devam edilmelidir. Ancak davacı buna rağmen seçim hakkını kullanmazsa mahkemenin davayı reddetmesi gerekecektir⁵⁷. Belirtmek gerekir ki, alacaklı seçim hakkı kendisinde olmasına rağmen bu hakkın kullanılmasını borçluya bırakmışsa bu durumda seçimlik dava açabilir⁵⁸.

Seçimlik davalarda mahkeme alacaklıyı haklı görmüşse ve karar verilinceye kadar borçlu da seçim hakkını kullanmamışsa seçimlik borçlardan ikisine birden seçimlik olarak karar verir⁵⁹. Seçimlik dava sonunda verilen böyle bir kararın nasıl icra edileceği konusunda mevzuatımızda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Doktrindeki hâkim görüşe göre ise, alacaklı seçimlik mahkûmiyet kararını ilâmlı icra takibine koyarken, icra takibinin konusunu, edimlerden birini seçerek belirlemelidir. Alacaklı, bu durumda borçluda olan seçim hakkını kullanmış olmaz. Zira bu durum, icra takibinin konusunun belirli olması ve icra takibinin yürütülebilmesi için gereklidir. Ayrıca icra takibi sonuçlanıncaya kadar borçlu, takibe konu olmayan diğer seçimlik edimi yerine getirdiği takdirde, borcundan kurtulmuş kabul edilecektir⁶⁰.

Kanaatimizce de, alacaklı icra takibini borçlunun yerine getirmekle yükümlü kılındığı seçimlik edimlerden biri ile sınırlamalıdır. Seçimlik edimleri içeren bir icra takibinin yerine getirilmesi mümkün değildir. Çünkü icra takibinde, takip konusu borcun belirli ve kesin olması, öngörülebilir bir nitelik taşıması gerekmektedir⁶¹.

Mahkemenin seçimlik davanın reddine karar vermesi halinde, verilen karar tespit hükmü niteliğinde olduğundan ilâmlı icra takibine dayanak teşkil etmez. Ancak

⁵⁷ BİLGE/ÖNEN, s. 397; KURU, Usûl II, s. 1496.

⁵⁸ BİLGE/ÖNEN, s. 397; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 300; KURU, Usûl II, s. 1495.

⁵⁹ Mahkemenin, borçlunun yerine geçerek ve alacaklının da talebini dikkate alıp seçim hakkını kullanması da mümkündür. Bu durumda kararda borçlunun tek bir edimi yerine getirmesi emredilmiş olur (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 284).

⁶⁰ KURU, Usûl II, s. 1495; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 300; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 81.

⁶¹ İcra hukukunun en temel ilkesi olan, kanunilik ilkesinin bir gereği olarak da borçlu hakkında başlatılan icra takibinin seçimlik borçlardan birine hasredilmesi gerektiğini söyleyebiliriz (ÖZEKES, Temel Haklar, s.89-90).

bu karar, yargılama giderleri ve vekâlet ücretine ilişkin kısımları bakımından ilâmlı icra takibine konu olabilir.

f. Terditli (Kademeli) Davalar Sonunda Verilen İlâmlar

Terditli davalarda, davacı terditli (kademeli) olarak iki ayrı talepte bulunur. Davacının taleplerinin biri asıl, diğeri yardımcı talep niteliğindedir. Terditli davalarda, davacı, mahkemeden ilk önce asıl talebi hakkında karar verilmesini, asıl talebi kabul edilmediği takdirde yardımcı talebi hakkında karar verilmesini talep eder. Davacı taleplerini şarta bağlamış değildir; biri olmazsa diğeri hakkında karar verilmesini talep etmektedir⁶².

Davacının terditli davada ileri sürdüğü talepler, aynı vakıalara veya aynı hukukî sebeplere dayanmak zorunda değildir. Ancak taleplerin arasında bağlantı bulunması gerekir. Birbiri ile ilgisi olmayan talepler terditli olarak ileri sürülemez. Taleplerin hukukî ya da ekonomik açıdan aynı ya da benzer amaca yönelmesi gerekir⁶³.

Terditli davalarda mahkeme öncelikle davacının asıl talebi hakkında inceleme yapar. Mahkeme, davacının asıl talebini yerinde bulduğu takdirde yardımcı talep ile ilgili olarak inceleme yapmasına gerek kalmaz. Asıl talep yerinde bulunduğu takdirde mahkemece asıl talep hakkında karar verilir, yardımcı talep ile ilgili herhangi bir karar verilmez⁶⁴. Asıl talep yerinde bulunmadığı takdirde yardımcı talep incelemeye geçilir, başka bir ifade ile mahkeme davacının taleplerini davacının ileri sürdüğü sıra ile inceler. Mahkemenin yardımcı talep hakkında karar verebilmesi için asıl talebi reddetmiş olması gerekir. Bu sebeple terditli davalarda (dahi) mahkeme terditli olarak hüküm vermez⁶⁵.

⁶² **POSTACIOĞLU**, Usûl, s. 268-269; **BİLGE/ÖNEN**, s. 397-398; **ÜSTÜNDAĞ**, Yargılama, s. 341; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, Usûl, s. 298; **KURU**, Usûl II, s. 1484; **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 283.

⁶³ **BİLGE/ÖNEN**, s. 399; **KURU**, Usûl II, s. 1494.

⁶⁴ **KURU**, Usûl II, s. 1494; **TANRIVER**, İlâmlı İcra, s. 77.

⁶⁵ *Kuru*’ya göre, terditli davalar caizdir, ancak bu davalar sonunda dahi terditli hüküm verilmez. Terditli davalarda da, mahkemenin hükmünün tarafların hak ve yükümlülüklerini açık biçimde göstermesi gerekir. Ancak davacının bir taşınır malın teslimi için açtığı davada talep etmesi halinde,

Davacının asıl talebini kabul eden mahkeme kararı aynı zamanda bir eda emrini içerdiği takdirde, bu karar ilâmlı icra takibine konu olabilecektir. Mahkemece asıl talep reddedilmiş, fakat yardımcı talep kabul edilmişse ve yardımcı talep de bir eda emri içeriyorsa bu takdirde de kararın ilâmlı icra takibine dayanak teşkil etmesine bir engel yoktur.

Mahkeme eğer davacının asıl ve yardımcı taleplerinden her ikisini de yerinde bulmamışsa iki talebin de reddine karar verecektir. Bu karar bir tespit hükmü niteliğinde olduğundan, ancak yargılama giderleri ve vekâlet ücreti bakımından ilâmlı icra takibine elverişlidir.

g. Kısmî Davalar Sonunda Verilen İlâmlar

Kısmî dava, alacaklının öncelikle alacağına belirli bir miktarının hüküm altına alınması istemi ile açtığı dava türüdür. Kısmî davada alacaklının, alacağı hakkında daha fazla bir miktar için dava açma imkânı varken, alacağına daha az bir miktarı için dava açması söz konusudur⁶⁶. Açılan davanın kısmî dava olup olmadığının dava dilekçesinden anlaşılması gerekir.

Kısmî dava konusunda mevzuatımızda açık bir düzenleme olmasa da, HUMK' nun mahkemelerin görevine ilişkin 4.maddesinde kısmî davada görevli mahkemeyi düzenlemesinden kısmî davanın geçerli bir dava türü olduğu anlaşılmaktadır.

Mahkemece davacının talebi yerinde görülürse davalı dava konusu olan alacak miktarı bakımından ifaya mahkûm edilebilir. Davacının dava etmediği alacak kesimi bakımından herhangi bir karar verilmez. Alacaklı, hüküm altına alınan bu

mahkemece “*davalının elinde bulunan taşınır malın teslimine, mal bulunmadığı takdirde bedeli olan ... Liranın davacıya ödenmesine*” karar verilebilir. *Kuru*, böyle bir hükmün, terditli hüküm sayılmayacağı, sayılacak olsa bile İİK' nun 24. maddesinin IV. fıkrası uyarınca caiz olduğu görüşündedir (KURU, Usûl III, s. 3071-3072). “*Kararların iki tarafa tahmil ve bahşedilen vazife ve hakları şüphe ve tereddüdü gerektirmeyecek şekilde gayet sarih ve açık olarak yazılması gerektiği HUMK' nun 389.maddesinde öngörülmüştür. Oysa mahkemece tesis olunan hüküm terditli bulunmaktadır...* hükmün bozulmasına” 8. HD, 19.02.1976, 5945/1246 (YKD 1977/11, s. 1551-1552).

⁶⁶ KURU, Usûl II, s. 1515; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 302.

alacak miktarı bakımından ilâmlı icra takibine başvurabilir. Alacaklının dava dışında bıraktığı alacak kesimi hakkında ilâmlı icra takibi yapabilmesi için, kısmî dava görülürken ıslah yolu ile dava konusunu artırarak ya da borçlunun rıza göstermesi ile iddiasını genişleterek (HUMK m. 185/II) alacağın tamamı hakkında karar verilmesini sağlaması gerekir. Bu durumda her ne kadar alacaklı en başta kısmî dava açmış olsa da, artık alacağın tamamını dava etmiş olacaktır. Alacaklı bunların dışında kısmî davadan başka, ek dava açarak da alacağın kalan kesimi hakkında karar elde edebilir.

Mahkeme kısmî davanın kısmen kabulüne de karar verebilir. Bu durumda alacaklı dilerse kısmen kabul edilen bu alacak miktarı bakımında ilâmlı icra takibine başvurabilir⁶⁷.

Mahkeme kısmî davanın tamamen reddine karar vermiş ise, bu karar alacaklının ileri sürdüğü alacak ilişkisinin var olmadığına ilişkin bir menfi tespit hükmü niteliği taşıdığından, sadece yargılama giderleri ve vekâlet ücreti açısından ilâmlı icra takibine konu edilebilir.

h. Mütelâhik Davalar (Hakların Yarışması) Sonunda Verilen İlâmlar

Mütelâhik dava, davacının talebini (ya da taleplerini) bir değil birden çok hukukî sebebe dayandırarak açtığı davadır⁶⁸. Bu davada taleplerin değil, bunların dayandığı hukukî sebeplerin çokluğu söz konusudur. Davacı, talebini haklı gösterecek birden fazla hukukî sebebe dayanmaktadır.

Mütelâhik davada davacı, talebini birden fazla kanun hükmünün de haklı gösterdiğini ileri sürmektedir. Aslında bir davada tarafların görevi, talepte bulunmak ve bu taleplere uygun vakıaları ileri sürmek, delilleri toplamaktır; uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarını tespit etmek tarafların değil, mahkemenin görevidir

⁶⁷ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 82.

⁶⁸ POSTACIOĞLU, Usûl, s. 267; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 341; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 302; KURU, Usûl II, s. 1502; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 289.

(HUMK m. 76)⁶⁹. Dolayısıyla, mahkeme tarafların ileri sürdüğü hukukî sebeplerle bağlı değildir. Ancak davacının ileri sürdüğü hukukî sebepler yerinde olduğu takdirde bu hukuk kurallarından en yerinde olanı olaya uygulayacaktır.

Mütelâhik davalarda, her ne kadar hukukî sebep birden fazla da olsa yapılan yargılama sonucunda mahkeme davanın kabulü halinde tek bir hüküm verecektir. Dava sonunda verilen hükmün ilâmlı icra takibine elverişli olup olmadığı bu hükmün niteliğine bağlıdır. Mütelâhik dava sonunda verilen hüküm eda emri içeriyorsa, bu hüküm ilâmlı icra takibine dayanak olabilecektir; tespit hükmü niteliğinde ise ya da inşaî bir hüküm ise bu durumda ilâmlı icra takibine konu olamayacak, hükmün sadece yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine ilişkin kısımları ilâmlı icra takibi yolu ile icra edilebilecektir⁷⁰.

Mütelâhik davaların reddi halinde ise, mahkemenin kararı menfi tespit niteliğinde olduğundan hükmün ilâmlı icra takibine konu olması mümkün değildir. Ancak hükmün yargılama giderleri ve vekâlet ücretine ilişkin kısımları için ilâmlı icra takibi yapılabilecektir.

D. İlâm Kavramı Dışında Kalan Mahkeme Kararları

1. İhtiyati Tedbir Kararları

İhtiyati tedbir, dava açılmadan önce veya dava sırasında, uyuşmazlık konusu mal ya da hakka kavuşmanın tehlikeye girmesini engellemek amacı ile öngörülmüş geçici nitelikte bir hukukî korumadır (HUMK m. 101 vd.)⁷¹.

Doktrindeki bir görüşe göre, ihtiyati tedbir kararları, ara karar niteliğindedir. Zira ihtiyati tedbir kararları, geçici niteliktedir; her zaman değiştirilebilir ve ortadan kaldırılabilmektedirler. Ancak nihâî kararı veren hâkim davadan elini çekmiş olur ve durum

⁶⁹ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 341; KURU, Usûl II, s. 1504; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 290.

⁷⁰ SERT, s. 25.

⁷¹ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 590; BİLGE/ÖNEN, s. 367; POSTACIOĞLU, Usûl, s. 487; KURU, Usûl IV, s. 4490; ÇETİNKAYA, s. 774-775; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 46; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 55-56; ERİŞİR, s. 120.

ve şartlar değişmiş olsa da nihaî kararda bir değişiklik yapılamaz. Aynı zamanda ihtiyati tedbir kararlarına karşı temyiz yolu açık değildir. İhtiyati tedbirler tek başlarına değil, ancak asıl dava sonucunda verilen asıl hükümlerle birlikte temyiz edilebilirler⁷². Bu sebeple ihtiyati tedbirin kabulüne (ve reddine) ilişkin kararlar nihaî değil; ara karar niteliğindedirler⁷³ ve bu sebeple ilâmlı icra takibine konu olamazlar⁷⁴.

İhtiyati tedbir kararlarının, davadan önce verilmesi halinde on gün içinde dava açılmadığında kendiliğinden kalkacak olması ve itiraz, durum ve şartların değişmesi ve teminat gösterilmesi halinde mahkemece değiştirilebilmesi ya da ortadan kaldırılabilmesi, bu kararların geçici nitelikte olduklarını ortaya koymaktadır (HUMK m. 109, 108/II, 111)⁷⁵. Ancak bu kararların ilâmlı icra takibine konu olup olamayacakları sonucuna, bunların ara karar ya da nihaî karar niteliklerinden yola çıkılarak varılmamalıdır. İhtiyati tedbir kararının kabulüne ya da reddine ilişkin kararlar, bir eda hükmü içermezler. Bu kararlar, uyuşmazlığı esastan çözüme kavuşturan, uyuşmazlığın esasına ilişkin kararlar deęildirler⁷⁶. Bu sebeple de, ilâmlı icra takibine konu olamazlar.

İhtiyati tedbir kararlarına ilişkin yargılama giderleri ile esas yargılamadaki giderler birbirinden bağımsız niteliktedir⁷⁷. Ancak ihtiyati tedbir kararlarının, vekâlet ücretine ve yargılama giderlerine ilişkin kısımları, tek başlarına ilâmlı icra takibine konu olamayacaktır⁷⁸. Asıl dava sonucunda verilecek hükümde, ihtiyati tedbir konulması nedeni ile ortaya çıkan yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine kimin mahkûm edileceği belirlenmiş olacak ve bunlar hakkında ancak asıl davanın sonuçlanmasından sonra ve asıl davada verilen hüküm ile ilâmlı icra takibi yapılabilecektir. Zira ihtiyati tedbir kararlarının, taraflar arasındaki uyuşmazlığı nihaî olarak çözüme kavuşturup sona erdiren (gerçek nihai) kararlar olmamaları

⁷² ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 587; ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 55-56; ÇETİNKAYA, s. 785-786.

⁷³ ÇETİNKAYA, s. 785; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 47-48.

⁷⁴ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 47-48.

⁷⁵ POSTACIOĞLU, Usûl, s. 488; ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 55; KURU, Usûl IV, s. 4332; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 46; ERİŞİR, s. 135-136.

⁷⁶ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 233.

⁷⁷ ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 46; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 238.

⁷⁸ KURU, Usûl IV, s. 4336; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 45.

sebebi ile de, bu kararlarda öngörülen yargılama giderleri ile vekâlet ücretinin ilâmlı icra takibine konu olamayacakları sonucuna ulaşılacaktır.

2. İhtiyati Haciz Kararları

İhtiyati haciz, para alacağı konusunda mevcut ya da gelecekteki bir icra takibinin sonucunun güvence altına alınması için mahkeme kararı ile borçlunun malvarlığına geçici olarak el koyulmasını sağlayan bir geçici hukukî korumadır (m. 257 vd.)⁷⁹.

İhtiyati hacizde amaç, alacaklının uyuşmazlık konusu alacağını güvence altına alarak takip sonunda alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamaktır. İhtiyati haciz de, ihtiyati tedbir gibi bir geçici hukukî korumadır. İhtiyati haciz, özel olarak takip hukuku içinde düzenlenmiş ve kendine özgü bir takım özellikleri olan, daha sıkı şartlara bağlanmış bir geçici hukukî korumadır⁸⁰. İhtiyati tedbir ile ihtiyati haczin ortak yönleri olduğu gibi, bir çok noktada da farklılık gösterirler⁸¹.

Doktrindeki bir görüşe göre, ihtiyati haciz talebinin reddine ve kabulüne ilişkin kararlar ara karar niteliğindedir. Çünkü ihtiyati haciz kararları, ihtiyati tedbir kararları gibi geçici nitelik taşırlar. Nihâî kararlar, hâkimin davadan elini çekmesi sonucunu doğurur ve kararın değişen şartlara göre gözden geçirilmesi, değiştirilmesi söz konusu değildir. Hâlbuki ihtiyati haciz kararı verildikten sonra, borçlu tarafından teminat gösterilmesi halinde ihtiyati haciz kararının kaldırılması mümkündür (m. 266). Takip yapılmadan veya dava açılmadan önce alınan ihtiyati haciz kararına dayalı olarak borçlunun malvarlığı hakkında haciz işlemi gerçekleştirildikten sonra, haczin kesinleşmesi için kanunda öngörülen merasimin tamamlanması gerekir (m. 264). İhtiyati haciz kararı, süresi içinde dava açılmadığı ya da takip talebinde bulunmadığı sürece hükümsüz kalacaktır. İhtiyati haciz kararı tek başına bağımsız bir varlığa sahip değildir; açılacak olan davanın ya da icra takibinin bir parçası olarak geçerliliği devam edebilir. Bu sebeplerle, ihtiyati haciz talebinin kabulüne ve reddine

⁷⁹ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 1; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 400; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 49; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 12.

⁸⁰ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 54.

⁸¹ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 50 vd.

ilişkin kararlar, nihaî karar olmayıp ara karar niteliğindedirler. İhtiyati haciz kararları ara karar olmaları sebebi ile de, ilâmlı icra takibine konu olamazlar⁸².

Doktrindeki diğer görüşe göre, ihtiyati haciz kararları, geçici nitelikteki nihaî kararlardır⁸³. Geçici hukukî koruma sırasında verilen kararda da, dosyadan el çekilir ve geçici hukukî koruma bakımından nihaî bir karar ortaya çıkar⁸⁴.

İhtiyati tedbirlerin, ilâmlı icra takibine konu olmaları konusunda yaptığımız açıklamalar, genel olarak, ihtiyati haciz kararları bakımından da geçerlidir⁸⁵. İhtiyati haciz de, ihtiyati tedbir gibi bir geçici hukukî korumadır. İhtiyati haciz kararlarının, karar türleri arasındaki yeri tartışmalı olmakla birlikte, biz de ihtiyati haczi, geçici nihaî karar olarak kabul eden görüşe katılmaktayız. Ancak ihtiyati haciz kararları, bir eda emri içermediklerinden yani, taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözen, sona erdiren nitelikte olmadıklarından⁸⁶ ilâmlı icra takibine konu olamazlar.

İhtiyati haciz kararlarının yargılama giderleri ve vekâlet ücretine ilişkin kısımlarının, ilâmlı icra takibine konu olması konusunda, ihtiyati tedbirler için yaptığımız açıklamalar genel olarak burada da geçerlidir⁸⁷. İhtiyati haciz kararlarının vekâlet ücreti ve yargılama giderlerine ilişkin kısımlarının da, ilâmlı icra takibine konu olması mümkün değildir⁸⁸.

3. Delil Tespiti Kararları

Delil tespiti, açılmış olan veya ileride açılacak bir davada ileri sürülecek ancak henüz inceleme zamanı gelmemiş olan delillerin kaybolması veya ileri

⁸² TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 50.

⁸³ Geçici nihaî karar hakkında daha fazla açıklama için bkz. yuk. Bölüm I, §1, B.

⁸⁴ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 233; ERİŞİR, s. 149.

⁸⁵ Bkz. yuk. Bölüm I §1, D, 2.

⁸⁶ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 233.

⁸⁷ Bkz. yuk. Bölüm I, §1, D, 2.

⁸⁸ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 50; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 238. Özekes, ihtiyati hacze, icra takibi ile devam edilmesi halinde, alacaklının yargılama giderleri ile vekâlet ücretini ihtiyati haciz tamamlanmadan, kesin hacze dönüşmeden borçludan isteyemeyeceğini de ileri sürmüştür (ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 238).

sürülmesinin zor olacağı hallerde inceleme zamanı gelmeden mahkemece tespit edilmesidir (HUMK m. 368 vd.)⁸⁹.

Delil tespiti açılmış bir davada yargılama sırasında istenebileceği gibi, henüz dava açılmadan önce de talep edilebilir. Belirtmek gerekir ki, delil tespiti ile tespit davası farklı şeylerdir⁹⁰. Delil tespitinde amaç, uyuşmazlığın çözümünde etkisi olacak delillerin kaybolması veya gösterilmesinin güç olması tehlikesinin önüne geçmektir⁹¹.

Delil tespiti kararları, taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözümleneyen nihaî kararlar değildir. Delil tespitine ilişkin kararlar, tek başlarına değil, esas hakkındaki hükümle birlikte temyiz olunabilirler⁹². Çünkü temyiz kanun yolu ancak mahkemelerin nihaî kararlarına karşı başvurulabilecek bir kanun yoludur (HUMK m. 427). Bu sebeple, delil tespitine ilişkin kararlar, ilâm niteliğinde değildirler ve ilâmlı icra takibine konu olamayacaklar⁹³.

Delil tespitine ilişkin kararlar, İcra ve İflâs Kanunu' nun 38.maddesinde sayılan ilâm mahiyetinde belgelerden de değildir⁹⁴.

Delil tespiti, henüz bir dava açılmadan önce talep edilmiş ise, delil tespiti kararında genellikle, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin “*ileride açılacak olan davada haksız çıkan taraftan alınmasına*” veya “*açılacak asıl davada göz önünde bulundurulmasına*” karar verilmektedir⁹⁵, ancak delil tespitine ilişkin kararda da yargılama giderleri ile vekâlet ücretine hükmedilebilir. Delil tespiti kararlarının, yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine ilişkin bölümü, asıl dava sonuçlanmadan

⁸⁹ ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 590; KURU, Usûl IV, s. 4426; ERKUYUMCU, s. 127; DOĞANAY, Tespiti Delail, s. 889-890; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 44.

⁹⁰ Tespit davası hakkında daha fazla bilgi için bkz. yuk. Bölüm I, §1, C, 2, c; KURU/BUDAK, s. 268.

⁹¹ DOĞANAY, Tespiti Delail, s. 890-891.

⁹² KURU, Usûl IV, s. 4453; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 45.

⁹³ KURU, Usûl IV, s. 4461; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 45.

⁹⁴ “*Takip dayanağı delil tespiti kararı İİK' nun 38.maddesinde sayılı ilâm mahiyetindeki belgelerden değildir.* Böyle olmasına rağmen icra müdürünün icra emri çıkarması yasa hükümlerine ve takip şeklini düzenleyen hükümler olması dolayısıyla kamu düzenine aykırıdır...” 12. HD, 27.12.1994, 16637/16965 (UYAR, Şerh, s. 718).

⁹⁵ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4.

önce tek başlarına ilâmlı icraya konu olamayacaktır⁹⁶. Delil tespiti giderlerinin taraflardan hangisine yükletileceği, ileride açılacak olan asıl davaya bakan mahkemece uyuşmazlığı esastan çözen karar ile birlikte belirlenecektir. Asıl davayı karara bağlamayan mahkeme, esasa ilişkin kararında, delil tespiti giderlerinin davada haksız çıkan tarafa yükletilmesine karar verecektir⁹⁷.

Delil tespiti kararları, taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözümleyen ve esas yargılamaya son veren nitelikteki kararlar değildirler⁹⁸. Bu sebeple de, delil tespiti kararlarının yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine ilişkin kısımlarının ilâmlı icra takibine konu edilemeyeceği görüşünderiz⁹⁹. Eğer delil tespiti yapıldıktan sonra uyuşmazlık sona ermiş ve dava açılmamışsa, delil tespiti kararında öngörülen yargılama giderleri ile vekâlet ücreti bakımından ilâmsız icra takibi yapılmasında bir engel yoktur¹⁰⁰.

4. Nafakaya İlişkin Kararlar

Nafakaya ilişkin mahkeme kararlarının uygulamada sıklıkla ilâmlı icra takibine konu edilmeleri sebebi ile bu kararların ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edip edemeyecekleri üzerinde de durmak gerekmektedir. Ancak öncelikle nafaka çeşitleri ve bunların niteliklerinin neler olduğunu incelemek gerekir.

Nafakayı genel olarak bakım nafakası ve yardım nafakası olarak ikiye ayırmak mümkündür¹⁰¹. Bakım nafakası da kendi içinde tedbir nafakası, yoksulluk nafakası ve iştirak nafakası olarak sınıflandırılabilir.

⁹⁶ KURU, Usûl IV, s. 4443; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 46.

⁹⁷ KURU, Usûl IV, s. 4443.

⁹⁸ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4.

⁹⁹ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4. “Alacaklı 29.11.1983 tarihli takip talepnamesinde ilâm dışı olarak ve değişik iş 994/910 sayılı delil tespiti kararına dayanarak 7900 Lira delil tespiti gideri ve avukatlık ücreti istemiştir... Davacı alacaklı 1983/101 sayılı alacak davasını açmadan önce delil tespiti yoluna gitmiştir. 22.03.1976 tarih ve 1/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında işaret olunduğu gibi *delil tespiti giderleri müddeabihe dahil edilemez ve müstakil dava konusu yapılamaz...*”12. HD, 01.05.1984, 2822/5417 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 55-56).

¹⁰⁰ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4.

¹⁰¹ AKINTÜRK, s. 432; RUHİ, s. 33.

Boşanma ve ayrılık davası devam ettiği sırada ayrı yaşamakta olan eşlerden biri kendi imkânları ile geçimini sağlayamıyorsa, imkânları elverişli olan diğer eşin, bu eşin bakım ve geçimine katkıda bulunmasına ilişkin mahkemece geçici olarak (dava devam ettiği sürece) hükmedilen nafakaya *tedbir nafakası* denir (TMK m. 169)¹⁰². Mahkeme, eşlerden imkânları yetersiz olanın dava sürecinde mağdur olmaması için, bir ara karar ile tedbir nafakasına hükmeder. Tedbir nafakasına mahkemenin ara kararı ile hükmedildiğinden, nafakaya ilişkin bu hükmün ilâmlı icra takibine konu edilmesi mümkün değildir. Uygulamada genellikle mahkemenin tedbir nafakasına hükmettiği ara kararları ilâmlı icra takibine konu edilerek, borçluya icra emri gönderilmektedir. Çoğu zaman borçlunun, böyle bir icra takibine karşı şikâyet yoluna başvurmaması üzerine de takibe bu şekilde devam edilmektedir. Hâlbuki mahkemelerin tedbir nafakasına ilişkin kararları, ara karar niteliğinde olduğundan ilâm niteliğinde değildir ve ilâmlı icra takibine konu olamazlar¹⁰³. Söz konusu nafakaya ilişkin kararların nitelik itibari ile bir ihtiyati tedbir kararı olması da, tedbir nafakasının ara karar niteliğinde olduğu ve ilâmlı icra takibinin dayanağı olamayacağını gösterir.

Mahkemenin ara kararında hükmettiği tedbir nafakası, ancak genel haciz yolu ile takibe konu edilebilir¹⁰⁴. Tedbir nafakasına ilişkin ara karara dayanılarak genel haciz yolu ile takip yapıldığı takdirde, borçlu kendisine gönderilen ödeme emrine itiraz ederse; söz konusu ara karar, İcra ve İflâs Kanunu' nun 68. maddesi gereğince “resmi makamların yetkileri dâhilinde usûlüne uygun bir biçimde düzenledikleri

¹⁰² AKINTÜRK, s. 277; RUHİ, s. 42-43.

¹⁰³ “Manisa Asliye Hukuk Mahkemesi’nden verilen 5.10.1994 tarihli ara kararı ile hükmedilen tedbir nafakasının tahsili için takip yapılmıştır. Borçluya 53 örnek icra emri tebliği üzerine borçlu vekili yasal süresi içerisinde merciye verdiği şikâyet dilekçesinde ‘ara kararına dayanılarak ilâmlı takip yapılamayacağından’ bahisle ‘icra emrinin iptali’ istenmiştir. *Tedbir nafakası tayinine ilişkin ara kararları ilâm niteliğinde olmadığından, ilâmlı takip konusu yapılamaz.* Takip taleplerinde dayanak belgenin ara kararı olduğu belirtilmiş ve harcı da tahsil edilmiş olduğundan, icra memurunun 49 ödeme emri yerine 53 icra emri göndermesi doğru değildir. Şikâyetin kabulü ile ‘icra emrinin iptaline’ karar verilmek gerekirken yazılı gerekçe ile kabulü isabetsizdir” 12. HD, 27.01.1995, 5205/914 (UYAR, Kanun, s. 717). “*Müştekinin şikâyetine konu yaptığı tedbir nafakasının nihâ mahiyette bir karara dayanmadığı düşülmeden* ve nafakanın 6000 Liraya tezyidine ait ilâmın da kesinleşip kesinleşmediği tespit edilmeden nafaka şartını bozmadan hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları yerinde görüldüğünden...” 12. HD, 29.06.1982, 5708/5876 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 24). “*Sulh mahkemesinin tedbir nafakası takdirine dair ara kararı ilâm olmadığı gibi, İİK’ nun 38.maddesinde yazılan ilâm mahiyetindeki belgelerden de olmadığı, bu nedenle ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbi olmadığı cihetle, icra emrinin iptaline karar verilmek gerekirken* itirazın kaldırılması isabetsizdir” 12. HD, 07.02.1978, 737/993 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 24).

¹⁰⁴ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 4; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 50-51.

belge”lerden sayılacağından, alacaklı icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep edebilir¹⁰⁵.

Çocuğun velâyeti eşlerden birine verildiğinde, diğer eşin çocuğun bakımına ve gerekli giderlerine katkıda bulunmak üzere ödeyeceği nafakaya *iştirak nafakası* denir (TMK m. 182/II; 329)¹⁰⁶. Boşanma sonunda yoksulluğa düşecek olan eşe, diğer eşin malî gücü oranında yapacağı katkıya ise *yoksulluk nafakası* denmektedir (TMK m. 175).

Yoksulluk nafakası ile boşanma davasının sonunda hükmedilen iştirak nafakasında, taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözen nihaî bir kararla nafakaya hükmedildiğinden, bu nafakalara ilişkin ilâmlar, ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edebilir. Çünkü bu durumda esasa ilişkin nihaî bir karar vardır ve alacaklı, ilâmda öngörölmüş nafakayı ödemeyen borçluya karşı ilâmlı icra yoluna başvurabilecektir¹⁰⁷.

Bir kimsenin yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek yakınlarına (hısımlarına) maddi yardımda bulunmasına ilişkin nafakaya *yardım nafakası* denir (TMK m. 364-366)¹⁰⁸. Yardım nafakasına da, mahkemenin nihaî bir kararı ile hükmedilir ve bu sebeple yardım nafakasına ilişkin ilâmlar da, ilâmlı icra takibine konu olabilirler.

Bu başlık altında, İcra ve İflâs Kanunu’ nun 344.maddesinde düzenlenmiş olan yaptırımdan da söz etmek gerekir. Buna göre, nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlu, alacaklının şikâyeti üzerine üç aya kadar hapis ile tazyik olunacaktır. Ancak tazyik hapsi yerine getirilmeye başlandıktan sonra, borçlu, ilâmın gereğini yerine getirirse tahliye edilecektir (m. 344/ I). Nafakaya ilişkin ara

¹⁰⁵ “... Ara kararı ile belirlenen tedbir nafakasının, İİK’ nun 68.maddesinde anılan belgelerden olmasına, şu suretle ödeme emri çıkartılması gerekmesine, mercice de ‘takibin’ değil ‘icra emrinin’ iptaline karar verilmiş olmasına ve tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına... göre yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddi ile...” 12. HD, 23.10.1990, 2966/10353 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 24).

¹⁰⁶ AKINTÜRK, s. 278; RUHİ, s. 119.

¹⁰⁷ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 53.

¹⁰⁸ AKINTÜRK, s. 432; RUHİ, s. 143.

kararların gereğinin yerine getirilmemesinin bu madde kapsamında kabul edilip edilmeyeceği akla gelebilir. *Uyar ve Yılmaztekin'* e göre, bu madde 5358 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra “nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen” borçluyu cezalandıracağından, borçlunun yerine getirmediği nafakaya ilişkin karar “nafaka ilâmı” olabileceği gibi, “nafakaya ilişkin ara karar” da olabilir¹⁰⁹. Bizce de, maddede, “ilâm” yerine “kararlar” ifadesine yer verilmesi ile kanunkoyucu, hem nafakaya ilişkin nihaî kararları hem de ara kararları yerine getirilmeyen borçluların cezalandırılmasını yaptırma bağlamıştır.

II. İLÂM NİTELİĞİNDE BELGELER

İlâmlı icra takibinin ilâmın dışındaki bir diğer dayanağı da ilâm niteliğindeki belgelerdir. İlâm niteliğindeki belgelerin bir kısmı İcra ve İflâs Kanunu’nda, bir kısmı da özel kanunlarda düzenlenmiştir.

İlâm niteliğindeki belgelerin ilâmlı icra takibine konu olabilmeleri için, hak sahiplerinin haklarını açık ve kesin olarak ortaya koymaları gerekmektedir¹¹⁰. Bunun, ilâm niteliğindeki belgelerin ilâmlı icra takibine konu olabilmeleri için taşınmaları gereken bir ortak özellik oluşunu söyleyebiliriz.

İlâm niteliğindeki belgeleri, İcra ve İflâs Kanunu’nda düzenlenmiş olanlar ve özel kanunlarda düzenlenmiş olanlar olmak üzere iki gruba ayırarak inceleyeceğiz.

¹⁰⁹ UYAR, Yenilikler, s.67; YILMAZTEKİN, Suçlar II, s. 2032.

¹¹⁰ ARAR, s. 66; DELİDUMAN, Noter Senetleri, s. 174-176.

A. İcra İflâs Kanunu Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Belgeler

1. İcra İflâs Kanunu' nun 38. Maddesi Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Belgeler

a. Mahkeme Huzurunda Yapılan Sulhler

Sulh, tarafların aralarındaki uyuşmazlığı karşılıklı olarak fedakârlıkta bulunmak suretiyle anlaşarak sonuçlandırmalarıdır¹¹¹. Sulh, davacının talep sonucunun bir kısmından feragat etmesi ve davalının da talep sonucunun kalan kısmını kabul etmesi ile (kısmî feragat ve kısmî kabul ile) yani, tarafların karşılıklı fedakârlığı ile gerçekleşir¹¹².

Taraflar mahkeme huzurunda sulh olabilecekleri gibi, kendi aralarında ve mahkeme dışında da sulh olabilirler¹¹³. Ayrıca tarafların keşif sırasında, naip veya talimat hâkimi önünde ve icra daireleri önünde sulh olmaları halinde, bunların da mahkeme huzurunda yapılan sulh gibi kabul edilmesi gerekir¹¹⁴. Taraflar, davanın bütünü hakkında sulh olabilecekleri gibi, davanın bir bölümünde sulh olup hukukî uyuşmazlığı kısmen de sona erdirebilirler¹¹⁵.

¹¹¹ BERKİ D. H., s. 2; THİLO [Çev. Hakmen], s. 188; POSTACIOĞLU, Usûl, s. 484; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 578; BİLGE/ÖNEN, s. 356; BİLGE, s. 6; ÖNEN, Sulh, s. 23; KURU, Usûl IV, s. 3742; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 509; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 84.

¹¹² ÖNEN, Sulh, s. 23-27; ULUSAN, s. 153; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 554.

¹¹³ POSTACIOĞLU, Usûl, s. 484; BİLGE/ÖNEN, s. 357; KURU, Usûl IV, s.3797; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 555.

¹¹⁴ ÖNEN, Sulh, s. 92 vd.; KURU/ARSLAN/YILMAZ, Usûl, s. 555; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 92 vd.; UYAR, İlâm Niteliğindeki Belgeler, s. 72; UYAR, Kanun, s. 735 . Yargıtay, önceki tarihli kararlarında icra dairelerindeki sulh ve kabullerin ilâm mahiyetinde olduğunu kabul ederken, daha sonra bu içtihadını değiştirmiştir: “...İcra ve İflâs Kanunu'nun 38.maddesine göre icra memuru huzurunda iki taraf arasında yapılan sulhler ve kabuller ilâm hükmündedir...” İİD 07.07.1953, 3226/3560. “...taraflar arasında Sulh Hukuk hâkimi huzurunda yapılan sulh anlaşmasında ivaz miktarı tayin edilmemiştir. Taraflar icra zabtında yek değerine verilmesi lâzım gelen miktarı tespit etmişler ve alacaklılar bu miktarın tahsili için takip yaparak borçluya icra emri göndermişlerdir. İmza yönünden bu anlaşma sulh hâkimi huzurunda olmadığından, İİK' nun 38.maddesinde yazılı bir belge olmayıp, 68.maddesinde yazılı belge niteliğindedir...” 12. HD, 08.10.1979, 7450/7700. “... haciz tutanağındaki tarafların anlaşmalarına ilişkin yazılar, karşılıklı borç yükleyen sulh anlamına gelir; ancak bu anlaşma İİK' nun 38. maddesindeki sulhname niteliğinde değildir. Bu anlaşma üzerinde bir ihtilaf çıktığı takdirde, mahkemece çözülmesi gerekir...” İİD, 23.05.1961, 4766/5287 (UYAR, Kanun, s. 734).

¹¹⁵ ÖNEN, Sulh, s. 51.

Tarafların mahkeme huzurunda sulh olmaları Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu' nunda bir geçerlilik şekline tâbi kılınmıştır (HUMK m. 151/V)¹¹⁶. Buna göre, taraflar sulh olmak istediklerini hâkime bildirirler ve tarafların sulh konusundaki anlaşmaları duruşma tutanağına yazılır (HUMK m. 151/II). Duruşma tutanağına geçirilen sulhe ilişkin kısımlar tanıklar ve tarafların huzurunda okunarak taraflara imzalatılır. Sulh, tutanağa geçirilmek ve taraflarca imzalanmakla mahkeme huzurunda yapılan sulh niteliğini kazanır, davayı sona erdirir ve cebri icraya konu olabilir¹¹⁷. Taraflar, mahkeme dışında sulh oldukları takdirde bunu, mahkemede de beyan ederler ya da yazılı bir sözleşme yapmışlarsa, bu sulh sözleşmesini mahkemeye verip sulh olduklarını bildirirler ve bu husus tutanağa geçirilmekle, mahkeme dışı sulh, mahkeme huzurunda yapılmış sulhe dönüşür¹¹⁸.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesine göre, mahkeme huzurunda yapılmış olan sulhler ilâmlar gibi icra edilebileceklerdir¹¹⁹. Taraflar arasında görülmekte olan davanın konusu para dışında bir alacağa ilişkin ise, davanın sulh ile sona ermesi halinde alacaklı, bu sulhe dayanarak ilâmlı icra takibi yapabilecektir (m. 38; 24 - 31). Sulh, para alacağına ilişkin olduğu takdirde alacaklı dilerse ilâmsız icra takibinin yanı sıra ilâmlı icra takibi yolunu da seçebilecektir (m. 38; 32 - 41). Ancak belirtmek gerekir ki, taraflar, üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri (kendi iradelerine tâbi olmayan) dava konusu hakkında sulh olamazlar¹²⁰. Örneğin, boşanma davası, babalık davası, nesebin reddi gibi davalarda dava sulh ile sona erdirilemez, bu sebeple bu tür davaların sonucunda ortaya çıkabilecek; çocuk teslimi ya da çocukla kişisel ilişki kurulması hususlarında, tarafların sulh olması etkili olmayacaktır. Sulh, para dışında

¹¹⁶ **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, Usûl, s. 555; **KURU**, Usûl IV, s. 3753.

¹¹⁷ **KURU**, Usûl IV, s. 3753; **TANRIVER**, İlâmlı İcra, s. 89.

¹¹⁸ **KURU**, Usûl IV, s. 3754.

¹¹⁹ “İİK’ nun 38.maddesinde mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller, para borcu ikrarını havi re’sen tanzim edilen noter senetleri ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler, ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbidir düzenlemesine yer verilmiştir. Bu durumda İİK’ nun 32. maddesinde öngörülen vasıfları taşımamakla beraber, 38. maddede yazılı olan bir belgeye dayalı olarak da başlatılan bir takipte icra müdürü borçluya icra emri gönderebilecektir. *Somut olayda icra takibinin dayanağı Ağrı İcra Mahkemesi’nin 2005/25 E Sayılı dosyası nedeni ile düzenlenen bilirkişi raporudur.* Alacaklı tarafından raporda öngörülen ve Ağrı İcra Dairesi’ nin 2004/5097E Sayılı dosyası ile ilgili takipte eksik istenilen faiz için takip başlatıldığı ve borçluya icra emri gönderildiği tespit edilmiştir. ... alacaklının istemi İİK’ nun 32 ve 38. maddelerinde yazılı nitelikte bir belgeye dayanmadığı için borçlunun itirazı kabul edilerek takibin iptaline karar verilmesi gerekirken ...” 12. HD, 28.09.2006, 14258/17681 (YKD 2007/2, s. 282-283).

¹²⁰ **BİLGE/ÖNEN**, s. 356; **ÜSTÜNDAĞ**, Yargılama, s. 581; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, Usûl, s. 557; **KURU**, Usûl IV, s. 3794- 3797.

kalan malvarlığına ilişkin ilâmlı icra takibine konu olabilse de, şahısvarlığına ilişkin ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edemeyecektir. Tarafların, aralarındaki uyuşmazlık hakkında kısmî sulh olmaları halinde de, sulhün gerçekleştiği kısım açısından uyuşmazlık sona erdiğinden davanın tamamen sonuçlanması beklenmeden bu kısmın icrası talep edilebilir¹²¹. Ancak mahkeme huzurunda yapılan sulhlerin ilâmlar gibi icra edilebilmeleri için, cebrî icraya elverişli bir nitelik taşımaları da gerekir. Daha açık bir ifade ile sulhün konusunun bir edimin ifasını içermesi gerekir. Sulhün içeriği bir edimin ifası değil de, bir hukukî ilişkinin belirlenmesi ise mahkeme huzurunda yapılan sulh içerik itibariyle ilâmlı icraya elverişli bir nitelik taşımaz¹²².

b. Mahkeme Huzurunda Yapılan Kabuller

Kabul, görülmekte olan bir davada davalının, davacının davasında talep ettiği, talep sonucunu kısmen veya tamamen kabul etmesidir¹²³. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 92. maddesinde, “kabul, iki taraftan birinin diğerinin neticei talebine muvafakat etmesidir” şeklinde tanımlanmışsa da kabul ancak davalı tarafından yapılabilir. Davayı kabul, davalının, mahkemeye karşı yapacağı tek taraflı bir irade beyanı ile olur, davacının ya da mahkemenin rızasına gerek yoktur¹²⁴.

Mahkeme huzurunda yapılan kabul, bir dilekçe ile yazılı olarak ya da duruşma sırasında sözlü olarak yapılabilir (HUMK m. 93)¹²⁵.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesine göre, mahkeme huzurunda yapılmış olan kabuller, ilâmlar gibi icra edilebileceklerdir. Mahkeme huzurunda yapılmış olan kabulün, ilâmlar gibi icra edilebilmesi için aynı zamanda içeriği itibariyle de cebrî icraya elverişli bir niteliğe sahip olması; bir edimin ifasını içermesi gerekir. Davalının kabul etmiş olduğu talep sonucu, bir hukukî ilişkinin varlığı ya da

¹²¹ ÖNEN, Sulh, s. 144; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 100; UYAR, İlâm Niteliğindeki Belgeler, s. 72.

¹²² ÖNEN, Sulh, s. 157; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 99.

¹²³ BELGESAY, Usûl, s. 250; BERKİ, s. 29; POSTACIOĞLU, Usûl, s. 479; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 573; BİLGE/ÖNEN, s. 354; KURU/ASLAN/YILMAZ, Usûl, s. 549; KURU, Usûl IV, s. 3674; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 506; TANRIVER, Kabul, s. 28; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 103.

¹²⁴ BİLGE/ÖNEN, s. 354; KURU/ASLAN/YILMAZ, Usûl, s. 549; KURU, Usûl IV, s. 3690-3692.

¹²⁵ KURU, Usûl IV, s. 3697-3701; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 114.

yokluğunun tespitine ilişkin ise bu durumda mahkeme huzurunda yapılmış olan hukuken geçerli bir kabul söz konusu olsa da cebrî icraya elverişli olmaz¹²⁶. Konusu para dışında bir alacağa ilişkin olan dava, kabul ile sona erdiği takdirde, alacaklı, mahkeme huzurunda yapılmış kabule dayanarak ilâmlı icra takibi yapabilecektir (m. 38; 24 - 31). Kabul, para alacağına ilişkin ise, alacaklı dilerse ilâmlı icra takibine başvurabilecektir (m. 38; 32 - 41). Belirtmek gerekir ki, taraflar, ancak dava konusu üzerinde tasarruf edebilecekleri hallerde kabul ile davayı sona erdirebilirler¹²⁷. Boşanma, babalık, nesep davalarında ya da velâyete ilişkin davalarda, davalının davayı kabul etmesi, davayı son erdirmeyecektir. Bu sebeple kabul, şahısvarlığına ilişkin ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edemeyecektir.

c. Mahkeme Huzurunda Yapılan Feragatler

Feragat, görülmekte olan bir davada, davacının talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçtiğini bildirmesidir¹²⁸. Her ne kadar Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 91. maddesinde, “feragat iki taraftan birinin neticei talebinden vazgeçmesidir” şeklinde tanımlanmış ve “iki taraftan” bahsedilmişse de feragatte bulunacak taraf sadece davacıdır (davalının feragati, ancak karşılık dava halinde söz konusu olabilecektir)¹²⁹.

Feragat, İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesinde ilâm niteliğinde kabul edilen belgeler arasında, sayılmamıştır. Buna rağmen, mahkeme huzurunda yapılan

¹²⁶ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 114.

¹²⁷ KURU/ASLAN/YILMAZ, Usûl, s. 553; KURU, Usûl IV, s. 3728-3740.

¹²⁸ BELGESAY, Usûl, s. 250; BERKİ, s. 27; POSTACIOĞLU, Usûl, s. 476; ÜSTÜNDAĞ, Yargılama, s. 571; BİLGE/ÖNEN, s. 350; KURU/ASLAN/YILMAZ, Usûl, s. 545; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 503; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 115. Belirtmek gerekir ki, davadan feragat ile davayı geri almak birbirinden farklı kavramlardır. Davayı geri almada, davacı talep sonucundan yani davayı takip etmekten vazgeçmemekte, sadece davasını geri almakta ve davayı ileride tekrar açabilme hakkını saklı tutmaktadır. Hâlbuki feragatte davacı, davasından feragat etmiş olduğundan aynı konuda tekrar dava açamayacaktır (KURU, Usûl IV, s. 3547). “Davacı vekili 26.05.2004 tarihinde mahkemeye verdiği dilekçesinde ‘... yeniden dava açma hakkını saklı tutarak davadan feragat ettiği...’ bildirmiştir. Dilekçede ileride tekrar dava açma hakkı saklı tutulduğu belirtildiğine göre, bu beyan davadan feragat (HUMK m. 91) niteliğinde olmayıp Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu' nun 185/I maddesinde yer alan ‘... davayı takipten sarfınazar etme ...’ (davayı geri alma) niteliğindedir. Bu ise karşı tarafın rızasına bağlıdır” 2. HD, 21.05.2004, 9715/10375 (YKD 2005/1, s. 22-23).

¹²⁹ BİLGE/ÖNEN, s. 350; KURU, Usûl IV, s. 3551.

feragatlerin ilâmlı icra takibinin dayanağı olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusu akla gelmektedir.

Doktrinadaki bir görüşe göre, İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesinde sadece mahkeme huzurunda yapılan sulhler ve kabuller ilâm niteliğinde belgeler olarak kabul edilmişse de, mahkeme huzurunda yapılan feragatler de bu nitelikte belgelerdir. Çünkü mahkeme huzurunda yapılan feragatler de mahkeme huzurunda yapılan sulh ve kabuller gibi yargılamaya son veren bir taraf usûl işlemidir ve bu sebeple de kesin hüküm teşkil eder¹³⁰.

Diğer görüşe göre ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesi ilâm niteliğinde belge olarak sadece mahkeme huzurunda yapılan sulh ve kabulleri saymış, mahkeme huzurunda yapılan feragatleri bu nitelikte kabul etmemiştir. Mahkeme önünde yapılan sulh ve kabulde icrası istenebilecek bir alacak söz konusuysa, feragatte davacı talep sonucunun tamamı ya da bir kısmından vazgeçtiğinden ortada icrası talep edilebilecek bir alacak da yoktur¹³¹.

Kanımızca da, mahkeme huzurunda yapılan feragatler kanun koyucu tarafından bilinçli olarak İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesinde ilâm niteliğinde kabul edilmemiştir. Mahkeme huzurunda yapılan feragat, davacının alacağının tamamı ya da bir kısmından vazgeçmesidir, dolayısıyla vazgeçilen ve ortadan kalkan bir alacağın icrasından da söz edilemez. Mahkeme huzurunda yapılan feragatlerin ilâm niteliğinde belge olarak kabul edilmemeleri, feragatin niteliği gereğidir. Bu sebeple, mahkeme huzurunda yapılmış feragat, ilâmlı icra takibine konu olamayacaktır.

¹³⁰ KURU/ASLAN/YILMAZ, Usûl, s. 548; KURU, El Kitabı, s. 766.

¹³¹ ÖNEN, Feragat ve Kabul, s. 31; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 116; UYAR, İlâm Niteliğindeki Belgeler, s. 72.

d. Kayıtsız-Şartsız ve Tek Taraflı Para Borcu İkrarını İçeren Re'sen Düzenleme Biçimindeki Noter Senetleri

İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesi uyarınca ilâmların icrası hakkındaki hükümlere göre takip edilebilecek bir başka belge de, noterlerce re'sen düzenleme biçiminde gerçekleştirilen kayıtsız ve şartsız ve tek taraflı para borcu ikrarını içeren noter senetleridir¹³². Bu tür senetlerin ilâm hükmünde sayılmasının sebebi, ilâm niteliğinde kabul edilen diğer belgelerde olduğu gibi, alacaklının alacağını açık ve kesin bir şekilde tereddüde yer bırakmayacak biçimde ortaya koymalarıdır¹³³.

Re'sen düzenleme biçimindeki bir noter senedinin ilâm niteliğinde belge sayılabilmesi, kanun koyucu tarafından üç şartın birlikte gerçekleşmesine bağlı kılınmıştır. Şöyle ki;

- Noterçe re'sen düzenlenmiş bir noter senedinin olması,
- Senedin sadece para borcu ikrarına ilişkin olması ve
- Para borcu ikrarının tek taraflı olması gerekir¹³⁴.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesine göre, kayıtsız ve şartsız ve tek tarafın para borcu ikrarını içeren, re'sen düzenleme biçimindeki noter senetlerinin yerine getirilmesi, ilâmların icrasına ilişkin hükümlere göre gerçekleştirilebilir. Bu senetler, para borcuna ilişkin olduklarından, para alacağına ilişkin ilâmların icrası hakkındaki hükümlere göre icra olunabileceklerdir.

¹³² BELGESAY, Şerh, s. 119; BERKİN, Senetler, s. 653; KARACA, İlamlı İcra, s. 243; KURU, El Kitabı, s. 766; TANRIVER, Noter Senetleri, s. 3. “*Takibin dayanağı (düzenleme şeklinde müşterek ve müteselsil borç senedi ve kefaletname) başlığını taşıyan 5.10.1979 tarih 25242 sayılı senet münderacatı itibarıyla İİK' nun 38. maddesine uygun ve para borcu ikrarını havi nitelikte olup ilâmların icrasına dair hükümlere tâbidir.* Nitekim borçluya icra emri tebliğ edilmiştir...” 12. HD, 12.2.1985, 11667/1164 (YKD 1985/6, s. 844-845).

¹³³ DELİDUMAN, Noter Senetleri, s. 174-176; DELİDUMAN, Noter Senetlerinin Geri Bırakılması, s. 362.

¹³⁴ BERKİN, Senetler, s. 653 vd.; BERKİN, İcra, s. 65; POSTACIOĞLU, İcra s. 644; UYAR, İlamlı Takipler, s. 90; KARACA, İlamlı İcra, s. 245; TANRIVER, İlamlı İcra, s. 117-118.

e. Temyiz Kefaletnameleri

Temyiz kefaletnameleri, İcra ve İflâs Kanunu'nun 36. maddesi ile Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun (mülga) 443. maddesi uyarınca, temyiz edilmiş kararın icrasının durdurulması hakkında Yargıtay'dan karar getirilebilmesini ya da İcra ve İflâs Kanunu'nun 33. maddesinin III. fıkrasına göre, icranın geri bırakılması talebinin reddi üzerine bu ret kararının temyizini sağlamak amacıyla gösterilmesi gereken kefaletlerdir¹³⁵.

Temyiz kefaletnamesi, noterden onaylı bir taahhüt senedi vermek sureti ile veya icra müdürü önünde kefilin tutanağa geçirilen irade beyanını imzalaması sureti ile gerçekleştirilir. Bu kefaleti üstlenen kefil, kararın Yargıtay tarafından onanması halinde, ödemeyi üstlendiği miktarı bir mahkeme kararı ile mahkûm olmuş gibi ödemek durumunda kalır¹³⁶. Başka bir ifadeyle hakkında icranın durdurulması (m. 36) kararı alınan hüküm Yargıtay tarafından onanırsa, lehine temyiz kefaleti verilen kişi, söz konusu teminatı almak için temyiz kefaletini ilâmlı icra yoluyla takip edebilir¹³⁷. Zira İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesi gereğince temyiz kefaletnameleri, icra edilebilirlik açısından ilâmlar ile aynı hukukî rejime tâbi kılınmışlardır¹³⁸. Temyiz kefaletnamelerinde, bir para borcu söz konusu olduğu için bunların, ilâmlı icra takibine konu olması halinde, para alacaklarına ilişkin ilâmların icrası hakkındaki hükümler uygulanacaktır.

f. İcra Kefaletnameleri

İcra kefaletnameleri, üçüncü kişilerin kefil sıfatıyla icra dairesi önünde (icra memuru huzurunda), borçlunun takibe konu olan borcunu kısmen veya tamamen ödemeyi taahhüt etmeleridir¹³⁹. İcra kefaletnameleri, esas itibarıyla Borçlar

¹³⁵ BERKİN, İcra, s. 167; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 91; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 125.

¹³⁶ KARACA, İlâmlı İcra, s. 246; BERKİN, İcra, s. 167; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 125.

¹³⁷ Hükümün, Yargıtay tarafından bozulması halinde ise, kefil kefalet borcundan kurtulur ve bu durumda icra kefaletnamesinin kefile iadesi ya da icra tutanağındaki kaydın düzeltilmesi gerekir (BERKİN, İcra, s. 167; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 91).

¹³⁸ TANRIVER, Kefalet, s. 976; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 127.

¹³⁹ BERKİN, İcra, s. 167; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 91; TANRIVER, Kefalet, s. 972; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 128. Bir hususa açıklık getirmek gerekir, şöyle ki; kefilin taahhüt ettiği şey, borçlunun

Kanunu'nun 483. maddesi ve devamında düzenlenmiş bir borçlar hukuku kurumudur¹⁴⁰.

İcra kefaletnamelerinin adi yazılı şekilde yapılması zorunludur (BK m.484)¹⁴¹. İcra kefaletnamesinin geçerlilik şartı olan yazılı şekil, kefilin, borçlunun borcuna kefil olma iradesinin icra tutanağına icra müdürü tarafından geçirilmesi ve bu tutanağın kefil tarafından imzalanmasıyla gerçekleşmiş olur¹⁴². İcra kefaletnamesinin geçerlilik kazanabilmesi için, kefilin ödemeyi taahhüt ettiği borç miktarının açıkça, parasal değer olarak gösterilmesi şarttır¹⁴³.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesi uyarınca, icra müdürü huzurunda gerçekleştirilen icra kefaletnameleri, ilâmların icrasına ilişkin hükümlere göre yerine getirilebilecektir¹⁴⁴. İcra kefaletnameleri, para alacağına ilişkin olduklarından ilâmlı icra yolu ile takip edilmeleri zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak alacaklı dilerse, icra kefaletnamesine dayanarak, para alacaklarına ilişkin ilâmların icrası hakkındaki hükümler çerçevesinde takip yapabilecektir. Alacaklı, icra kefil olan kimseye karşı, doğrudan doğruya icra kefaletini ilâmlı icraya koyarak alacağını elde edebileceği gibi, ayrı bir ilâmlı icra takibi yapmadan, icra kefaletinin verildiği asıl takip dosyasından da icra kefiline karşı takip yürütebilir. Ancak alacaklının bu son yolu tercih etmesi durumunda icra kefiline de icra emrinin tebliğ edilmiş olması gerekir¹⁴⁵.

borcu değil, borçlunun borcunu ödememesi halinde bundan şahsen sorumlu olmaktadır (TANDOĞAN, s. 693; YAVUZ, s. 544).

¹⁴⁰ Ancak icra kefaletnameleri ile ilgili olarak İcra ve İflâs Kanunu'nda düzenleme bulunması halinde Borçlar Kanunu hükümleri değil, özel nitelikteki İcra ve İflâs Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekecektir (TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 128).

¹⁴¹ Yazılı şekilde yapılmamış olan bir icra kefaletnamesi geçerli olmayacaktır (TANDOĞAN, s. 740; REİSOĞLU, s. 44; TANRIVER). "İcra kefaletinin şekli hakkında özel bir hüküm bulunmadığından, BK' nun 483 ve onu izleyen maddelerinin uygulanması gerekir. Bu hükümlere göre kefalet, borçlunun akdettiği borcun edasını temin etmeyi alacaklıya karşı yazılı şekilde taahhütten ibaret olup BK' nun 13. maddesine göre borç deruhte eden kefilin kefaletnamede imzasının bulunmasının yeterli olacağı düşünülmeksizin, kefilin şikâyet ve itirazının kabulüne karar verilmesi isabetsizdir" 12. HD, 06.04.1977, 10042/10099 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 128).

¹⁴² TANRIVER, Kefalet, s. 973.

¹⁴³ TANDOĞAN, s. 740; REİSOĞLU, s. 47.

¹⁴⁴ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 132.

¹⁴⁵ "İcra dairesinde verilen kefalet ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbidir ve müteselsil kefalet hükmündedir. *Kefile İİK' nun 38. maddesi uyarınca icra emri tebliğ edilmeden başkaca işlem yapılamaz, malı haczedilemez.* Olayda icra kefiline icra emri çıkarıldığına dair dosyada bir kayıt yoktur. Buna rağmen kefilin gayrimenkuldeki hisselerine haciz konulması işlemi isabetsiz olup

2. İcra ve İflâs Kanunu m.149 ve 150/ı Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Belgeler

Kanun koyucu, İcra ve İflâs Kanunu'nun 149. maddesinde “kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içeren” ipotek akit tablosunu ilâm niteliğinde bir belge olarak kabul etmiştir. İcra ve İflâs Kanunu, alacağını ipotek (taşınmaz rehni) ile teminat altına almış olan alacaklıya ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takibin yanı sıra, eğer gerekli belgelere sahipse ilâmlı takip yolunu da tanımıştır¹⁴⁶. İşte İcra ve İflâs Kanunu' nun 149. maddesinde de, ipotek akit tablosunun öngördüğü alacağın herhangi bir kayıt ve şarta bağlı olmaması ve miktarının belirli olması halinde ilâm niteliği kazanacağı düzenlenmiştir¹⁴⁷. İpotek akit tablosunun kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını içermesi, ipoteğin paraya çevrilmesinde özel olarak düzenlenmiştir ve İcra ve İflâs Kanunu' nun 149, 149/a maddeleri çerçevesinde ilâmlı icra takibi yapılabilecektir¹⁴⁸.

bu yoldaki şikâyetin kabulü yolundaki merci kararı yasaya uygundur” 12. HD, 14.02.1984, 1983/11903-1514 (UYAR, Kanun, s. 120). “İİK' nun 38. maddesi gereğince icra dairesindeki kefaletler ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbidir. Ancak *usûlüne uygun icra kefaleti olsa dahi hakkında takip yapılan asıl borçlu yönünden takip kesinleşmedikçe icra kefiline icra emri çıkarılmayacağı gibi borç miktarının kesinleşmemesi halinde de kefil hakkındaki takibin devamı mümkün değildir*. Somut olayda icra kefil hakkında haciz uygulanabilmesi için öncelikle adı geçene icra emri gönderilmesi zorunludur. Bu nedenlerle ve henüz icra emri gönderilmediğinden mahkemece şikâyetçi ile ilgili haczin kaldırılması yasaya uygundur. Ancak icra emri gönderildikten sonra kefilin itirazı üzerine kefaletin geçerli olup olmadığı incelenebileceğinden...” 12. HD, 24.10.2005, 16843/20657 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 729-730).

¹⁴⁶ KURU, El Kitabı, s. 860 vd.; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 430.

¹⁴⁷ KURU, El Kitabı, s. 860 vd; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 133; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 430- 433. “Takip dayanağı ipoteğe ait 01.11.1972 tarihli akit tablosunda borçlulardan Nemciye Yılmaz' ın diğer borçlu Teki Elagöz' e kefaleten ve bu kişinin alacaklı şirkete olan borçlarına karşılık 60.000 Lira limitli olarak ipotek verdiği anlaşılmıştır. *İİK' nun 149. maddesi hükmüne göre, 'akit tablosu kayıtsız şartsız bir borç ikrarını taşıdığı ve alacağı muaccel olduğu anlaşılırsa' borçlulara icra emri gönderilir. Bunun dışındaki hallerde muaccel alacaklar için İİK' nun 149/b maddesi gereğince ödeme emri düzenlenmesi gerekir...*” 12. HD, 24.03.1981, 2362/4089 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 123-124).

¹⁴⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 430. “İİK' nun 149. maddesi uyarınca, *icra memuruna, ipotek kayıt tablosunun kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva edip etmediğini ve alacağın muaccel olup olmadığını denetleme yetkisi verilmiştir. Eğer ipotek akit tablosu kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva eder ve alacak da muaccel olursa, icra memuru borçluya icra emri gönderir*. Somut olayda ise icra memurunun, takip talebinde yer alan alacakların, ipoteğin kapsamına girip girmeyeceğini denetleyerek, bir kısım alacakların icra emrinden çıkarılıp yeniden icra emri tanzim edilmesi gerektiğine karar verdiği görülmektedir. *İcra memurunun, alacağın ipotek kapsamında olup olmadığını denetleme yetkisi yoktur*” 12. HD, 21.1.2010, 19727/1240 (Kazancı Bilişim – İcra Bilgi Bankası).

İcra İflâs Kanunu'nun 150/1 maddesinde kredi kurumları bakımından özel bir düzenleme getirilmiştir ve 149. maddede düzenlenen ipotek akit tablosunun ilâm niteliği kazanabilmesi için kayıtsız ve şartsız para borcu ikrarını içermesinden farklı bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli nakdi veya gayri nakdi bir krediyi kullandıran bir kredi kurumu, ibraz ettiği ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını içermese dahi, krediyi kullanan borçluya cari hesabın kesilmesine ilişkin hesap özeti veya gayri nakdi kredinin ödenmiş olması sebebiyle tazmin talebinin veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarın, noter aracılığıyla borçlunun kredi sözleşmesinde yazılı veya ipotek akit tablosunda gösterilen adresine gönderilerek borçluya tebliğ edildiğini veya 68/b maddesi uyarınca tebliğ edilmiş sayıldığını gösteren noterden tasdikli bir örneğini icra dairesine ibraz ederse, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmlı takip yapılabilir (m. 150/1)¹⁴⁹.

Belirtmek gerekir ki, bunlar, ilâm niteliğinde kabul edilen belgeler olmakla birlikte özel hükümler çerçevesinde, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmlı icra takibine konu edileceklerdir (m. 150/1, 149).

B. Ceza Muhakemesi Kanunu' nun 253. Maddesi Uyarınca İlâm Niteliğinde Kabul Edilen “Uzlaşma Belgesi”

Uzlaşma, Ceza Muhakemesi Kanunu' nun¹⁵⁰ kabul edilmesi ile Ceza Hukukuna giren yeni bir kavramdır. Uzlaşma, mağdurun suçtan doğan mağduriyetinin mağdur ve failin anlaşması sonucu giderilmesi yöntemidir¹⁵¹.

¹⁴⁹ “Borçlu B. Y. ile alacaklı İ. B. arasında genel nakdi ve gayri nakdi kredi sözleşmesi düzenlendiği, sözleşmede Z. Y.'in müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatıyla yer aldığı görülmüştür. Sözleşmenin 14. maddesinde nakdi kredinin çek keşide etmek suretiyle kullanılmasının öngörüldüğü belirtilmiştir. Borçlu Z. söz konusu kredi sözleşmesine istinaden alacaklı banka lehine sözleşmeden kaynaklanan doğmuş ve doğacak tüm borçları karşılamak üzere 100.000 YTL ana para ipoteği tesis etmiştir. Asıl borçlu olan B. kredi sözleşmesi çerçevesinde almış olduğu çek defterine istinaden keşide ettiği çeklerin ödenmemesi üzerine bankaca sorumlu olunan miktarın keşide edilenlere ödendiğinden bu ödenen miktar hesap özetine bağlanarak borçlulara ihtarlar gönderildiği, söz konusu ihtarnamelere borçluların bir itirazları olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda alacaklı bankanın yukarıda belirtildiği üzere İİK' nun 150/1 maddesi uyarınca müteselsil borçlu Z. Y. hakkında ilamli takip yapmasında yasaya uymayan bir yön yoktur” 12. HD, 30.10.2008, 14955/18757 (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

¹⁵⁰ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu 04.12.2004 tarihinde kabul edilmiş, 17.12.2004 tarih ve 25673 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğü girmiştir.

Uzlaşma Yönetmeliği' nin¹⁵² 4. maddesinde de, “uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin kanun ve bu yönetmelikteki usûl ve hükümlere uygun olarak uzlaştırma süreci sonunda anlaşırılmış veya anlaşmış olmaları” olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin devamında “uzlaştırma” ve “uzlaştırmacı” kavramları da açıklanmıştır. Uzlaştırma, “uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin Kanun ve bu Yönetmelikteki usûl ve hükümlere uygun olarak *uzlaştırmacı* aracılığıyla ya da hâkim veya Cumhuriyet Savcısı tarafından anlaşırılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi süreci” ; uzlaştırmacı ise, “şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet Savcısı veya mahkeme tarafından görevlendirilen hukuk öğrenimi görmüş kişiyi veya Cumhuriyet Savcısı veya mahkemenin isteği üzerine baro tarafından görevlendirilen avukat” olarak tanımlanmıştır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere, uzlaşma her suç bakımından uygulanabilecek bir kurum değildir. Ancak takibi şikâyete bağlı suçlar ile şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın Ceza Muhakemesi Kanunu' nun 253. maddesinde sayılan; taksirle yaralama, konut dokunulmazlığını ihlâl, çocuğun kaçırılması ve alıkonulması gibi bazı suçların uzlaşma kapsamında olduğu kabul edilmiştir¹⁵³. Şüpheli veya sanık ile suçun mağduru ya da suçtan zarar görenin anlaşmaları ile aralarındaki uyuşmazlık giderilir ve böylelikle uzlaştırma sağlanmış olur. Uzlaştırma sonunda taraflar, belirli bir edimin yerine getirilmesi konusunda anlaşırılar. Bu edim, fiilden kaynaklanan maddi ya da manevi zararın giderilmesi, eski hâle getirme, mağdur ya da suçtan zarar görenden özür dilenmesi şeklinde olabilir (Uz. Yön. m. 20). Tarafların uzlaşmaları neticesinde, uzlaştırmacı tarafından buna ilişkin bir uzlaşma belgesi (uzlaşma raporu) düzenlenir.

Şüpheli veya sanığın uzlaşma belgesinde belirlenen edimini yerine getirmemesi halinde yerine getirilmeyen edim bakımından uzlaşma belgesi, ilâm

¹⁵¹ ÖZBEK, s. 993.

¹⁵² “Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”, 26594 sayılı, 26.07.2007 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹⁵³ CENTEL/ZAFER, s. 474-477.

niteliğinde bir belge sayılır ve mağdur veya suçtan zarar gören, uzlaşma belgesini ilâmlı icra yolu ile takibe koyarak edimin ifasını talep edebilir (CMK m. 253/19). Uzlaştırma konusu edim, kırılmış bir camın yenisinin takılarak eski hâle getirilmesi ya da mağdur ya da suçtan zarar görenden özür dilenmesi şeklinde ise, uzlaşma belgesi, bir işin yapılmasına ilişkin ilâmların icrasına ilişkin hükümlere göre takibe konulacaktır (m. 30). Taraflar, bir miktar paranın ödenerek maddi zararın giderilmesi konusunda uzlaşmaya varmışlarsa, bu takdirde, uzlaşma belgesi, para alacaklarına ilişkin ilâmların icrası hükümlerine dayanak teşkil edebilecektir (m. 32).

C. Özel Kanunlar Tarafından İlâm Niteliğinde Kabul Edilen Başlıca Belgeler

İcra ve İflâs Kanunu dışında, bazı özel kanunlarda da kimi belgelere ilâmlar gibi icra edilebilme özelliği tanınmıştır. Kanun koyucunun bu tür özel düzenlemelere gitmekteki amacı, kimi alacaklıların alacaklarına ilâmların icrası için öngörülen hukukî rejimden yararlanarak daha kolay bir şekilde kavuşmalarını sağlamaktır¹⁵⁴. İlâm niteliğindeki belgelerin düzenlendiği bazı özel kanunları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 30. maddesine göre, "her türlü oda aidatı ile diğer para cezalarını tebliğ gününden itibaren otuz gün içinde mensup oldukları odaya ödemeyenler hakkında İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre takibat yapılır".

- 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar ve Borsalar Kanunu' nun 77. maddesine göre, "kayıt ücretleri, yıllık aidat, munzam aidat, navlun hâsılatından alınacak oda payları ve Birlik aidatı ile borsa tescil ücreti ve bunlara ait kesinleşen gecikme zamları ile para cezalarının tahsiline ilişkin olarak oda, borsa ve Birlik Yönetim Kurulunca verilen kararlar ilâm hükmünde olup, icra dairelerince yerine getirilir"¹⁵⁵.

¹⁵⁴ TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 136.

¹⁵⁵ "Takibe dayanak yapılan belge Erzurum Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Kararı, borsa tescil ücreti ile buna ilişkin para cezasını içermektedir. 5590 sayılı Yasanın 2567 sayılı Yasayla Değişik 78.maddesinde açıkça ' ... borsa tescil ücretleri ile para cezalarının ...' ilâm hükmünde olduğu ve

- 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifler ve Birlikler Kanunu' nun 12. maddesine göre, "kooperatiflerin kredi ile ilgili alacak senetleri, kâğıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senet ve belgeler İcra ve İflâs Kanununun 38. maddesinde yazılı belgeler hükmündedir ..."¹⁵⁶.

- 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu' nun 39. maddesine göre, "derneklerin kayıt ücretleri, yıllık aidatı ve para cezaları ile ilgili ve usûlü dairesinde itiraz mercilerinden geçerek kesinleşmiş olan kararları ilâm hükmünde olup genel hükümler dairesinde yerine getirilir"¹⁵⁷. 30 uncu maddeye göre verilecek çıkarma cezası dolayısıyla ticaret, sanat, meslek ve hizmetten men hususunda alınan kararlar da aynı esaslar dâhilinde yerine getirilir". Kanunun 108. maddesinde de benzer bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, "birlik ve federasyona katılma payını tam olarak ve zamanında ödemeyen dernek yöneticileri, konfederasyon katılma payını aynı şekilde ödemekte ihmali görülen birlik ve federasyon yönetim kurulu üyeleri hakkında konfederasyon yönetim kurulunca 30 uncu maddedeki para cezaları uygulanır. Bu husustaki kararlar ilâm hükmünde olup genel hükümler dairesinde yerine getirilir. Aidatın tahsili de aynı hükme bağlıdır".

- 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 162. maddesine göre, " para cezasına veya giderlerin ödenmesine dair olan kararlar İcra ve İflâs Kanununun ilâmların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir".

madde içeriğinden kesinleşmelerine gerek bulunmadığı anlaşılmaktadır ... " 12. HD, 28.01.2002, 579/1544 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 738).

¹⁵⁶ "1581 sayılı Kanunun 12.maddesi 'kooperatiflerin kredi ile ilgili alacak senetleriyle kayıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senetler ve belgeler İİK' nun 38.maddesinde yazılı belgeler hükmündedir' açıklamasını getirmiştir. İİK' nun 38.maddesi ise 'mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ... ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tâbidir ...' hükmünü içerdiğinden takip dayanağı 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifi borç senedi ilâm niteliğindedir ..." 12. HD, 16.02.2007, 24260/2654 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 723).

¹⁵⁷ "507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu' nun 39.maddesine göre, derneklerin kayıt ücretleri, yıllık aidat ve para cezaları ile ilgili ve usûlü dairesinde itiraz mercilerinden geçerek kesinleşmiş bulunan kararları ilâm hükmünde olup genel hükümler dairesinde yerine getirilir ..." 12. HD, 18.05.2001, 7796/8857 (YKD 2002/7, s. 1057-1058).

Ayrıca 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'na 02.05.2001 tarihinde, 4667 sayılı Kanunun 23. maddesi ile eklenen 35/A maddesine göre avukatlarca oluşturulmuş uzlaşma tutanaklarının da İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesine göre ilâm niteliğinde olduğu düzenlenmiştir¹⁵⁸. Buna göre; “avukatlar dava açılmadan veya dava açılmış olup da henüz duruşma başlamadan önce kendilerine intikal eden iş ve davalarda, tarafların kendi iradeleri ile istem sonucu elde edebilecekleri konulara inhisar etmek kaydıyla, müvekkilleriyle birlikte karşı tarafı uzlaşmaya davet edebilirler. Karşı taraf bu davete icabet eder ve uzlaşma sağlanırsa, uzlaşma konusunu, yerini, karşılıklı yerine getirmeleri gereken hususları içeren tutanak, avukatlar ile müvekkilleri tarafından birlikte imza altına alınır. Bu tutanaklar 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 38. maddesi anlamında ilâm niteliğindedir”. Dolayısıyla bu maddede öngörülen şartları taşıyan bir uzlaşma tutanağında belirlenen edimleri yerine getirmeyen, uzlaşmaya uymayan taraf hakkında, karşı tarafça bir mahkeme hükmü ya da resmi bir merciinin onayına gerek kalmadan ilâmlı icra yoluna başvurulabilecektir¹⁵⁹.

Belirtmek gerekir ki, değindiğimiz özel kanunlar, genellikle odaların veya meslek kuruluşlarının aidat, çeşitli giderler ya da para cezası gibi para alacaklarına ilişkin kararlarına ilâm niteliği tanımaktadır ve bu sebeple de ilâm niteliğindeki bu tür belgeler, para alacaklarına ilişkin ilâmlı icra hükümleri çerçevesinde icra olunabilecektir (m. 32 vd.). Ancak Avukatlık Kanunu' nun 35/A maddesi gereğince düzenlenecek uzlaşma belgeleri, uzlaşma konusu para alacağı ise, para alacaklarına ilişkin ilâmlı icra hükümleri çerçevesinde icra olunabileceği gibi para dışında bir alacak söz konusu ise para dışında kalan malvarlığına ilişkin ilâmlı icra hükümleri

¹⁵⁸ *Ulukapı*, avukatların müvekkilleri ve diğer tarafla birlikte hazırlayacakları uzlaşma tutanaklarının hukukî niteliği itibari ile bir sulh sözleşmesi olduğu görüşündedir (**ULUKAPI**, s. 453).

¹⁵⁹“1136 sayılı Kanunun 35/A maddesi hükmü aynen; ‘avukatlar dava açılmadan veya dava açılmış olup da henüz duruşma başlamadan önce kendilerine intikal eden iş ve davalarda tarafların kendi iradeleri ile istem sonucu elde edebilecekleri konulara inhisar etmek kaydı ile müvekkilleri ile birlikte karşı tarafı uzlaşmaya davet edebilirler. Karşı taraf bu davete icabet eder ve uzlaşma sağlanırsa uzlaşma konusunu, yerini, tarihini, karşılıklı yerine getirmeleri gereken hususları içeren tutanak 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İİK' nun 38. maddesi anlamında ilâm niteliğindedir’ hükmünü içermektedir. *Somut olayda alacaklı tarafın takibe dayanak yaptığı 30.03.2005 tarihli E.Grubu Finansal yeniden yapılandırma sözleşmesi başlığını taşıyan belge yukarıda açıklanan yasa maddesine uygun olarak borçlu asilleri ve vekilleri arasında tanzim edildiği görülmektedir. Anılan bu belge İİK' nun 38. maddesi anlamında ilâm niteliğindedir. Mahkemenin gerekçesinin aksine yargılamayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır ...*”12. HD, 11.07.2006, 12238/15281 (**OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN**, s. 727-728).

gereğince de icra olunabilecektir. Zira uzlaşma, tarafların tasarruf yetkilerinin olduğu davalarda mümkündür¹⁶⁰. Örneğin, alacak, menkul davaları ya da taşınmazın tahliyesine ilişkin davalarda taraflar uzlaşabileceklerdir. Taraflar, bir menkul davasında (menkulün teslimi konusunda) uzlaşmışlar, ancak borçlu uzlaşmanın gereğini yerine getirmemiş ise, bir ilâm elde edilmesine gerek kalmadan, uzlaşma tutanağına dayanılarak, İcra ve İflâs Kanunu' nun 24. maddesinde düzenlenen taşınırın teslimine ilişkin ilâmların icrası hakkındaki hükümlere göre icra takibi yapılabilecektir¹⁶¹.

Ş2. İLÂMLI İCRA TAKİBİNİN TEMEL AŞAMALARI

I. İLÂMI İCRA İLÂMSIZ İCRA AYRIMI

Bir hakkı ihlâl edilmiş ya da yerine getirilmemiş olan kişi, yargı organlarına başvurarak bu ihlâlin durdurulmasını ya da hakkının yerine getirilmesine karar verilmesini talep eder. Yargı organlarınınca, yapılan yargılamanın sonunda talepte bulunan kişinin lehine karar verilirse, artık bu kimse alacaklı; kendisine karşı dava açılan ve aleyhine hüküm verilen kişi de borçlu olur. Borçlunun, yargılama neticesinde verilen kararı yerine getirmesi gerekir. Borçlu kendi rızası ile kararda ifası emredilen şeyi yerine getirmese, icra hukuku devreye girer ve alacaklının hakkı zorla yerine getirilir¹⁶². Ancak, artık alacaklı ve borçlu olarak karşı karşıya gelen tarafların menfaatleri çatışmaktadır ve her ne kadar alacaklının ihlâl edilen hakkı yerine getirilmeye çalışılsa da, bir yandan borçlunun menfaatleri de korunmalıdır. Zira, cebrî icra sürecinde borçlunun malvarlığı ve kişilik hakları

¹⁶⁰ **ULUKAPI**, s. 457. “Davacının ‘uzlaşma tutanağı’ başlığını taşıyan 19.06.2002 tarihli belgeyi iddiasına esas alarak çekişme konusu taşınmazların tapudaki sicil kayıtlarının düzeltilmesini, bir başka ifade ile mülkiyetinin naklini amaçladığı görülmektedir. Mahkemece 19.06.2002 tarihli ‘uzlaşma tutanağı’ başlıklı belge hükme esas alınarak sonuca gidilmiş ve davalı üzerindeki çekişme konusu taşınmazlara ait sicil kayıtları iptal edilerek, davalı adına tesciline karar verilmiştir. Gerçekten de, 19.06.2002 tarihli belgenin 1136 sayılı Avukatlık Yasası’ nın 35/A maddesi gereğince düzenlendiği ve aynı madde hükmü uyarınca da anılan belgenin İİK’ nun 38. maddesinde öngörülen ilâm niteliğinde olduğu tartışmasızdır. *İfade edilmelidir ki, yasakoyucunun 1136 sayılı Yasa’ nın 35/A maddesi çerçevesinde düzenlenen belgeye ilâm gücü tanınması doğrudan takip hukuku bakımından önem arz etmekte ve buna ilişkin usûl ve esasların gözetilmesi ile ilgilidir. Öyleyse anılan belgenin taşınmazın mülkiyetinin naklini sağlayacak nitelikte olduğu kabul edilemez...*” 1. HD, 08.10.2007, 7358/9604 (YKD 2009/6, s. 1043-1046).

¹⁶¹ Bkz. aşa. Bölüm II, §4.

¹⁶² **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 42-46.

korunmaya muhtaçtır. Bu sebeple icra hukuku, alacaklı ile borçlunun ve hatta kimi zaman üçüncü kişilerin menfaatlerini gözetmek, bunlar arasında adil ve eşit ölçüler içinde bir denge kurmaya özen göstermek durumundadır¹⁶³. İşte değişen koşullara göre alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin sağlanmaya çalışılmasından ötürü, cebrî icra hukukunda farklı takip yolları öngörülmüştür. İcra takipleri bakımından, ilâmlı icra, ilâmsız icra ve rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip olmak üzere üçlü bir ayırım yapmak mümkündür¹⁶⁴.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip, rehinle teminat altına alınmış alacakların özelliği gereği öngörülmüş bir takip yoludur (m. 145 - 153). Rehinli bir alacak için, kural olarak öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapmak gerekecektir, doğrudan ilâmlı ya da ilâmsız icra veya iflâs yoluna başvurmak mümkün değildir¹⁶⁵. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip de, ilâmlı (m. 149; 150/h; 150/ı) ve ilâmsız (m.146; 149/b) takip olarak ikiye ayrılmaktadır.

İlâmlı icra takibi, anasayal olarak teminat altına alınan hak arama hürriyetinin (AY m. 36) cebrî icra hukukundaki görünümüdür¹⁶⁶. Devlet, toplumsal barışı ve hukuk düzenini korumak için bireylerin kendiliğinden hak aramasını, kuvvet kullanmasını yasaklamıştır. Bu sebeple, bireyler, haklarının bir saldırıya uğraması ya da inkâr edilmesi halinde devletin yargı organlarına başvururlar. Yargı organlarınınca, hak sahibinin lehine karar verilmesi durumunda, bu hakkın yerine getirilmesi de, devletin icra organları tarafından gerçekleştirilecektir. İşte, ilâmlı icra takibi, yargı organları tarafından tespit edilip ifası emredilmiş hakkın yerine getirilmesine ilişkin takip yoludur (m. 24 - 41). İlâmlı icra takibi, konusu bakımından ayrıma tâbi tutularak, konusu para alacağı olan ilâmların icrası ve para alacağı dışındaki ilâmların icrası olarak ikiye ayrılabilir.

¹⁶³ **TANRIVER**, İlâmlı İcra, s. 33; **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 54-58; **ÇİFTÇİ**, s. 4-10.

¹⁶⁴ **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 49. *KURU/ARSLAN/YILMAZ* a göre, icra hukuku iki ana bölüme ayrılır: 1. İlâmlı icra, 2. İlâmsız icra, bu iki ana bölümden başka, bir de rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip vardır. Ancak bu takip yolu ilâmlı ve ilâmsız takip olmak üzere ikiye ayrıldığından bu iki ana bölümün dışında değildir (*KURU/ARSLAN/YILMAZ*, İcra, s.34).

¹⁶⁵ **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 51.

¹⁶⁶ **TANRIVER**, İlâmlı İcra, s. 33.

İlâmlı icra takibinin yanı sıra, kanunkoyucu, para ve teminat alacakları için başvurulabilecek bir takip yolu olarak ilâmsız icra takibini düzenlemiştir (m. 42 - 144; m. 167 – 170/b; m. 272 - 276). İlâmsız icra takibi kendi içinde, genel haciz yoluyla takip (m. 42-144); kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip (m. 167-170/b) ve kiralanın taşınmazların tahliyesi yolu ile takip olarak (m. 272-276) üçe ayrılır.

Genel haciz yolu ile takip sadece para ve teminat alacakları için öngörölmüştür. İlâmsız icra takiplerinin içinde en çok başvuru olan takip yolu genel haciz yolu ile takiptir. Çünkü alacaklı, elinde alacaklı olduğuna dair hiçbir belge bulunmasa ve hatta alacaklı olmasa dahi bu takip yoluna başvurabilecektir¹⁶⁷. Para alacağı bir kambiyo senedine bağlanmışsa, bu durumda alacaklı kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapılabilir (m. 167-176b). Belirtmek gerekir ki, alacaklının bu durumda seçim hakkı vardır. Alacaklı dilerse, elinde bir kambiyo senedi olmasına rağmen, genel haciz yolu ile takip yapabilir. Kanun koyucu ayrıca kiralanın taşınmazların tahliyesi konusunda da belli özel şartların varlığı halinde ilâmsız icra yoluna başvurma imkânı tanımıştır.

Alacaklının alacağının konusu, paradan başka bir şey ise alacaklının ilâmlı icra yoluna başvurusu zorunludur¹⁶⁸. Bu durumda alacaklı önce bir dava açıp bir ilâm alacak, ardından ilâmlı icra yoluyla bunun yerine getirilmesini talep edecektir. Ancak konusu (para ya da teminat) olan bir alacak söz konusu ise, ilâmlı icra yoluna başvurma zorunluluğu yoktur; alacaklı dava açıp bir ilâm almadan da doğrudan takip yapabilir. İşte bu durumda alacaklının başvuracağı yol ilâmsız icra yoludur. Diyebiliriz ki, alacağın konusu para ve teminata ilişkinse, alacaklının bir seçim hakkı vardır; dilerse mahkemeden bir ilâm alarak ilâmlı icra yolu ile alacağını elde edebilir, ya da doğrudan icra dairesine başvurarak ilâmsız icra yolu ile alacağını takip edebilir.

¹⁶⁷ BELGESAY, Şerh, s.131; MUŞUL, s. 908; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 35; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 143.

¹⁶⁸ MUŞUL, s. 908; KURU, El Kitabı, s. 772; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 390.

Alacaklı, borçlunun, yargı organlarına başvurarak elde ettiği hükmün gereğini rızası ile yerine getirmediği takdirde, icra dairesine başvurarak ilâmın icrasını talep etmesi yani, takip talebinde bulunması ile icra dairesi harekete geçer ve borçluya bir icra emri gönderir. Borçlu icra emrinde gösterilen sürede ilâmın gereğini yerine getirmese, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre ilâm zorla icra olunur. Görüldüğü gibi, ilâmlı icrada temel iki aşama söz konusudur. Bunlar, yargılama aşaması ve takip aşamasıdır¹⁶⁹. İlâmlı icra takibine başlanmadan önce bir yargılama süreci geçirilmiş olduğundan borçlu, savunma ve takibe engel olma konularında çok fazla imkâna sahip değildir. Ancak ilâmsız icra takibinde, alacaklıya hiçbir belgeye dayanmadan takip talebinde bulunma imkânı verilirken, bir taraftan borçluya da itiraz ederek takibi durdurma olanağı tanınır. İlâmsız icra takibinde takibe başvurmak konusunda alacaklıya kolaylık sağlanırken, ilâmlı icra takibinde, takibe başlamadan önce alacaklının bir ilâm elde etmesi ya da ilâm niteliğinde bir belgeye dayanması gerekmektedir. Ancak alacaklı, alacağını bir ilâma ya da ilâm niteliğindeki belgeye dayandırdığından, borçlunun ilâmsız icra yolunda olduğu gibi itiraz ederek takibin ilerlemesine engel olması söz konusu değildir, borçlunun itirazı kural olarak icrayı durdurmaz¹⁷⁰. Diyebiliriz ki, ilâmlı icra takibi ile ilâmsız icra takibi arasındaki bu farklılıkların temelinde menfaat dengesi yatmaktadır¹⁷¹.

İlâmlı icra takibi de, ilâmsız icra takibi gibi bir “takip talebi” ile başlar. Takip talebinden sonra, ilâmsız icra takibinde alacaklıya gönderilen “ödeme emri” yerine, ilâmlı icra takibinde “icra emri” vardır. Ödeme emri, alacaklının takip talebi üzerine, icra dairesi tarafından borçluya icra takibinin konusu olan alacağı ve takibin masraflarını ödemesi veya bunlara itiraz etmesi konusunda gönderilen bir ihtardır¹⁷². Ödeme emri, ilk icra takip işlemidir¹⁷³. İcra emri de ilk icra takip işlemi olması bakımından ödeme emri ile aynı niteliktedir.

¹⁶⁹ KURU, El Kitabı, s. 762; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 390.

¹⁷⁰ BELGESAY, Şerh, s. 127; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 402; KORKUSUZ, s. 50.

¹⁷¹ İcra hukuku mevzuatımızca, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin tam olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği tartışmalıdır. Bu konu hakkında daha fazla bilgi için bkz. ÇİFTÇİ, s. 272-402.

¹⁷² ÜLKÜ, s. 80.

¹⁷³ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 156.

İlâmsız icra takibinde, borçlu ödeme emrine itiraz etmez veya itiraz eder de itirazı kabul edilmezse takip kesinleşir¹⁷⁴. İlâmlı icra takibinde ise, kural icra emrinin gereğinin yerine getirilmesidir. İlâmsız icrada olduğu gibi, icra emrine karşı doğrudan bir itiraz yolu söz konusu değildir, borçluya icranın geri bırakılması (m. 33, 33/a) ve icranın durdurulması (m. 36) gibi sınırlı bir takım imkânlar tanınmıştır.

İlâmsız icrada kesinleşen takibe rağmen borçlunun borcunu ödememesi halinde bir sonraki aşama, hacizdir (m. 78 vd.). Borçlunun borcunu ödemeye yetecek kadar malı alacaklının talebi üzerine haczedilir. Bundan sonraki aşamalar ise, haczedilen malın satılması (m. 106 - 137) ve alacaklının alacağıнын ödenmesi (m. 138 - 144) veya borçlunun borcu karşılayacak yeterli mal varlığı olmadığından alacaklının alacağı ödenemediği takdirde alacaklıya aciz vesikası verilmesi aşamalarıdır (m. 143).

İlâmlı icra takibinde, borçlunun icra emrine uymayarak borcun gereğini yerine getirmemesi durumunda bir sonraki aşama ilâmın icrası olacaktır (m. 24 - 31). Ancak para alacaklarına ilişkin bir ilâmın icrası söz konusu ise, ilâmsız icra takibindeki gibi haciz, satış ve paranın ödenmesi aşamaları birbirini takip edecektir (m. 32 - 37).

İcra ve İflâs Kanunu'nun 41. maddesine göre, ilâmsız icra hakkındaki hükümler (m. 42 - 144), ilâmların icrası hakkındaki hükümlere aykırı olmadıkça, ilâmların icrası hakkında da uygulanacaktır. Belirtmek gerekir ki, ilâmsız icra takibi, İcra ve İflâs Kanunu'nda ilâmların icrasına oranla çok daha ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. İcra ve İflâs Kanunu'ndaki bu düzenleme dolayısıyla, borçlunun mallarının haczi, haczedilen malların satışı, paraların paylaşılması, iflâsın sonuçları gibi konulara ilişkin hükümler, ilâmlı takipler hakkında da uygulama alanı bulacaktır¹⁷⁵.

İlâmlı icra takibi ile ilâmsız icra takibinin aşamalarından genel olarak bu şekilde söz ettikten sonra aşağıda, ilâmlı icra takibinin aşamalarını para alacağı

¹⁷⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 159.

¹⁷⁵ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 557; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 390.

dışındaki ilâmlar ile konusu para alacağı olan ilâmlar bakımından ayrı ayrı incelemeye çalışacağız.

II. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI BAKIMINDAN TAKİBİN TEMEL AŞAMALARI

A. Takip Talebi (m. 35)

1. Genel Olarak

İlâmlı icra takibi, ilâmın icra dairesine verilmesi ile başlar (m. 35/I). Alacaklı, ilâm (ya da ilâm niteliğindeki belgeyi) icra dairesine vermekle takip talebinde bulunur, yani ilâmlı icra takibini başlatır. Ancak ilâm ile birlikte takip talebinin de düzenlenmesi gerekir. Alacaklı icra müdürüne yazılı veya sözlü olarak başvurarak takip talebinde bulunabilir (m. 58/I). Sözlü olarak yapılan talepler icra müdürü tarafından tutanağa geçirilir ve bu tutanak icra müdürü ve alacaklı tarafından imzalanır (m. 8)¹⁷⁶. Takip talebi genellikle yazılı olarak yapılır ve bunun için basılı takip talebi kullanılır. Basılı takip talebinde, bir takip talebinde bulunması gerekli olan bütün kayıtlar yer almaktadır¹⁷⁷.

Bütün takip yolları için takip talebi kural olarak aynıdır. Takip talebinde nelerin gösterileceği, ilâmsız takiplere ilişkin hükümler arasında İcra ve İflâs Kanunu'nun 58. maddesinde düzenlenmiştir. Ancak takip talebinde her takip yolu için öngörülmüş başkaca hususların bulunması gerekir. İlâmlı icra takibinde takip talebine, takibe konu olan ilâm ya da ilâm niteliğindeki belgenin tarihi, esas ve karar numaraları, özeti, ilâmın hangi mahkemeden ya da belgenin hangi makamdan verildiği yazılacaktır.

¹⁷⁶ İcra ve iflâs daireleri yaptıkları işlemler ve kendilerine yapılan başvurularla ilgili olarak İİK' nun 8. maddesi uyarınca tutanak tanzim ederler. İcra tutanakları ve işlevleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. **UYAR**, İcra Tutanakları s. 131–141.

¹⁷⁷ Matbu 'Örnek 1' nolu Takip Talebi için bakınız Ek 1.

2. Takibin Tarafları

a. Alacaklı

Takip talebinde alacaklının adı soyadı (vergi kimlik numarası) ve adresinin bulunması gerekmektedir (Yön. m. 20). Eğer takip alacaklısının vekili varsa vekilinin de adı soyadı ve adresi takip talebine yazılmalıdır.

Alacaklı, ilâm ya da ilâm niteliğindeki belge lehine olan, bu ilâmda ya da ilâm niteliğindeki belgede hak sahibi olduğu kabul edilen kişidir ¹⁷⁸.

Alacaklı ölmüşse, ilâmlı icraya başvurma yetkisi ilâm alacaklısının bütün mirasçılarına (küllî haleflerine) aittir. Ancak bu durumda mirasçılardan biri ya da bir kaç ilâmı icraya koyamaz. Çünkü mirasçılar arasında mecburi takip arkadaşlığı söz konusudur ¹⁷⁹.

İlâmda birden fazla alacaklı varsa ve aralarında mecburi dava arkadaşlığı bulunuyor ise, bu durumda alacaklılar ilâmı birlikte icraya koymak zorundadırlar, ilâmı tek başlarına icra edemezler ¹⁸⁰.

İlâm alacaklısı, ilâm konusu alacağı ya da malı başkasına devretmişse, ilâmlı icra yoluna başvurma yetkisi ilâm konusu alacağı veya malı devralmış olan üçüncü kişiye (cüz'i halefe) aittir. Bu durumda artık ilâm konusu alacağı devreden alacaklı bu ilâmı icra takibine koyamaz. Her ne kadar bu konuda yasal bir düzenleme olmasa

¹⁷⁸ **KURU**, El Kitabı, s. 773. “İcra takibinin yapıldığı 13.12.2000 tarihinde alacaklı İbrahim’ in reşit olduğu hususunda ihtilaf bulunmamaktadır. Takibin ise veli tarafından başlatıldığı görülmektedir. HUMK’ nun 59/1. maddesi gereğince ‘dava ikamesine ehil olan her şahıs davasını bizzat veyahut seçeceği bir vekil vasıtası ile açabilir ve takip edebilir’. *Hakkındaki dava velisi tarafından takip edilen çocuk dava sırasında reşit olursa, bu tarihten itibaren velinin kanuni temsilci sıfatı son bulur. Bu durumda takibin reşit olan şahıs veya onun seçeceği bir vekil tarafından başlatılması gerekir*” 12. HD, 29.03.2001, 4138/5352 (YKD 2001/11, s. 1714).

¹⁷⁹ **KURU**, El Kitabı, s. 773.

¹⁸⁰ “... Tarihli ilâmda, davacıların payları belli değildir. Dört davacının isteği üzerine, davalıların müdahalesinin önlenmesine karar verilmiş ve nizalı yerin davacılar teslimine dair kayıt olup bu hali ile kesinleşmiştir. Bu durumda alacaklının tek başına infaz isteyemeyeceği ve şeyin tümünden davalıların çıkarılmasını talep edemeyeceği açıktır” 12. HD 16.10.1989, 1989/2559E, 12283K, (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 162-163).

da, doktrin ve Yargıtay fikir birliği içindedir ¹⁸¹. Takibin devamı sırasında, alacaklının, alacağı üçüncü kişiye devretmesi halinde alacaklının, bu sıfatı sona erer ve takibe alacaklı sıfatı ile alacağı devralan üçüncü kişi devam eder¹⁸². Ancak alacağı ya da malı devralmış olan üçüncü kişinin ilâmın yerine getirilmesini istemesi halinde, takip borçlusunun devir işlemine itiraz etmesi durumunda takibe ne olacağı hususu üzerinde de durmak gerekir. Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, bu durumda alacaklı olan ve ilâmı icraya koyan üçüncü kişiye mahkemeye başvurması için süre verilmelidir. Çünkü böyle bir durumda takip alacaklısının sahip olduğu ilâm, tek başına icraî güce sahip değildir. İlâmın icrası sırasında borçlunun devir işlemine yapmış olduğu itirazın ortadan kaldırılması için alacaklının mahkemeye müracaat etmesi ve mahkemenin bu konuda bir karar vermesi gerekmektedir^{183 184}.

İlâm alacaklısını, davada temsil etmiş olan vekil, vekâletnamesinde özel bir yetki olmasa dahi, ilâmı alacaklı adına icraya koyabilir (HUMK m. 62)¹⁸⁵. İlâmda adı yazılı olan alacaklı vekilinin bu durumda bir vekâletname ibraz etmesine de gerek yoktur. Ancak ilâmda adı yazılı olan alacaklı vekilinden başka bir vekil tarafından ilâmın icraya koyulması halinde vekilin vekâletname ibraz etmesi gerekmektedir.

Bir ilâmda her iki tarafından da karşılıklı olarak bazı edimleri yerine getirilmekle yükümlü kılınması halinde, her bir tarafın diğerine göre alacaklı sıfatı ile ilâmın icrasını talep etmeye hakkı vardır. Her bir taraf, ilâmın kendi lehine olan

¹⁸¹ **POSTACIOĞLU**, İcra, s. 629; **ÜSTÜNDAĞ**, İcra, s. 359; **UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 133; **UYAR**, Takip Talebi, s. 11. "... temlik alacaklısı, ilâm alacaklısı yerine geçtiğinden, ilâmların icrasına ait yolla takip yapılması ve 53 örnek numaralı icra emri çıkarılması, BK ve İİK hükümlerine uygun olduğundan itirazın esasının incelenmesi gerekirken..." 12.HD, 28.04.1981, 2855/4310 (**UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 193).

¹⁸² **UYAR**, Takip Talebi, s. 11.

¹⁸³ **POSTACIOĞLU**, İcra, s. 629; **OLGAÇ/KÖYMEN**, s. 471; **ÜSTÜNDAĞ**, İcra, s. 359; **UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 132.

¹⁸⁴ Yargıtay'ın aynı doğrultudaki kararına göre, "müşteki borçlu tarafından ibraz edilen ve Beyoğlu 3.Noterliğince tasdikli bulunan 29.11.1954 tarihli temlikname ile alacaklının icraya koyduğu ilâmda yazılı mahkumunbîh ile faiz ve mahkeme masraflarının üçüncü şahıs Selanik Bankasına temlik ve bu keyfiyeti borçluya tebliğ ettirmiş olmasına göre, BK 116 ve müteakip maddeleri ile TK'nın 771 ve müteakip maddeleri muvacehesinde mütalebe hakkı mevcut olup olmadığı ve buna göre temellük eden ile temlik edenden hangisinin borçluyu edaya icbar etmeye hakkı olduğunun tetkiki ve bu yoldaki münazaa ve ihtilafın halli mahkemeye ait bulunmuş ve temlikin hükümsüzlüğü hakkında aynı mahiyette bir vesika veya bir mahkeme kararı ibraz edilmedikçe filhal hükmün temlik eden namına infazına kanuni imkân bulunmamış olduğundan borçlunun şikâyetinin kabulü ile icranın olduğu yerde durdurulmasına dair merci kararı tasdik edilmiştir" İİD 20.10.1955, 5421/548 (**UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 201).

¹⁸⁵ **BELGESAY**, Şerh, s. 144; **KURU**, El Kitabı, s. 773; **SERT**, s. 72.

kısmını ayrı ayrı icra ettirebilecektir¹⁸⁶. Ancak ilâmda tarafların karşılıklı ve aynı anda ifaya mahkûm edilmeleri halinde de aynı neticeye ulaşılabilir mi? İcra ve İflâs Kanunumuzda tarafları karşılıklı ve aynı anda ifaya mahkûm eden bir ilâmın nasıl icra edileceğine dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre, BK' nun 81. maddesindeki ödemezlik def'i takip hukukunda geçerli olmadığından ileri sürülemez. Alacağını icraya koyan taraf kendi üzerine düşen edimi yerine getirmedi diye borçlunun edimin icrasından kaçınması düşünülemez. Kanaatimizce de, ilâmda yer alan edimlerin birbirlerinden bağımsız olarak infaz edilmelerinden başka bir yol görünmemektedir¹⁸⁷.

b. Borçlu

Borçlu, ilâm ya da ilâm niteliğindeki belge aleyhine olan, bunlara göre borçlu durumunda bulunan kişidir¹⁸⁸. Bu sebeple de alacaklının bulunduğu ilâmda taraf olmayan veya aleyhine düzenlenmiş ilâm niteliğinde herhangi bir belge bulunmayan kişiye karşı ilâmlı icra takibine girilemez¹⁸⁹.

İlâm borçlusunun ölmüş olması halinde, ilâm mirasçılara karşı yürütülür. Ancak bazı ilâmlar sadece borçlunun kendisine karşı takibe koyulabilir ve borçlunun ölmesi durumunda mirasçılara yöneltilemez. Bu tür ilâmlar şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin ilâmlardır. Örnek gösterecek olursak, miras bırakan borçlu hakkında alınan el atmanın önlenmesine dair ilâm, borçlunun mirasçıları hakkında uygulanamaz¹⁹⁰.

¹⁸⁶ **OLGAÇ/KÖYMEN**, s. 368; **ÜSTÜNDAĞ**, İcra, s. 360.

¹⁸⁷ **POSTACIOĞLU**, İcra, s. 630.

¹⁸⁸ **KURU**, El Kitabı, s. 774.

¹⁸⁹ "... İlâmda taraf sıfatını haiz bulunmayan ve aleyhine infazı gereken hüküm fıkrası bulunmayan kişiye icra emri tebliği ve borçlu sıfatıyla aleyhine infaza işlemleri, yasaya ve ilâma uygun düşmediğinden, bu konuda Recep Eren vekilinin yerinde olan şikâyet ve itirazının kabulü ile bu kişi hakkındaki icra emrinin ve binnetice takibin iptaline karar verileceği yerde isteğin reddedilmesi isabetsizdir" 12. HD, 25.05.1983, 2956/4043 (**UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 188-189).

¹⁹⁰ Yargıtay 12. HD, 22.02.1988, 1987/3945E, 1988/1891K sayılı kararı için bkz. **UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 178.

3. Diğer Hususlar

Takip talebine, alacaklı ve borçluya dair bu bilgilerden başka, ilâm ya da ilâm niteliğindeki belgenin tarihi, numarası, nereden verildiği ve özeti yazılır. Takip konusu yapılan ilâm, takip talebiyle birlikte icra dairesine verilmelidir (m. 58/III)¹⁹¹.

Bunların yanı sıra, takip talebine alacaklının takip yollarından hangisini seçtiğini de yazması gerekmektedir (m. 58/II, b.5)¹⁹². Borçlu iflâsa tâbi kişilerden ise, alacaklı borçluya karşı haciz ya da iflâs yollarından hangisini seçtiğini göstermelidir. Eğer alacaklı, hangi takip yolunu seçtiğini takip talebinde belirtmemişse, icra memuru kendiliğinden takip yolunu belirleyemez. İcra memuru, alacaklıdan hangi takip yolunu seçtiğini sorarak, bu eksikliği gidermeli, daha sonra borçluya icra emri tebliğ etmelidir¹⁹³.

Takip talebinin altı, alacaklı ya da vekili tarafından imzalanmalıdır. İcra memuru, takip talebi imzalanmamış ise, bu eksikliği gidermelidir, takip talebi imzalandıktan sonra borçluya icra emri tebliğ edilmelidir. Aksi halde takip talebinin işleme koyulmaması gerekmektedir¹⁹⁴.

B. İcra Emri

Takip talebinin icra dairesine verilmesi üzerine, icra dairesi bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderir. İcra emrinin ilâmda adı yazılı olan borçluya mı tebliğ edilmesi gerektiği ya da onun yerine, davayı takip etmiş olan vekiline yapılacak tebligatın geçerli olup olmayacağı hususu üzerinde de durmak gerekir. Doktrinde hâkim olan görüş, icra emrinin İcra ve İflâs Kanunu' nun 24 ve devamı maddeleri gereğince borçluya tebliğ edilmesi gerektiği gibi, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu' nun 62. maddesi gereğince davayı takip etmiş vekile de

¹⁹¹ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 132.

¹⁹² PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 153; UYAR, Takip Talebi, s. 49.

¹⁹³ KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 132; UYAR, Takip Talebi, s. 49.

¹⁹⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 153; UYAR, Takip Talebi, s. 49.

tebliğ edilmesinin mümkün olduğu yönündedir¹⁹⁵. Yargıtay kararlarında, icra emrinin borçlunun davayı takip etmiş olan (ilâmda adı yazılı) vekiline tebliğ edilmesi gerektiği, icra emrinin vekile tebliğ edilmediği takdirde yapılan tebligatın geçersiz olacağı şeklinde görüş bildirmektedir¹⁹⁶. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu' nun 62. maddesine göre, bir davada verilmiş olan genel vekâlet, kanunen özel yetki verilmesine ilişkin hususlar dışında, hüküm kesinleşinceye kadar davanın takibi için gerekli tüm işlemleri yerine getirmeye ve hükmün icrasına ve yargılama giderlerinin tahsiline ve kendisi aleyhine tüm bu işlemlerin yapılmasına yetki vermiş olur¹⁹⁷. Bu sebeple, icra emrinin ilâmda adı yazılı olan vekile tebliğine bir engel bulunmamaktadır. Aynı zamanda bu hüküm, icra emrinin asile tebliğine de engel teşkil etmeyecektir. Bu yüzden, Yargıtay' ın, icra emrinin sadece asile tebliğ edilmesi halinde yapılan tebligatı geçersiz sayan görüşüne katılmak mümkün değildir.

Takip talebini alan icra müdürünün ilk önce, alacaklının takibe koymak istediği belgenin ilâm ya da ilâm niteliğinde bir belge olup olmadığını kendiliğinden inceleyecektir. Eğer söz konusu belge ilâm ya da ilâm niteliğinde bir belge değilse, borçluya icra emri gönderilmemesi gerekir, aksi halde borçlu (süresiz olarak) şikâyet yoluna başvurabilir¹⁹⁸.

¹⁹⁵ **POSTACIOĞLU**, İcra Emri, s. 395; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, İcra, s. 86; **UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 140-142; **UYAR**, Tebligat, s. 11. Karşı görüş için bkz. **BELGESAY**, Şerh, s. 112; **BORAL**, s. 301-302.

¹⁹⁶ “**7201sayılı Tebligat Kanunu’ nun 11, Avukatlık Kanunu’ nun 41 ve HUMK’ nun 62, 68. maddeleri gereğince vekil ile takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılması zorunludur.** Somut olayda, icra takibinin dayanağı olan Adıyaman Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 20.12.2004 tarih ve 2003/647 E., 2004/1434 K. sayılı ilâmda davalı (borçlu) ... Spor Kulübü Derneği vekil ile temsil edilmesine rağmen icra emrinin asıla gönderilip tebliğ edildiği görülmüş ve bu işlemin yukarıda öngörülen kurallara aykırı olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda, icra emrinin iptaline karar verilmesi gerekirken bu istemin reddi yasaya aykırıdır...” 12. HD, 19.06.2006, 11437/13192 (Kazancı Bilişim – İcra Bilgi Bankası). “... **vekil ile takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılması zorunludur.** ...ancak icra emrinin borçlu asile tebliğinden sonra, borçlu vekilinin yasal süresinde icra mahkemesine başvurarak, tebligatın asile gönderildiğinden bahisle icra emrinin iptali yanında esasa ilişkin diğer itirazları ileri sürdüğü görülmektedir. Bu durumda, adı geçen tebligatın usûlsüzlüğü nedeni ile icra emrinin iptalini talep etmesinde hukukî yararının olmadığı...” 12. HD, 15.10.2009, 9268/17912 (YKD 2010/6, s. 1053-1054).

¹⁹⁷ **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 200.

¹⁹⁸ “Alacaklının icra müdürlüğünden almış olduğu rücu belgesine dayanarak borçlu aleyhine ilâmlı icra yoluyla takipte bulunduğu anlaşılmaktadır. Çıkarılan örnek 53 icra emri borçluya 20.11.2002 tarihinde tebliğ edilmiştir. Borçlu 28.05.2004 tarihinde icra mahkemesine başvurarak belgenin İİK’ nun 38.maddesinde öngörülen nitelikte olmadığından bahisle takibin iptalini istemiştir. Bu istemde öne sürülen iddia kamu düzenine ilişkin bulunmayıp yasal 7 günlük şikâyet süresine tâbidir...” 12. HD, 09.05.2005, 2006/7679-10121 (**OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN**, s. 539).

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 28. maddesinin I. fıkrasının (a) bendinin ikinci cümlesinde, karar ve ilâm harcı ödenmedikçe ilgiliye ilâm verilmeyeceği düzenlenmişti. Aynı Kanununun 32. maddesinde de, yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe bir sonraki işlemin yapılamayacağı öngörülmüştür. Harçlar Kanunu'nun bu hükümleri kamu düzenini ilgilendirdiğinden, re'sen dikkate alınarak, ilgililere ilâma ilişkin harçlar ödenmediği takdirde ilâm verilmiyordu. Her nasılsa ilâm alacaklıya, karar ve ilâm harcı ödenmeden verilmiş olsa bile ilâmın bu harçlar ödenmeden takibe konu edilmesi ve borçluya icra emri tebliğ edilmesi mümkün değildi. Böyle bir durumda icra müdürünce alacaklıya harcı ödemesi için süre veriliyor ve verilen sürede harcın ödenmesi halinde takibe devam ediliyordu. İcra müdürlüğünce karar ve ilâm harcı ödenmemiş bir ilâma dayalı olarak borçluya icra emri gönderilmesi halinde ise bu işlem borçlu tarafından şikâyete konu edilebiliyordu. Bu durumda da, şikâyeti inceleyen icra mahkemesi tarafından takip hemen iptal edilmeyerek, alacaklıya söz konusu harçları ödemesi için süre verilmesi gerektiği kabul ediliyordu.

Yargıtay da önceki tarihli kararlarında ilâmın gerekli harçlar alınmadan alacaklıya verilmesi durumunda, icra müdürünün harcın ödenmediğinden bahisle icra emri çıkarmaktan kaçınamayacağını, zira bu durumda eksik harçların alınıp alınmadığını mahkeme yazı işleri müdürlüğünün kontrol etmesi gerektiği şeklinde görüş bildirirken¹⁹⁹, son tarihli kararlarında böyle bir durumda söz konusu harçlar ödenmeden takibe devam edilemeyeceği yönünde içtihat değiştirmişti²⁰⁰.

¹⁹⁹ “Alacaklı A... Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 1997/548 Esas, 1998/416 Karar sayısı ve 24.06.1998 tarihli ilâmını mahkemesinden alarak, İcra Dairesi' ne ibraz etmiştir. İlamda yazılı kalan 344.900 TL harcın ödenmeden ilâmın alacaklıya verildiği hususu mahkeme yazı işleri müdürlüğünün sorumluluğunda olup, icra müdürü bu harcın ödenmediğinden bahisle, icra emri çıkarılmasından imtina edemez. Şikâyetin kabulüne karar verilmek gerekirken, reddine karar verilmesi isabetsizdir. 12. HD, 12.05.1999, 5570/6159 (SÜPHANDAĞ, s. 100-101).

²⁰⁰ “Harçlar Kanunu'nun 28/a maddesine göre, karar ve ilâm harcı ödenmedikçe ilgiliye ilâm verilmez, 32. maddesinde ise yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemlerin yapılamayacağı öngörülmüştür... Somut olayda icra mahkemesince alacaklıya yukarıdaki ilkelere uygun biçimde mehil verilmeli ve esasla ilgili itirazların incelenmesi bundan sonraya bırakılmalıdır. Harcın tamamlanması halinde işin esasına yönelik itiraz sonuçlandırılmalı aksi halde, Harçlar kanunu'nun 32. maddesi de göz önünde tutularak sonucuna göre bir karar verilmelidir...” 12. HD, 11.07.2006, 12432/15263 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

Anayasa Mahkemesi, 14.01.2010 tarih ve 2009/27 E, 2010/9 K sayılı kararı ile Harçlar Kanunu' nun 28. maddesinin I. fıkrasının (a) bendinin ikinci cümlesinde yer alan; “ karar ve ilâm harcı ödenmedikçe ilgiliye ilâm verilmez” şeklindeki düzenlemeyi iptal etmiştir²⁰¹. Anayasa Mahkemesi aynı kararda, iptali istenen 32. maddenin, Anayasaya aykırı olmadığı gerekçesi ile iptalinin reddine karar vermiştir. Dolayısıyla, karar ve ilâm harcı ödenmemiş olsa bile ilgililer, mahkemeden ilâm alabilecekleri gibi, bu ilâmın icrasını da talep edebileceklerdir²⁰².

Borçluya gönderilen icra emri, ilâmın türüne göre değişecektir (m. 24, m. 25, m. 25/a, m. 26, m. 30, m. 31)²⁰³. İlâma aykırı olarak takip talebi düzenlenip icra emrinin gönderilmesi halinde taraflar icra dairesinin işlemine karşı icra mahkemesine şikâyet yoluna gidebilirler (m. 16 ve devamı)²⁰⁴.

²⁰¹ Bolu 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (2009/27 E) ile Malkara Asliye Hukuk Mahkemesi (2009/32 E) tarafından, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 28. maddesinin I. fıkrasının (a) bendinin ikinci cümlesindeki, “karar ve ilam harcı ödenmedikçe ilgiliye ilam verilmez” hükmü ile aynı Kanun' un 32. maddesindeki “yargı işlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe mütaakkıp işlemler yapılmaz” biçimindeki birinci cümlesinin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 35., 36. ve 90. maddelerine aykırılığı iddiası ile iptali istemi ile Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur. Anayasa mahkeme Anayasa Mahkemesi' nin Harçlar Kanunu' nun 28. maddesinin I. fıkrasının (a) bendinin ikinci cümlesini iptal eden ve 32. maddenin birinci cümlesinin iptali talebini reddeden, 14.01.2010 tarih ve 2009/27 E, 2010/9 K sayılı kararı için bkz. 17.03.2010 T, 27524 sayılı Resmi Gazete, aynı zamanda bkz. <http://www.anayasa.gov.tr/index.php?!=manage_karar&ref=show&action=karar&id=2791&content=harçlar_kanunu>.

²⁰² Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, 30.03.2010 tarihinde, “...karar ve ilâm harcının hükümlerle kendisine tahmil edilmiş tarafça ödenmediği takdirde Maliye Bakanlığınca tahsil olunacağı, bu sürecin söz konusu ilâmın icraya koyulmasına engel teşkil etmeyeceği ...” yönünde görüş bildirmiştir.

²⁰³ “İcra takibinin dayanağı olan ilâm, dava konusu taşınmaza el atmanın önlenmesini ve ayrıca 562.258.000.-TL' nin tahsili ile alacaklıya verilmesini içermektedir. Gayrimenkulun teslimi ve yukarıda yazılı miktarın tahsilini içeren bu ilâm nedeniyle tahsil için İİK' nun 30. maddesi uyarınca 53 örnek icra emri, yine taşınmazın teslim edilmesi nedeniyle de aynı Kanunun 24 ve 26. maddeleri uyarınca borçluya 54 no'lu icra emrinin tebliğ edilmesi gereklidir” 12. HD, 19.12.2000, 19507/20241 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

²⁰⁴ “İİK' nun 18/son madde hükmüne göre, icra mahkemesi aksine hüküm bulunmayan hallerde şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasına ve duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını takdir eder; duruşma yapılmasını uygun gördüğü takdirde ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı verir. Somut olayda borçlu vekili takibe konu ilâma aykırı olarak takip talebi düzenlenip icra emri gönderildiğini ileri sürerek icra emrinin şikâyet yolu ile iptalini talep etmiştir. Mahkemece yukarıda belirtilen İİK' nun 18. madde hükmü doğrultusunda taraflar gelmeseler dahi işin esasında girilerek bir karar verilmesi gerekirken önce müracaata bırakılıp bilahare de HUMK' nun 409. maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılması yönünde hüküm kurulması isabetsizdir” 12. HD, 02.05.2006, 6554/96481 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 524).

İcra emrinde, alacaklının (varsa vekilinin) adı, soyadı ve adresi, borçlunun (varsa vekilinin) adı, soyadı ve adresi ve ilâmı veren mahkemenin ismi, hükmedilen şeyin neden ibaret olduğu ve ilâmın tarihi ve numarası yer almalıdır.

İcra emrinde aynı zamanda borçlunun ilâmda yazılı olan borcu belirli bir süre (genellikle 7 gün) içinde yerine getirmesi, icra emrini yerine getirmediği ve icranın geri bırakılması hakkında bir karar da ibraz etmediği takdirde ilâmın gereğinin zorla yerine getirileceği ihtarı da yazılır.

C. İlâmın İcrası

İcra emrini tebliğ alan borçlu, farklı şekillerde davranabilir. Borçlu, icra emrinin gereğini süresinde yerine getirirse, takip son bulur. Borçlunun, ilâmın gereğini süresinde yerine getirmemesi halinde, ilâm zorla icra edilecektir (m. 24, m. 25, m. 25/a, m. 26, m. 30, m. 31). Ancak belirli sebeplerin bulunması halinde, borçlu, icranın geri bırakılması kurumundan (m. 33, 33/a) yararlanarak icra takibinin ilerlemesine engel olabilecektir²⁰⁵.

İşte, ilâmın konusu para (ve teminat) dışında bir alacağa ilişkinse, icra emrinin borçluya tebliğinden sonraki aşama, ilâmın icrası olacaktır. İlâmın icrası aşaması ise, ilâmın konusuna göre farklılık arz edecektir; ilâma konu taşınırın borçludan alınarak alacaklıya verilmesi, çocuk ile alacaklının kişisel ilişki kurmasının sağlanması, bir işin yaptırılması gibi (m. 24 - 31). İlâmın icrası, “para dışında kalan malvarlığına ilişkin ilâmın yerine getirilmesi” başlığı altında her bir takip türü bakımından ayrıntılı olarak incelenecektir²⁰⁶.

²⁰⁵ Bkz. a.ş. Bölüm I, §2, III, C.

²⁰⁶ Bkz. a.ş. Bölüm II.

III. KONUSU PARA ALACAĞI OLAN İLÂMLARIN İCRASI BAKIMINDAN TAKİBİN TEMEL AŞAMALARI

A. Takip Talebi (m. 35)

Alacaklı, konusu para (veya teminat) alacağı olan ilâmi icra dairesine vererek takip talebinde bulunur (m. 35). Takip talebi, yukarıda incelenen para alacağı dışındaki ilâmlı takiplerde düzenlenen takip talebi ile aynıdır (m. 58)²⁰⁷. Bu sebeple, burada para alacağına ilişkin ilâmlı takiplere ilişkin takip talebinin, özellik gösterdiği hususlar üzerinde durulacaktır.

Takip talebine, alacaklı ve borçlunun (varsa vekillerinin) adı, soyadı ve adreslerinin yanı sıra, (bir para borcu söz konusu olduğundan), ilâm konusu alacağın Türk Lirası ile tutarı da yazılır (m. 41; m. 58/III).

İlâmda, alacak için faize hükmedilmişse, alacaklı ilâmlı icra takibinde, faiz oranını ve faizin işlemeye başladığı tarihi göstermek sureti ile faiz de talep edebilecektir²⁰⁸. İlâmda faize ilişkin herhangi bir hüküm yoksa alacaklı takip talebinde, hükmün verildiği tarihten itibaren faiz talebinde bulunabilir²⁰⁹. Alacaklı, takip talebinde hüküm tarihinden itibaren faiz istediğini açıkça belirtmeyip sadece faiz talep etmişse, faiz miktarının hesaplanmasına takip talebinde bulunduğu tarihten itibaren başlanacaktır²¹⁰.

Alacaklı, takip talebinde hangi takip yoluna başvuracağını seçmek zorunda değildir. İcra emrinin tebliğinden itibaren yedi günlük sürede borçlu, borcunu ödemez ve icranın geri bırakılması yönünde bir karar getirmez ise, alacaklı, haciz veya iflâs yollarından birini seçebilir (m. 37)²¹¹.

²⁰⁷ Bkz. Bölüm I, §2, II, A.

²⁰⁸ KURU, El Kitabı, s. 799.

²⁰⁹ KURU, El Kitabı, s. 800; OSKAY/ KOÇAK/ DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 478.

²¹⁰ KURU, El Kitabı, s. 800. “ Takip dayanağı ilâmda faizin başlangıç tarihi bakımından herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda alacak, karar tarihinde muaccel hâle geldiğinden, bu tarihten itibaren yasal oranda faiz talep edilmesi mümkündür” 12. HD, 03.11.2003, 17727/24520 (UYAR, Şerh, s. 2915-2916).

²¹¹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 397; KURU, El Kitabı, s. 800.

B. İcra Emri (m. 32)

Takip talebini alan icra dairesi, bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderir (m. 32). Para alacağına ilişkin ilâmlarda düzenlenen icra emri, “Örnek 4-5” numaralı icra emridir²¹². Para alacağı dışındaki ilâmlı takiplere ilişkin icra emri hakkındaki açıklamalarımız, para alacaklarına ilişkin ilâmlı icra takibinde de geçerlidir.

Para alacaklarına ilişkin ilâmlı takiplerde icra emrinde, alacaklının ve borçlunun ve varsa her ikisinin de vekillerinin adı, soyadı ve adresleri ile ilâmı veren mahkeme ve ilâmın tarih ve numarasından başka, ilâm konusu alacağın Türk lirası olarak tutarı ve talep edildiği takdirde faizi de yazılır. İcra emrinde, borçlunun ilâma konu alacağı yedi gün içinde ödemesi veya ilâmın konusu teminat ise bunun verilmesi ihtar edilir. Bu süre içinde borç ödenmez veya hükmolunan teminat verilmezse ve icranın geri bırakıldığına dair bir karar getirilmediği takdirde icra takibine devam olunacağı ihtarına yer verilir. Ayrıca icra emrinde, borçlunun yedi gün içinde, 74. madde uyarınca mal beyanında bulunması, mal beyanında bulunmazsa, hapis ile tazyik olunacağı (m. 76), mal beyanında bulunmaz ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunursa, hapisle cezalandırılacağı ihtar bulunmaktadır (m. 338).

Alacaklı, para alacağına ilişkin ilâmlı takiplerde, takip talebinde bulunurken haciz ya da iflâs takip yollarından hangisini seçtiğini belirtmek zorunda olmadığından, icra emrindeki yedi günlük ödeme süresi geçtikten sonra, borçlu iflâsa tâbi şahıslardan ise, haciz ya da iflâs yollarından birini seçerek takibe devam etmesi mümkündür (m. 37).

Borçlu icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde borcunu icra dairesine öderse, icra dairesi bu parayı alacaklıya öder ve takip sona erer. Ancak borçlu süresi içinde borcunu ödemezse ve icranın geri bırakılmadığına ilişkin bir karar da getirmezse, alacaklının talebi ile takibe devam edilecektir.

²¹² Matbu ‘Örnek 4-5’ nolu İcra Emri için bkz. Ek 4.

B. İcranın Geri Bırakılması²¹³ (m. 33- 33/a)

Borçlu, kendisine karşı yürütülen ilâmlı icra takibine, ilâmsız icra takibinde olduğu gibi, itiraz ederek engel olamaz²¹⁴. Çünkü alacaklının alacağı, ispat bakımından oldukça güçlü olan, ilâm ya da ilâm niteliğindeki belgelere dayanmaktadır²¹⁵. Ancak takibe konu ilâmın verilmesinden yani, yargılamanın bitmesinden sonra, fakat icra emrinin tebliğinden önce ya da icra takibi başladıktan sonraki dönemde borç itfa edilmiş, ertelenmiş ya da zamanaşımına uğramış olabilir. Borçlu, kanunda öngörülen belirli sebeplerin bulunması halinde, icranın geri bırakılması olarak adlandırılan prosedürü yerine getirerek icra takibinin ilerlemesine ve sonuçlanmasına engel olabilecektir²¹⁶.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, icranın geri bırakılması, davanın sonuçlanmasından sonra, ilâmın icraya konulmasından önce ya da ilâmlı icra takibi sırasında gerçekleşen sebeplere dayanılarak talep edilebilir. Zira, yargılama sırasında henüz dava sonuçlanmadan önce tarafların tüm savunmalarını ileri sürmüş olmaları gerekmektedir²¹⁷.

1. İcra Emrinin Tebliğinden Önceki Sebeplere Dayanılarak İcranın Geri Bırakılması

Borçlu, hükmün verilmesinden sonra, ancak icra emrinin tebliğinden önceki bir dönemde borcun itfa edilmiş, ertelenmiş ya da zamanaşımına uğramış olduğunu iddia ediyorsa, icra emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde, icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını talep edebilir (m. 33/I).

²¹³ İcranın geri bırakılması, İcra ve İflâs Kanunu' nun 33 ve 33/a maddelerinde düzenlenmiştir. Her ne kadar, 36. maddenin başlığı "icranın geri bırakılması için verilecek mühlet" şeklinde tanzim edilmiş ise de, bu hüküm, ileride değineceğimiz "icranın durdurulması" kurumuna ilişkindir (icranın durdurulması konusu için bkz. Bölüm I, §3, II).

²¹⁴ ARAR, s. 86; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 362; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 399; KURU, El Kitabı, s. 806; YILDIRIM, s. 183; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 402.

²¹⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 402.

²¹⁶ ARAR, s. 86; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 402.

²¹⁷ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 403.

Kanunda, icranın geri bırakılması için ileri sürülebilecek üç sebep düzenlenmiştir; itfa (borcun sona ermesi), imhâl (borcun ertelenmesi) ve zamanaşımı. İtfa, sadece borcun ödenerek sona ermesi olarak anlaşılmamalıdır. Borcun takas, mahsup, alacaklı ile borçlu sıfatlarının birleşmesi ile veya başka bir suretle sona ermesini borcun itfa edilmesi olarak anlamak gerekmektedir²¹⁸.

Borçlu, borcun itfa edildiğini ya da ertelendiğini, kanunda sayılan bazı belgelerle ispat etmek zorundadır (m. 33/I). Bu belgeler, yetkili mercilerce re'sen düzenlenmiş veya onaylanmış ya da icra dairesinde, icra mahkemesinde, mahkeme önünde alacaklı tarafından ikrar edilmiş olan belgelerdir. Borçlu, bu belgelerle, borcun itfa edilmiş olduğunu ya da ertelendiğini ispat ederse, icra mahkemesince icranın geri bırakılmasına karar verilir. Aslında, borçlu, borcun itfa edildiğini ispat etmişse, icra mahkemesince takibin iptaline karar verilecektir²¹⁹. Borçlu, alacaklının kendisine borcun yerine getirilmesi için bir süre verdiğini yani borcun ertelendiğini ispat ederse, bu durumda icra mahkemesince (mahkeme tarafından belirlenecek süre ile) takibin geri bırakılmasına karar verilecektir²²⁰. Bu durumda, icra takibi belirlenen süre kadar durur ve erteleme süresi geçtikten sonra, alacaklının talebi ile icra dairesi tarafından ilâmlı icra takibine devam edilir²²¹.

Borçlu, icra emrinin tebliğinden önceki bir dönemde, ilâmın zamanaşımına uğradığını iddia ettiği takdirde, bunu ispat için herhangi bir belge göstermek zorunda değildir (m. 39). Çünkü ilâmın zamanaşımına uğrayıp uğramadığı, icra takibi dosyasından anlaşılacaktır²²². İcra mahkemesi, takibe konu ilâmın zamanaşımına uğradığını tespit ederse, ilâmlı icra takibinin geri bırakılmasına karar verecektir. Alacaklı, bu kararın kesinleştiğinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde, ilâmın zamanaşımına uğramadığını ispat için dava açabilecektir. Aksi halde ilâmın

²¹⁸ **ARAR**, s. 87; **ÜSTÜNDAĞ**, İcra, s. 367; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, İcra, s. 400- 401; **KURU**, El Kitabı, s. 809 vd. ; **YILDIRIM**, s. 185; **KORKUSUZ**, s. 52.

²¹⁹ **KURU**, El Kitabı, s. 812; **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 404.

²²⁰ **KURU**, El Kitabı, s. 813; **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 404.

²²¹ **KURU**, El Kitabı, s. 813.

²²² **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 404.

zamanaşımına uğradığı hususu kesin hüküm teşkil eder ve takip son bulur (m. 33/a, II)²²³.

Borçlu, borcun itfa edildiğini veya ertelendiğini ispat edememişse ya da icra mahkemesince ilâmın zamanaşımına uğramadığı sonucuna ulaşırsa, icranın durdurulması talebinin reddine karar verilecektir. Bu durumda, borçlunun icra mahkemesine başvurması ile zaten durmamış olan takibe devam edilecektir. Borçlu, icra mahkemesinin bu kararına karşı, kanun yollarına başvurabilecektir. Ancak borçlunun, karara karşı temyize ya da yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurabilmesi için, takibe konu alacağı karşılayacak miktarda bir teminat göstermesi gerekmektedir (m. 33/III)²²⁴. Borçlunun, göstereceği teminat, takip konusu alacağı karşılayacak miktarda, nakit veya icra mahkemesince kabul edilecek taşınır rehni, hisse senedi, tahvil veya taşınmaz rehni ya da geçerli bir banka kefaleti olabilir. Eğer, borçlunun alacağı karşılamaya yetecek miktardaki malı haczedilmişse, bu teminatı göstermeye gerek kalmayacaktır (m. 33/III).

2. İcra Emrinin Tebliğinden Sonraki Sebeplere Dayanılarak İcranın Geri Bırakılması

Borçlu, icra emrinin tebliğinden sonraki bir dönemde (ilâmlı icra takibi son buluncaya kadar), borcun itfa edilmiş, ertelenmiş ya da ilâmın zamanaşımına uğramış olduğu iddiasında bulunabilir. Yukarıda açıkladığımız icranın geri bırakılmasından farklı olarak, bir süreye bağlı olmadan, takip sona erene kadar icra mahkemesinden bu talepte bulunulabilir (m. 33/II). Borçlu, burada da icranın geri bırakılması için, ancak itfa, imhâl ve zamanaşımı sebeplerine dayanmak

²²³ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 369; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 401.

²²⁴ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 370; KURU, El Kitabı, s. 812. “Takip ilama dayalı olup, borçlu İİK' nun 33/2. maddesine dayalı itfa itirazında bulunmuştur. İcra Mahkemesince borçlunun icranın geri bırakılması talebi reddedilmiş ve karar borçlu vekilince temyiz edilmiştir. İİK' nun 33/3. maddesine göre; İcra mahkemesi geri bırakılma talebini reddettiği takdirde borçlu ancak temyiz yoluna başvuru süresi içinde alacağı karşılayacak nakit veya mercice kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvil at veya taşınmaz rehni yahut muteber bir banka kefaleti göstermek şartıyla temyiz yoluna başvurabilir. Borçlunun yeter malı mahcuz ise veya borçlunun talebi üzerine temyiz yoluna başvuru süresi içinde yeter malı haczedilmişse bu fıkrada yazılı teminatı göstermeye lüzum yoktur. Somut olayda, kararı temyiz eden borçlu tarafından İİK' nun 33/3. maddesinde öngörülen teminat yatırılmadığı gibi maddede belirtilen şekilde yeterli malı da haczedilmemiş olduğundan temyiz isteminin reddine karar vermek gerekmiştir” 12. HD, 23.09.2008, 15972/16128 (Kazancı-Bilişim İçtihat Bilgi Bankası).

durumundadır. Kanunkoyucu, icra emrinin tebliğinden sonra borcun itfa edildiği, ertelendiği ya da ilâmın zamanaşımına uğradığı yönündeki iddiaların da belirli belgelerle ispatı şartını aramıştır. Bu belgeler, noterlikçe re'sen düzenlenmiş ya da onaylanmış belge ya da icra tutanağıdır (m. 33/II). Burada, icra emrinin tebliğinden önce icranın geri bırakılmasından farklı olarak, icra dairesinde, icra mahkemesinde ve mahkeme önünde alacaklı tarafından ikrar edilmiş olan belgeler sayılmamıştır²²⁵.

Borçlunun, icranın geri bırakılması talebinin reddi halinde, zaten durmamış olan ilâmlı icra takibine devam edilecektir. Bu sebeple, borçlunun icra emrinin gereğini yerine getirmesi gerekmektedir. Borçlu, devam eden takip sebebiyle borçlu olmadığı bir parayı ödemek zorunda kaldığı iddiasında ise, alacaklıya karşı istirdat davası açabilir (m. 72/VI - VIII)²²⁶.

C. Haciz Talebi (m. 37)

Borçlu, yedi gün içinde ilâma konu borcunu ödemezse veya teminatı vermezse, alacaklı borçlunun mallarının haczedilmesini isteyebilir (m. 37). Alacaklının haciz talebinin üzerine, icra dairesi ilâmsız icra hükümlerine göre, borçlunun mallarını haczeder (m. 41). Borçlunun, haciz isteme hakkı, icra emrinin borçluya tebliği tarihinden itibaren bir yıl geçmekle düşecektir (m. 41; m. 78/II). Bundan sonra alacaklının haciz isteyebilmesi için, yenileme talebine bulunması ve bu talebin borçluya tebliğ edilmesi gerekir (m. 41; m. 78/IV. V).

Bundan sonraki aşamalar da, yine ilâmsız icrada (genel haciz yolu ile takipte) olduğu gibi, satış ve paraların paylaşılması olarak devam eder²²⁷. Takibin bu aşamalarında da, ilâmsız icra takibine ilişkin hükümler (m. 74-144) aynen uygulanır (m. 41).

²²⁵ *Uyar*, bu belgelerin, kanunkoyucu tarafından, unutuldukları için sayılmadıkları, alacaklının ikrarını içeren bu belgelerin de icra emrinin tebliğinden sonra icranın geri bırakılmasında ispat vasıtası olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir (UYAR, Şerh, s.3046).

²²⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, *İcra*, s. 403.

²²⁷ KURU/ARSLAN/YILMAZ, *İcra*, s. 398; KURU, *El Kitabı*, s. 803; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 407.

D. İflâs Talebi (m. 37)

Alacaklı, para alacağına ilişkin ilâmlı icra takibinde, takip talebinde hangi takip yolunu seçtiğini bildirmek zorunda değildir. Bu sebeple, borçlunun iflâsa tâbi kimselerden olması halinde, alacaklı, icra emrindeki yedi günlük ödeme süresi geçtikten sonra, iflâs yolunu tercih edebilecektir (m. 37). Zira ilâmlı icra emrinin yerine getirilmemesi doğrudan bir iflâs sebebidir (m. 37; m. 177/I, b.4)²²⁸. Ayrıca alacaklı, iflâsa tâbi olan borçlu hakkında haciz ve ya iflâs yollarından birini seçtikten sonra, bir defaya mahsus olmak üzere değişiklik yapabilecektir (m. 41; m. 43/II). Bu durumda, aynı takip dosyası üzerinden, alacaklının seçtiği yeni takip yolu devam edecektir²²⁹.

§3. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI İLE PARA ALACAĞINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASININ FARKLI VE BENZER YÖNLERİ

I. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI İLE KONUSU PARA ALACAĞI OLAN İLÂMLARIN İCRASININ BENZERLİKLERİ

A. Genel Olarak

Para alacağı dışındaki ilâmlı takipler ile para alacağına ilişkin ilâmlı takiplerin her ikisi de alacaklının elde ettiği ilâmi icra dairesine vermesi ile başlar²³⁰. Alacaklı böylece takip talebinde bulunmuş olur (m. 35).

Takip talebinden sonraki aşama her iki takip yolunda da aynıdır; borçluya icra emri tebliğ edilir ve borçludan takibe dayanak teşkil eden ilâmın gereğini (yani para alacağı dışındaki ilâmlı takiplerde taşınırın teslimi, taşınmazın tahliye ve teslimi veya çocuk teslimini; para alacağına ilişkin ilâmlı takiplerde ise takibe konu paranın ödenmesi ya da teminat verilmesine ilişkin edimini) yedi gün içinde yerine getirmesi talep edilir (m. 24-31; 32).

²²⁸ KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 397; KURU, El Kitabı, s. 803.

²²⁹ KURU, El Kitabı, s. 804; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 142.

²³⁰ KURU, El Kitabı, s. 772.

Para alacağı dışındaki ilâmların icrası ile para alacağına ilişkin ilâmların icrasında takibin safhaları bakımından benzerlikler bunlarla sınırlı kalmakla birlikte, bu iki takip türünün ortak yanları, İcra ve İflâs Kanunu' nun 34 – 41. maddelerinde düzenlenmiş müşterek hükümlerini de nazara alarak aşağıda incelenmeye çalışılacaktır.

B. İcranın Geri Bırakılması Bakımından (m. 33, 33/a)

İcranın geri bırakılması, borçlunun, kanunda gösterilen belirli hallerde icra takibinin ilerlemesine ve sonuçlanmasına engel olmasına imkân veren bir kurumdur. Bu konuda, para alacakları hakkındaki ilâmların icrası başlığı altında açıklama yapıldığından²³¹, burada sadece icranın geri bırakılmasının, para ve teminat alacakları dışındaki ilâmların icrası hakkında da uygulanıp uygulanamayacağı hususu incelenmeye çalışılacaktır.

İcranın geri bırakılması, para ve teminat verilmesi hakkındaki ilâmların icrasına ilişkin bölümde düzenlendiğinden, sadece para ve teminat verilmesine ilişkin ilâmların icrasında mı yoksa tüm ilâmlı icra takiplerinde mi uygulanacağı sorusu akla gelmektedir. Kanunkoyucu, İcra ve İflâs Kanunu' nun ilâmların icrasına ilişkin hükümlerini düzenlediği ikinci babında, ilk olarak para ve teminattan başka borçlar hakkındaki ilâmların icrasını düzenlemiş (m. 24 - 31), ardından para ve teminat verilmesine ilişkin ilâmların icrasına ilişkin hükümlere yer vermiş (m. 32 - 33/a) ve son olarak müşterek hükümleri (m. 34 - 41) tanzim etmiştir. İcranın geri bırakılması (m. 33, 33/a), müşterek hükümler içinde değil, para ve teminat verilmesi hakkındaki ilâmların icrasına dair hükümler içinde düzenlenmiştir. İcranın geri bırakılmasının, kanun sistematigi açısından düzenlendiği yer, bu kurumun, sadece para (ve teminat) alacaklarına ilişkin ilâmların icrasında uygulanması gerektiğini düşündürebilir.

Kuru/Arslan/Yılmaz' a göre, icranın geri bırakılması, sadece para ve teminat verilmesine ilişkin ilâmların icrası hakkında değil, bütün ilâmların icrası için

²³¹ Bkz. yuk. Bölüm I, §2, III, C.

getirilmiş bir müessesedir²³². Uyar, icranın geri bırakılmasının her ne kadar para ve teminat verilmesi hakkındaki ilâmlar için öngörülmüşse de, diğer ilâmlı takiplerde de özellikle, taşınır teslimi hakkındaki ilâmlı takiplerde (m. 24) uygulanması gerektiği, ancak taşınmazların tahliye ve teslimine ilişkin ilâmlı takiplerde, bu takiplerin özellikleri gereği icranın geri bırakılmasının mümkün olmadığı görüşündedir²³³. Yargıtay ise, icranın geri bırakılmasının, para ve teminat verilmesine ilişkin ilâmların icrası ile ilgili olduğunu ve taşınmazların tahliye ve teslimine ilişkin ilâmlı takiplerde uygulanamayacağını, bu durumda, İcra ve İflas Kanunu' nun 26. maddesinin III. fıkrasının uygulanması gerektiğini kabul etmiştir²³⁴.

İcra ve İflas Kanunu' nun 26. maddesinin III. fıkrasına göre, “alacaklıya teslim olunan taşınmaza veya gemiye haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu ayrıca hükme hacet kalmadan zorla çıkarılır”. Uyar ve Yargıtay' a göre, örneğin, taşınmazın tahliye ve teslim edilmesinden sonra, borçlu, taşınmaza tekrar girse ve alacaklı ile kanunda öngörüldüğü şekilde (m. 33/II) noterde düzenlenmiş yeni bir kira akdi ibraz ederek, icranın geri bırakılmasını talep etse, borçlunun bu savı dinlenilmeyecektir. Bizce, *Kuru/Arslan/Yılmaz*' ın da ifade ettiği gibi, her ne kadar para (ve teminat) verilmesi hakkındaki ilâmların icrası hakkındaki hükümler içince tanzim edilmiş olsa da, icranın geri bırakılması, sadece para ve teminat verilmesine ilişkin ilâmların icrası hakkında değil, bütün ilâmların icrası için getirilmiş bir kurumdur. Taşınmazların tahliye ve teslimi hakkındaki bir ilâmın icrasında da, borçlu, icranın geri bırakılması sebeplerini ileri sürerek icra mahkemesine başvurabilecektir.

²³² KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 403.

²³³ UYAR, Şerh, s. 3040.

²³⁴ “İİK' nun 33. maddesi hükmü para ve teminat verilmesine ilişkin ilâmların icrasına taalluk edip gayrimenkulün tahliye ve teslimine ve bunlara vaki haksız müdahalenin men' ine mütedair ilâmlar hakkında uygulanmaz. Bu çeşit ilâmlar İİK' nun 26. ve müteakip maddelerine göre infaz olunur. Bir ilâm infaz edildikten sonra aynı gayrimenkule tekrar vuku bulacak tecavüz ve müdahalenin değişik 26. maddenin III. fıkrası uyarınca giderilmesi mümkündür” 12. HD, 13.09.1965, 9468/9342. “İİK' nun 33. maddesi hükmü gayrimenkuller hakkında uygulanamaz... dayanak ilâm mülkiyet hakkı ile ilgili olmayıp ‘suyu kullanma hakkına vaki müdahalenin meni’ şeklinde olduğundan, tapulama sırasında suyun bulunduğu yerin borçlu adına tescili ile ilâm geçersiz hâle gelmediğinden infazı gerekmekte...” 12. HD, 24.03.1981, 1528/2993 (UYAR, Şerh, s. 3130- 3131).

C. Yetkili İcra Dairesi Bakımından (m. 34)

Para alacağı dışındaki ilâmlar ile para alacağına ilişkin ilâmların icrasında yetkili icra dairesi, İcra ve İflâs Kanunu' nun 34. maddesinde düzenlenmiş, ilâmların icrası yer bakımından sınırlandırılmamıştır. Buna göre, ilâmların icrası Türkiye' nin her yerindeki icra dairesinden talep edilebilir²³⁵. Burada, para alacakları dışındaki ilâmların icrası ile para alacağı hakkındaki ilâmların icrası bakımından bir ayırım yapmadan, ilâmlı icra takiplerinde yetkili icra dairesi belirlenmiştir. Bu sebeple, ilâmın konusunun bir önemi yoktur, para alacağı da, taşınmazın tahliyesi ve teslimi de olabilir²³⁶. Aynı zamanda alacaklı, ilâmlı icra takibine başladıktan sonra adresini değiştirirse, ilâmlı icra takibinin yeni yerleşim yerindeki icra dairesine havale edilmesini de isteyebilir (m. 34).

D. Hükmün Kesinleşmesinden Önce İlâmlı İcra Takibine Başvurulması ve İcranın Durdurulması (m. 36)

Alacaklının, ilâmlı icra takibine başvurabilmesi için hükmün kesinleşmiş olması, kural olarak şart değildir, hükmün kesinleşmesi beklenmeden hem para alacağı dışındaki ilâmlar hem de para alacağına ilişkin ilâmlar hakkında icra takibi yapılabilecektir²³⁷. Karara karşı, temyiz yoluna başvurulmuş olması, icrayı durdurmaz²³⁸. Ancak bazı istisnai hallerde ilâmın icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekir. Kesinleşmeden icra takibine konu olamayacak ilâmlar şunlardır:

1. Taşınmazlara ve bunlara ilişkin aynî haklara ilişkin hükümler kesinleşmeden icra edilemez (HUMK m. 443/IV)²³⁹.

²³⁵ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 358; POSTACIOĞLU, İcra, s. 628; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 388; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 399.

²³⁶ Belgesay, taşınmazın bulunduğu yerden başka bir yer icra dairesinden ilâma konu taşınmazın tahliyesinin istenilmesi gibi, alacaklının, icra takibinin yapılmasının zorluk yaratacağı bir yerden ilâmın icrasını istemesini, hakkın kötüye kullanılması olarak kabul etmişse de, kanunun açık hükmü karşısında bu görüşe katılmak mümkün değildir (BELGESAY, İcra, s.134).

²³⁷ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 354-355; UYAR, Yürütmenin Durdurulması, s. 278; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 391; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 394.

²³⁸ UYAR, Yürütmenin Durdurulması, s. 278; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 394.

²³⁹ Gayrimenkule ve buna müteallik aynî haklara ve aile ve şahsın hukukuna dair hükümler katiyet kesbetmedikçe icra olunamaz. *Takip konusu ilâm, gayrimenkulün aynı ile ilgili değildir. İlâm,*

2. Aile ve şahsın hukukuna ilişkin hükümler kesinleşmeden icra edilemez²⁴⁰ (HUMK m. 443/IV).

3. Hakemlerin verdikleri kararlar kesinleşmeden icra edilemez (HUMK m. 536).

4. Yabancı mahkeme ilâmlarının tenfizine, ilişkin kararların temyizi, icrayı durdurur (MÖHUK m. 57/II).

5. Sayıştay ilâmları kesinleşmedikçe icra olunamayacaktır (SayK m. 64).

6. Türk Ticaret Kanunu' nun 35/IV ve 36 maddeleri uyarınca tescil ve tescile itiraza ilişkin kararlarının temyiz edilmesi icrayı durduracaktır.

7. Ceza ilâmlarının yargılama giderleri ve vekâlet ücretine ilişkin hüküm fıkrasının icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir (5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 4).

Yukarıda saydığımız istisnalar dışında²⁴¹, bir hükmün temyiz edilmiş olması, icrayı durdurmayacaktır; temyiz ile icra takibi aynı anda ilerleyecektir²⁴². Ancak borçlu, ilâmın icrasını durdurmak istiyorsa, teminat karşılığında Yargıtay'dan icranın durdurulması kararı alabilecektir (İİK m. 36; HUMK m. 443/I).

İcranın durdurulmasına karar verecek olan merci Yargıtay' dır, bu yüzden borçlu Yargıtay' dan icranın durdurulmasını talep eder. Yargıtay' ın bu konuda bir karar vermesi zaman alacağından, borçlu icra dairesine başvurarak, Yargıtay' dan icranın durdurulması hakkında bir karar getirinceye kadar kendisine süre verilmesini ister. İcra müdürü, ilâma konu alacağın tamamı kadar bir teminat karşılığında²⁴³,

zilyetliğe dayalı olarak taşınmazın teslimini ihtiva etmektedir. Bu durumda mercice şikâyetin kabulüne karar verilmesi gerekirken..." 12. HD, 04.06.2001, 8984/9885 (UYAR, Şerh, s. 3215).

²⁴⁰ Ancak nafakaya ilişkin hükümler, kesinleşmeleri beklenilmeden icraya koyulabilir (m. 36/IV).

²⁴¹ Yargıtay, 12.11.1979 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı ile kira bedelinin tespitine ilişkin kararların kesinleşmeden icra edilemeyeceğine karar vermiş ve sonraki kararları ile de bu içtihadımı devam ettirmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı için bkz. (UYAR, Şerh, s. 3223). Yargıtay' ın bu kararı hakkındaki eleştirisi için bkz. (TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 165-169). " Kira tespit kararları kesinleşmeden takibe konulamaz ise de, bu hususun borçlu tarafından süresi içinde itiraz konusu yapılması gerekir..." 12. HD, 23.09.1997, 8707/9188 (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası).

²⁴² PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 395.

²⁴³ İcra dairesine gösterilen teminat, ilâma konu olacak dışında başka bir şey ise, borçlunun ayrıca icra mahkemesinden bu teminatın kabul edildiğine dair de karar alması gerekmektedir (PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 396).

borçluya Yargıtay' dan icranın durdurulması kararını getirmesi için uygun bir süre²⁴⁴ verir (m. 36/I), böylece bu süre içinde icra takibi durmuş olur. Yargıtay, borçlunun talebini haksız bulursa reddedecektir, zira icranın durdurulmasına ilişkin tüm talepleri kabul etmek zorunda değildir²⁴⁵. Ancak Yargıtay, borçlunun talebini kabul ettiği takdirde icra dairesi, Yargıtay' ın temyiz incelemesinin sonuna kadar ilâmın icrasını durduracaktır.

İcranın durdurulması halinde, hükme karşı temyiz yoluna başvurulması durumunda hükmün değiştirilmesi, bozulması olasılığının önüne geçilmiş olur²⁴⁶. İcranın durdurulması kurumu, kanunkoyucu tarafından, ilâmlı icra takibine ilişkin müşterek hükümler içinde düzenlenmiştir, bu da gösteriyor ki, icranın durdurulmasının bir ayırım yapılmadan, hem para alacakları dışındaki ilâmların icrası hem de para alacağına ilişkin ilâmların icrası hakkında uygulanması öngörülmüştür. Her ne kadar, çocuğun teslimi ya da çocukla kişisel ilişki kurulması hakkındaki, şahısvarlığına ilişkin ilâmlar²⁴⁷ ile taşınmazın aynına ilişkin ilâmların²⁴⁸ icra edilebilmeleri için hükmün kesinleşmesi gerekse de, icranın durdurulmasının para alacakları dışındaki diğer ilâmlı takip türleri bakımından uygulanmasında bir engel bulunmamaktadır. Bu sebeple, istisnaları olmakla birlikte para alacağı dışındaki ilâmların icrası ile para alacağı hakkındaki ilâmların icrasında, şartları yerine getirildiği takdirde icranın durdurulmasının mümkün olduğunu söyleyebiliriz.

E. İcranın İadesi Bakımından (m. 40)

Takibe konu ilâm temyiz edilmiş, ancak borçlunun talep etmemesi ya da Yargıtay tarafından talebin reddedilmesi sebebi ile icranın durdurulmasına karar

²⁴⁴ Bu sürenin ne kadar olacağı, icra müdürünün takdirine bırakılmıştır. Sürenin verilmesinde dosyanın Yargıtay' a gönderilme tarihinden itibaren hesaplanması daha uygun olacaktır (UYAR, Şerh, s. 3287).

²⁴⁵ UYAR, Şerh, s. 3287.

²⁴⁶ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 354-355; UYAR, Tehiri İcra, s. 60.

²⁴⁷ “Çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmlar aile hukuku kapsamında bulunduğundan kesinleşmeden takip konusu yapılamaz...” 12. HD, 26.09.1996, 11008/11117 (UYAR, Şerh, s. 3206).

²⁴⁸ “ Borçlunun, bir hukukî nedene dayalı olmadan işgal ettiği taşınmazdan tahliyesine ilişkin ilâmın takibe konulabilmesi için, kesinleşmesine gerek yoktur. İhtilaf, gayrimenkulün aynına taalluk etmediğinden, takip dayanağı ilâm kesinleşmeden takibe konulabilir. Somut olayda davalı borçlu mülkiyet iddiasında bulunmadığı için, taşınmazın aynının ihtilafı olmadığı anlaşılmaktadır” 12. HD, 31.10.2003, 17547/21334 (UYAR, Şerh, s. 3192).

verilmemiş olabilir. Böyle bir durumda, bir yandan Yargıtay tarafından temyiz incelemesi yapılırken, bir yandan da ilâmın icrası devam edecektir. İlâmın icrası devam ettiği sırada Yargıtay tarafından hüküm onandığı takdirde, icra takibini etkileyen bir sorun çıkmayacaktır. Ancak Yargıtay tarafından hükmün bozulması halinde, mahkeme kararının yani, takibe konu ilâmın aynen icrasına devam olunamaz. Bu sebeple, Yargıtay tarafından temyiz incelemesi sonunda hükmün bozulmasına karar verilmişse, bu kararın icra dairesine verilmesi ile icra işlemleri²⁴⁹ olduğu yerde duracaktır (m. 40)²⁵⁰. İcra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmesi, borçlunun taşınmazdan tahliyesi artık mümkün olmayacaktır. Ancak her ne kadar Yargıtay’ın bozma kararı ile takip dursa da, bunun daha önceden yapılmış icra işlemlerine bir etkisi yoktur²⁵¹. Mesela ilâm konusu para ise, borçlunun malları haczedilmiş olabilir. Bu durumda haczedilen malların satışı yapılamaz, ancak bozma kararının haciz işlemine bir etkisi de olmayacaktır. Yargıtay’ın bozma kararı üzerine, hükmü veren mahkeme bozma kararına uyarak davayı reddederse, bu kararın kesinleşmesi ile icra (kısmen ya da tamamen) eski hale iade edilir (m. 40/II). İcra dairesi, alacaklıya ödemiş olduğu parayı veya teslim etmiş olduğu malı alacaklıdan geri alır ve borçluya verir.

İcranın iadesi sırasında, üçüncü kişilerin iyiniyetle kazanmış olduğu haklar korunacaktır (m. 40/III). Mesela, hüküm bozulmadan önce, taşınmazın tahliyesine ilişkin ilâmın icrası sırasında borçlu taşınmazdan tahliye edilmiş ve alacaklı taşınmazı iyiniyetli bir üçüncü kişiye kiralamış ise, hükmün bozulması ve davanın reddedilip kararın kesinleşmesi üzerine icra iade edilemez, yani üçüncü kişi taşınmazdan tahliye ettirilip taşınmazın borçluya iadesi söz konusu olamayacaktır. Üçüncü kişinin (yeni kiracının) iyiniyetli olup olmadığı, ancak borçlu tarafından üçüncü kişiye karşı genel mahkemelerde açılacak (taşınmazın tahliyesi ve kendisine teslim edilmesine ilişkin) bir dava sonunda belli olacaktır²⁵².

²⁴⁹ İcranın iadesi kurumunun uygulanması sırasında “icra işlemi” kavramı önem taşır. İcra işlemi, icra organları tarafından yapılan, cebri icranın ilerlemesini yani, alacaklının hakkına kavuşmasını sağlayacak işlemler şeklinde tanımlanabilir (POSTACIOĞLU, İcra, s. 639; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 173).

²⁵⁰ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 396; UYAR, İcranın Durdurulması, s. 33; TANRIVER, İlâmlı İcra, s. 172; TANRIVER, İcranın İadesi, s. 281.

²⁵¹ UYAR, İcranın Durdurulması, s. 34.

²⁵² POSTACIOĞLU, İcra, s. 639; KURU, El Kitabı, s. 797-798; TANRIVER, İcranın İadesi, s. 292.

Kuru' ya göre, icranın eski hâle iadesi sağlanırken üçüncü kişilerin iyiniyetle kazanmış oldukları haklarına hâle gelmeyeceği kuralı, para alacağı dışındaki ilâmların icrası hakkında uygulanır. Bu kural, para alacağına ilişkin ilâmların icrası bakımından uygulanamayacaktır. Para alacağına ilişkin bir ilâmın icrasında, borçlunun malları haczedilip satılmış ve bundan sonra hüküm Yargıtay tarafından bozulmuş diyelim, mahkeme bozma kararına uymuş ve karar borçlunun borcu olmadığı şeklinde kesinleşmişse, satılan malları alan üçüncü kişi, alacaklının gerçekten alacaklı olmadığını bilerek malları satın almış olsa dahi, satışı yapılmış mallar üçüncü kişiden geri alınamayacaktır. İcra dairesi, ancak hacizli malın satış bedelinden alacaklıya ödemiş olduğu parayı alacaklıdan zorla geri alır ve borçluya öder²⁵³. Bizce de, para alacağı dışındaki ilâmların icrasında, takibin konusu bir para alacağı olduğu için, borçluya, alacaklıya ödenmiş olan paranın iade edilmesi ile icranın iadesinin gerçekleşmiş olduğunu kabul etmek gerekecektir.

Belirtmek gerekir ki, icranın iadesinin, yukarıda sözünü ettiğimiz; kesinleştikten sonra icra edilebilecek, taşınmazların aynına ilişkin ilâmlar ile şahısvarlığına ilişkin ilâmlar bakımından gerekmeyecektir. Zira, bu tür ilâmlar zaten kesinleştikten sonra icra edilebileceklerinden icranın iadesine de ihtiyaç olmayacaktır.

İcra ve İflâs Kanunu' nun ilâmlı icra takibine ilişkin müşterek hükümleri arasında düzenlenmiş olması ve kapsamı itibariyle, yukarıda açıkladığımız istisnaları dışında, bütün ilâmlı icra takipleri bakımından, yani, hem para alacağı dışında kalan ilâmların icrasında hem de para alacağına ilişkin ilâmların icrasında uygulanabilecektir²⁵⁴.

E. Zamanaşımı (m. 39)

İlâmlı icra takibinin başarılı olabilmesi için ilâmın zamanaşımına uğramamış olması gerekir. İcra ve İflâs Kanunu' nun 39. maddesinin I. fıkrasına göre, ilâma dayanan icra takibi, son işlem üzerinden on sene geçmekle zamanaşımına uğrar.

²⁵³ KURU, El Kitabı, s. 798; ARSLAN, s. 115.

²⁵⁴ ARSLAN, s. 8.

Zamanaşımı, ilâmın icraya koyulması ile başlar ve her icra işlemi ile kesilir²⁵⁵. Alacaklı, on yıl geçtikten sonra ilâmlı icra takibine devam etmek isterse, borçlu icra mahkemesine başvurarak ilâmın zamanaşımına uğraması sebebi ile icranın geri bırakılmasını talep edebilecektir (m. 33/a).

İlâmlı icra takibi, noter senedine dayalı olarak gerçekleştirilmiş ise, zamanaşımı senedin niteliğine göre Borçlar Kanunu veya Ticaret Kanunu'ndaki zamanaşımı sürelerine bağlıdır (m.39/II)²⁵⁶.

İlâmlı icra takibinde zamanaşımını düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu' nun 39. maddesi, müşterek hükümler arasında yer almaktadır. Söz konusu maddenin içeriği itibari ile de, para alacağı dışındaki ilâmlar ve aynı zamanda para alacağına ilişkin ilâmlar bakımından uygulanabileceğinden şüphe yoktur. Ancak bu hükmün, para alacağı dışındaki bazı ilâmlar bakımından istisnaları vardır. Taşınmaz mülkiyetine ve taşınmazların aynına ilişkin (haklar ve dolayısıyla) ilâmlar²⁵⁷ ile şahısvarlığına ilişkin ilâmlar zamanaşımına uğramazlar²⁵⁸.

II. PARA ALACAĞI DIŞINDAKİ İLÂMLARIN İCRASININ, KONUSU PARA ALACAĞI OLAN İLÂMLARIN İCRASINDAN FARKI

İlâmlı icra takibine dayanak teşkil eden ilâmın konusu para (veya teminat) alacağı olabileceği gibi, bunların dışında taşınır veya taşınmaz teslimi, çocuk teslimi gibi para (veya teminattan) başka bir şey de olabilir. Para alacağı dışındaki ilâmların icrasında, ilâmın konusu, taşınır teslimi, taşınmazın tahliye ve teslimi, çocuğun teslimi, bir işin yapılması gibi para dışında bir alacak iken; para alacağına ilişkin ilâmlarda para veya teminat verilmesidir. İlâmların konularının farklı olması, cebri icra sırasında, temel hak ve ilkelerin uygulanması bakımından da farklılık

²⁵⁵ UYAR, Şerh, s. 3381.

²⁵⁶ KURU, El Kitabı, s. 779; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 405.

²⁵⁷ “... taraflar arasındaki dava tapu iptal ve men’i müdahale davasıdır. Bu dava sonucu verilen karar gayrimenkulün aynına taalluk etmektedir. Gayrimenkulün aynına taalluk eden mahkeme ilâmları zamanaşımına uğramaz...” 12. HD, 10.05.2001, 1353/2565 (UYAR, Şerh, s. 3384).

²⁵⁸ KURU, El Kitabı, s. 779; UYAR, Şerh, s. 3382.

yaratacaktır²⁵⁹. Örneğin, icra hukukunda geçerli olan ölçülülük ilkesi, takip konusu alacağın niteliğine göre farklı şekilde değerlendirilecektir. Alacaklının para alacağı için borçlunun özgürlüğü ve kişilik haklarına müdahalesi ile bir şeyin yapılması ya da çocuk teslimi gibi bir konuda gerçekleştirilecek müdahale daha farklı oranda olacaktır. Çocuk teslimi ya da gürültü yaparak rahatsızlık veren bir komşuya karşı alınmış (bir şeyin yapılmamasına ilişkin) bir ilâmın icrasında, para alacağının icrasından farklı olarak müdahalenin niteliği daha ağır olabilecektir²⁶⁰.

Para alacağı dışındaki ilâmlar ile para alacağına ilişkin ilâmların icrasında, ilâmların konularının farklılık göstermesinin bir sonucu olarak, takibin aşamaları da farklıdır. Para alacağı dışındaki ilâmların yerine getirilmesinde takip, takip talebinde bulunulması, icra emrinin tebliği ve ilâmın icrası aşamalarından oluşmaktadır. Para alacağına ilişkin ilâmların icrası ise, daha karma bir yapı gösterir ve ilâmsız icra takibi ile de benzer yönleri vardır. Bu sebeple para alacağına ilişkin ilâmlı takiplerde takibin aşamaları farklıdır. Para alacağına ilişkin ilâmlı takipler, takip talebinde bulunulması, icra emrinin tebliği, haciz, satış ve paranın ödenmesi aşamalarından oluşur. Bu sebeple, para alacağı dışındaki alacakların icrasında, cebrî icra, kural olarak, icranın konusu olan şey üzerinde gerçekleştirildiği halde, para alacaklarında borç ödenmediği takdirde, borçlunun bu borç ile ilgisi olmayan mallarına icra organlarınca ek konulabilecek (haciz), bunların paraya çevrilmesi (satış) ile alacaklı tatmin edilebilecektir²⁶¹.

Her iki takip de, alacaklının elde ettiği ilâmı icra dairesine vermesi ile başlayacaktır. Alacaklı böylece takip talebinde bulunmuş olur. Para alacağına ilişkin ilâmlı takiplerde, para alacağı dışındaki ilâmlı takiplerden (ve aynı zamanda ilâmsız takiplerden) farklı olarak; alacaklı, takip talebinde haciz veya iflâs yolundan hangisini seçtiğini bildirmek zorunda değildir²⁶². Alacaklının, takip talebinde bulunmasıyla başlayan icra takibi, borçluya icra emri gönderilmesi ile devam eder ve para alacağına ilişkin ilâmlı takiplerde alacaklı, icra emrinde belirtilen ödeme süresi

²⁵⁹ ÖZEKES, Temel Haklar, s. 95.

²⁶⁰ ÖZEKES, Temel Haklar, s. 217-218.

²⁶¹ ÖZEKES, Temel Haklar, s. 94.

²⁶² KURU, El Kitabı, s. 800; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 406.

geçtikten sonra, haciz veya borçlu iflâsa tâbi şahıslardan ise iflâs yollarından birini seçecektir (m. 37).

Alacaklı eğer haciz yolunu seçerse, takip, icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde borcunu icra dairesine ödemeyen borçlunun, borca karşılık gelecek kadar malının haczedilmesi, ardından satış ve paraların paylaşılması aşamaları ile devam edecektir. Para alacağına ilişkin ilâmlı takibin bu aşamalarında, ilâmsız icra takibine ilişkin hükümler uygulanır (m. 41). Para alacağı dışındaki alacaklara ilişkin ilâmlı takiplerde ise, borçlu, icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde takip konusuna göre ilâmın gereğini yerine getirir. İlâmın konusu taşınır bir malın teslimi ise taşınır malı icra dairesine teslim eder ya da taşınmaz veya gemi siciline kayıtlı bir gemi ise tahliye ederek alacaklıya teslim eder. İcra emrinin gereğini yerine getirmeyen borçluya karşı takip, ilâmın zorla icra edilmesi ile devam edecektir; para alacaklarına ilişkin ilâmlı takiplerde olduğu gibi, haciz, satış ve paraların paylaşılması aşamaları bulunmamaktadır²⁶³.

Para alacağına ilişkin ilâmlı takiplerde, borçlu yedi gün içinde borcunu ödemez ve icranın geri bırakılması kararı getirmezse bu süre içinde, para alacağı dışındaki ilâmların icrasından farklı olarak mal beyanında bulunmalıdır (m. 32).

²⁶³ KURU, El Kitabı, s. 803-804.

II. BÖLÜM

PARA DIŞINDA KALAN MALVARLIĞINA VE ŞAHISVARLIĞINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI

Ő4.TAŞINIRLARIN TESLİMİNE İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 24)

I. GENEL BİLGİ

Taşınır teslimine ilişkin ilâmlar, taşınır bir malın borçludan alınarak, alacaklıya verilmesine iliŐkindir²⁶⁴. Burada söz konusu olan taşınır mal, misli olan veya olmayan bir taşınır eşya olabilir²⁶⁵. Örnek olarak, bir televizyonun, bir ton buğdayın veya bir otomobilin teslimini iÇeren ilâmlar gösterilebilir. Taşınır eşyanın tesliminin sebebi, Şahsî veya aynî bir hakka dayanabileceği gibi, mülkiyet veya zilyetlik tesisi de söz konusu olabilir. Bir kimse, eğer bir taşınır malın kendisine teslimini istiyorsa, bunun işin öncelikle bir ilâm elde etmesi gerekir. Çünkü taşınır teslimi işin ilâmsız icra yoluna başvurmak mümkün değildir. Ancak taşınır teslimini hüküm altına almış bir ilâm elde eden alacaklı, ilâmlı takip yollarından olan, taşınır teslimine ilişkin ilâmlı takip yoluna baŐvurmakla taşınırın kendisine teslimini sağlayabilir.

Gemi siciline kayıtlı olmayan gemiler de taşınır sayıldığından, taşınırların teslimine ilişkin hükümler bunlar hakkında da uygulanır (m. 24/son). Gemi siciline kayıtlı olmayan bir geminin teslimine ilişkin bir ilâm söz konusu olduğunda, taşınır teslimine ilişkin ilâmların icrası hükümlerine göre ilâm icra edilecektir²⁶⁶.

²⁶⁴ ARAR, s. 70; BELGESAY, Şerh, s. 161; POSTACIOĞLU, İcra, s. 663; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 371; UYAR, Taşınır Teslimi, s. 1; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 404; KURU, El Kitabı, s. 817.

²⁶⁵ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 371.

²⁶⁶ Ancak borçlu gemiye girerse ya da gemide ilâmda yazılı olmayan eşya bulunursa, bu konuda taşınmazlar ve sicile kayıtlı gemiler hakkındaki hükümler uygulanır (m. 24/son; m. 26/III, IV).

II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ

İcra takibinin başlaması için alacaklının taşınır teslimine ilişkin ilâmı icra dairesine vermesi gerekir. İlâm ile birlikte, İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği'nin 20. maddesi gereğince düzenlenecek, “Örnek 1” numaralı takip talebinin de doldurulması gerekmektedir.

Takip talebinin içeriği, yukarıda “para alacağı dışındaki ilâmlı takiplerin icrası bakımından takibin temel aşamaları” başlığı altında ayrıntılı olarak incelendiğinden bu başlık altında tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır²⁶⁷.

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi bunun üzerine, borçluya gönderilmek üzere İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği'nin 23. maddesine göre, “Örnek 2” numaralı icra emri düzenler²⁶⁸. Bu icra emrinde, genel olarak ilâmlı icra takibinde düzenlenen icra emirlerinde bulunması gereken kayıtlar yer alır. Taşınır teslimine ilişkin icra takibinde, icra emrine, alacaklının, borçlunun ve varsa vekillerinin ad, soyad ve adreslerinden ve ilâmı veren mahkemenin adı, ilâmın tarih ve numarasından başka,

- İlâma konu olan taşınır malın ne olduğu,
- İlâmda yazılı taşınır malın icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra

daresine teslim edilmesi ihtar,

- Taşınır mal yedi gün içinde teslim edilmezse icra mahkemesinden, Yargıtay'dan veya yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilmişse yargılamanın yenilenmesi talebini incelemekte olan mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe, ilâm hükmünün zorla yerine getirileceği, teslimine karar verilen mal borçlunun yedinde bulunmazsa, ilâmda yazılı değerinin, taşınır malın değeri ilâmda yazılı olmadığı veya ihtilaf olduğu takdirde icra müdürü tarafından haczin yapıldığı tarihteki rayice göre takdir olunan değerinin alınacağı, bu değer de ödenmediği takdirde ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın haciz yolu ile ilâmın yerine getirileceği ihtar yazılır.

²⁶⁷ Bkz. yuk. Bölüm I, §2, II, A.

²⁶⁸ Matbu ‘Örnek 2’ nolu İcra Emri için bkz. Ek 2.

İcra emri, borçlunun ilâmda yazılı olan adresine ya da alacaklı tarafından bildirilen başkaca bir adrese gönderilir.

İcra emrini alan borçlu iki şekilde davranabilir. İlama konu taşınır malı icra dairesine teslim edebilir veya taşınır malı icra dairesine teslim etmez ya da eksik teslim eder. Aşağıda bu ihtimalleri ayrı başlıklar altında inceleyeceğiz.

III. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMESİ

İcra emrini tebliğ alan borçlu, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde icra emrinde yazılı olan taşınır malı teslim etmelidir. Borçlunun icra emrindeki ihtar uygun davranarak taşınır malı teslim etmesi halinde, hakkında başlamış olan icra takibi son bulacaktır (m. 24/I). Borçlunun takibe konu taşınır malı icra dairesine teslim etmesi durumunda icra dairesi söz konusu taşınır malı alacaklıya teslim edecektir.

IV. BORÇLUNUN TAŞINIRI TESLİM ETMEMESİ

A. Genel Bilgi

Türk Medenî Kanunu' na göre, taşınır mal; “nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir” (TMK m. 762). *Seviğ*, taşınırı, “gayrimenkul olanlardan gayri, bütün mallar” olarak tanımlamıştır²⁶⁹.

Borçlu, icra emrini tebliğ aldıktan sonra yedi gün içinde takibe konu taşınır malı icra dairesine ya da alacaklıya kendi rızası ile teslim etmemişse, alacaklının talebi ile takibe konu taşınır mal icra dairesi tarafından borçludan zorla alınarak alacaklıya teslim edilecektir²⁷⁰. Bu durumda borçlu, taşınır malı süresi içinde (ya da

²⁶⁹ SEVİĞ, s. 85.

²⁷⁰ ARAR, s. 70; BELGESAY, İcra, s. 204; SEVİĞ, s. 85; POSTACIOĞLU, İcra, s. 663; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 371; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 404; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 407.

süresi geçtikten sonra) kendiliğinden teslim etmemiştir. Ancak belirtmek gerekir ki, borçlu icra emrini tebliğ aldıktan sonra yedi gün içinde icra mahkemesine başvurarak, icranın geri bırakılması talebinde bulunabilecektir (m. 33). Ancak yine de borçlunun icra mahkemesine başvurması ile icra takibi durmayacaktır; ilâmlı icra takibinde, borçlunun takibe itiraz ederek karşı koyması mümkün değildir²⁷¹. İcra mahkemesi yapacağı incelemenin sonucunda, borcun itfa veya imhâl edilmesi ya da zamanaşımına uğraması gibi belirli sebeplerin bulunması durumunda icranın geri bırakılmasına karar verebilecektir. İcraın geri bırakılması konusu daha önce “para alacağına ilişkin ilâmlı icra takibinin temel aşamaları” konusu içinde anlatıldığından burada daha fazla açıklama yapmayacağız²⁷².

Borçlunun taşınır teslim etmemesi halinde iki ihtimal söz konusu olabilir; borçlu, taşınır malı elinde olmasına rağmen teslim etmemiş ya da takibe konu taşınır mal kendisinde olmadığından teslim edememiştir.

B. Taşınırın Borçlunun Elinde Olması

Takibe konu olan taşınır mal borçlunun elinde ise, zorla borçlunun elinden alınarak alacaklıya teslim edilir. Borçlu yedi gün içinde taşınır malı icra dairesine teslim etmediği takdirde, icra dairesi alacaklının talebi üzerine borçlunun adresine gider ve söz konusu taşınır zorla alarak alacaklıya teslim eder²⁷³. İcra memuru, borçlunun elindeki taşınır eşyayı borçlu tarafından saklanıldığı yerlerden araştırmak ve bunun için gerekli yerlerin açılmasını istemek yetkisine sahiptir. Borçlunun adresine giden icra memuru, borçlunun taşınır malın kendisinde olmadığı şeklindeki beyanıyla yetinmek durumunda değildir. İcra memurunun gerekli görmesi halinde kilitli odaların, dolapların, kasaların açılmasını istemesi mümkündür. Hatta icra memuru icap ettiği takdirde zor kullanma yetkisine de sahiptir (m. 24/IV, m. 41; m. 80, 81). Borçlunun icranın yerine getirilmesine engel olması halinde icra memuru kolluk kuvvetlerine (köylerde köy muhtarına) emir verebilir.

²⁷¹ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 402.

²⁷² Bkz. yuk. Bölüm I, §2, III, B.

²⁷³ ARAR, s. 70; BELGESAY, Şerh, s. 161; SEVİĞ, s. 85; BERKİN, s. 60; POSTACIOĞLU, İcra, s. 663; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 371; UYAR, Taşınır Teslimi, s. 1; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 404; KURU, El Kitabı, s. 817.

İcra memuru, tüm yetkilerini kullanarak borçludan aldığı taşınır malı alacaklıya teslim eder. Eğer alacaklı icranın yerine getirildiği sırada hazır ise orada taşınır mal alacaklıya teslim edilir ve bu husus tutanağa yazılır. Alacaklının orada bulunmaması halinde taşınır malın niteliğine göre hareket edilmesi gerekir. Takibe konu taşınır mal hisse senedi, altın, gümüş gibi değerli şeylerden ise, icra memuru tarafından borçludan alındıktan sonraki iş günü çalışma saati sonuna kadar Adalet Bakanlığınca uygun görülen bankalardaki hesaplara yatırılmak zorundadır. Banka bulunmayan yerlerde ise, icra dairesinin veya mahkemenin kasasında muhafaza edilmesi gerekir (m. 9; Yön. m. 8, m. 38, m. 92, m. 104, m. 110). Ancak takibe konu taşınır mal bu türden kıymetli eşyalar dışında bir şey ise yediemine bırakılabilecektir.

Takibe konu taşınır mal, borçlunun elinde bulunduğu takdirde borçlunun malı teslim etmekten başka bir seçeneği yoktur. Borçlu malın değerini ödeyerek malı teslimden kaçınmak şansına sahip değildir, bu teklifle malı teslimden kaçınamaz²⁷⁴.

²⁷⁴ “Takip dayanağı ilâmda uyumsuzluk konusu ...EG 290 plaka nolu ısızu marka kamyonun taraflarca ¼ payları oranında teslimine karar verildiği kamyonun değerinin belirtilmediği görülmektedir. Bu durumda alacaklının ilâmda belirtilmeyen 10 Milyar TL ücret göstererek icra takibi yapması ve buna ilişkin faiz istemesi usûlsüzdür. Öncelikle ilâma uyguna şekilde infazın istenmesi aracın fiilen veya kayden teslimi mümkün olmadığı takdirde İİK’ nun 24. maddesine göre işlem yapılması gerektiğinden mahkemece şikâyetin bu doğrultuda kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi yolunda hüküm kurulması isabetsiz bulunarak mahkeme kararı Dairemizce bozulmuştur. Mahkemece bozma ilâmınca uyulmuş ise de bozma ilâmı doğrultusunda işlem yapılmadığı anlaşılmıştır. Konu ile ilgili olarak 4949 sayılı Kanun ile değişik İİK’ nun 24/IV. fıkrasının ikinci cümlesinde; “taşınır malın değeri, ilâmda yazılı olmadığı veya ihtilafli bulunduğu takdirde, icra müdürü tarafından haciz yapıldığı tarihteki rayice göre takdir olunur. Hükmolunan taşınırın değeri borsa veya ticaret odaları olmayan yerlerde icra müdürü tarafından seçilecek bilirkişiden sorulup alınacak cevaba göre tayin edilir. İlgililerin bu hususta icra mahkemesine şikâyet hakları vardır” hükmüne yer vermiştir. Bu düzenleme karşısında mahkemece yukarıda öngörülen ve icra müdürünün yapması gereken işlemleri onun yerine geçerek inceleyip sonuca gidilmesi isabetsizdir”, 12. HD, 25.10.2005, 15180/20877 (SÜPHANDAĞ, s. 100). “İcra takibinin dayanağı olan Milas 1.Asliye Hukuk Mahkemesinin 27.09.2006 tarih ve 2005/337 E, 2006/409 K sayılı ilâmında özellikleri ayrı ayrı belirtilen menkul eşyaların davacıya aynen iadesine, aynen iade mümkün olmadığı takdirde 3.445 YTL nin dava tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalılardan müteselsilen tahsili ile davacıya ödenmesine karar verildiği görülmektedir. Bu ilâma göre icra müdürlüğünce borçluya İİK’ nun 24. maddesi uyarınca malın teslimi konusunda Örnek 2 numaralı icra emrinin tebliği gerekirken para borcuna ilişkin Örnek 4-5 numaralı icra emrinin gönderilmesi usûlsüzdür. İİK’ nun 24/I. maddesinde (bir taşınırın teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra müdürü bir icra emri tebliği suretiyle borçluya yedi gün içinde o şeyin teslimini emreder) aynı maddenin üçüncü bendinde (borçlu bu emri hiç tutmaz veya eksik bırakır ve hükmolunan taşınır veya misli yedinde bulunursa elinden zorla alınıp alacaklıya verilir), dördüncü bendinde ise (yedinde bulunmazsa ilâmda yazılı değeri alınır, vermezse ayrıca icra emri tebliğine hacet kalmaksızın haciz yoluyla tahsil olunur) düzenlemelerine yer verilmiştir. Somut olayda takip konusu ilâmın hüküm fıkrasında teslimi gerekli menkuller açıklanmış bunlar bulunmadığı takdirde ödenecek bedel ilâma yazılmıştır. İcra müdürlüğünün 24. maddeye uygun olmayan ve sadece para alınmasını öngören icra emrini düzenleyip borçluya göndermesi yukarıdaki hükümleri aykırıdır. Zira ilâmda eşyanın değerinin yazılmış olması nedeniyle alacaklıya seçimlik bir hak verilmiş olmayıp öncelikle menkulün tesliminin istenmesi zorunludur. O halde

Ayrıca taşınır malın teslimi yerine bedelinin ödenmesi yoluyla ilâmın usûlsüz olarak icrası halinde diğer tarafın süresiz şikâyet hakkı bulunmaktadır²⁷⁵.

Borçlunun elinde olup da, zorla alınan (veya borçlu tarafından teslim edilen) taşınır malın ilâmda yazılı taşınır mal olup olmadığı konusunda taraflar arasında anlaşmazlık çıkabilir. Örnek verecek olursak, ilâmda markasından bahsedilmeden bir buzdolabının borçludan alınarak alacaklıya teslimine karar verilmiş, borçlu da yedi gün içinde buzdolabını teslim etmiştir diyelim. Alacaklı, borçlunun teslim ettiği buzdolabının ilâmda hüküm altına alınan buzdolabı olmadığını iddia edebilir. Doktrindeki bir görüşe göre, bu durumda taşınır mal konusundaki uyuşmazlığı çözmek konusunda icra dairesi ya da icra mahkemesinin yetkisi yoktur. Taşınır mal bir yediemine teslim edilir ve mahkemenin bu konudaki kararı beklenir²⁷⁶. Bir diğer görüşe göre ise, borçlu tarafından icra memuruna teslim edilen taşınır malın, ilâmda yazılı eşya olup olmadığı konusunda çıkan uyuşmazlıkta, bu konuda farklı fikirde olan tarafın icra memurunun işlemini şikâyet etmesi gerekir. Böylece uyuşmazlık icra mahkemesinin önüne gelmiş olur ve gerekiyorsa bilirkişiden görüş de alınmak suretiyle uyuşmazlık çözümlenir²⁷⁷. Kanaatimizce, ikinci görüş daha isabetli ve pratik bir çözüm getirmektedir. Zira bu türden bir anlaşmazlık, ilâma dair bir konudaki uyuşmazlıktır ve süresiz şikâyete tâbidir. Konu, şikâyet yolu ile icra mahkemesinin önüne gelecek ve icra mahkemesi tarafından gerektiği takdirde bilirkişi incelemesi de yaptırılarak ihtilaf giderilecektir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da, bir kararında taşınır malların ilâm konusu mallar ile aynı olup olmadığı konusundaki sorunun ikinci görüşe uygun olarak çözülmesini kabul etmiştir²⁷⁸.

şikâyet kabul edilerek icra emrinin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir” 12. HD, 28.06.2007, 10798/13428 (**OSKAY / KOÇAK / DEYNEKLİ/ DOĞAN**, s. 408-409).

²⁷⁵ “İlâmların icrası yoluyla yapılan takipte ilâma aykırılık söz konusu olduğu hallerde şikâyet süreye tâbi değildir. Borçlu icra mahkemesine yaptığı şikâyetinde, ilâmda malların aynen olmadığı takdirde bedelinin tahsiline dair hüküm varken malların teslimi istenmeksizin bedelinin talep edilmesinin usûlsüz olduğunu ileri sürdüğüne göre, bu şikâyet ilâma aykırılık olup süreye tâbi değildir. Mahkemece borçlu şikâyetinin esasının incelenerek bir karar verilmek gerekirken süre yönünden şikâyetin reddine karar verilmesi isabetsizdir”, 12. HD, 11.05.2006, 7624/10463 (**OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN**, s. 408).

²⁷⁶ **BELGESAY**, İcra, s. 206; **OLGAÇ/KÖYMEN**, s. 105; **SEVİG**, s. 87.

²⁷⁷ **BERKİN**, İcra, s. 61; **POSTACIOĞLU**, İcra, s. 663; **UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 233.

²⁷⁸ “Takibe konu ilâm evlilik birliği içinde kullanılmış ve boşanma nedeniyle iadesi istenilen çeyiz eşyalarına ilişkindir. Ne mahkemenin kararına dayanak aldığı bilirkişi raporunda ne de ilâmın hüküm fıkrasında eşyaların kullanılmış olup olmadıkları ve vasıfları çok açık şekilde belirtilmemiş sadece

Alacaklı, borçlunun teslimine hazır olduğu taşınır malı eskimiş olması sebebiyle kabulden kaçınabilir.

Bu arada, alacaklının, borçlunun teslimine hazır olduğu taşınır malı eskimiş olması sebebiyle teslim almaktan kaçınması veya bu sebeple değer kaybına uğradığı yönünde bir iddiada bulunması ihtimalini de değerlendirmek gerekir. *Uyar'* a göre, borçlunun teslim etmiş olduğu taşınır malın eskime nedeniyle değerini kaybettiği yönündeki iddia icra mahkemesince değerlendirilemez. Bu iddianın ayrı bir tazminat davasına konu edilmesi gerekir²⁷⁹. Kanaatimizce bunun için ilk başta takibe koyulan ilâm incelenmeli, taşınır malın vasıfları konusunda hüküm fıkrasında ne yazıldığına bakılmalıdır. Çünkü icra dairesi, ilâmların hüküm fıkrasını aynen infaz etmekle görevlidir. Takibe konu ilâmın hüküm kısmı ilâmlı icra takibine de şekil verir. Eğer ilâma konu eşyalar ile teslim edilen eşyalar aynı ise ve ilâmda eşyaların kullanılmamış, eskimemiş olmaları konusunda bir açıklama da bulunmuyorsa ilâmın icrası usûlüne uygun yapılmış demektir. Ancak elbette alacaklının, bu konuda ayrı bir tazminat davası açmasına engel yoktur. Yargıtay' ın bu konudaki bir kararında²⁸⁰,

cins ve değerlerine yer verilmiştir... eldeki şikâyet üzerine icra hâkimliğince, borçlunun teslimine hazır olduğu eşyaların ilâmdaki eşyalar olup olmadığını tespiti yönelik olarak ilâma dayanak teşkil eden bilirkişi raporunu düzenleyen bilirkişiye inceleme yaptırılmış; bilirkişi 01.12.2004 tarihli raporunda, eşyaların aynı eşyalar olduğunu bildirmiş, rapor tarihindeki değerlerine yer vermiştir. Şu durumda borçlunun teslimine hazır olduğunu bildirdiği eşyaların ilâmın hüküm fıkrasında yer alan eşyalarla aynı olduğu, alacaklı tarafın aynen teslimi kabulden kaçınmasının yasal olmadığı usûlünce belirlenmiştir. 1999 yılında kurulan evlilik içinde kullanılan, 2000 yılında açılan boşanma davasının devamı boyunca borçluda bulunan ve 2002 yıllarında da aynen iade ve tazminata konu edilen, kullanılmamaları konusunda ilâm aşamasına kadar üzerinde herhangi bir tedbir bulunmayan eşyaların yeni ve kullanılmamış olması düşünülemeyeceği gibi aksine eski olmaları da olağandır. Takibe dayanak ilâmda eski ya da yeni oldukları konusunda bir vasıf belirlemesi de yoktur. Diğer taraftan karşı taraf/alacaklı vekilinin ilâmda yazılı eşyaların yenilerini talep etmesi hakkaniyete uygun düşmediği gibi şikâyetçi borçlular iyiniyetli zilyet olup kalamı vermekle yükümlüdür. Eski ve kullanılmış olmaları, bilirkişi incelemesi ile imladaki eşyalar olduğu açıkça tespit olunan bu eşyaların aynen teslim edilmiş olduğu olgusunu değiştirecek bir yön olmayıp, ilâmda *kullanılmamış* oldukları konusunda bir açıklamaya da yer verilmediğine göre, icra müdürlüğünün ilâmı yorumlayarak eski ve kullanılmış oldukları gerekçesiyle infaz etmemesi yerinde ve yasal da değildir. Açıklanan nedenler ile İcra Hâkimliğinin şikâyetin kabulü yönündeki direnme kararı usûl ve yasaya uygun olup onanması gerekmektedir ” HGK, 28.12.2005, 12-730/769 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

²⁷⁹ **UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 233.

²⁸⁰ “Alacaklının ilâmların icrası yolu ile başlattığı takipte dayanak ilâmın incelenmesinde, ilâmda yazılı eşyaların mevcut ise aynen, değil ise her birinin ilâmda belirtilen değerlerinin ayrı ayrı tahsiline karar verildiği görülmüştür. İlâmın infazı aşamasında alacaklının borçlunun teslimine hazır ettiği eşyaların aynen kavramına uymadığı, eskimiş olduğu görüldüğünden teslim almayarak ilâmda belirtilen bedelleri istemesinde yasaya uymayan bir yön yoktur. İcra mahkemesince yapılması gereken iş, ilâmın hüküm bölümünün aynen infazının sağlanmasıdır. Mahkeme yorum yoluyla hüküm fıkrasını değiştiremez. Bu nedenle geçen beş yıllık süre içinde eşyaların eskidiği de kabul edildiğinden ve aynen infazı da mümkün olmadığından ilâmda belirtilen değerlerinin istenmesi yerinde olmakla

alacaklının taşınır malın eskidiğini ileri sürerek malı teslim almaktan kaçınması ve eşyanın aynen iadesi yerine bedelini istemesini yasaya uygun bulurken, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, tam tersine bu yöndeki alacaklı talebinin hakkaniyete uygun olmadığına karar vermiştir²⁸¹.

Borçlu takibe konu taşınır malın bir kısmının elinde olduğunu bildirerek, bir kısmını teslim etmek isterse alacaklı bu kısmi teslimi kabulden kaçınamaz²⁸². Bu durumda aynen teslim ve teslim olunmayan kısım bedelen tahsil olunur²⁸³.

C. Taşınırın Borçlunun Elinde Olmaması

1. Genel Olarak

İcra emrine konu olan taşınır mal, borçlunun elinde değil ise, artık borçluyu taşınır malı aynen ifa etmeye zorlamak mümkün değildir. Bu durumda taşınır malı teslim etmek borcu (ilâmda yazılı olmasa dahi) kanunen para borcuna dönüşecektir (m. 24/IV). Borçlu artık taşınır malın değeri kadar bir para borcu ödemek durumundadır. İlâma konu taşınır mal kaybolmuş, çalınmış veya iyiniyetli üçüncü kişilere satılmış, devredilmiş olabilir. Taşınırın teslim edildiği, satıldığı iyiniyetli üçüncü bir kişiden taşınırın zorla alınması mümkün değildir. Çünkü bir ilâm hükmü, ancak ilâmın tarafları hakkında icra edilebilir. Bu durumda borçlu, taşınır malın değerini ödemek zorundadır, ödemediği takdirde tekrar icra emri tebliğine gerek kalmaksızın haciz yolu ile taşınırın bedeli borçludan tahsil edilir (m. 24/IV). Ancak belirtmek gerekir ki, takip konusu taşınır malı elinde bulunduran üçüncü kişi, söz konusu taşınır üzerinde mülkiyet, rehin gibi herhangi bir hak iddia etmemekte ise, bu durumda taşınırı alacaklıya teslim etmek zorundadır.

Taşınır mal, daha önce borçlunun başka alacaklıları tarafından haczedilerek, yediemin olarak borçluya bırakılmışsa, her ne kadar taşınır mal fiziken borçluda olsa

borçlu isteminin reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde ilâmın infazını sonuçsuz bırakacak biçimde hacizlerin ve satış kararının iptaline karar verilmesi isabetsizdir. Mahkeme kararının bu nedenle bozulması gerekirken onandığı anlaşılmalı alacaklı vekilinin karar düzeltme isteminin kabulü gerekmiştir.” 12. HD, 05.07.2005, 11187/14586 (SÜPHANDAĞ, s. 102).

²⁸¹ HGK, 28.12.2005, 12-730/769, bkz. dipnot 167.

²⁸² UYAR, İlâmlı Takipler, s. 233.

²⁸³ OLGAC/KÖYMEN, s. 104.

da, takibe hemen aynen icra ile devam edilemeyecektir. Alacaklının, İcra ve İflâs Kanunu' nun 96 ve devamı maddeleri uyarınca istihkak iddiasını ileri sürmesi gerekir (m. 41; m. 96 vd.)²⁸⁴. Çünkü, takibe konu ilâm, ancak tarafları arasında hüküm doğuracağı gibi, borçlunun borcu için üçüncü kişilerin üzerinde hak sahibi olduğu şeyler haczedilemeyecektir²⁸⁵. İstihkak davası ile söz konusu malın iddia edildiği gibi borçluya ait olup olmadığı incelenecektir²⁸⁶. Alacaklı istihkak iddiasında haklı çıktığı takdirde, ilâmlı icra takibine aynen icra ile yani, taşınır malın borçlunun elinden alınarak alacaklıya verilmesi ile devam edilir. Alacaklı bu iddiasında haksız ise, bu durumda borçludan aynen icrayı talep etmek mümkün olmayacağından, alacaklı taşınır malın bedelinin ödenmesini talep edecektir²⁸⁷.

Takip konusu taşınır malın borçlunun elinde olmaması sebebiyle borcun para borcuna dönüşmesi halinde, taşınır malın değerinin ilâmda yazılı olup olmamasına göre farklı ihtimaller ortaya çıkar.

2. Taşınır Malın Değerinin İlâmda Yazılı Olması

Takip konusu taşınır mal, borçlunun elinde değil ise, borçlu artık alacaklıya taşınırın bedelini ödemekle yükümlü olacaktır. Söz konusu taşınırın değeri ilâmda yazılı ise, borçluya ayrıca icra emri tebliğine gerek olmaksızın ilâmda yazılı olan bu bedel borçludan haciz yolu ile tahsil olunur (m. 24/IV).

Malın değerinin ilâmda yazılı olmasından ne anlaşılması gerektiği konusu üzerinde de durmak gerekir. Bir görüşe göre, taşınırın değeri ilâmın hüküm fıkrasında yazabilir. Mesela, “ ... televizyonun davalıdan alınıp davacıya teslimine, mümkün olmadığı takdirde bedeli olan ... TL nin davalıdan alınıp davacıya verilmesine” karar verilmiş ise, takibe konu televizyon davalıdan alınıp davacıya verilir, bu mümkün olmazsa ilâmda yazılı bedeli davalıdan alınarak davacıya verilecektir. Ancak, hüküm fıkrasında taşınır malın bedeli yazılı değil ise, bu

²⁸⁴ BERKİN, İcra, s. 61.

²⁸⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 286.

²⁸⁶ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 286.

²⁸⁷ BERKİN, İcra, s. 61; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 233.

durumda ilâmın gerekçe kısmına bakılır; gerekçede taşınır mala ilişkin herhangi bir değer yazılı ise, bunu taşınır malın değeri olarak kabul etmek lazım. İlâmın hiç bir kısmında taşınıra ilişkin değer tespitine yer verilmemişse, bu durumda davacının dava dilekçesinde göstermiş olduğu harca esas değeri taşınırın değeri olarak kabul etmek gerekir²⁸⁸.

Hâkim görüşe göre, malın değerinin ilâmda yazılı olmasından anlaşılması gereken; malın değerinin hüküm fıkrasında açıkça belirtilmiş olmasıdır. Bunun için de, alacaklının taşınır malın aynen teslimi, bu talep kabul edilmezse bedelinin tahsili talebiyle terditli bir dava açmış olması gerekir. Alacaklının açtığı böyle bir davada, mahkeme ilâmın hüküm fıkrasında “borçlunun elinde bulunan ... taşınır malın borçludan alınarak alacaklıya teslimine, bulunamadığı takdirde taşınır malın bedeli olan ... TL nin alacaklıya ödenmesine” veya “ ... TL değerindeki taşınırın teslimine” şeklinde açık bir kayıt bulunmalıdır. Aksi halde taşınır malın değeri ilâmda yazılı sayılmayacaktır. Alacaklının mahkemenin görevine ya da harca esas alınmak üzere dava dilekçesinde belirtmiş olduğu değer, taşınır malın değeri olarak kabul edilemez. Aynı zamanda ilâmın hüküm fıkrasında değil de, gerekçesinde dava konusu taşınır malın değerinin belirtilmiş olması halinde bu değer ayrıca ilâmın hüküm fıkrasında yazılı değil ise, yine taşınırın değerinin ilâmda yazılı olduğundan söz edilemeyecektir²⁸⁹.

Kanaatimizce, taşınır malın değeri hüküm fıkrasında yazılı ise, ilâmda yazılı kabul edilmelidir. Zira davacı taraf çoğu zaman dava açtığı sırada dava değerini daha az miktarda harç ödemek için eksik göstermektedir. Bu yüzden dava dilekçesinde gösterilen bedeli taşınırın değeri olarak kabul etmek isabetli olmaz. İcra ve İflâs Kanunu’nun gerekçe metninde ve Yargıtay’ ın kararlarında da doktrindeki çoğunluk görüşün kabul edildiğini görüyoruz²⁹⁰.

²⁸⁸ KARACA, Menkul Teslimi, s. 1027.

²⁸⁹ OLGAC/KÖYMEN, s. 104; KURU, El Kitabı, s. 822; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 234

²⁹⁰ “... Komisyonumuzda ilâmda yazılı değer tabirinden ne anlaşılması gerektiği konusu müzakere edilmiş, bunun hüküm fıkrasında sarahaten belirtilmiş olan değer demek olduğu neticesine varılmıştır. Şu halde hüküm fıkrasında borçlunun elinde bulunan falan menkul malın teslimine, bulunmazda bedeli olan şu kadar liranın ödenmesine şeklinde bir sarahat yoksa malın değeri ilâmda yazılı sayılmayacaktır. Bilhassa davacının mahkemenin görevine ve alınacak harca esas olmak üzere dava dilekçesinde göstermiş olduğu değer, ayrıca mahkemece takdir olunup hüküm fıkrasına alınmamışsa,

Taşınırın değerinin ilâmda yazılı olması halinde alacalıklıya seçimlik bir hak verilmiş değildir. Alacaklının öncelikle taşınır malın teslimini istemesi zorunludur. Taşınır malın teslimi mümkün olmadığı takdirde ilâmda yazılı bedelin tahsili yoluna gidilir²⁹¹.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 24. maddesinin IV. fıkrasında, taşınır malın değeri ilâmda yazılı ise, bunun borçludan haciz yolu ile alınacağı düzenlenmiş olsa da, borçlunun iflâsa tâbi kişilerden olması halinde müşterek hükümlere göre, borçlunun iflâs yolu ile takip edilmesi de mümkündür (m. 37).

Taşınır malın değeri ilâmda yazılı ise ve aynen ifa mümkün olmamışsa, bu malın değerinin ilâm tarihinden sonra artması halinde, alacaklı aradaki farkı ayrı bir

malın değeri ilâmda yazılı sayılmayacak ...” Adalet Komisyonu Gerekçesi. “... takip dayanağı ilâmda ‘1.hamur 55/gr-m2 niteliğinde 4524 kg. bobin kağıdın davalıdan aynen alınarak davalıya verilmesine’ karar verilmiştir. Alacaklı borçlu hakkında yaptığı takipte ‘4524 kg bobin kağıdının aynen borçludan alınmasını’ istemiştir. Borçlu hakkındaki takip kesinleşmiş, borçlu kağıtları aynen teslim etmediğinden alacaklı icra müdürlüğünden ‘kağıtların takip tarihindeki kıymetlerinin ödenmesi için borçluya muhtıra gönderilmesini’ istemiştir. İcra müdürlüğü kağıtların takip tarihindeki değerini saptayarak borçluya muhtıra göndermiştir. Borçlu merciye verdiği şikâyet dilekçesinde ‘ilâmda kağıtların değeri belirtildiğinden, ilâmda yazılı bedelin istenmesi gerektiğini’ ileri sürerek icra müdürünün kararının iptalini istemiştir. İlâmda kağıtların teslim edilmemesi halinde bedelinin tahsiline dair bir hüküm bulunmamaktadır. Harca ve vekâlet ücretine esas olmak üzere değeri belirtilmiştir. İİK’ nun 24. maddesi hükmüne göre, icra müdürlüğünce teslimine karar verilen kağıtların takip tarihindeki rayice göre bedelinin tahsiline karar verilmesinde bir usûlsüzlük bulunmadığından şikâyetin reddine karar verilmek gerekirken kabulü isabetsizdir” 12. HD, 13.09.1993, 8565/13086 (UYAR, Kanun, s. 420-421). İcra ve İflas Kanunu'nun 24. maddesine göre ilamın icrası sırasında mal temin edilemez ise, ilamda yazılı değerinin tahsil edileceğine dair 12. HD, 04.02.2008, 11592/1274 sayılı kararı için bkz. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası).

²⁹¹ “... İcra takibinin dayanağı olan Milas 1.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 27.09.2006 tarih ve 2005/337 E. 2006/409 K sayılı ilâmında özellikleri ayrı ayrı belirtilen menkul eşyaların davacıya ‘aynen iadesine’, aynen iade mümkün olmadığı takdirde 3.445 YTL nin dava tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalılardan müteselsilen tahsiliyle davacıya ödenmesine karar verildiği görülmektedir. Bu ilâma göre icra müdürlüğünce borçluya İİK’ nun 24. maddesi uyarınca malın teslimi konusunda örnek 2 numaralı icra emrinin tebliği gerekirken para borcuna ilişkin örnek 4-5 numaralı icra emrinin gönderilmesi usûlsüzdür. İİK’ nun 24/I. maddesinde (bir taşınırın teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra müdürü bir icra emri tebliği suretiyle borçluya 7 gün içinde o şeyi teslim etmesini emreder) aynı maddenin 3.bendinde (borçlu bu emri hiç tutmaz veya eksik bırakır ve hükümlenen taşınır veya misli yedinde bulunursa elinden zorla alınıp alacaklıya verilir) 4.bendinde ise, (yedinde bulunmazsa ilâmda yazılı değeri alınır. Vermezse ayrıca icra emri tebliğine hacet kalmaksızın haciz yoluyla tahsil olunur) düzenlemelerine yer vermiştir. Somut olayda **takep konusu ilâmın hüküm fıkrasında teslimi gerekli menkuller açıklanmış bunlar bulunmadığı takdirde ödenecek bedel ilâma yazılmıştır. İcra müdürlüğünün 24. maddeye uygun olmayan ve sadece para alınmasını öngören icra emrini düzenleyip borçluya göndermesi yukarıdaki hükümlere aykırıdır. Zira ilâmda eşyanın değerinin yazılmış olması nedeniyle alacaklıya seçimlik bir hak verilmiş olmayıp öncelikle menkulün tesliminin istenmesi zorunludur.** O halde şikâyet kabul edilerek icra emrinin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir” 12. HD, 28.06.2007, 10798/13428 (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası).

dava açmak suretiyle borçludan isteyebilir. Borçlu kusurlu davranarak aynen ifayı imkânsız hale getirmiştir. İlâmda taşınırın tesliminin yanı sıra bedelinin tahsilinin de yazılı olması borçluya seçimlik bir hak sunmamıştır. Bu sebeple alacaklı, borçlunun ilâmın verilmesinden sonraki kusuru sebebiyle ilâmla aynen teslimine karar verilen taşınırı teslim etmediğini ispat ederek zararının giderilmesini talep edebilir²⁹².

3. Taşınır Malın Değerinin İlâmda Belirtilmemiş Olması

Teslimine karar verilen taşınır malın değeri ilâmda yazılı değil ise, malın değeri konusunda alacaklı ile borçlunun anlaşıp anlaşamamalarına göre ikili bir ayırım yapmak gerekir.

Taşınırın alacaklıya aynen teslimi mümkün olmamış ve malın değeri de takibe konu ilâmda yazmıyorsa, alacaklı ile borçlu taşınırın değeri konusunda bir anlaşmaya varabilirler²⁹³. Bu durumda borçlu, alacaklı ile anlaştıkları bu değeri ödemek zorundadır. Borçlu taşınırın değerini ödediği takdirde, hakkındaki icra takibi son bulacaktır.

Alacaklı ile borçlu, taşınır malın değeri konusunda anlaşamıyorlarsa bu durumda taşınırın değeri İcra ve İflâs Kanunu' nun 24. maddesinin IV. fıkrası gereğince, icra müdürü tarafından belirlenecektir²⁹⁴. Taşınırın değeri önceden 'takip tarihindeki' rayice göre belirlenirken, İcra ve İflâs Kanunu' nda değişiklik yapan 4949 sayılı Kanun' un 24. maddesinin V. fıkrası ile taşınırın değerinin 'haczin yapıldığı tarihteki' rayice göre belirlenmesi düzenlenmiştir. Bu değişikliğin sebebi Hükümet gerekçesinin 7. maddesinde; "taşınır malın değeri ilâmda yazılı değil veya taraflar arasında ihtilafli ise, icra müdürü tarafından takip tarihindeki değerinin esas alınması şeklindeki kural, para değerindeki düşüş nedeniyle alacaklının zararına sonuçlar doğurması nedeniyle 'haczin yapıldığı tarih' olarak değiştirilmiştir. Böylece taşınır teslimine ilişkin takip sonunda takip konusu taşınır malı teslim alamayan

²⁹² BERKİN, İcra, s. 60; POSTACIOĞLU, İcra, s. 664; UYAR, İlâmlı Takipler, s. 234.

²⁹³ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 372; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 405.

²⁹⁴ ARAR, s. 71; BELGESAY, İcra, s. 265; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 372; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 405.

alacaklının, bu malın değerine eşit bir parayı alabilmesi amaçlanmıştır” şeklinde açıklanmıştır.

İcra müdürü taşınırın değerini belirlerken borsa, ticaret odası ve belediyeden, bu kuruluşların bulunmadığı yerlerde de, kendisi tarafından seçilecek bilirkişilerden sorar ve alacağı cevaba göre malın değerini belirler (m. 24/V)²⁹⁵.

Takip konusu taşınır malın cinsi, türü ve değer tespitinde etkili olacak diğer özellikleri ilâmda açıkça belirtilmemiş ise, taşınır malın değerinin belirlenmesi zorlaşabilir. Bu durumda, alacaklıyla borçlu arasındaki uyumsuzluğun icra dairesi ve icra mahkemesince çözümlenmesi mümkün olmayacağından, alacaklının, hükmolunan malın cinsini, türünü, özelliklerini ve değerini tespit için, mahkemeden “hükmün açıklanmasını” (tavzihini) istemesi gerekecektir²⁹⁶.

Takibe konu ilâmın, borçluya seçim hakkı veren (“televizyonun ya da buzdolabının davalıdan alınarak davacıya verilmesi” gibi) bir hüküm fıkrası içermesi halinde, alacaklı böyle bir ilâm hakkında takip talebinde bulunduğu, borç konularından birini seçmesi gerekir. Ancak borçlu, icra takibi sonuçlanana kadar takibe konu yapılmayan diğer seçimlik borcu yerine getirmesi halinde de borcundan kurtulacaktır²⁹⁷.

Alacaklı ile borçlu (ve ilgiler), taşınırın icra müdürü tarafından belirlenen değerine karşı, icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurma hakkına sahiptirler (m. 24/VI).

Takibe konu taşınır malın değeri ister tarafların anlaşması yolu ile ister icra müdürü tarafından belirlenmiş olsun, borçlu için artık taşınır malı aynen teslim borcu para borcuna dönüşmüş olur. Borçlu, tespit edilen bu para borcunu icra dairesine ödemediği takdirde, ayrıca borçluya bir icra emri gönderilmesine gerek kalmadan borca yeter miktardaki malları haczedilebilir. Bu durumda genel haciz yolu ile takip

²⁹⁵ ARAR, s. 71; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 372; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 405.

²⁹⁶ BERKİN, İcra, s. 156

²⁹⁷ UYAR, İlâmlı Takipler, s. 236.

hükümleri gereğince, haczedilen mallar satılacak ve satıştan elde edilecek paradan alacaklının alacağı ödenecektir. Ayrıca her ne kadar borçlu taşınır malın aynen teslimi yerine bedelini ödemek borcu altına girmiş ise de, aslolan borçlunun taşınır teslim ederek borcundan kurtulması olduğundan, borçlu hükmün verilmesinden takip tarihinde kadar meydana gelen değer kaybından sorumlu olacaktır. Ancak elbette borçlunun arada geçen zamanda meydana gelen değer farkından sorumlu olabilmesi için alacaklının yeni bir dava açıp hüküm alması gerekecektir²⁹⁸.

Takip konusu taşınır malın değerinin ilâmda yazılı olmaması ve borçlunun da taşınırı teslim etmemesi halinde, taşınırın değeri hakkında icra dairesince “haciz tarihi itibarıyla” yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda alınacak raporun borçluya tebliği ile borçlu temerrüde düşeceğinden, alacaklı bu tarihten itibaren temerrüt faizi isteyebilir²⁹⁹.

Ş5. TAŞINMAZLARIN TAHLİYE VE TESLİMİNE İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 26-29)

I. GENEL BİLGİ

Taşınmazların tahliye ve teslimine ilişkin ilâmlar, bir taşınmazın ya da gemi siciline kayıtlı bir geminin (m. 23) borçlunun ya da üçüncü kişinin elinden alınarak alacaklıya verilmesine ilişkin ilâmlardır³⁰⁰. Taşınmazın tahliyesi (boşaltılması) ve teslimine ilişkin ilâmlar, İcra ve İflâs Kanunu’ nun 26 - 29. maddeleri çerçevesinde icra edilecektir³⁰¹. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 704. maddesine göre, taşınmaza konu olan mülkiyetler; arazi, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar ve kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler

²⁹⁸ POSTACIOĞLU, İcra, s. 665.

²⁹⁹ “Menkul teslimine ilişkin takip taleplerinde, faiz isteminde bulunulmaması, talebin niteliği itibarıyla doğaldır. İİK’ nun 24/IV maddesi gereğince icra müdürü tarafından değer tespiti yapılmış, alınan bilirkişi raporu borçluya 13.11.1995 tarihinde tebliğ edilmiştir. Bu tarihte borçlunun temerrüdünün oluştuğu kabul edilerek, faiz başlangıcı olarak belirtilmek gerekirken, faiz isteminin tamamının reddi isabetsizdir” 12. HD, 29.2.1996, 2556/2718 (UYAR, Şerh, s. 2652).

³⁰⁰ BELGESAY, İcra, s. 164; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 406; KURU, El Kitabı, s. 823.

³⁰¹ Bir taşınmazın boşaltılıp alacaklıya teslimi, İcra ve İflâs Kanunu’nun 26-29. maddelerinde düzenlenen ilâmlı icra yolundan başka, 269-276. maddelerinde yer alan alacaklının, icra bedelinin ödenmemesi veya kira süresinin sona ermesi hallerinde başvurabileceği ilâmsız takip yolu ile de gerçekleştirilebilecektir.

olarak tanımlanmıştır. Geminin tanımı ise, Türk Medeni Kanunu'nun 816. maddesinde, 'tahsis edildiği gayeye uygun olarak kullanılması, denizde hareket etmesi imkânına bağlı bulunan ve pek küçük olmayan her türlü tekne...' olarak ifade edilmiştir. Gemi siciline kayıtlı gemiler de taşınmaz olarak kabul edilirler ve bu gemilerin tahliyesi ve teslimine ilişkin ilâmlar da, taşınmazların tahliye ve teslimini düzenleyen İİK' nun 26 - 29. maddeleri gereğince takibe konulurlar. Bu sebeple bundan sonra taşınmazların tahliye ve teslimi hakkında yapacağımız açıklamalar, gemi siciline kayıtlı gemiler için de geçerli olacaktır.

Takibe konulan ilâm, taşınmaza ilişkin aynî bir hakka dayanabileceği gibi şahsî bir hakka ilişkin de olabilir. Taşınmazın iktisabına (kazanılmasına), mülkiyetinin devrine, tesciline veya tescilin iptaline ilişkin ilâmlar, taşınmazın aynına ilişkin olduklarından takibe konulmadan önce kesinleşmiş olmaları gerekir (HUMK m. 443/IV). Ancak taşınmazın tahliyesi ve teslimine ilişkin ilâm, şahsî bir hakka dayanıyorsa, ilâmın kesinleşmesi beklenilmeksizin takibe başlanabilecektir. Taşınmazda ikamet etmekte olan kiracının ya da haklı bir neden olmadan taşınmazı işgal eden kimsenin taşınmazdan tahliyesine (boşaltılmasına) ilişkin ilâmlar şahsî bir hakka dayanmaktadır. Bu tür ilâmların kesinleşmelerine gerek olmadığından, temyiz edilmiş olmaları da icra takibini durdurmayacaktır. Borçlu eğer temyiz yoluna başvurmuş ise, Yargıtay'dan icranın durdurulmasına ilişkin bir karar alarak takibi durdurabilecektir (m. 36).

Taşınmazların teslimine ilişkin ilâmların icrası iki aşamada gerçekleşir: İlk aşama, tapu siciline bildirim yapılması, ikinci aşama ise malın alacaklıya teslimidir³⁰².

Taşınmazlar hakkında açılmış olan bir davanın sonunda, eğer alacaklı lehine hüküm verilmişse, mahkeme kendiliğinden alacaklının herhangi bir talebi olmadan hükmün özetini tapu siciline bildirir. Tapu siciline şerh verilecek hükümler, taşınmazın tamamının ya da bir kısmının birinden alınıp diğerine verilmesine ilişkin,

³⁰² PEKCANITEZ /ATALAY /ÖZKAN /ÖZEKES, s. 409.

yani taşınmazın aynı ile ilgili olan hükümlerdir³⁰³. Tapu sicili, ilâmda geçen taşınmazın kaydında hükmün özetinde belirtilen durumu şerh verir (TMK m. 1010, İİK m. 28). Mahkemenin vermiş olduğu kararın, ileride alacaklının aleyhine olarak değişip kesinleşmesi durumunda, mahkeme bu durumu da hemen tapu siciline bildirir (m. 28/II). Dolayısıyla taşınmazların teslimine ilişkin ilâmların yerine getirilmesindeki ilk aşamada, icra dairesi tarafından yapılacak her hangi bir işlem bulunmamaktadır. İcra dairesi, ilâmın yerine getirilmesinin ikinci aşamasında yer alır.

Takip konusu ilâmda sadece taşınmazın *tescilinden* bahsedilmiş, ayrıca *tesliminden* söz edilmemiş ise, böyle bir ilâmın taşınmazın teslimini isteme hakkı verip vermediği, taşınmazın teslimi için ayrıca bir karara ihtiyaç olup olmadığı konusunda doktrin ve Yargıtay arasında görüş ayrılığı vardır. Doktrinde genel olarak kabul edilen görüşe göre, taşınmazın tesciline ilişkin bir ilâm, zorunlu olarak taşınmazın teslimini de gerektirir. Bu sebeple taşınmazın teslimi konusunda ilâmda bir açıklık, ayrıca bir hüküm olmasa dahi, başka bir karar almaya gerek olmaksızın taşınmazın tescilinin yanı sıra alacaklıya teslimi de sağlanmalıdır. Aynı zamanda tespit ve tescile ilişkin bir ilâma dayanılarak taşınmazın tahliyesi (el atmanın önlenmesi) de mümkündür³⁰⁴. Yargıtay da ilk zamanlarda bu fikirde iken³⁰⁵, daha sonraki kararlarında, taşınmazın tesciline ilişkin ilâmların aynı zamanda taşınmazın tahliye ve teslimini talep etme hakkı vermeyeceği yönünde görüş bildirmiştir³⁰⁶.

³⁰³ Yargıtay 11. HD' nin bu yöndeki, 11.12.1978, 4949/5642 sayılı kararı için bkz. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası).

³⁰⁴ UYAR, Şerh, s. 2700; KURU, El Kitabı, s. 823.

³⁰⁵ “Takip Acıpayam Tapulama Mahkemesi'nin kesinleşmiş tescil ilâmına dayalı olup ilâmda yazılı masraf ve vekâlet ücretinin tahsili, tahliye ve teslim isteği ile yapılmış, para borcu için 53 örnek, tahliye için 54 örnek icra emirleri tebliğ edilmiştir. Dayanak ilâmda tahliyeye ilişkin hüküm yoktur. Tescil hükmü, mülkiyeti tespit niteliğindedir. El atmanın önlenmesi zımında eda davası açılıp ilâm alınmadıkça tescil ilâmı, tahliye talebine konu edilemez. Bu nedenle takibin tahliyeye müteallik kısmının iptali gerekirken, açılan dava sonuna kadar takibin durdurulmasına karar verilmesi isabetsizdir” 12. HD, 04.06.1981, 3945/5566 (UYAR, Tahliye, s. 49-50).

³⁰⁶ “Takip dayanağı ilâm taksim suretiyle ortaklığın giderilmesi ve tescile ait olup tahliyeyi, el atmanın önlenmesini tazammun etmediği nazara alınmadan, itirazın reddedilmesi isabetsizdir”, 12. HD. 21.06.1990 T. 1990/1297E -7819 K; “Takip dayanağı Yahyalı Kadastro Mahkemesi'nin 04.12.1987 tarih ve 1976/57 Esas, 1987/2 karar sayılı ilâmında davacı Kadir Sayılğan'ın davasının reddine Yahyalı Yerköyü Höyük mevkiinde bulunan 611 parselin tapulama tutanağında belirtildiği üzere davalılar üzerine yazılmasına karar verilmiştir. İlâmın davalılar vekili, bu ilâmı icra müdürlüğüne ibrazla taşınmazın Hıdır Çalışkan ve arkadaşları adına tescil ve teslimini istemiştir. 54 örnek icra emri tebliği üzerine borçlu yasal süre içinde icra tetkik merciine başvurarak taşınmazın Yahyalıda olduğunu, Kayseri İcra Müdürlüğü'nün yetkili olmadığını ve ilâmın tescile ilişkin olup

Yargıtay yine önceden el atmanın önlenmesine ilişkin ilâmların kâl'i de kapsayacağına karar vermişken, son tarihli bir kararında açıkça ilâmda hükmedilmediği sürece el atmanın önlenmesine ilişkin ilâmın kâl'i kapsamadığı şeklinde görüş değiştirdiğini görüyoruz³⁰⁷.

Yargıtay yakın tarihli bir kararında men'i müdahaleye ilişkin hükmün, tahliye ve hatta taşınmazın teslimini de kapsayacağını belirtmektedir³⁰⁸.

II. TAKİP TALEBİ

Alacaklının taşınmazın tahliye ve teslimine ilişkin ilâmı icra dairesine vermesi ile birlikte icra takibi başlar. İlâm ile birlikte, İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği'nin 20. maddesi gereğince, "Örnek 1" numaralı takip talebinin de doldurularak icra dairesine verilmesi gerekir. Böylece alacaklı ilâma konu olan taşınmazın tahliye ve teslimini talep etmiş olur.

teslimi içermediğini beyanla hakkındaki takibin iptalini istemiştir. Borçlunun yetkiye ilişkin itirazı yerinde değil ise de, takip dayanağı ilâm taşınmazın alacaklılar adına tesciline ilişkin olup el atmanın önlenmesini içermediğinden itirazın kabulü ile hakkındaki takibin iptaline karar vermek gerekirken yazılı gerekçe ile itirazın reddi isabetsizdir". 12. HD, 08.03.1993, 1992/15697-4416 (UYAR, Şerh, s. 2720-2723).

³⁰⁷ Yargıtay'ın ilk zamanlarda müdahalenin meninin kâl'i de kapsayacağı yönündeki kararları; "el atmanın önlenmesi kararının, kâl'i de kapsadığı düşünülmeden şikâyetin reddolunması isabetsizdir", 12. HD, 30.09.1980, 5125/6862; "takibin münhasıran ilâmın müdahalenin meni kısmı hakkında yapılmış olmasına, icra masraflarının işin hitamında memurlukça hesaplanacağına, açıldığı bildirilen kal davasının müdahalenin menine ait ilâmın infazını engellemeyeceğine" ilişkindir 12. HD, 07.07.1980, 4503/5723 (UYAR, Tahliye, s. 58). Ancak Yargıtay son tarihli kararlarında görüş değiştirmiştir. Şöyle ki; "açıkça ilâmda hükmedilmediği sürece meni müdahale kal'i kapsamaz. Ancak meni müdahale ilâmına dayanılarak başlatılan ilâmların icrası yolu ile takipte icra müdürlüğüne mahalline gidilip ilâma uygun biçimde infaz işlemi yapılamadan tek taraflı borçlu beyanı ile ilâmın infaz edildiğinden bahisle dosyanın kapatılmasına karar verilemez. Bu nedenle şikâyet konusu 07.04.2004 tarihli icra müdürlüğü işlemi yukarıda yazılı nedenlerle yerinde olduğundan icra mahkemesince kal ile ilgili bölüm dışında kalan müdürlük işlemine yönelik şikâyetin reddine karar vermek gerekirken anılan kararın iptaline karar verilmesi isabetsizdir" şeklindeki kararı ile Yargıtay'ın önceki kararından döndüğünü görüyoruz. 12. HD, 02.05.2005, 6562/9369 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 435-436).

³⁰⁸ "Men'i müdahale ilâmının tahliye de içereceğinin tabii bulunmasına, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan kararda yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz sebeplerinin reddiyle usûl ve kanuna uygun mercii kararının İİK' nun 366. ve HUMK' nun 438. maddeleri uyarınca onanmasına" 12. HD 19.10.2001 T. 2001/15757E - 16760K; "İncelenen takip dayanağı ilâmda alacaklıya ait olduğu belirlenen arsa ve üzerinde bulunan dükkândan borçlunun el atmasının önlenmesine karar verildiği görülmüştür. Men'i müdahale tahliye ve teslimi de içerir. Bu nedenledir ki icra müdürünün takip dayanağı ilâmı sadece borçluya yapılacak ihtarata infaz edebileceğine yönelik kararı doğru değildir. Mercii açıklanan nedenlerle icra müdürünün işleminin iptaline karar vermek gerekirken şikâyetin reddi doğru görülmemiştir" 12. HD, 28.01.2003, 28642/1326 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 439-441).

Takip talebinde bulunma hakkı, takip dayanağı ilâmda lehine hüküm verilen kişiye aittir. Ancak bu kişi takip konusu taşınmazı veya gemi siciline kayıtlı gemiyi icra takibinden önce veya icra takibi sırasında bir başkasına devretmiş ise bu ilâma dayalı olarak takip talebinde bulunma hakkı yeni malike geçecektir³⁰⁹.

Takip talebinin içeriği, yukarıda “para alacağı dışındaki ilâmların icrası bakımından takibin temel aşamaları” başlığı altında ayrıntılı olarak incelendiğinden bu başlık altında tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır³¹⁰.

III. İCRA EMRİ

Alacaklının takip talebini alan icra dairesi bir icra emri düzenler ve takip talebi ile birlikte borçluya gönderir. İcra emrinin düzenlenmesi ve içeriği konusunda, genel olarak “para alacağı dışındaki ilâmların icrası bakımından takibin temel aşamaları” başlığı altında yapılan açıklamalar bu takibe ilişkin icra emri açısından da geçerli olup burada sadece farklı olan hususlar üzerinde durulacaktır³¹¹.

Taşınmazların tahliyesi ve teslimine ilişkin ilâmların icrasında, taşınmazların tesliminde olduğu gibi, “Örnek 2” numaralı icra emri düzenlenir ve borçluya tebliğ edilir (m. 26, Yön. m. 21). İcra emrinde yazılması gerekenler şunlardır:

- Alacaklının ve borçlunun adı, soyadı ve adresleri ve varsa vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
- İlâmı veren mahkeme, ilâmın tarih ve numarası,
- İlâma konu olan taşınmazın tapuda kayıtlı olduğu yer, taşınmazın pafta, ada, parsel numarası,

³⁰⁹ UYAR, Şerh, s. 2698; Ancak aleyhine hüküm verilen borçlunun mirasçıları hakkında ilâmın yerine getirilmesi mümkün değildir. Yargıtay 12. HD'nin 05.02.2002 tarih, 2002/1133 E - 2310 K sayılı ilâmında belirttiği üzere; “el atmanın önlenmesi ve ecrimisile ilişkin takip dayanağı ilâm muris hakkında alınmıştır. İlâmın tarafı olmayan mirasçılar hakkında el atmanın önlenmesi hükmünün mahiyeti itibari ile infazı mümkün değildir. Mirasçıların taşınmaza el atmaları halinde bu kişiler hakkında yeniden ilâm alınması gerekir. Merceice borçluların bu yöne ilişkin itirazlarının kabulü gerekirken yazılı gerekçe ile reddine karar verilmesi isabetsizdir” (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 440-441).

³¹⁰ Bkz. yuk. Bölüm I, §2, II, A.

³¹¹ Bkz. Bölüm I, §2, II, B.

- İlâmda yazılı taşınmazın icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde tahliye ve teslim edilmesi ihtarı,

- Taşınmaz yedi gün içinde tahliye ve teslim edilmezse icra mahkemesinden, Yargıtay'dan veya yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilmişse yargılamanın yenilenmesi talebini incelemekte olan mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe, ilâm hükmünün zorla yerine getirileceği ihtarı yazılır.

İcra emri borçlunun ilâmda yazılı olan adresine ya da alacaklı tarafından bildirilen başkaca bir adrese gönderilecektir.

Kanun koyucu, taşınmazlar hakkındaki ilâmların yerine getirilmesinde, taşınmazın borçlunun elinde olması veya üçüncü kişinin elinde olmasına göre farklı düzenleme yapmıştır.

IV. TAŞINMAZIN BORÇLUNUN ELİNDE OLMASI

Takibe konu taşınmaz elinde olan borçlu iki şekilde davranabilir: Taşınmazı tahliye ve teslim edebilir ya da taşınmazı tahliye ve teslim etmekten kaçınabilir.

A. Borçlunun Taşınmazı Tahliye ve Teslim Etmesi

Taşınmazda bulunan borçlu, taşınmazın tahliye ve teslimine ilişkin icra emrini tebliğ aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde taşınmazı tahliye ve teslim etmelidir. Borçlunun taşınmazı bu süre içinde tahliye etmemesi halinde icra emrinin gereği icra dairesi tarafından zorla yerine getirilerek taşınmaz alacaklıya teslim edilecektir. Borçlunun, ilâmlı icra takibine itiraz ederek durdurmak gibi bir imkânı yoktur. İlâmlı icra takibinde, ilâmsız icra takibindeki itiraz yerine, borçluya takibin ilerlemesine ve sonuçlanmasına engel olma fırsatı veren, icranın geri bırakılması kurumu vardır. Ancak, borçlunun, taşınmazın tahliyesi ve teslimine ilişkin borcun, itfa ya da imhal edildiğini veya ilâmın zamanaşımına uğradığını ileri sürerek icranın geri bırakılmasını talep edip etmeyeceği tartışmalıdır. Bu konu daha önce “para alacağı dışındaki ilâmların icrası ile konusu para alacağı olan ilâmların icrasının

benzerlikleri” başlığı altında incelendiğinden burada tekrar üzerinde durulmayacaktır³¹².

Borçlunun taşınmazı kendiliğinden boşaltmaya razı olması halinde, icra takibi sona ermeyecektir. Borçlu taşınmazı rızası ile boşaltıp alacaklıya teslim etmiş olsa dahi, icra memurunun taşınmazın bulunduğu yere gitmesi ve takip konusu taşınmazı alacaklıya teslim ederek icra takibini yerine getirmesi gerekecektir³¹³.

B. Borçlunun Taşınmazı Tahliye ve Teslim Etmemesi

Borçlu, takibe konu olan taşınmazı elinde bulundurduğu halde ve kendisine gönderilen icra emrini tebliğinden itibaren 7 gün içinde taşınmazı tahliye ve teslim etmezse ve Yargıtay’dan, icra mahkemesinden veya yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulmuş ise buna bakacak olan mahkemeden icranın geri bırakıldığına dair bir karar da getirmezse, icra emri zorla yerine getirilir ve borçlu taşınmazdan tahliye edilerek taşınmaz alacaklıya teslim edilir (m. 26/II).

Tahliye edilen taşınmazda bulunan ve takibe konu ilâmın kapsamı dışında kalan eşyalar taşınmazdan çıkarılarak borçluya teslim edilir³¹⁴. Eğer borçlu bu sırada hazır değil ise, vekiline, ailesinden birine veya hizmetlilerinden reşit olan birine bırakılır. Bu kimselerden biri dahi yoksa veya borçlu veya borçlu yerine eşyaları teslim alabilecek olanlar eşyaları teslimden kaçınırlarsa, masrafı daha sonra borçludan alınmak üzere alacaklının ödediği avans ile eşyalar sağlam bir yere konulur ya da saklaması için alacaklıya verilir.

Belgesay’ a göre, borçlunun ailesinden olan her reşide mallar bırakılabilir. Ayrıca burada sözü edilen vekil ifadesinden, icra takibi için kendisine yetki verilmiş

³¹² Bkz. yuk. Bölüm I, §3, I, B.

³¹³ **KURU**, El Kitabı, s. 825; “Meni müdahale ilâmına dayanılarak başlatılan ilâmların icrası yolu ile takipte icra müdürlüğüne mahalline gidilip ilâma uygun biçimde infaz işlemi yapılamadan tek taraflı borçlu beyanı ile ilâmın infaz edildiğinden bahisle dosyanın kapatılmasına karar verilemez” 12. HD, 02.05.2005, 6562/9369 (**OSKAY/ KOÇAK/ DEYNEKLİ/DOĞAN**, s. 435-436).

³¹⁴ **BELGESAY**, Şerh, s. 165; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, İcra, s. 83; **KURU**, El Kitabı, s. 825.

olan kimseyi değil, borçlunun mallarını muhafaza etme yetkisine sahip olan kimseyi anlamak gerekir³¹⁵.

Borçlunun eşyaları bu şekilde muhafaza altına alındıktan sonra, icra dairesi borçluya eşyalarını teslim alması için bir tebligat yapar. Borçluya, tebligatı aldığı tarihten itibaren, eşyaların bulunduğu yerde ise 5 gün, farklı bir yerde ise 30 gün içinde eşyaları teslim alması için süre verilir. Borçlu kendisine verilen bu süre içinde eşyaları teslim almaz veya eşyaların muhafazası için yapılan masrafı ödemekten kaçınırsa, icra müdürü icra mahkemesinden alacağı bir karar ile bu eşyaları satar ve satış bedelinden masrafları öder. Eşyaların muhafazası için harcanan paradan geriye artan para borçlunun adına, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte nitelikleri belirlenen bankalardan birine yatırılır (m. 26/IV)³¹⁶.

Taşınmazdan çıkarılan *eşyaların bulunduğu yer* ifadesinden ne anlaşılması gerektiği üzerinde duracak olursak, kanunkoyucunun burada bir şehri mi, bir ilçeyi mi ya da bir mahalleyi mi kastettiği açık değildir. Kanunkoyucunun amacı dikkate alınarak, taşınmazdan çıkarılan eşyalar ile aynı ilçede ve aynı şehirde bulunan borçluya beş günlük süre tanındığını kabul etmenin daha doğru olacağını düşünüyoruz.

Takibe konu olan ilâmda aksi yazılı olmadığı sürece, tahliyesi ve teslimi istenen taşınmaz, ayrılmaz parçaları (mütemmim cüzleri), teferruatları ve tabii semereleri ile birlikte alacaklıya teslim edilir³¹⁷. Mesela, bir apartman dairesinin kapıları, banyodaki küvet, duvara sabitlenmiş aynalar ile birlikte borçludan alınıp alacaklıya teslim edilecektir.

³¹⁵ BELGESAY, İcra, s. 209.

³¹⁶ İcra ve İflâs Kanunu'nda değişiklik yapan 4949 sayılı Kanun ile 26/IV maddesinde de değişiklik yapılarak; "maddeyle uygulamada 'sağlam bir banka' ibaresi ile ne kastedildiği konusunda ortaya çıkan duraksama ve uyuşmazlıkların önlenmesi amacıyla 'Adalet Bakanlığınca çıkarılan Yönetmelikte nitelikleri belirlenen bankalardan biri' ifadesine yer verilmiştir" (Hükümet Gerekçesi m. 9)

³¹⁷ ARAR, s. 176; UYAR, Şerh, s. 2700; UYAR, Tahliye, s. 45.

Takip konusu taşınmaz, borçlu tarafından ekilmiş bir tarla ise, tarlanın toplanmamış mahsulleri ile alacaklıya teslim edilip edilmeyeceği hususuna da burada yer vermek gerekir.

Karaca'ya göre, tarlada ekin varsa usûlen tarla başında teslimi yapılır ve ekini biçip kaldırmak tohumu atan kişiye aittir. Alacaklı borçlunun ektiği ürünü kaldıramaz, ancak dilerse tarlayı ekememesi sebebiyle mahrum kaldığı kârı ayrıca dava açarak talep edebilir³¹⁸.

Uyar ise, bu görüş kabul edildiği takdirde, alacaklı ile borçlu arasında tahliye ve teslim ile sona ermesi amaçlanan uyuşmazlığın mahsulün toplanması sırasında tekrar ortaya çıkacağını öne sürmüştür. Ayrıca tarladaki toplanmamış mahsul, tarlanın tabii semeresi olduğundan, mahsulü ile birlikte tarlanın alacaklıya teslim edilmesi ve mahsulün alacaklı tarafından toplanması gerekir. Bu durumda mahsulü ekmiş ve teslim tarihine kadar tarlayı sürmüş olan borçlu, yaptığı masrafları alacaklıdan açacağı bir dava ile talep edebilecektir³¹⁹.

Kanımızca, öncelikle takip konusu ilâma bakılmalıdır. Zira ilâmda taşınmazda ekili mahsulün ne olacağı konusunda bir açıklık var ise, ilâmın yerine getirilmesinde buna uyulmalıdır. Ancak ilâmda bu konuda açıklık yok ise, taşınmazdaki mahsulün taşınmazın tabii semeresi olduğu açık olduğundan, taşınmazın alacaklıya mahsulü ile birlikte teslim edilmesi gerekecektir. Tarladaki toplanmamış mahsulün taşınmaz ile birlikte alacaklıya teslim edilmesi, genel hukuk ilkelerine uygun bir çözüm olacaktır. Türk Medeni Kanunu' nun 718. maddesinin II. fıkrasına göre, taşınmaz üzerindeki (taşınır mahiyetteki inşaat dışındaki) yapılar, bitkiler, kaynaklar taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkına dâhildir. Bunlar taşınmazın kanunen kabul edilmiş bütünleyici parçalarıdır (tabii semereleridir). Araziye ekilmiş ve toplanmamış mahsul de o taşınmazın bütünleyici parçasıdır ve taşınmaza malik olan bunlara da malik olur³²⁰. Dolayısıyla taşınmazla beraber tarladaki toplanmamış mahsul de alacaklıya teslim edilmelidir.

³¹⁸ **KARACA**, İlâmlı İcra, s. 176.

³¹⁹ **UYAR**, Tahliye, s. 45-46; **HALMAN ÇETİN**, s. 75-76.

³²⁰ **ERTAŞ**, s. 243.

Yargıtay da araziye ekilmiş olan mahsulün o arazinin bütünleyici parçası olup arazinin akıbetine tâbi olduğu görüşündedir³²¹.

Tahliye ve teslim işleminin ilâma uygun olarak yapıp yapılmadığı konusunda yapılacak şikâyetler süreye tâbi değildir. Bu şikâyetlerin icra mahkemesince mahallinde yapılacak keşif ve bilirkişi incelemesi ile çözümlenmesi gerekir. Ayrıca takibe dayanak teşkil eden ilâm dosyasında mevcut keşif tutanağında dinlenen mahalli bilirkişilerin bulunmaları mümkün olduğu takdirde, çağrılıp onların huzurlarında taşınmazın bulunduğu yeri gösterir krokinin uygulanması ile şikâyetin değerlendirilmesi gerekir³²².

C. Borçlunun Taşınmaza Tekrar Girmesi

İcra dairesinin alacaklıya usûlüne uygun olarak teslim ettiği taşınmaza, haklı bir sebep olmadığı halde tekrar giren borçlu, yeniden bir mahkeme kararına gerek olmadan ve kendisine yeniden icra emri gönderilmeksizin icra dairesi tarafından taşınmazdan tekrar zorla çıkarılır (m. 26/III)³²³.

Taşınmazın alacaklıya ‘usûlüne uygun olarak’ teslim edilmesinden anlaşılması gereken, icra müdürünün taşınmazın mahalline giderek borçlunun huzuru ile taşınmazı alacaklıya teslim etmesidir³²⁴. Borçlunun taşınmazın teslimi sırasında hazır olmaması durumunda taşınmazın teslimine dair tutanağın takip borçlusuna

³²¹ “Araziye ekilmiş olan mahsul o gayrimenkulün mütemmim cüzü olup gayrimenkulün akıbetine tâbidir, gayrimenkule malik olan kişi mahsulün de sahibi kabul addedilir. Başkasının gayrimenkulüne tohum eken kişi, ancak zaruri ve iyiniyetli ise ayrıca faydalı giderlerini isteyebilir. Mercii tanık dinleme cihetine gitmek suretiyle anlaşmazlığı çözmeye gayret etmesi isabetsiz ise de, neticede şikâyet reddedilmekle doğru sonuca ulaşılmış bulunmaktadır.”12. HD, 07.12.1983, 8703/10012 (UYAR, Şerh, s. 2738).

³²² “İtiraz edenler tapu ile malik ve mutasarruf oldukları gayrimenkulden ilâm dışında çıkılarak yer alınıp alacaklıya teslim edildiğini ölçü ve krokinin yanlış uygulandığını, öne sürmüşlerdir. İlama aykırı infaz işlemine yönelik şikâyet süreye tâbi değildir. Mercii bu konuda her hangi bir inceleme yapmaksızın infaz işleminin doğruluğunu kabul etmiştir. Bu durumda ilâmın dayandığı dosyada mevcut keşif tutanağında dinlenen mahalli bilirkişi ve fen erbabı bulunmaları mümkün olduğu takdirde çağrılıp huzurları ile mahalline tanzim edilmiş kroki dahi uygulanmak sureti ile itiraz ve şikâyetin doğruluk derecesi araştırılıp varılacak sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekli olup, eksik biçimde karar verilmesi isabetsizdir” 12. HD, 16.11.1981, 7078/8369 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 435).

³²³ Aynı zamanda, icra dairesi tarafından alacaklıya teslim edilmiş olan taşınmaza haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu, İcra ve İflâs Kanunu’nun 342. maddesi gereğince, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 290. maddesi uyarınca genel hükümlere göre cezalandırılır.

³²⁴ UYAR, Tahliye, s. 44.

tebliğ edilmesi gerekir. İcra emri bu şekilde usûlüne uygun olarak yerine getirilmediği takdirde, borçlunun taşınmaza tekrar girmesi, İcra ve İflâs Kanunu' nun 5358 sayılı Kanun ile değişik 342. maddesinde düzenlenen suç oluşturmayacaktır³²⁵. Borçlunun, mahkemeden aldığı bir karara dayanarak ya da alacaklı ile yaptığı bir anlaşma sonucu tekrar taşınmaza girmesi halinde ise, ortada borçlu için '*haklı bir neden*' olacağından yine suç oluşmayacaktır. Buna göre, icra dairesi tarafından alacaklıya resmen teslim edilen taşınmaza haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu 5237 sayılı TCK' nın 290. maddesine göre cezalandırılır³²⁶.

Alacaklı, borçlunun aynı taşınmaza tekrar girdiğini iddia ediyorsa, icra müdürlüğünce takibe konu taşınmaza gidilerek iddianın yerinde olup olmadığına bakılmalı ve sonucuna göre işlem yapılmalıdır³²⁷.

³²⁵ 5358 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile maddede 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 309. maddesine yapılan atıf, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre yeniden düzenlenerek 'borçlunun 5237 sayılı TCK' nın 290. maddesine göre cezalandırılacağı' şeklinde belirtilmiştir.

³²⁶ 5237 sayılı TCK' nın, "resmen teslim olunan mala elkonulması ve bozulması" başlıklı 290.maddesine göre, "hükmen hak sahiplerine teslim edilen taşınmaz mallara tekrar elkoyan kimseye üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Muhafaza edilmek üzere başkasına resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkoyulmuş olan taşınır malın bu kişinin elinden rızası dışında alınması halinde hırsızlık, cebren alınması halinde yağma, hileyle alınması halinde dolandırıcılık tahrip edilmesi halinde mala zarar verme suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Kişinin bu malın sahibi olması halinde, verilecek cezanın yarısından dörtte üçüne kadar indirilir".

³²⁷ "Tahliye ilâmı 05.05.2003 tarihinde infaz edilmiş ise de, alacaklı borçlunun aynı yere yeniden girdiğini ileri sürerek bu yerden tekrar çıkarılmasını istemiştir. İİK' nun 26/III maddesine göre, 'alacaklıya teslim olunan taşınmaza tekrar giren borçlu ayrıca hükme hacet kalmadan zorla çıkarılır'. Alacaklı borçlunun aynı taşınmaza tekrar girdiğini iddia ettiğine göre, **icra müdürlüğünce yapılacak iş, mahalline gitmek ve aynı taşınmazla ilgili anılan iddianın yerinde olup olmadığını saptayarak sonucuna göre işlem yapmaktan ibarettir.** İcra müdürlüğünün alacaklının istemini reddetmesinin yasal bir dayanağı yoktur. Mercii Hâkimliğince şikâyetin kabulü gerekirken, reddi isabetsizdir", 12. HD, 18.11.2003, 19719/22881 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). "Takibe dayanak yapılan ilâm borçluların taşınmazlara müdahalelerin menine ve teslimine ilişkindir. **İlâmın daha önce infaz edilmesi taşınmaz borçluların sonradan tekrar müdahale etmeleri halinde alacaklının yeniden ilâmın infazını istemesini engellemez. Ayrıca derdest olan bir davanın varlığı ileri sürülerek ilâmın infazının yapılamayacağı itirazı da dinlenemez. Ayrıca derdest olan bir davanın varlığı ileri sürülerek ilâmın infazının yapılmayacağı itirazı da dinlenemez. Mercice, uzman bilirkişi aracılığıyla mahallinde keşif yapılarak icra müdürlüğünce yapılan infazın yerinde olup olmadığı belirlendikten sonra oluşacak sonuca göre bir karar vermek gerekirken** yazılı gerekçe ile istemin kabulüne karar verilmesi doğru değildir", 12. HD, 01.02.2000, 794/1289 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 437-442).

V. TAŞINMAZIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE OLMASI

Alacaklının teslimini istediği taşınmaz, borçludan başka üçüncü bir kişinin³²⁸ elinde olabilir. Taşınmazların tesliminden farklı olarak kanunkoyucu taşınmazların tesliminde, taşınmazın borçlunun veya üçüncü kişinin elinde olmasına göre ayırım yapmıştır. Taşınmaz borçlunun elinde ise İcra ve İflâs Kanunu' nun 26. maddesi uygulanırken, taşınmazın üçüncü kişinin elinde olması halinde İcra ve İflâs Kanunu' nun 27-29. maddeleri uygulanacaktır.

A. Üçüncü Kişinin Taşınmaz Üzerinde Aynî Hak İddiasında Bulunması

Üçüncü kişinin takibe konu taşınmaz üzerinde aynî hak iddia etmesi halinde, bu hak iddiasının ve işgalin ne zaman olduğu önemlidir. Söz konusu hak iddiasının ve işgalin hükümden önceki ya da sonraki döneme ilişkin olmasına göre bir değerlendirme yapmak gerekir.

1. Üçüncü Kişinin Taşınmazı Dava Açıldıktan Sonra Fakat Hüküm Verilmeden Önce İktisap Etmiş Olması

Üçüncü kişi, takibe konu taşınmazı dava açıldıktan sonra (dava sırasında) fakat henüz hüküm verilmeden önce davalıdan (borçludan) devralmış olabilir. Bu ihtimal, İcra ve İflâs Kanunu' nun 27. maddesinde düzenlenmiştir. Bu durumda alacaklı, dava açıldıktan sonra, fakat henüz hüküm verilmeden önce taşınmazı devralmış ve bunu tapu siciline tescil ettirmiş olan üçüncü kişiye karşı, mahkemeden almış olduğu tahliye ilâmını uygulayamaz³²⁹. Çünkü, alacaklının elde ettiği ilâm davalı-borçlu hakkında verildiğinden sadece onun hakkında kesin hüküm teşkil eder; davaya taraf olmayan üçüncü kişiye karşı etkili olmaz, bu yüzden

³²⁸ İİK' nun 276. maddesinin IV. fıkrasına göre, borçlunun kan ve sıhrî olarak alt ve üst soyu, eşi, ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları ve iş ortakları ile borçluya bağlı olarak taşınmazda oturduğu anlaşılan diğer şahıslar 'üçüncü kişi' sayılmazlar. İİK' nun 276. maddesi, kiralanan taşınmazın ilâmsız icra takibi ile tahliyesine ilişkin bir düzenleme getirmiş olsa da, İİK' nun 41. maddesi yollaması ile ilâmlı icra takipleri bakımından da uygulanacağından taşınmazın ilâmlı icra takibi ile tahliyesinde de 'üçüncü kişi' ifadesinden anlaşılması gereken bu sayılanların dışındaki şahıslar olmalıdır.

³²⁹ BELGESAY, Şerh, s. 165; UYAR, Tahliye, s. 78; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 408.

üçüncü kişiye karşı takibe konulamaz. Bu durumu göz önünde bulunduran Kanunkoyucu, İcra ve İflâs Kanunu' nun 27.maddesinde alacaklı için farklı seçenekler öngörmüştür. Şöyle ki:

- Alacaklı dilerse, borçlunun yerine geçerek (borçluya halef olarak), borçlunun üçüncü kişiye karşı sahip olduğu hakları kullanabilir³³⁰. Mesela, borçlu üçüncü kişiye sattığı taşınmazın parasını henüz almamış ise, alacaklı üçüncü kişiden borçluya ödeyeceği satış parasının kendisine ödenmesini isteyebilir. Ancak belirtmek gerekir ki, alacaklıya tanınan bu imkân çoğu kez alacaklı için pratik ve faydalı olmayacaktır. Çünkü borçlu ile üçüncü kişi taşınmazın satış bedelini resmi olarak, gerçek değerinden daha az göstermiş olabilirler veya satış bedeli borçlu tarafından peşin alınmış olabilir³³¹.

- Alacaklı, borçlunun yerine geçip onun haklarını kullanmayı istemezse, borçluya karşı tazminat davası da açabilir³³². Bu ihtimalde alacaklı, taşınmazın üçüncü kişiye devredildiği tarihteki gerçek değerinin kendisine ödenmesini isteyebilir. Taşınmazın devrinde resmi olarak gösterilen değeri, gerçek değerinden daha az gösterilmiş ise, alacaklı daha fazla olan gerçek değerini tazminini isteyebilecektir. Ayrıca alacaklı, taşınmazın kendi malvarlığında kalması durumunda, daha sonraki bir tarihte daha yüksek bir fiyatla satılabileceğini ileri sürer ve bunu ispat edebilirse bu yüksek değerini kötüniyetli borçludan alınarak alacaklıya ödenmesine de karar verilebilir.

-Alacaklı, borçludan davaya konu taşınmazı devralmış olan üçüncü kişinin kötüniyetli olduğunu, yani borçlunun gerçekte taşınmaz üzerinde hak sahibi olmadığını bildiği halde taşınmazı devraldığını ileri sürerek üçüncü kişiye karşı da dava açabilir. Alacaklı, üçüncü kişiye karşı açtığı davada bu iddiasını ispatlarsa, elde ettiği ilâmı üçüncü kişiye takibe koyarak, taşınmazı tahliye etmesini isteyebilir. Ancak bunun için üçüncü kişinin kötüniyetli olması ve kötüniyetinin ispatlanması

³³⁰ BELGESAY, Şerh, s. 167; KURU, El Kitabı, s. 828; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 408; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 411.

³³¹ UYAR, Tahliye, s. 78.

³³² BELGESAY, Şerh, s. 167; UYAR, Tahliye, s. 78; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 408; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 411.

gerekir. Ayrıca taşınmazda bulunan üçüncü kişinin taşınmazdan tahliye edilebilmesi için mutlaka üçüncü kişiye karşı dava açılması gerekmektedir.

Alacaklı, bu haklara sahip olmakla birlikte, bu hakları kullanmasına gerek kalmadan, dava sırasında HUMK' nun 186. maddesi ile kendisine tanınmış seçim hakkını kullanabilir. Şöyle ki; taraflar dava açıldıktan sonra eğer bir ihtiyati tedbir kararı alınmamışsa dava konusu üzerinde diledikleri gibi tasarruf edebilirler. HUMK' nun 186. maddesinde iki taraftan birinin dava konusunu devri halinde diğer tarafa seçim hakkı tanınmıştır. Diğer taraf, dava konusunu devralan üçüncü kişiye karşı aynen davaya devam edebileceği gibi, devreden kişiye karşı tazminat davası olarak davaya devam etmeyi de tercih edebilir. Dava konusu devredildiği zaman, mahkeme diğer tarafa seçim hakkının ne olduğunu sormalı ve davaya buna göre devam edilmelidir. Eğer bu ihmal edilmiş ve davaya devam edilerek dava konusu taşınmazı devredene karşı davaya devam edilmiş ve bir tahliye ilâmı alınmışsa bu ilâm taşınmazı devralan üçüncü kişiye karşı yerine getirilemeyecektir. Bu durumda alacaklı İcra ve İflâs Kanunu' nun 27. maddesindeki seçeneklerden birine başvurur.

2. Üçüncü Kişinin Taşınmaz Davadan Önce İktisap Etmiş Olması

İcra ve İflâs Kanunu' nun 27. maddesinde sadece, üçüncü kişinin dava açıldıktan sonra fakat henüz hüküm verilmeden önce taşınmazı devralması ve tapu siciline tescil ettirmesi ihtimali düzenlenmiştir. Ancak üçüncü kişi, takibe konu taşınmazı dava açılmadan önce de iktisap etmiş olabilir.

Üçüncü kişi, taşınmazı dava açılmadan önce davalı (borçludan) devralmış ve bunu tapu siciline tescil ettirmiş olabilir. Bu durumda alacaklının taşınmazda bulunan üçüncü kişiyi taşınmazdan tahliye edebilmesi için, bu kişiye karşı ayrı bir dava açması ve ilâm elde etmesi gerekir³³³.

Aslında, bu az rastlanılacak bir ihtimaldir. Çünkü davadan önce dava konusu taşınmazın üçüncü kişiye devredilmesi halinde, açılmış olan davada, davalının

³³³ UYAR, Tahliye, s. 78; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 407; KURU, El Kitabı, s. 827.

'husumet ehliyeti' yoktur. Alacaklının açmış olduğu bu davanın, davalının husumet ehliyeti olmadığından reddedilmesi gerekir. Ancak bu dava reddedilmemiş olsa bile, davalıya karşı verilmiş olan tahliye ve teslim ilâmının, davanın tarafı olmayan üçüncü kişiye karşı uygulanması mümkün olmayacaktır.

3. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Dava Sırasında Zilyet Olması

Üçüncü kişi, tapu kayıtlarında resmi olarak hak sahibi gözükme de, dava sırasında taşınmaza zilyet olup taşınmaz üzerinde aynı bir hak iddiasında (örneğin TMK m. 713' e göre) bulunabilir. Bu ihtimalde de borçluya karşı alınmış olan tahliye ilâmı üçüncü kişi bakımından kesin hüküm etkisine sahip olmadığından, alacaklı bu ilâma dayanarak üçüncü kişiyi taşınmazdan tahliye edemeyecektir. Alacaklı ancak üçüncü kişiye karşı açacağı yeni bir dava sonunda elde edeceği yeni ilâm ile üçüncü kişinin taşınmaza olan müdahalesine son verebilir³³⁴.

4. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Dava Tarihinden Sonra Zilyet Olması

Borçlu davanın açıldığı tarihte taşınmaza zilyet olduğu halde, dava sırasında zilyetliğini üçüncü bir kişiye devretmiş olabilir. Bu halde borçlu aleyhine alınan ilâmın üçüncü kişiye karşı da yerine getirilmesi gerekir³³⁵. Çünkü davacı davasını açarken husumeti doğru kişiye yöneltmiştir. Bundan sonra taşınmazın zilyedinin değişmesi verilecek hükme etkili olmayacaktır³³⁶.

5. Üçüncü Kişinin Taşınmaza Hüküm Verilmesinden Sonra Zilyet Olması

Mahkemece borçlunun davaya konu taşınmazı tahliye etmesine ilişkin hüküm verilmesinden sonra borçlu taşınmazı üçüncü bir kişiye devredebilir. Taşınmaz davalarında alacaklının (davacının) lehine hüküm verildikten sonra lehine

³³⁴ UYAR, Tahliye, s. 80; KURU, El Kitabı, s. 828.

³³⁵ "Borçlu dava anında taşınmaz üzerine yapılan evin zilyedi iken, dava sırasında bu zilyetliğini üçüncü bir şahsa devretmiştir. Alınan men'i müdahale ve yıkım ilâmının üçüncü şahsa karşı da infaz edilebilmesi gerekir. Aksi görüşle şikâyetin kabul edilmesi isabetsizdir" 12. HD, 30.11.1990, 75271/12350 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 452).

³³⁶ POSTACIOĞLU, İcra, s. 674.

hüküm verilen alacaklının talebine gerek kalmadan hükmün özeti tapu dairesine bildirilir (TMK m. 1010/II, İİK m. 28/I). Bu (bildirim) üzerine tapu dairesi taşınmaz hakkında verilen hükme göre taşınmazın tapu kaydına şerh koyar. Bu şerh, taşınmazlar için TMK' nun 1010. maddesinin II. fıkrası, gemi siciline kayıtlı gemiler bakımından TTK' nun 879. maddesinin II. fıkrasına tâbidir (m. 28/I). Böylelikle borçlunun taşınmaz üzerindeki tasarruf hakkı sınırlanmış olur ve bundan sonra taşınmazın el değiştirmesinin elde edilen ilâmın icrası bakımından bir etkisi olmaz. Hükümde gösterilen taşınmaz, kimin elinde olursa olsun, ondan alınarak alacaklıya teslim edilir (m. 29/I)³³⁷.

Taşınmazın tahliyesine ilişkin hükmün verilmesinden sonra, fakat henüz hükmün tapu siciline bildirilmesinden önce taşınmaz üçüncü kişiye devredilirse, üçüncü kişinin iyiniyetli olması hali saklı kalmak üzere yine aynı şekilde ilâm üçüncü kişiye karşı yerine getirilecektir.

Alacaklı lehine verilen taşınmaza ilişkin hüküm, tapu dairesine bildirilip tapu kaydına şerh koyulduktan sonra, temyiz gibi kanun yollarına başvurulduktan sonra alacaklı aleyhine kesinleşirse bu durumda mahkeme yine talep aramaksızın re'sen hükmün özetini tapu siciline bildirir (m. 28/II). Bu bildirim ile borçlu taşınmaz üzerindeki tasarruf hakkına yeniden kavuşur.

Taşınmazı işgal etmiş olan üçüncü kişi, taşınmazı borçludan devralmadığını doğrudan doğruya işgal etmekte olduğunu iddia ederse ve bu iddiasını ispat etmek için tapu kaydı gösterirse³³⁸, icra müdürü bu kişiye mahkemeye başvurarak

³³⁷ “Gayrimenkul hakkında hüküm verilmesinden sonra, 04.04.1989 tarihinde taşınmazın tapuda el değiştirmesinin, ilâmın yeni malik hakkında uygulanmasını engellemeyeceği düşünülmeyen itirazın kabul olunması isabetsizdir” 12. HD, 03.04.1990, 10790/3809 (UYAR, Şerh, s. 2757).

³³⁸ “Üçüncü şahsın ilâmın icrasına ilişkin muameleye karşı şikâyetinin İİK' nun 27 ve 29. maddelerine göre tetkiki gerekir. Bu itibarla müştekinin ilâmında yazılı yerin kendisine ait olduğu ve bu maddede yazılı belgelerle ispat ve tevsik etmesi gerekeceği düşünülmeksizin ve Toprak Tevzi Komisyonunca bu yerin kendisine verildiğine dair sözü geçen maddelerde yazılı belgeleri ibraz ettirilmeden yazılı nedenlerle şikâyetin kabulüne karar verilmesi isabetsizdir” 12. HD, 20.03.1979, 2207/2419 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). “El atmanın önlenmesi ilâmının infazı sırasında üçüncü kişi ilâm alacaklısı aleyhine tapu iptal davası açtığını bildirerek İİK' nun 29. maddesinin ikinci fıkrasına dayalı talepte bulunmuştur. Ancak anılan maddede gösterildiği şekilde bir tapu kaydı ibraz etmemiştir. Bu nedenle merciin şartları tahakkuk etmediğinden alacaklının şikâyeti üzerine memurluk kararının kaldırıldığına dair karar doğru olup onanması gerekirken” 12. HD, 08.02.1982, 521/954 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

alacaklıya karşı dava açması için üçüncü kişiye süre verir. Üçüncü kişiye verilen bu süre yedi gündür. Bu süre içinde üçüncü kişi alacaklıya karşı dava açarsa, dava sonuçlanıncaya kadar taşınmazın tahliyesine ilişkin ilâmın icrası geri bırakılır (m. 29/II)³³⁹. Üçüncü kişi eğer bu süre içinde alacaklıya karşı dava açmazsa ya da açmış olduğu davada tapu kaydı gösteremezse üçüncü kişi taşınmazdan zorla tahliye edilir³⁴⁰.

B. Üçüncü Kişinin Taşınmaz Üzerinde Şahsî Hak İddiasında Bulunması

Üçüncü kişi taşınmaz üzerinde aynı bir hak değil de, şahsi bir hak iddiasında bulunabilir. Mesela, taşınmazı borçludan kiraladığını ileri sürebilir. Bu durumda üçüncü kişiye taşınmazı kiralayan borçlu ise, üçüncü kişi de borçlu gibi taşınmazdan tahliye edilir.

Taşınmazı elinde bulunduran üçüncü kişi, taşınmazı başka bir üçüncü kişiden kiraladığını ileri sürerek şahsi bir hak iddiasında da bulunabilir. Bu durumda kiracı olan üçüncü kişi için değil, kiralayan durumundaki üçüncü kişi bakımından yukarıda yaptığımız açıklamalar çerçevesinde bir değerlendirme yapmak gerekir. Kiralayan durumundaki üçüncü kişiyi, taşınmazdan tahliye etmek mümkün ise, kiracıyı da taşınmazdan çıkarmak mümkündür. Eğer kiralayan üçüncü kişiyi taşınmazdan çıkarmak mümkün değil ise, taşınmazı bu kişiden kiraladığını ileri süren kiracı üçüncü kişiyi de taşınmazdan çıkarmak mümkün olmaz³⁴¹.

³³⁹ “Bir gayrimenkulün teslimine dair olan ilâmlar icra dairesine verilince icra müdürü İİK’ nun 24.maddesinde yazılı şekilde borçluya icra emri tebliğ eder. Borçlu icra emrinin muhtevasını yerine getirmediği takdirde, icra dairesi İİK’ nun 29. maddesi gereğince mahallinde teslim yapar. Eğer bu yerde üçüncü kişiler varsa ve bu kişiler teslim konusu malı borçludan teslim almayı onu doğrudan doğruya işgal etmekte bulunduğunu bildirir bir tapu kaydı gösterirlerse dav açmaları için kendilerine yedi günlük süre verilir. Bu süre içinde dava açılırsa icra geri bırakılır” 12. HD, 10.03.1994, 2407/3481 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 457).

³⁴⁰ KURU, El Kitabı, s. 829.

³⁴¹ KURU, El Kitabı, s. 829. “İcra takibinin dayanağı ilâm, mülkiyet hakkına dayalı ve elatmanın önlenmesi hükmünü ihtiva etmektedir. Bu ilâmın infazı sırasında taşınmazın üçüncü bir kişi elinde bulunması sebebi ile alacaklının ne şekilde hareket edeceği İİK’ nun 27. maddesinde düzenlenmiştir. Ancak bu düzenleme üçüncü kişinin taşınmaz üzerinde aynı bir hak iddia etmesi ve bunu maddedeki koşullara uygun olarak kanıtlaması haliyle ilgilidir. Somut olayda üçüncü kişi şikâyetçiler kiracılık ilişkisine (şahsi hakka) dayanmışlar ve mecuru borçludan kiraladıklarını ileri sürmüşlerdir. Bu durumda olaya 27. maddenin uygulanması mümkün bulunmayıp borçlu-davalı dernek gibi üçüncü kişilerinden taşınmazdan çıkarılmaları gerekir. Adı geçenlerin kiracılık ilişkilerinin davacı alacaklı

C. Tahliye İlâmının Kira Sözleşmesine Dayanması

Tahliye ilâmı bir kira sözleşmesine dayanarak verilmiş ve borçlunun tahliye edileceği taşınmazda borçlu dışında bir üçüncü kişi ile karşılaşılmış olabilir. Bu durumda ne yapılacağı konusunda İcra ve İflâs Kanunu' nun 27. maddesinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Bu sebeple İcra ve İflâs Kanunu' nun 41. maddesinin yollaması ile, kiralanan taşınmazda üçüncü kişinin bulunmasını düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu' nun 276. maddesinin ilâmlı icra takibinde de uygulanması gerekecektir³⁴². İcra ve İflâs Kanunu'nda değişiklik yapan, 18.02.1965 tarihinde kabul edilen ve 06.03.1965 tarihli, 11946 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 06.06.1965 yürürlük tarihli 538 sayılı Kanun ile 27. maddede değişiklik yapılması gündeme gelmişse de, 276. maddenin burada uygulanabilecek olması sebebi ile herhangi bir değişiklik yapılmamıştır³⁴³.

Bu sebeple tahliye ilâmı bir kira sözleşmesine dayanılarak verilmiş ve tahliyesine karar verilen taşınmazda üçüncü kişi bulunuyorsa 'kiralanan

tarafından bilinmesi sonuca etkili değildir. O halde şikâyetin reddi gerekirken kabulü isabetsizdir" 12. HD, 10.02.2000, 991/2137 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁴² "Samsun 2.Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 01.03.2005 tarihli kararıyla alacaklının açtığı tahliye davası kabul edilerek borçlunun mecurdan tahliyesine karar verilmiştir. Anılan karar alacaklı tarafından ilâmlı takibe konu edilmiş ve borçlunun taşınmazdan tahliyesi talep olunmuştur. İcra müdürlüğüne tahliye işlemleri başlatılmış 12.07.2005 tarihinde mahalline gidilmiştir. İnfaz sırasında hazır bulunan M. Burçin taşınmazda kiracı olduğunu ileri sürmüştü ve taşınmazda bulunmasının haklı nedene dayandığını, bunu ispatlar delilleri bulunduğunu belirterek İİK' nun 276/II maddesi uygulanarak dosyanın gerekli karar verilmek üzere mahkemeye gönderilmesini talep etmiş, icra müdürlüğüne istem kabul edilmiştir. Her ne kadar icra mahkemesince, İİK' nun 276. maddesinin icra mahkemelerine ait tahliye kararlarına uygulanacağı, dayanak kararın Sulh Hukuk Mahkemesine ait olduğu ilâmın infazı ile ilgili şikâyetlerin İİK' nun 26 ve devamı maddeleri gereğince inceleneceği gerekçesiyle istem hakkında karar verilmesine yer olmadığı yönünde hüküm tesis edilmiş ise de, kiralayan ilâmsız tahliye talebi yapmadan doğruca Sulh Hukuk Mahkemesinde de tahliye davası açabilir. Taşınmazların tahliye ve tesliminden maksat, bir taşınmazın borçludan alınıp alacaklıya verilmesine ilişkin ilâmların icrasındır (İİK 26-29). Kira sözleşmesine dayalı olarak verilmiş olan tahliye kararları da İİK' nun 26 ve sonraki maddelerine göre icraya konur. **Tahliye ilâmının bir kira sözleşmesine dayanılarak verilmiş olması ve tahliyesi istenen taşınmazda borçlu kiracıdan başka bir üçüncü kişinin bulunması halinde İİK' nun 276. madde hükmünün aynı kanununun 41. maddesinin delaletiyle kıyasen uygulanması gerekir. Çünkü kira nedeniyle verilen tahliye ilâmlarının üçüncü kişiye karşı icrası hakkında ilâmlı icra bölümünde özel bir hüküm bulunmamaktadır.** O halde mahkemece İİK' nun 276.madde koşullarının oluşup oluşmadığı incelenip sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir" 12. HD, 15.11.2005, 18301/22083 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 447-448).

³⁴³ 538 sayılı Kanun ile ilgili Hükümet Tasarısı'nda 27. maddeye 'kiralanan yerin tahliyesine dair ilâmların icrasında 276. madde kıyas yolu ile uygulanır şeklindeki bir fıkranın eklenmesi teklif edilmiş, ancak böyle bir fıkra olmasa dahi 41. maddenin yaptığı yollama nedeni ile 276. maddenin ilâmlı icrada takiplerinde de uygulanması mümkün olduğundan, fıkranın gereksiz yere ekleneceği düşünüldükten teklif kabul edilmemiştir (UYAR, Tahliye, s. 82).

taşınmazların ilâmsız icra yolu ile tahliyesine' ilişkin hükümler arasında yer alan İcra ve İflâs Kanunu' nun 276. maddesi uygulanacaktır. Buna göre, takibe konu ilâma göre tahliyesi istenen taşınmazda borçludan başka üçüncü bir kişi bulunur ve taşınmazı işgal etmekte haklı olduğuna dair resmi bir belge gösteremezse derhal tahliye edilir. Üçüncü kişi taşınmazı işgal etmekte haklı olduğuna dair belge gösterirse ya da kira sözleşmesinde belirtilen tarihten önce taşınmazda oturduğunu belgeleyebilirse icra müdürü tahliyeyi erteler ve durumu üç gün içinde icra mahkemesine bildirir. İcra mahkemesi tarafları dinler ve ya tahliyeye devam edilmesine ya da taraflardan birinin yedi gün içinde mahkemede dava açmasına karar verir. Bu süre içinde dava açılırsa davanın sonucuna göre hareket edilir. Dava açmayan taraf iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Ş6. BİR İŞİN YAPILMASI VE YAPILMAMASINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 30)

I. GENEL BİLGİ

Kanunkoyucunun düzenlediği, para alacağı dışındaki ilâmlı icra takiplerinden bir diğeri de, bir işin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâmlı icra takibidir. Borçlunun, alacaklı lehine bir işi yapması veya yapmamasına ilişkin ilâmlar, İcra ve İflâs Kanunu' nun 30. maddesi çerçevesinde yerine getirilir. İcra ve İflâs Kanunu' nun 30. maddesinin içeriğinde '*bir işin yapılması veya yapılmamasına*' ilişkin düzenleme getirilmişken, maddenin başlığı içeriği ile uyumsuz olarak '*bir şeyin yapılmasına dair olan ilâmlar*' idi. İcra ve İflâs Kanunu'nda değişiklik yapan, 17.07.2003 kabul tarihli 4949 sayılı Kanun' un 9. maddesi ile 30. maddenin başlığı, '*bir işin yapılmasına veya yapılmamasına dair olan ilâmlar*' olarak değiştirilmiştir. Böylece madde başlığı ile içeriği uyumlu hale getirilmiştir.

II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ

Alacaklının bir işin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâmı icra dairesine vermesi ile birlikte icra takibi başlamış olur. İlâm ile birlikte, İcra ve İflâs

Kanunu Yönetmeliği'nin 20. maddesi gereğince düzenlenecek, "Örnek 1" numaralı takip talebinin de doldurularak icra dairesine verilmesi gerekir.

Alacaklı, takip dayanağı ilâmda, borçlunun kendisi lehine bir işi yapmasına veya yapmamasına karar verilen kişidir.

Takep talebinin içeriği, yukarıda "para alacağı dışındaki ilâmlı takeplerin icrası bakımından takibin temel aşamaları" başlığı altında ayrıntılı olarak incelendiğinden bu başlık altında tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır³⁴⁴.

Alacaklının takip talebini ve ilâmı alan icra dairesi bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderecektir. Bir işin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâmların icrasında, "Örnek 4-5" nolu icra emri düzenlenir ve borçluya tebliğ edilir (m. 30; Yön. m. 25)³⁴⁵. İcra emrinde bulunması gereken hususlar şunlardır:

- Alacaklının ve borçlunun adı, soyadı ve adresleri ve varsa vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
- İlâmı veren mahkeme, ilâmın tarih ve numarası,
- Yapılacak veya yapılmayacak işin neden ibaret olduğu,
- Yapılacak işin, ilâmda gösterilen veya ilâmda tayin edilmemişse icra müdürünce belirtilen süre içinde yapılması, aksi halde İcra ve İflâs Kanunu' nun 30.maddesi gereğince zorla yerine getirileceği ihtar,
- Yalnız borçlu tarafından yapılacak bir iş ise, ilâmda gösterilen veya ilâmda tayin edilmemişse icra müdürünce belirtilen süre içinde işin yapılmaması halinin İcra ve İflâs Kanunu' nun 343. maddesindeki cezayı gerektireceği ihtar,

³⁴⁴ Bkz. yuk. Bölüm I, §2, II, A.

³⁴⁵ " *Takibe konulan ilâmda projeye aykırı yerin yıkılarak eski hale getirilmesine karar verilmiştir. İlâmın bu bölümü ile ilgili olarak borçluya 53 örnek icra emri çıkarılması gerekir.* Nitekim 53 örnek maktu icra emrinin altında dayanak maddeler olarak İİK' nun 30. maddesi gösterilmiştir. Borçluya çıkarılan 54 örnek icra emri ise gayrimenkulün tahliyesi ile teslimi istenilmekte olup bu istek ilâma aykırı bulunduğundan ve 54 örnek icra emri İİK' nun 24-26. maddeleri ile ilgili hususların hükme bağlanması için çıkarılabileceğinden 54 örnek icra emrine yönelik şikâyetin kabulü ile ..." 12. HD, 27.01.2000, 339/851 (YKD 2000/8, s. 1226; Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

-Bir işin yapılmamasına ilişkin ilâm ise, ilâmda gösterilen veya ilâmda tayin edilmemişse icra müdürünce belirtilen süre içinde ilâm hükmüne uyulması, aksi halin İcra ve İflâs Kanunu' nun 343. maddesindeki cezayı gerektireceği ihtar,

-Bir işin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin olan ilâm hükmü yerine getirildikten sonra, borçlu ilâm hükmünü ortadan kaldıracak bir eylemde bulunursa, mahkemeden ayrıca hüküm almaya gerek kalmadan, önceki ilâm hükmünün tekrar zorla yerine getirileceği ihtar.

III. İLÂMIN İCRASI

A. Genel Olarak

Takibe konu ilâm bir işin yapılmasına ilişkin ise, icra emrini tebliğ alan borçlu, belirlenen süre içinde, ilâma konu işe başlamaya ve işi belirli süre içinde bitirmeye mecburdur. İlâmda işin bitirileceği süre gösterilmişse, borçlu bu süre içinde işi bitirmelidir. İlâmda bu konuda bir açıklık yoksa icra müdürü borçlunun işe başlama ve bitirme tarihlerini belirleyecek ve bunu icra emrinde borçluya bildirecektir³⁴⁶. Eğer takibin konusu bir işin yapılmaması ise, borçlu takibe uygun davranarak ilâm konusu işi yapmamalı, buna katlanmalıdır. Her ne kadar bir işin yapılmasına ilişkin ilâmlar ile bir işin yapılmamasına ilişkin ilâmlar aynı madde başlığı altında düzenlenmişler de, farklı özellikler arz ettiklerinden bunları aşağıda ayrı başlıklar altında incelemeye çalışacağız.

³⁴⁶ “İİK’ nun 30/I maddesi hükmüne göre, bir işin yapılmasına mütedair ilâm icra dairesine verilince icra müdürü 24. maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği sureti ile borçluya ilâmda gösterilen müddet içinde ve eğer müddet tayin edilmemişse işin mahiyetine göre başlama ve bitirme zamanlarının tayin edilerek işi yapmayı emreder. Madde içeriğinde açıkça vurgulandığı üzere; ilâmda yazılı sürenin cibrî icra yoluna başvurulmasından sonra çıkarılacak icra emrinde yazılıp borçluya ilâmdaki müddetin tanınması zorunludur. Bu nedenle ilâmın kesinleşmesinden sonra, takibe konulmasına kadar alacaklının rızası ile geçen süre, İİK’ nun 30. maddesinde memurun vermesi gereken süreyi ortadan kaldırmaz. O halde icra emrinin iptaline karar verilmesi gerekirken şikâyetin reddi isabetsizdir” 12. HD, 11.03.1999, 2790/3056 (UYAR, Şerh, s. 2795-2796).

B. Bir İşin Yapılmasına İlişkin İlâmların İcrası

1. Genel Bilgi

Bir işin yapılmasına ilişkin ilâmlar, borçlunun belirli bir işi yapmakla yükümlü kılındığı ilâmlardır. Örneğin, kuaför salonunun eski hali olan meskene dönüştürülmesine³⁴⁷, apartmanın ortak yerine yapılan meskenin yıkılmasına³⁴⁸, kura çekiminin yapılmasına³⁴⁹ ilişkin ilâmlarda borçlunun bir işi (şeyi) yapması hüküm altına alınmıştır³⁵⁰.

Bir işin yapılmasına ilişkin ilâmlarda, ilâmda yapılması öngörülen işin niteliğine göre bir ayırım yapmak gerekir. Söz konusu iş, sadece borçlu tarafından yapılabilecek bir iş olabileceği gibi, borçlu dışında üçüncü bir kişi tarafından da yapılabilecek bir iş olabilir.

³⁴⁷ “*Takip dayanağı ilâmın hüküm bölümünde nizalı yerin tapuda mesken olarak gösterildiği halde kuaför salonu olarak kullanıldığından bahisle kararın kesinleşmesini müteakip bir ay içinde bu yerin eski hali olan mesken haline getirilmesine ilişkin hüküm kurulduğu görülmüştür. Bu hali ile ilâm infaz kabiliyetine haiz niteliktedir.* Bir başka anlatımla ilâm, kuaför salonunun eski hali olan meskene dönüştürülmesi için eda hükmü içermekte olup ilâm hükmünün borçlusu tarafından yerine getirilmemesi halinde icra müdürlüğüne İİK’ nun 30. maddesi gereğince işlem yapılabileceği göz ardı edilerek şikâyetin reddi gerekirken kabulü isabetsizdir”12. HD, 24.4.2004, 27194/3992 (UYAR, Şerh, s. 2786).

³⁴⁸ “...*takip dayanağı ilâmda apartman ortak yerlerine ‘apartman ortak yerlerine yapılan meskenin yıkımına’ karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.* İlamda yıkım işleminin yerine getirilmesi için kesinleşmeden itibaren 60 günlük süre verilmiştir. Kesinleşme tarihi 20.05.1998 olduğuna, takip tarihi olan 10.11.1998 gününe kadar ilâm hükmü yerine getirilmediğine göre, borçluya yeniden 60 günlük bir süre verilmesi söz konusu değildir. Süreye uygun davranmak borçlunun yükümlülüğündedir...”12. HD, 22.3.1999, 3424/3562 (UYAR, Şerh, s. 2795).

³⁴⁹ “*Takip dayanağı ilâmın hüküm bölümünün birinci fıkrasında, ‘... kura çekiminin yapılmasına, kuranın ne şekilde yapılacağına kararın infazı ile ilgili olması sebebi ile bu aşamada bu konu ile ilgili karar ittihazına yer olmadığına...’ hükmedilmiştir. İİK’ nun 30/I. maddesi gereğince bir işin yapılmasına mütedair ilâm icra dairesine verince icra müdürlüğü, 24. maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği sureti ile borçluya ilâmda gösterilen müddet içinde ve eğer müddet tayin edilmemiş ise işin mahiyetine göre başlama ve bitirme zamanlarını tayin ederek işi yapmayı emreder.* Somut olayda icra müdürlüğü işin mahiyetine uygun icra emrini tebliğ ve madde hükmünü yerine getirmekle yükümlüdür...” 12. HD, 9.12.1996, 5006/15473 (UYAR, Şerh, s. 2796).

³⁵⁰“ Dava dilekçesinde projeye aykırı değişikliklerin eski hale getirilmesi istenilmiştir. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiştir. İcra ve İflâs Yasası’ nın 30.maddesinde, bir işin yapılmasına (yerine getirilmesine) ilişkin ilâmların ne şekilde infaz edileceği açıkça hükme bağlanmış olup *somut olayda mahkemece dava konusu edilen ortak yerlere davalının müdahalesinin önlenmesi ile kendisine tanınan 15 günlük süre içinde bu yerleri masrafi davalıya ait olmak üzere projesine uygun eski hale getirilmesine hükmedilmesiyle yetinilmesi gerekirken, ‘bu süre içinde davalı tarafça yerine getirilmediği takdirde davacıya icraen infaz için 8.500,00 YTL’ nin davalıdan avansa olarak alınmasına ve işlemin davacı tarafça yapılmasına’ karar verilmek suretiyle infaz aşamasında yapılacak işleri de kapsar biçimde karar verilmesi, doğru görülmemiştir” 18. HD, 14.02.2006, 7597/10069 (YKD 2007/6, s. 22-1140).*

2. İlâm Konusu İş Sadece Borçlu Tarafından Yapılabilecek Bir İş İse

Takibe konu ilâmda yapılması hüküm altına alınan iş, mimari bir projenin hazırlanması, bir ressamın resim yapması, bir yazarın kitap yazması olabilir. Bu durumda işin borçlu tarafından yapılması amaçlanmıştır. Alacaklının talebi de bu yöndedir.

İcra emrini tebliğ alan borçlu, işi yapmazsa ya da ilâmda veya icra emrinde işi yapması için belirlenen sürede işi bitirmezse bu durumda alacaklı (icra emrinde ihtar edildiği şekilde) borçlunun cezalandırılması için şikâyet yoluna başvurabilir (m. 343). Ancak ilâmın icra dairesi tarafından aynen yerine getirilmesi artık mümkün değildir. İcra emrinde gösterilen işi yapmayan ya da süresinde bitirmeyen borçlu, alacaklının şikâyeti üzerine İcra ve İflâs Kanunu' nun 343. maddesine göre cezalandırılır (m. 30/I). Burada sadece borçlu tarafından yerine getirilebilecek, onun kişisel yeteneği ile ilgili olan bir iş söz konusu olduğundan, kanunkoyucu borçluyu hapis cezası tehdidi ile korkutarak ilâmın aynen icrasını sağlamak istemiştir³⁵¹. Ceza tehdidine rağmen, “aynen ifa”yı sağlayamayan alacaklı, BK hükümlerine göre, borçludan “tazminat” istemek hakkına sahiptir (BK m. 97).

3. İlâm Konusu İş Borçlu Dışında Başka Bir Kimse Tarafından da Yapılabilecek Bir İş İse

İlâma konu olan iş, yalnızca borçlu tarafından yapılabilecek bir iş değil ise, üçüncü bir kişi tarafından da yapılabilecekse bu durumda ilâmın aynen yerine getirilmesi mümkündür. Burada mutlaka borçlu tarafından yapılması gerekmeyen örneğin, bir binanın sıvasının yapılması, tecavüzlü yerin yıkılması, projeye aykırı pencerenin kapatılması gibi başka bir kimsenin de yapabileceği bir iş söz konusudur. İcra dairesince ilâmın hükmü aynen icra ettirilmiş olur. Yapılacak işin borçlu ya da başka bir kimse tarafından yapılması alacaklı için önemli değildir. Alacaklı için önemli olan işin kim tarafından yapıldığı değil, işin yapılmasıdır.

³⁵¹ POSTACIOĞLU, İcra, s. 666.

Borçlu icra emrinde gösterilen sürede ilâm konusu işi yapmaz veya süresi içinde bitirmezse, bu durumda alacaklı da isterse, ilâma konu iş icra müdürü tarafından bir başkasına yaptırılır³⁵². Alacaklının işin başkasına yaptırılmasına ilişkin talebi üzerine ilk olarak, icra müdürü tarafından işin yapılması için ne kadar masraf gerektiği bir bilirkişiye aracılığıyla belirlenir (m. 30/II). Bilirkişi tarafından belirlenen miktara taraflarca icra mahkemesine şikâyette bulunabilirler³⁵³. İcra müdürlüğünce, ilâma konu işin süresinde yapılmaması üzerine alacaklının da talebi üzerine işin ne miktar ücretle ve kaç iş günü içinde yapılacağına dair bilirkişiden alınan rapora karşı şikâyet süresi raporun tebliğinden itibaren 7 gündür. İş yapmayan borçlu, bu işin başkasına yaptırılmasından doğan giderlere katlanmak zorundadır³⁵⁴.

³⁵² “İcra ve İflâs Kanunu’nun 30. maddesine göre, bir şeyin yapılmasına mütedair ilâmın infazında, icra memuru işin borçlu tarafından yapılmasını emreder. **Borçlu işi yapmadığı takdirde, alacaklının istek ve izni üzerine, memur yapılacak işin giderlerini bilirkişiye takdir ettirip bu giderleri muvafakat ederse alacaklıdan alarak işi yaptırır ve hükme hacet kalmaksızın borçludan tahsil eder.** Olayda icra memuru böyle bir işlem yapmayarak işi doğrudan doğruya alacaklı işçilerinin yapmasına izin vermiş, sonradan bu giderleri kabul etmeyerek davacının mahkemeye başvurmasına karar vermiştir. O halde bilirkişi aracılığı ile bir tespit söz konusu olmadığına göre, icra memurunun anılan madde uyarınca davalıyı bağlayan bir işlem yaptığı kabul edilemez. Hal böyle olunca bilirkişi aracılığı ile inceleme yapılarak gerçek giderin saptanması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekir. Mahkemece bu yön gözetilmeden davacının ileri sürdüğü miktarın aynen kabulü bozmayı gerektirir” 12. HD, 05.02.1976, 1975/3969-694 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁵³ “Takibe konu Sulh Hukuk Mahkemesi ilâmı ile Ö.Apartmanı dış boyasının eski hale getirilmesi için ilâmlı icra takibi başlatılarak örnek 3-4 no’lu icra emri ile ilâmda yazılı 30 günlük süre içinde işin yapılması emrolunmuştur. Ancak işin süresinde yapılmaması üzerine alacaklı vekilinin talebi doğrultusunda icra müdürlüğünce işin ne miktar ücretle ve kaç günde yapılabileceği konusunda bilirkişiden rapor istenilmiştir. Borçlular vekili bilirkişi hesabının yetersiz olduğu ve yeniden ehil bir bilirkişiden rapor alınması gerektiğini ileri sürerek icra mahkemesi nezdinde şikâyette bulunmuştur. Mahkeme ise 16.08.2006 tarihli raporun 07.09.2006’da borçlulara tebliğ edildiği, şikâyetin 7 günlük yasal süreden sonra 21.09.2006 tarihinde yapıldığı gerekçesi ile şikâyetin süreden reddine karar vermiştir. Oysa Tebligat Yasası’nın 11.maddesi gereğince vekille takip edilen işlerde vekile tebligat zorunludur. Takibe konu ilâmda borçlular vekille temsil edildiklerinden, şikâyet süresi bilirkişi raporunun borçlu vekiline tebliğ tarihi olan 14.09.2006 tarihinde başlar. Şikâyet süresinde olup mahkemece mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken şikâyetin süreden reddine karar verilmesi isabetsizdir” 12. HD, 23.01.2007, 2006/23333-763 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁵⁴ Taraflar arasındaki şikâyet davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Giresun İcra Tetkik Hâkimliğince davanın reddine dair verilen 25.12.1997 gün ve 1997/57-77 sayılı kararın incelenmesi davacı tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 12.03.1998 gün ve 1998/2167-3024 sayılı kararı ile; ‘... **takip dayanağı ilâmda davalıların ilâmda belirtilen işi yapmadıkları takdirde davacı tarafından yapılarak bedeli olan 18.000.000TLnin davalılardan alınmasına karar verilmiştir. İlamda işin bedeli 18.000.000TL olarak takdir edildiğine göre, bu miktardan fazlasını ödemeye borçlular icbar edilemez.** İcra müdürünün bu konudaki işlemlerinin iptali gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir...’ gerekçesi ile bozularak dosya yerine geri çevrilmeyle yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Dosya Hukuk Genel Kurulu’nca incelenerek; ‘... tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerekçelerine göre, Hukuk Genel Kurulu’nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usûl ve yasaya aykırıdır...’ denilmek suretiyle mahkemenin direnme kararı bozulmuştur. HGK, 14.04.1999, 12-192/204 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

Dolayısıyla bilirkişi tarafından belirlenen masrafı işi yapmayan borçlu ödeyecektir. Ancak ilk aşamada alacaklının tercihine göre, iki ihtimal söz konusu olur:

- Alacaklı, işin yapılması için gerekli masrafın ileride yeni bir hükme gerek kalmadan borçludan tahsil edilip kendisine verilmesi şartı ile bu masrafı peşin olarak ödemeyi kabul ederse, masraf alacaklıdan alınarak iş borçludan başka bir kimseye yaptırılır. Bu ihtimalde borçlu, işin yapılması için yapılan bütün giderlerden sorumlu olup bu giderler kendisinden ayrıca bir mahkeme hükmüne gerek kalmaksızın tahsil edilir.

- Alacaklı işin yapılması için gerekli masrafları peşin olarak ödemeyi kabul etmezse, icra dairesi önce borçlunun masrafı karşılayacak kadar malını haczeder (m. 30/II). Bunun için yeni bir hükme ve icra emri tebliğine gerek yoktur. Haczedilen mallar paraya çevrilerek, elde edilen para ile iş başka bir kimseye yaptırılır³⁵⁵.

İlâm konusu işin borçlu tarafından yapılmaması ve başka bir kimseye yaptırılması durumunda icra müdürü, işin masrafının ne kadar olacağını bir bilirkişiye takdir ettirmelidir. Bu yapılmadan işin doğrudan doğruya alacaklı tarafından yerine getirilmesine karar verilmesi ve masrafında borçludan tahsil edilerek alacaklıya ödenmesi doğru değildir. Böyle bir durumda alacaklının işin yapılması için sarf ettiği masrafı borçluya karşı ayrı bir dava açarak talep etmesi gerekir³⁵⁶.

³⁵⁵ “Takibin dayanağı ilâmda tam kat şeklindeki dairelerin fazla yapılan kısımlarının yıkılıp kaldırılmak sureti ile tasdikli imar projesine uygun hale getirilmesine karar verilmiştir. Bu kararın infazı için bilirkişi raporuna göre, 3.400.000TL yıkım, 22.400.000TL yapım olmak üzere toplam 25.800.000TL gerektiği tespit edilmiştir. İcra müdürü 13.08.1990 tarihli kararı ile yıkım masraflarını karşılamak üzere alacaklının 25.000.000TL nakit veya muteber bir banka teminat mektubu yatırmasını istemiş, bu karar şikâyet konusu yapılmıştır. Şikâyet dilekçesinde ayrıca 3.400.000TL yatırılacağı belirtilmiştir. İİK’ nun 30.maddesine göre, bir işin yapılmasına dair ilâm icra dairesine verilince icra müdürü işin mahiyetine göre, başlama ve bitirme zamanlarını tayin ederek borçluya işi yapmayı emreder. *Borçlu muayyen müddetlerde işe başlamaz veya bitirmezse ve işi diğer bir kimse tarafından yapılabilecek şeylerden olur ise, alacaklı da isterse yapılması lazım gelen masraf icra müdürü tarafından bilirkişiye takdir ettirilir. Bu masraf ileride hükme hacet kalmaksızın borçludan tahsil olunup kendisine verilmek üzere alacaklı muvafakat ederse alacaklıdan alınıp iş yaptırılır; etmezse ayrıca hükme hacet kalmaksızın borçlunun kâfi miktarda malı haciz ile paraya çevrilerek o iş yaptırılır.* Yasanın bu hükmü gözetilmeden şikâyetin reddi isabetsizdir” 12. HD, 28.05.1991, 13732/6787 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁵⁶ Bkz. dipnot 112.

Alacaklı İcra ve İflâs Kanunu' nun 30. maddesine göre bir seçim hakkı kullanmak yerine, genel hükümler çerçevesinde gideri borçluya ait olmak üzere ilâm konusu işin kendisi tarafından yapılmasına karar verilmesini de isteyebilir. Borçlar Kanunu' nun 97. maddesinin I. fıkrasına göre, bir şeyin yapılmasına ilişkin borç, borçlu tarafından ifa edilmediği takdirde alacaklı masrafı borçluya ait olmak üzere borcun kendisi tarafından ifasına izin verilmesini isteyebilir. Bu durumda alacaklının her türlü zararına ilişkin olarak açacağı dava hakkı saklıdır. Alacaklının bu yola başvurabilmesi için, “borçlu aleyhine verilmiş bir ilâmın bulunması” ve “bu ilâm borçlusuna borcunu yerine getirme olanağının tanınmış olması” gerekir³⁵⁷.

Alacaklının işin kendisi tarafından yapılması konusunda izin verilmesini kimden isteyeceği konusu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, alacaklı işin kendisi tarafından yapılmasına izin verilmesini hükmü veren mahkemeden değil icra mahkemesinden isteyebilir³⁵⁸. Diğer görüşe göre ise alacaklı bu izni icra dairesinden de alabilir³⁵⁹.

Bir işin yapılmasına dair ilâm yerine getirildikten sonra borçlu ilâm hükmünü ortadan kaldıracak davranışlarda bulunursa, mesela ilâm konusu binanın projeye uygun hale getirilmesinden sonra borçlu projeye aykırı olarak binada değişiklik yaparsa mahkemeden ayrıca hüküm alınmasına gerek olmadan önceki ilâm hükmü tekrar zorla yerine getirilir (m. 30/IV)³⁶⁰.

³⁵⁷ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 376.

³⁵⁸ ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 376.

³⁵⁹ OLGAC/KÖYMEN, s. 163.

³⁶⁰ “Alacaklılar vekili tarafından İstanbul 5.Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2004/459 Esas, 2005/1039 Karar sayılı, 19.10.2005 tarihli eski hale getirme ilâmına dayalı olarak ilâmlı icra takibine başlanıldığı, borçlu Duran'a örnek 4-5 nolu icra emrinin tebliğ edildiği, anılan borçlunun ilâmda taraf olmadığı ve aleyhinde tesis edilmiş bir hüküm bulunmadığı anlaşılmıştır. Takip dayanağı ilâmın incelenmesinde, Kat Mülkiyeti Kanunu'na dayalı olarak 6 parsel sayılı ana gayrimenkul üzerinde bulunan 1 nolu dairenin projeye uygun hale getirilmesinin ve işyeri olarak kullanılmasının engellenerek mesken olarak kullanılmasının hüküm altına alındığı görülmektedir. İlâmın bu hükmü taşınmazı sonradan devralan yeni malikler hakkında da aynen uygulanır. O halde mahkemece şikâyetin mahiyetine göre duruşma açılıp taşınmazın tapu kaydı getirtilip şikâyetçi borçlunun yeni malik olup olmadığı tespit edilerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde icra emrinin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir” 12. HD, 31.10.2006, 17194/19996 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 466-467).

Bir işin yapılmasına ilişkin ilâmların infaz işlemlerine yönelik şikâyetler gerekirse, mahallinde keşif de yapılarak ve bilirkişi incelemesi yaptırılmak sureti ile icra mahkemesi tarafından çözümlenir³⁶¹.

C. Bir İşin Yapılmamasına İlişkin İlâmların İcrası

Bir işin yapılmamasına ilişkin ilâmlarda borçlu, gürültü yapılmaması, geçit hakkına izin verilmesi veya su alınmasına tahammül edilmesi gibi konusu olumsuz bir edim olan ilâmlardır³⁶².

Burada borçluya gönderilen icra emrinde, belirli bir süre içinde ilâmda gösterilen işi yapmaması veya ilâm konusu şeye katlanması aksi halde İcra ve İflâs Kanunu' nun 343. maddesine göre cezalandırılacağı ihtar edilir (Yön. m. 25). Buna rağmen borçlu söz konusu işi yapmaya devam ederse, alacaklının şikâyeti üzerine 343. maddeye göre tazyik hapsi ile cezalandırılır³⁶³.

Bir işin yapılmasına ilişkin ilâmlarda olduğu gibi, burada da ilâmın yerine getirilmesi ceza tehdidi ile gerçekleştirilmek istenilmiştir. Ceza tehdidine rağmen aynen ifanın gerçekleştirilmemesi halinde alacaklının genel hükümlere göre, borçluya karşı tazminat davası açma hakkı vardır (BK m. 97).

³⁶¹ “Takip dayanağı ilâm borçlunun sorumlu olduğu üst kattaki dairenin banyosunda husûle gelen sızıntılar dolayısıyla alt kat daire sahibi alacaklının uğradığı zararın izalesi için 4000 liranın tahsiline ve alacaklıya bu tamiratın yapılması için izin verilmesine ilişkin bulunmaktadır. Tahsili istenen para bir zararın giderilmesine ilişkin bulunduğu cihetle bu zarar sorumlu tarafından giderilmiş ise istenilen paranın sarf ciheti kalamayacağından borçlu tarafından dahi olsa zarar giderilmiş ise ilâmda aksine bir hüküm olmadığına göre tamirat borçlu tarafından gereği gibi yapılmış ise sarf yönü kalmayan bu paranın istenmesine kanuni olanak yoktur. Bu itibarla *Sulh Hukuk Mahkemesi' nin esas ve delil tespiti dosyaları celp edilerek bu dosyalara verilen bilirkişi raporları nazara alınmak sureti ile mahallinde keşif yapılarak, borçlu tarafından yapıldığı iddia edilen tamiratla zararın tamamen giderilip giderilmediği, tamamen giderilmemiş ise bu tamiratın fenne uygun olup olmadığı, fenne uygun ise alacaklının iddia ettiği şekilde bir sızıntı varsa yapılan bu tamiratla tamirata ek olarak yeniden yapılacak tamiratla zararın tamamen izalesi mümkün ise bunun değeri tespit edilerek alacaklının isteyebileceği meblağ yönünden itirazın halli gerekir*” 12. HD, 07.10.1977, 7653/7969 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 275-276).

³⁶² UYAR, Bir Şeyin Yapılması, s. 3.

³⁶³ İİK' nunda değişiklik yapan 5358 sayılı Kanun ile 343. maddede ilâma aykırı davranan borçlu hapis cezası ile cezalandırılırken artık tazyik hapsi ile cezalandırılacaktır. Tazyik hapsi, dar ve teknik anlamda suç karşılığı verilen bir ceza niteliğinde değildir. Tazyik hapsinde borçlu bir şeyi yapmaya zorlanır. İİK' nun 343. maddesine göre de, borçlu ilâma aykırı davrandığı takdirde 343. maddesi gereğince tazyik hapsi ile cezalandırıldıktan ve tazyik hapsi yerine getirilmeye başlandıktan sonra ilâmın gereğini yerine getirdiğinde tahliye edilecektir (YILMAZTEKİN, Suçlar I, s. 1678; YILMAZTEKİN, Suçlar II, s. 2031; UYAR, Yenilikler, s. 64).

Bir işin yapılmasına ilişkin ilâmlarda olduğu gibi, bir işin yapılmamasına ilişkin ilâmın gereği yerine getirildikten sonra, borçlu ilâmın gereğini ortadan kaldıracak bir eylemde bulunursa, mahkemeden yeniden hüküm almaya gerek kalmadan önceki ilâmın gereği tekrar zorla yerine getirilir (m. 30/II)³⁶⁴.

§7. İRTİFAK HAKLARI İLE GEMİ ÜZERİNDEKİ İNTİFA HAKLARINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 31)

Bir irtifak hakkının veya gemi siciline kayıtlı olan bir gemi üzerindeki intifa hakkının kaldırılması veya böyle bir hakkın yükletilmesine ilişkin ilâmların icrası İcra ve İflâs Kanunu' nun 31. maddesinde düzenlenmiştir³⁶⁵.

Alacaklının ilâmı icra dairesine vererek takip talebinde bulunması ile icra takibi başlayacaktır. Takip talebini alan icra dairesi bunun üzerine bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderecektir (Yön. m. 25; Örnek No:4-5). İcra emrinde, genel olarak ilâmlı icra takibinde düzenlenen icra emirlerinde bulunması gereken; alacaklının, borçlunun ve varsa vekillerinin ad, soyad ve adreslerinin ve ilâmı veren mahkemenin ve ilâmın tarih ve numarası ve ilâmın özetinden başka, kaldırılacak veya yükletilecek irtifak hakkının veya gemi üzerindeki intifa hakkının nelerden ibaret olduğu, borçlunun yedi gün içinde ilâmda yazılı irtifak hakkını kaldırması veya yüklenmesi, aksi halde ilâmın gereğinin zorla yerine getirileceği ve ilâm hükmüne muhalefetin İcra ve İflâs Kanunu'nun 343. maddesine göre cezalandırılacağı ihtarı yer alır³⁶⁶.

Borçlu, icra emrine uyarsa ilâmlı icra takibi sona erecektir. Ancak icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde ilâmda yazılı irtifak hakkını

³⁶⁴ İcra ve İflâs Kanunun' da değişiklik yapan 4949 sayılı Kanun' un 9. maddesi ile 30. maddeye eklenen son fıkra ile getirilen bu düzenlemenin sebebi Hükümet Gerekçesi'nde şu şekilde açıklanmıştır; “tahliye edilen taşınmaza borçlunun tekrar haklı bir sebep olmaksızın girmesi halinde borçlunun ayrıca hükme gerek kalmadan zorla taşınmazdan çıkarılacağına dair düzenlemeye benzer bir düzenleme İcra ve İflâs Kanunu'nun 30. maddesinde bulunmadığından maddeyle yapılan değişiklik ile bu konudaki boşluk doldurulmuştur.

³⁶⁵ BERKİN, İcra, s. 65; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 379; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra, s. 414; KURU, El Kitabı, s. 834; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 412.

³⁶⁶ KURU, El Kitabı, s. 834; ÜSTÜNDAĞ, İcra, s. 379.

kaldırmayarak veya yüklenmeyerek icra emrine uymazsa, ilâmın gereği zorla yerine getirilecektir (m. 31). Bu durumda icra dairesi, irtifak hakkının veya intifa hakkının kaldırılması veya yükletilmesi için tapu veya gemi sicil müdürlüğüne yazı yazar. Bunun yanı sıra, irtifak hakkı konusu olan şey, lehine irtifak hakkı tesis edilene, icra dairesi tarafından teslim edilir³⁶⁷.

Borçlu, icra emrine makbul bir mazereti olmadığı halde uymamışsa, alacaklının şikâyeti üzerine üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Ancak hapis cezası uygulanmaya başladıktan sonra borçlunun ilâmın gereğini yerine getirmesi durumunda tahliyesine karar verilecektir (m. 343).

§8. ÇOCUK TESLİMİNE İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 25, 25/b)

I. GENEL BİLGİ

Ergin olmayan her çocuk, kural olarak anne ve babasının velayetine tâbidir (TMK m. 335/I). Anne ve baba birbirleri ile evli iseler, çocuk üzerindeki velayet hakları, çocuğun dünyaya geldiği anda kendiliğinden doğar ve anne ve baba evli kaldığı sürece de çocuk üzerindeki velâyet hakkını birlikte kullanırlar (TMK m. 336/I). Evlilik birliğine son verilmiş ya da ayrılık hali gerçekleşmiş ise veya evliliğin butlanına karar verildiği takdirde, velayet hakkı, eşlerden biri (ya da koşulların oluşması halinde her ikisi yönünden) sona erecektir. Velayet hakkının, eşlerden hangisine bırakılacağına hâkim karar verecektir (TMK m. 182; 157/II). Böylece, çocuk üzerindeki velayet hakkı, sadece hâkim tarafından velayet kendisine verilen eş tarafından kullanılabilir ve diğer eşin velayet hakkı ortadan kalkacaktır.

Boşanma, ayrılık veya evliliğin butlanı hallerinin dışında, çocukların korunması bakımından hâkim velayet hakkının anne ve babadan alınmasına, yani velayetin kaldırılmasına da karar verebilecektir (TMK m. 348, 349). Velayetin kaldırılması sebepleri, anne ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, özürlü olması, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biri ile velayet görevini gereği

³⁶⁷ **KURU**, El Kitabı, s. 834; **UYAR**, İlâmlı İcra, s. 279.

gibi yerine getirememesi ya da anne babanın çocuğa yeterli ilgiyi gösterememesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır şekilde savsaklaması şeklinde düzenlenmiştir³⁶⁸. Anne veya babanın yeniden evlenmesi halinde, çocuğun menfaatleri yönünden ağır bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, velayet sahibinin değiştirilmesi veya velayetin kaldırılarak çocuğa vasi tayin edilmesi de mümkündür (TMK m. 349). Velayet hakkının açıklanan sebeplerle anne ya da babadan alınıp bir diğerine verilmesinin bir sonucu olarak, velayet hakkı kendisi için sona eren eşin çocuğu diğerine teslimi gerekecektir³⁶⁹. İşte, çeşitli sebeplere dayanan çocuk teslimini düzenleyen bu tür ilâmların icrası, İcra ve İflâs Kanunu' nun 25. maddesinde düzenlenmiştir.

Çocuk teslimine ilişkin ilâmın tarafları genellikle çocuğun anne ve babasıdır. Alacaklı, velayet kendisine verilen; borçlu ise kendisinden velayet alınan anne ya da babadır³⁷⁰. Ancak anne ve babanın her ikisinden birden velayetin kaldırılması halinde çocuğa vasi atanacağından, bu durumda vasi, ilâm alacaklısı olurken, anne baba da ilâm borçlusu olacaktır.

Çocuk teslimine ilişkin ilâmda çocuğun davalıdan alınarak davacıya teslim edilmesine karar verildiği halde, davalı ilâmın gereğini kendiliğinden yerine getirmez ve çocuğu rızasıyla davacıya teslim etmezse, çocuk zorla davalıdan alınarak davacıya teslim edilecektir.

II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ

Çocuk teslimine ilişkin ilâmın³⁷¹ icra dairesine verilmesi ile birlikte icra takibi başlamış olur. İlâm ile birlikte, İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği'nin 20.

³⁶⁸ ZEYBEK, s. 83.

³⁶⁹ BELGESAY, Şerh, s. 164; AYDINLIYIM, s. 271; UYAR, Çocuk Teslimi, s. 7.

³⁷⁰ “Velayetin anneye bırakıldığına dair olan ilâm, çocuk teslimini de içerir. Somut olayda kesinleşen boşanma ilâmında müşterek çocuk İlke'nin velayeti alacaklı anneye verilmiştir. Alacaklı bu ilâma dayalı olarak çocuk teslimine ilişkin ‘Örnek3’ nolu icra emrini borçluya gönderebilir. İlâmda ayrıca anne ile çocuk arasında şahsi münasebet tesisine yönelik hüküm bulunmasına gerek yoktur. Borçlunun bu yöne ilişkin şikâyetinin reddi yerine Örnek 3 nolu icra emrinin iptaline karar verilmesi isabetsizdir” 12. HD, 23.01.2007, 23332/764 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁷¹ “İİK’ nun 25. maddesinde, çocuk teslimine ilişkin ilâm icra dairesine verilince icra müdürü 24. maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği sureti ile borçluya yedi gün içinde çocuğun teslimini emreder. Borçlu bu emri tutmazsa çocuk nerede bulunursa bulunsun ilâm hükmü zorla icra olunur.

maddesine göre düzenlenmiş “Örnek 1” numaralı takip talebinin de doldurularak icra dairesine verilmesi gerekir.

Takip talebinin içeriği, yukarıda genel olarak, “para alacağı dışındaki ilâmlı takiplerin icrası bakımından takibin temel aşamaları” başlığı altında ayrıntılı olarak incelendiğinden bu başlık altında tekrar inceleme konusu yapılmayacaktır³⁷².

Alacaklının hazırladığı takip talebini ve ilâmı alan icra dairesi bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderecektir. Çocuk teslimine ilişkin ilâmların icrasında, “Örnek 3” numaralı icra emri düzenlenir ve borçluya tebliğ edilir (m. 25; Yön. m. 24)³⁷³.

İcra emrinde yazılması gereken hususlar şunlardır;

- Alacaklının ve borçlunun adı, soyadı ve adresleri ile varsa vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
- İlâmı veren mahkeme, ilâmın tarih ve numarası,
- Çocuğun icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde teslim edilmesi ihtarı,
- Çocuğun bu süre içinde teslim edilmediği takdirde nerede bulunursa bulunsun, İcra ve İflâs Kanunu’ nun 25. maddesi gereğince ilâm hükmünün zorla icra olunacağı ihtarı,
- İlâmın icrası sırasında çocuk gizlenirse, İcra ve İflâs Kanunu’ nun 341. maddesindeki cezanın uygulanacağı ihtarı yazılır.

Aynı İİK’ nun 25/a hükmü ise, çocukla şahsi münasebetlerin düzenlenmesine dair ilâm hükmünün yerine getirilmesi talebi üzerine icra müdürü, küçüğün ilâm hükümleri dairesinde lehine hüküm verilen taraf ile şahsi münasebette bulunmasına mani olunmamasını ... düzenlemelerine yer verilmiştir. *Somut olayda takibin dayanağını Nazilli Aile Mahkemesi’nin 07.06.2006 tarihli ara kararı oluşturmaktadır. İşbu ara kararı yukarıda açıklanan İİK’ nun 25 ve 25/a maddelerinde yazılı ilâm niteliğini taşımadığından buna dayanılarak ilâmlı takip yapılamayacağından mahkemece şikâyetin kabulü gerekirken reddi isabetsizdir*” 12. HD, 19.02.2007, 269/2648 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁷² Bkz. yuk. Bölüm I, §2, II, A.

³⁷³ “İİK’ nun 25. maddesinde belirtildiği üzere, çocuk teslimine dair ilâm icra dairesine verilince icra müdürü 24. maddede yazılı şekilde borçluya bir icra emri tebliğ eder. Takibe konu yapılan Küçükçekmece 1.Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 17.04.2003 tarih ... sayılı kararı tedbir niteliğinde ara kararı olup ilâm mahiyetinde olmadığından ilâmlı takip konusu yapılamaz. Mahkemece şikâyetin bu nedenle kabulüyle takibin iptaline karar vermek gerekirken şikâyetin reddine karar verilmesi isabetsizdir” 12. HD, 06.10.2005, 15065/19163 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 414-415).

III. İLÂMIN İCRASI

Borçlu, icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde, alacaklıya çocuğu teslim ederse takip kendiliğinden son bulacaktır. Eğer borçlu bu süre içinde rızası ile çocuğu teslim etmemişse ilâm zorla yerine getirilecek; icra memuru nerede olursa olsun çocuğu zorla alıp alacaklıya teslim edecektir³⁷⁴. Diğer takip türlerinde olduğu gibi, burada da icra memurunun zor kullanma yetkisi vardır. İcra memuru borçlunun çocuğu sakladığı yerleri aramak, açtırmak bu konuda gerektiğinde kolluk kuvvetlerinden yardım almak yetkisine sahiptir. Ancak ilâm konusu çocuk teslimi olduğu için zor kullanmak konusunda hassasiyet gösterilmesi gerekir. Diğer ilâmlı takip türlerinde olduğu gibi, çocuk tesliminde de kendisine zor kullanma yetkisi verilen icra memuru bu yetkisini gerekli olduğu durumlarda, amaca uygun olarak ve ölçülü bir şekilde kullanmalıdır. İcra memurunun, kanunda öngörülen esaslara uygun hareket etmesi çocuğun kişilik hakları, ruh sağlığı ve menfaati açısından büyük öneme sahiptir³⁷⁵.

Kanunkoyucu da konunun önemi sebebi ile İcra ve İflâs Kanunu'nda değişiklik yapan 4949 sayılı Kanun³⁷⁶ ile eklenen 25/b maddesi³⁷⁷ ile çocukların

³⁷⁴ “İİK’ nun 25. maddesine göre, çocuk teslimine dair olan ilâmın icra dairesine verilmesi üzerine borçluya İİK’ nun 24. maddesinde yazılı şekilde bir icra emri tebliğ edilir. Nitekim olayımızda da borçluya bir icra emri tebliğ edilmiştir. **Bu tebligat üzerine çocuğun anne tarafından babaya ilâmda belirtildiği şekilde teslimi gerekir. Annenin bu mükellefiyetini yerine getirmemesi üzerine ilâmın zorla infaz edildiğine ve alacaklının icra memurunu teslimine icbar için götürdüğü konusunda dosyada bir bilgi ve belge yoktur. Annenin icra emrine karşı direnmesi sabit olmadan alacaklının icra memurunu kendiliğinden götürmesi sonucu yapılan masrafları borçludan istemeye hakkı yoktur...**” 12. HD, 28.05.1997, 5845/6259 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁷⁵ ÇİFTÇİ, s. 392.

³⁷⁶ 4949 sayılı Kanun’ un Hükümet Gerekçesinde 25/b maddesinin düzenlenmesinin gerekçesi, “maddede, çocuğun Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede öngörülen yüksek yararı ve Sözleşmenin 9.maddesinde yer alan ilkelere uyum saplanması amacıyla çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmların icrasında icra müdürünün yanında hazır bulunabilecekler belirtilerek, çocuğun psikolojik yönden rahatsız edici unsurlardan etkilenmesinin önlenmesi amaçlanmıştır” şeklinde gösterilmiştir.

³⁷⁷ “Küçüğün velayetinin mahkemece şikâyetçi anneye bırakıldığı anlaşılmaktadır. İİK’ na 4949 sayılı Kanun ile eklenen 25/b maddesi aynen ‘çocukların teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların icrası, icra müdürüyle birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle yerine getirilir’. **Bu maddede amaç uzun vadede velayetin kendisine bırakıldandan çocuğu alıp şahsi münasebet için diğer tarafa verilmesi sırasında çocuğun psikolojik yönden etkilenmemesini sağlamaya yöneliktir. ... Küçüğün velayeti anneye verildiğine göre, babaya şahsi münasebet için bırakılan küçüğün tekrar anneye geri verilmesinde maddede öngörülen kişilerin bulunmasına gerek yoktur...**” 12. HD, 20.12.2004, 21711/26246 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

teslimine ilişkin ilâmların icrasında, icra müdürü ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzman, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle ilâmın yerine getirileceği düzenlenmiştir³⁷⁸.

İcra memurunun zor kullanma yetkisini de kullanarak çocuğu borçludan alıp alacaklıya teslim etmesi için alacaklının talepte bulunması gerekir. İcra memuru kendiliğinden harekete geçemez.

İlâmda, çocuğun tesliminin nerede ve ne şekilde yapılacağı gibi hususların açıkça belirtilmemesi halinde, bu konularda taraflar arasında uyuşmazlıklar çıkabilir. Bu uyuşmazlıkları icra mahkemesi çözümlenecektir³⁷⁹. İcra mahkemesi, çocuk teslimine ilişkin hükmün açık olmaması halinde tarafların kararı veren mahkemeden ‘açıklama (tavzih) kararı’ getirmeleri için taraflara süre verebilir ve bu süre içinde ilâmın yerine getirilmesini durdurabilir³⁸⁰.

Çocuk teslimine dair ilâmların yerine getirilmesi sırasında çocuğu gizleyen borçlu ile bu eyleme bilerek katılanlar İcra ve İflâs Kanunu’ nun 341. maddesi gereğince cezalandırılırlar. Borçlu ile borçlunun eylemine katılanların cezalandırılması alacaklının şikâyetine tâbidir³⁸¹.

³⁷⁸Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü tarafından, 30.01.2006 tarihinde çıkarılan 115 nolu, “Çocuk Tesliminde Uzman Personel Bulundurulması ve Ücret Takdiri Hakkında Genelge” ye göre, “İcra ve İflâs Kanununun 25/b maddesinde sayılan kişilerin, sahip oldukları bilgi ve tecrübeyi kullanarak icra müdürüne yardımcı oldukları ve bu iş için emek ve zaman harcadıkları göz önüne alınmak suretiyle bu kişilerin çocuğun teslim edileceği mahalle gelmeleri için yaptıkları masraflar ile harcadıkları emek ve zamanın karşılığının, icra masrafları cümlesinden, makul ve kabul edilebilir bir ücret takdir edilerek karşılanması” gerekir.

³⁷⁹ **AYDINLIYIM**, s. 276; **UYAR**, Çocuk Teslimi, s. 8.

³⁸⁰ **AYDINLIYIM**, s. 276; **UYAR**, İlâmlı Takipler, s. 259.

³⁸¹ İİK’ nun 341.maddesine göre, “çocuk teslimi hakkındaki ilâmın veya ara kararın gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirilmesini engelleyen kişinin, *lehine hüküm verilmiş olan kişinin şikâyeti üzerine* altı aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra ilâmın veya ara kararın gereği yerine getirilirse, kişi tahliye edilir”. İİK’ nun 341.maddesinde 5358 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile önceden borçlunun çocuk teslimine ilişkin ilâma muhalefetinin cezası *hapis cezası* iken *tazyik hapsine* dönüştürülmüştür. Aynı zamanda yapılan değişiklik ile daha önce maddede suçun unsuru olarak yer alan “... çocuğu gizleyen...” ve “...tekrar kaçırın borçlu ile bu fiile bilerek iştirak edenler...” sözcükleri metinden çıkarılarak yerine daha genel biçimde “... kararının gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirilmesini engelleyen...” sözcüklerine yer verilmiştir.

Borçlu, çocuk alacaklıya teslim edildikten sonra, haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa yeniden bir mahkeme kararına gerek olmadan, çocuk zorla borçlunun elinden alınıp alacaklıya teslim edilir (m. 25/II). Ayrıca alacaklının şikâyeti üzerine, ilâmın yerine getirilmesinden sonra çocuğu tekrar geri alan borçlunun altı aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılmasına karar verilir.

İcra ve İflâs Kanunu' nun 346. maddesi gereğince, disiplin veya tazyik hapsi öngörülen fiillere icra mahkemesince bakılacaktır³⁸². Çocuğun teslimi hakkındaki ilâmın veya ara kararın gereğini yerine getirmemek veya yerine getirilmesini engellemek tazyik hapsi ile yaptırıma bağlanmış bir eylem olduğundan bunlara ilişkin şikâyetlere icra mahkemesince bakılıp karar verilecektir (m. 341; 346).

§9. ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASINA İLİŞKİN İLÂMLARIN İCRASI (m. 25, 25/a)

I. GENEL BİLGİ

Boşanma, ayrılık, evliliğin butlanına gibi davaların sonunda, hâkim, anne ve babanın birlikte kullandıkları velayet hakkını anne ya da babadan birine bırakır ve böylece diğer tarafın çocuk üzerindeki velayet hakkı sona erer. Velayet hakkının sona ermesi ile velayet hakkı kendisinden alınan tarafın, çocuk ile kişisel ilişki kurma hakkı söz konusu olacaktır (TMK m. 182/1; m. 323-326)³⁸³. Çocuk ile kişisel ilişki kurulması, çocuğun velayeti kendisine verilen taraftan alınarak, diğer tarafa belirli bir süre için teslimi veya diğer tarafın da nezaretinde çocuğun diğer tarafa gösterilmesi şeklinde olabilir³⁸⁴. Çocuk ile kişisel ilişkinin ne şekilde ve ne zaman kurulacağına, çocuğun menfaatlerini dikkate alarak, boşanma, ayrılık, velayetin kaldırılması gibi davalara bakan hâkim karar verecektir³⁸⁵. Velayet kendisine bırakılmayan anne veya baba dışındaki hısımların (örneğin büyükanne veya büyükbabanın) da olağanüstü haller mevcut olduğu takdirde ve çocuğun menfaatine

³⁸² **YILMAZTEKİN**, Suçlar I, s.1688.

³⁸³ **ZEYBEK**, s. 72.

³⁸⁴ **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, İcra, s. 416; **UYAR**, Çocuk Teslimi, s. 8.

³⁸⁵ “Kişisel ilişkinin düzenlenmesinde velayeti kendisine bırakılmayan çocuk ile ana ve babadan her birinin kişisel ilişki kurmasına ilişkin kararda kişisel ilişkinin yerinin sınırlandırılmaması gerekir...”
2. HD, 31.05.2006, 2205/8578 (YKD 2006/12, s. 1910-1911).

uygun düştüğü ölçüde çocuk ile kişisel ilişki kurulmasını talep etme hakları vardır (TMK m. 325)³⁸⁶. Ancak elbette çocuk ile velayet kendisine bırakılmayan taraf arasında kişisel ilişki tesis edilirken, velayet hakkı kendisine bırakılanın nerede ise bu hakkını kullanmasını engeller nitelikte hüküm verilmemelidir³⁸⁷.

Çocuk ile kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmda, velayet kendisine bırakılmamış olan taraf veya bir hısım ile çocuk arasında kurulacak kişisel ilişkinin, yeri, zamanı ve şeklinin açık ve tereddüde yer vermeyecek şekilde gösterilmesi, ilâmın sorunsuzca icra edilebilmesi bakımından oldukça önemlidir. Velayet kendisine verilmiş olan taraf (borçlu), lehine kişisel ilişki kurulmasına karar verilen (alacaklı) tarafın ilâmda belirlenen yer ve zamanda çocuk ile kişisel ilişki kurulmasına müsaade etmelidir, aksi halde icra dairesince söz konusu ilâm, zorla icra edilecektir.

II. TAKİP TALEBİ VE İCRA EMRİ

Alacaklı, çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmı ve İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği'nin 20. maddesine göre düzenlenmiş "Örnek 1" numaralı takip talebini de doldurarak icra dairesine verir ve böylece takip talebinde bulunmuş olur.

Takip talebini alan icra dairesi, çocuk teslimine ilişkin ilâmlarda olduğu gibi, "Örnek 3" numaralı icra emrini düzenleyerek borçluya gönderecektir (Yön. m. 24). İcra emrinde yazılması gerekenler şunlardır;

- Alacaklının ve borçlunun adı, soyadı ve adresleri ve varsa vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,

³⁸⁶ " Olağanüstü haller mevcutsa, çocuğun menfaatine uygun düştüğü ölçüde, çocuk ile kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkı diğer kişilere ve özellikle hısımlarına da tanınabilir (TMK m. 325/1). Kişisel ilişkinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlak bakımından yararları esas tutulur (TMK m. 182/2). Küçük Sıla, 1999 doğumludur. Annesi ve babası boşanmışlardır, boşanma kararı ile velayeti annesine verilmiştir. Karar 10.12.2002 tarihinde kesinleşmiş, çocuğun babası 15.02.2003 tarihinde ölmüştür. Davacılar çocuğun babaannesini ve dedesidir. *Kişisel ilişki tesis edildiğinde çocuğun huzurunun tehlikeye gireceğine ve davacıların bu haklarını amacına aykırı olarak kullanacaklarına dair dosyada delil yoktur. Davacıların torunlarını görmek ve onunla kişisel ilişki kurmak, torun sevgisini tatmak ve çocuğa da bu sevgiyi vermek haklarıdır.* Uygun kişisel ilişki tesisi gerekirken isteğin reddi doğru görülmemiştir. 2. HD, 25.10.2005, 12054/14804 (YKD 2006/1, s. 23-24).

³⁸⁷ "... babaya verilmiş olan velayet hakkının fiilen kullanılmasına imkan bırakmayacak surette ve çocuğun sade tatil günleri babanın yanında kalması şeklinde karar verilmesi yolsuz olup hükmün bu bakımdan bozulması gerekirken ..." 12. HD, 24.12.1962, 7256/6805 (BİRSEN, s. 10).

- İlâmı veren mahkeme, ilâmın tarih ve numarası,
- Çocuğun lehine hüküm verilen taraf ile ilâm hükümleri çerçevesinde kişisel ilişki kurulmasına engel olunmaması, aksi halde ilâmın İcra ve İflâs Kanunu' nun 25/a maddesi gereğince zorla yerine getirileceği ihtar,
- Lehine hüküm verilen tarafın çocukla kişisel ilişki kurulmasına engel olduğu takdirde, İcra ve İflâs Kanunu' nun 341. maddesine göre eylemin cezayı gerektireceği ihtar yazılır.

İcra emrinin, çocuk ile alacaklının kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmda, kişisel ilişkinin kurulacağını gösterilen tarihe uygun bir zamanda borçluya tebliğ edilmesi gerekir. İlâmda belirtilen zamana uygun olmayan bir tarihte icra emrinin tebliğ edilmesi halinde, borçlunun ilâma aykırı davrandığından söz edilemeyecektir³⁸⁸.

III. İLÂMIN İCRASI

Çocuğun velayeti kendisinde olan borçlu, lehine hüküm verilen diğer tarafın ilâmda belirtildiği şekilde çocukla kişisel ilişki kurulmasına rıza göstermelidir. Borçlunun icra emrine uymayarak çocuk ile alacaklının kişisel ilişki kurulmasına engel olması halinde ilâm, zorla icra edilir. Örneğin, çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin bir ilâmda, velayet kendisine bırakılmayan babanın, pazar günleri sabah dokuzdan akşam beşe kadar çocuğu yanına alarak çocukla kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiş olsun. Böyle bir ilâmla icra dairesine başvurulması üzerine kendisine icra emri gönderilen borçlu eğer icra emrine uyarsa, pazar günü sabah saat dokuzda çocuğu alacaklı babaya teslim eder ve akşam saat beşte geri alır. Ancak borçlu icra emrine uymadığı takdirde, alacaklının müracaatı ile icra dairesi devreye

³⁸⁸ “Takip dayanağı ilâmın hüküm bölümünde aynen ‘protokolün 5.maddesi gereği müşterek çocuklar 16.03.1999 doğumlu Emine Özge ile 02.03.2004 doğumlu Zeynep Gül’ün velayetlerinin davacı anneye bırakılmasına, davalı baba ile protokolde belirtildiği üzere her sene kurban bayramlarında ve yarıyıl tatilinin birinci haftası ile yazın yılda bir ay yanına alarak şahsi münasebet tesisinin sağlanmasına, yol masraflarını kendisinin temin etmesine’ açıklamalarına yer verilmiştir. 13.11.2006 tarihinde başlatılan takipte borçluya çıkarılacak örnek 3 icra emrinde, icra emri tebliğinden itibaren 7 gün içinde çocuğun teslimini içerdiğinden yukarıda açıklanan ilâm hükmüne aykırı olarak düzenlendiğinin kabulü gerekir. Zira *ilâmda belirtilen zamana uygun düşecek biçimde borçluya icra emri tebliği gerekirken bu aşamada 7 gün içinde çocuğun tesliminin istenmesi doğru olmadığından şikâyetin kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile reddi isabetsizdir*” 12. HD, 02.03.2007, 522/3713 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 421-422, 418).

girer ve ilâm zorla icra edilir (m. 25/a, II). İcra memuru alacaklı ile beraber borçlunun ikametgâhına gider, ilâmda yazılı olduğu gün ve saatte çocuğu alarak alacaklıya teslim eder ve sürenin sonunda çocuğu borçluya geri verir³⁸⁹.

İlâmda başka türlü karar verilmediği takdirde, çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmın yerine getirilmesi sırasında, lehine karar verilen taraf çocuğun bulunduğu yere gitmek ve oradan çocuğu teslim almak yine aynı şekilde ve yerde çocuğu diğer tarafa teslim etmek zorundadır³⁹⁰. Borçlu taraf teslim işlemine engel olmadıkça ve ilâmda ayrıca aksi şekilde karar verilmedikçe lehine karar verilen

³⁸⁹ **AYDINLIYIM**, s. 280.

³⁹⁰ Çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâm uyarınca çocuğu teslim almış olan babanın, ilâmda belirtilen süre sonunda çocuğu anneye teslim etmemesi üzerine, birkaç kez gidilen adreste çocuğun bulunmamasından sonra gece çocuğun evde bulunması ihtimali nedeniyle gece babanın muhtemel adresinde teslim işlemi yapılmasını istemiş ve icra müdürlüğüne talep reddedilmiş ve şikâyet üzerine İcra Tetkik Mercii icra müdürlüğü işlemi yerinde bulunarak şikâyet reddedilmiştir. Yargıtay 12.HD 10.02.2004 T. 2004/24158E-2332K sayılı kararı ile İcra Tetkik Mercii kararını yerinde bularak İİK' nun 366 ve HUMK' nun 438. maddeleri uyarınca onanmasına karar vermiştir. Karara karşı oy yazan Üyeler H.Karakaş ve F. Kadı çoğunluktan farklı olarak; “ takip dayanağı çocukla şahsi münasebet tesisine ilişkin ilâmda, küçüğün 1-30 Ağustos tarihleri arasında, bakıp gözetmek sureti ile baba ile şahsi münasebetinin tesisine karar verilmiş ve bu karar gereğince de 4.8.2003 tarihli çocuk teslim tutanağında, küçük çocuğu 30.8.2003 tarihinde teslim etmeyi taahhüt eden babaya teslim işlemi icra müdürlüğüne yerine getirilmiştir. Taahhüt edilen günde çocuğun teslim edilmeyişi üzerine, ilâm borçlusu annenin birden çok başvurusu üzerine gidilen adreslerde çocuğun halasının beyanından anlaşıldığı üzere, bir ay kadar yanında kaldığı, daha sonra dedesi ile birlikte Antalya'ya okumaya gittiği gibi nedenlerle, çocuk anneye teslim edilmemiştir. Bunun üzerine, ilâm borçlusu anne ‘gece çocuğun evde bulunması’ ihtimaline binaen icra müdürlüğüne gece teslim işlemi yapılmasını talep etmiş, icra müdürlüğüne bu talebin reddi üzerine, merci nezdinde şikâyet etmiştir. Mercii de icra müdürlüğü işlemi yerinde bularak şikâyeti reddetmiştir. Öncelikle belirtelim ki, dairemizin süregelen içtihatlarında benimsendiği üzere, ilâma aykırılık kamu düzeni ile ilgili olduğundan bahisle bu husustaki şikâyetlerde süresiz şikâyet hakkı tanınmaktadır. Somut olayda gözlenen durum gerçekten takip alacaklısının ilâmı sonuçsuz bırakan, ilâma aykırı eylemdir. Bu nedenledir ki, bu eylemin varlığı doğrudan kamu düzenine aykırılık oluşturur. Nitekim Dairemiz 6.12.1982 tarih ve 8917/9125 sayılı kararında açıklandığı gibi, ‘bir hakkın kullanılmasını iyiniyetli olmayan çabalarla engelleyen çabalarla kimseyi yasa himaye etmez’ gerekçesine yer verilmiştir. Bu nedenledir ki, olayımızda kamu düzenine aykırılık ve suiniyetle çocuğu teslim etmeyen baba İİK' nun 51. maddesinde belirtilen haklardan yararlanamaz. Anılan maddede mal kaçırdığı anlaşılan borçlu hakkında geceleyin dahi haciz yapılabileceği öngörülmüş olmakla, menkul bir maldan çok daha yüce değerleri taşıyan küçük çocuğun zihinsel ve ruhsal gelişiminde etkili olacak düzenli bir aile yanında kalarak hayatının idamesi zorunlu olup somut olayda gözlendiği gibi bir ailesi olmayan babanın yakınlarının yanında belirli sürelerle kalması halinde dahi, İİK' nun 51. maddesindeki haktan yararlanılmaksızın ilâm gereği yerine getirilmelidir. Ayrıca mercii kararında ve çoğunluk görüşünde yer aldığı gibi, icrai işlem yapılan haksız eylemin karşılığı olup ilâmın sonuçlarını ortadan kaldırmaya yönelik alacaklı babanın fiiline engel olacak veya son verdirilecek bir başka anlatımla ilâm gereğini infaz ettirecek bir yol değildir gerekçesi ile mercii kararının bozulması” yönünde görüş bildirmişlerdir.

alacaklı çocuğu teslim almak ve teslim etmek için yaptığı giderleri üstlenmek zorundadır³⁹¹.

İlâmın yerine getirilmesi sırasında taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıklar icra mahkemesince çözümlenir³⁹². Takibe konu ilâmda lehine hüküm verilen taraf ile çocuğun belli bir tarihte kişisel ilişki kurmasına karar verilmesine rağmen, borçlu tarafın ilâmın yerine getirilmesini engellemesi sebebiyle kişisel ilişkinin ilâmda yazılı tarihte kurulamaması halinde, farklı bir tarihte ve yine ilâmda

³⁹¹ “Müşterek çocuk ile boşanmış eş arasında boşanma ilâmının üç numaralı bendinde belirtilen biçimde ve günlerde şahsi münasebet tesisine dair ilâm gereği borçluya 55 örnek icra emri tebliğ olunmuştur. Borçlunun itirazı mevcut değildir. İİK’ nun 25/a maddesi uyarınca borçlunun alacaklı boşanmış eş ile çocuğun şahsi münasebette bulunmasına mani olduğunu gösteren herhangi bir iddia ve delil yoktur. Buna rağmen her hafta alacaklının icra memurunu aracı kılmak sureti ile borçlunun adresine geldiği ve küçüğün baba alacaklıya teslim edildiği anlaşılmıştır. Adı geçen alacaklı memurluğa müracaatla çocuk teslimi sırasında beş sefer olmak üzere ödediği taksit ücret ve memur yolluğu olarak 6.000TL’ nin borçludan alınması için muhtıra çıkarılmasını, ödemediği takdirde haciz işlemine geçilmesini istemiştir. İcra memuru bu isteği anılan giderleri çocuğun annesinin ödeyeceğine ait kanunda bir açık hüküm olmadığı gerekçesi ile reddetmiştir. Bu karara yönelik şikâyet mercii önüne getirilmiş ve memur kararının iptaline dair mercii kararı temyiz olunmuştur. Çocukla şahsi münasebet tesisine dair ilâmın icrası İİK’ nun 25/a maddesi hükmü dairesinde yerine getirilir. **Şahsi münasebet tesisine dair infazın yerine getirilmesi için, diğer bir anlatımla çocuğun kendisinde bulunmayan tarafa teslimi için yapılan giderlerin kime ait olacağı noktasında çıkan uyuşmazlığın çözümlenmesi lazımdır. Şahsi münasebet tesisine yönelik giderlerin genel takip giderleri gibi düşünülmesi yerinde olmaz. BK’ nun 73. maddesinin 3 numaralı bendinde açıklandığı gibi anılan maddenin 1 ve 2 numaralı bentleri dışında kalan borçların borçlunun bulunduğu yerde ifa zorunluluğu vardır. Hal böyle olunca çocuğun nezdinde bulunduğu anne veya babadan alınıp diğer tarafa teslim işleminin çocuğun ve borçlu kişinin bulunduğu yerde gerçekleşmesi gerekir. O halde çocuğun diğer tarafla olan ilişkisini sağlamak için icra dairesine getirilmesi veya alacaklı olan ve talepte bulunan tarafın ikametgâhında teslim edilmesi düşünülemez. Zira bu düşünce tarzı çocuğun yararına ve her şeyde evvel korunması gereken sıhhi durumuna da uygun düşmeyecektir. O halde alacaklı anne veya baba çocuğun bulunduğu yere gitmek ve oradan çocuğu teslim almak ve yine aynı şekilde ve yerde teslim etmek yükümlülüğü altındadır. Hal böyle olunca alacaklı çocuğu teslim almak ve teslim etmek için yaptığı giderleri de üstlenmek zorundadır ve diğer taraftan isteyemez. Meğer ki teslim işlemine diğer tarafın yani çocuğun elinde bulunduğu ana veya babanın mani olduğu iddia ve ispat edilmiş olsun.** Olayda çocuğun annesi tarafından bir engelleme yapılmamıştır. Borçlu ana çocuğun teslimi için alacaklı babanın yaptığı giderleri bu durumda yüklenmek zorunda değildir. Mercii aksine olan görüşünde isabet yoktur. O halde mercii kararı bozulmalıdır” 12. HD, 19.03.1984, 638/3162 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). “Kadıköy 5.Aile Mahkemesi’nce verilen 27.12.2005 tarih, 2005/195-110 sayılı kararda, müşterek çocukla şahsi münasebet tesisine dair takibe konu edilen ilâmda; ‘davacı babanın her hafta pazar günü, sabah saat 10.00 ile akşam 16.00 saatleri arasında. Tarafların müşterek yakını davacının kardeşinin evinde, davalının da hazır bulunacağı ortamda görüşmeleri sureti ile’ kişisel ilişkinin belirlenmesine hükümlenmiştir. **Anılan kararda, müşterek çocuğun anne tarafından belirtilen yere götürüleceğine dair bir ibare bulunmamaktadır. Bu nedenle baba, çocuğu ile kişisel ilişkisini temin amacıyla yaptığı masrafları, ulaşım ve benzeri sair giderleri üstlenmek zorundadır. İlâmın infazının, borçlu tarafından engellendiği iddiası da kanıtlanmış değildir. Dayanak ilâmda yer verilmemesine rağmen müşterek çocuğun davalı borçlu tarafından getirilerek hazır bulundurulmasına dair takip talebi düzenlenmesi de, ilâma aykırılık teşkil etmektedir...**” 12. HD, 15.06.2006, 10187/12876 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁹² UYAR, Çocuk Teslimi, s. 9.

öngörülen zaman dilimi kadar kişisel ilişki kurulabilmesi gerekir. Böyle bir durumda borçlu ilâmın zamanında yerine getirilmesine kusurlu davranarak engel olduğu için kişisel ilişkinin gecikmiş olarak kurulmasına katlanmak zorundadır³⁹³.

İcra ve İflâs Kanunu'na 4949 sayılı Kanunla eklenen 25/b maddesi çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmlarda da uygulanır. Bu ilâmlar da, icra müdürü ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde ise bir eğitimcinin refakatiyle icra edilir.

Çocuğun, anne veya babası ile kişisel ilişki kurması, birlikte zaman geçirerek paylaşımlarda bulunması, sağlıklı bir ilişki içerisinde olması, çocuğun kişisel gelişimi ve sağlıklı bir birey olması için oldukça gereklidir³⁹⁴. Ancak çocukla anne veya babanın kişisel ilişki kurması sırasında, bunun genellikle boşanmanın sonunda

³⁹³ “Takip dayanağı ilâm çocuk ile alacaklı baba arasında şahsi ilişki kurulmasına dairdir. Bu tür ilâm hükmünü çocuğun reşit olmasına kadar devam ettirir. Taraflar ayrı yerlerde oturdukları takdirde senenin haziran ayının birinci gününden otuzuncu günü akşamına kadar müşterek çocukları Naile'nin anası tarafından babasına gönderilmek sureti ile babasıyla çocuk arasındaki şahsi münasebetin devam ettirilmesine karar verilmiştir. Alacaklı baba bu hükme dayanarak 21.05.1982 günü Ayvacık İcra Memurluğu'na başvurarak ilâmın icrasını istemiştir. 31.05.1982 tarihinde borçlu anaya icra emri tebliğ olunmuştur. Takibin kesinleşmesi ve icra erminin yerine getirilmemesi üzerine, 08.06.1982 tarihinde icra memuru borçlu ananın icra emri tebligatının yapıldığı ikametgâhına gittiğinde ana ve çocuk bulunamadığından ve nereye gittikleri bilinemediğinden işlemi yapılmamıştır. Bu durumda alacaklı babanın ilâmın infazı için zamanında ve usûlüne uygun başvurusuna rağmen, borçlu ananın ilâmda kendisine yüklenen mükellefiyeti yerine getirmemek ve bu yoldaki çabaları engellemek gayesi ile izini yok ettirmek sureti ile ilâmda yazılı şahsi münasebet tesisi için belirli sürenin geçmesini sağladığı anlaşılmıştır. Boşanma halinde, ana veya baba ile çocuk arasında şahsi münasebet kurulması MK'nun 148.maddesinde düzenlenmiştir. Kanun'un arzuladığı amaç, velayet hakkı kendisine bırakılmamış ana veya baba tarafından çocuğun kendisine verildiği günlerde, vücut ve ruh sağlığının geliştirilerek korunması, baba ve ana sevgisi, şefkat, ilgi ve ihtimamından yoksun bırakılmayarak yetiştirilmesidir. Bu itibarla ayrılacak zaman buna uygun ve yeterli olmalıdır. İlamda belirtilen süre de bu olguları geliştirmeye, korumaya ve bütünleştirilmeye yetecek uzunluktadır. **Bu sürenin borçlu ananın açıkça görülebilen çabaları ile geçirilmiş olması, yasanın amacına uygun olarak çocukla baba arasındaki şahsi münasebetin kurulmasını engellememelidir. Bir hakkın kullanılmasını iyiniyetli olmayan çabalarla engelleyen kimseyi yasa himaye etmez. İlamda belirtilen sürenin geçmesinde borçlu babanın kusuru yoktur. Babanın çocuğu kendi nezdinde bir ay süre ile tutması ilâm gereğidir. ... Davranışları ile ilâmın kendisine yüklediği vecibeyi yerine getirmediği gibi, zamanında infazı da engelleyen ana müşterek çocuğu ile babası arasındaki şahsi münasebetin gecikmiş olarak kurulmasına ve sonuçlarına katlanmak zorundadır.** Açıklanan durum karşısında, alacaklı babanın ilâmdaki tarihe göre zamanında ve usûlüne uygun olarak icraya başvurmuş olması borçlu ananın çocukla baba arasında şahsi münasebetin tesisini engeller biçimdeki himaye edilemeyecek ve iyi niyetten uzak çabası ile sürenin dolmuş olması gözetilerek memurluk kararının bozulmasına karar verilmesi gerekirken alacaklı babanın ilâmda belirtilen süre içinde talepte bulunmadığından bahisle şikâyetin reddi isabetsizdir” 12. HD, 06.12.1982, 8917/9125 (OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 422-423).

³⁹⁴ MAVİ, s. 269.

yaşanan bir süreç olması nedeniyle de çeşitli sorunlar yaşanabilir³⁹⁵. Bu sebeple, ilâmın icrası sırasında bir uzmanın bulunması çok büyük öneme sahiptir. Bu sayede icranın huzurlu bir ortamda gerçekleştirilmesi, çocuğun psikolojik olarak rahatsız edici unsurlardan etkilenmemesi sağlanabilecektir. İlâmın icrası sırasında uzman kişinin bulunmasını öngören, 25/b maddesinin gerekçesinde, “çocuğun ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de öngörülen yüksek yararının gözetilmesi ve ana babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana babanın ikisiyle de düzenli biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına, sözleşmenin 9’uncu maddesi uyarınca taraf devletlerinin saygı gösterecekleri esasına uyum sağlanması amacıyla, çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrasında icra müdürünün yanında bir uzmanın hazır bulundurulması zorunluluğu çocuğun psikolojik ve rahatsız edici unsurlardan etkilenmesinin önlenmesi” amacı ile hükmün düzenlendiği belirtilmiştir. Anlaşılacağı üzere, hükümde çocuğun kendi “yüksek yararına” aykırı olmadıkça anne ve babası ile kişisel ilişki kurma hakkının varlığından söz edilmektedir, yani kişisel ilişkinin kurulabilmesi için öncelikle çocuğun “yüksek yararı” gerekmektedir³⁹⁶. Kişisel ilişkinin kurulmasının, çocuğun yüksek yararına aykırı olup olmadığını tespit edebilecek kişi, icra sırasında hazır bulunan uzman kişidir. Ancak uzman kişinin, kişisel ilişki kurulmasının çocuğun yararına olmadığını tespit etmesi halinde, bunun ilâmın icrasına nasıl bir etkisinin olacağı Kanunkoyucu tarafından düzenlenmemiştir. Yargıtay, yakın tarihli bir kararında, uzman kişinin görevinin ilâmın icrası sırasında küçüğe psikolojik olarak destek olmaktan ibaret olduğunu, uzman kişinin “infazın çocuğu psikolojik açıdan olumsuz etkileyeceğine” dair beyanına itibar edilerek ilâmın yerine getirilmemesinin yasaya aykırı olduğuna işaret etmiştir³⁹⁷. Mevcut

³⁹⁵ MAVİ, s. 269-272.

³⁹⁶ MAVİ, s. 276.

³⁹⁷ “Takip dayanağı, Küçükçekmece İkinci Aile Mahkemesi'nin 2007/854 esas, 2008/755 karar sayılı 30.07.2008 karar tarihli ilamı ile boşanmaya, küçüğün velayetinin babaya bırakılmasına ve şikayetçi anne ile küçük arasında kişisel ilişki kurulmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. İİK' na 4949 sayılı Kanunla eklenen 25/b maddesine göre "çocukların teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrası, icra müdürüyle birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle yerine getirilir". Bu maddeye ilişkin hükümet gerekçesinde; "Çocuğun Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede öngörülen yüksek yararı ve Sözleşmenin 9. maddesinde yer alan ilkelere uyum sağlanması amacıyla çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların icrasında icra müdürünün yanında

yasal düzenleme karşısında Yargıtay' ın kararına katılmamak elde değildir. Ancak olması gereken hukuk bakımından, çocuk ile kişisel ilişki kurulmasında refakat edecek olan uzman kişinin icra sırasındaki rolü belirlenmeli ve etkinliği artırılmalıdır, ancak böylelikle söz konusu düzenleme ile elde edilmesi istenilen amaç gerçekleşebilecektir.

Çocukla kişisel ilişki kurulması hakkındaki ilâmlar, çocuk reşit oluncaya kadar uygulanma imkânına sahiptir³⁹⁸. Bu ilâmın icrası, belirli sürelerle tekrarlanan devamlı bir durumu içerdiğinden, borçlunun ilâmın icrasına engel olması halinde, alacaklı icra dairesinden her zaman ilâmın icrasını talep edebilecektir³⁹⁹.

hazır bulunabilecekler belirtilerek, çocuğun psikolojik yönden rahatsız edici unsurlardan etkilenmesinin önlenmesi amaçlandığı" açıklanmıştır. 11.12.1994 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 09.12.1994 tarih ve 4058 sayılı Kanun'la kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 9. maddesinde, yetkili makamlarca uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar verilmedikçe, çocuğun; ana babasından, onların rızası dışında ayrılmasının güvence altına alınacağı, ancak, ana babanın birbirinden ayrı yaşaması nedeniyle çocuğun ikametgâhının belirlenmesi amacıyla karara varılması gerektiğinde, bu tür bir ayrılık kararı verilebileceği ve ana babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana babanın ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterileceği düzenlenmiştir. İİK' nun 25/b maddesine ilişkin hükümet gerekçesi ve gerekçede atf yapılan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi birlikte değerlendirildiğinde; çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların icrasında icra müdürünün yanında sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın bulundurulmasıyla, velayetin kendisine bırakılıandan çocuğun alınıp, şahsi münasebet için diğer tarafa verilmesi sırasında çocuğun psikolojik yönden etkilenmemesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. ***Boşanma ilamı ile mahkemece velayeti babaya verilen küçüğün anneye kişisel ilişki kurması uygun görüldüğüne göre, görevi infaz işlemi sırasında yalnızca küçüğe psikolojik yardımda bulunmak olan uzmanın beyanına itibar edilerek infaz işleminin yapılmaması ilam hükmünü ortadan kaldırır nitelikte olduğu gibi, hükümet gerekçesinde atf yapılan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 9. maddesinde yer alan; "yetkili makamlarca uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar verilmedikçe" ve "çocuğun ana-babanın ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterileceği" hükümlerine de aykırıdır. Bir diğer ifade ile küçüğün anne veya babası ile kişisel ilişki kurmasına ancak mahkemece karar verilebilir.*** Bu nedenle İcra Müdürlüğüne, infazın çocuğu psikolojik açıdan olumsuz etkileyeceğine yönelik uzman beyanına itibar edilerek, çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamın yerine getirilmemesi yasaya aykırıdır" 12. HD, 09.06.2009, 4318/12326 (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası).

³⁹⁸ UYAR, Çocuk Teslimi, s. 9.

³⁹⁹ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZKAN/ÖZEKES, s. 412. "Takip mevzuu ilâmın konusu çocuk ile alacaklının görüşebilmek sureti ile münasebet tesisine mütedairdir. Bu gibi ilâmların hükmü çocuğun reşit olmasına kadar devam eder ve borçlunun bu münasebeti engellemesi halinde ilâmın icrası icra dairesinden istenebilir. Bu husus göz önünde tutulmaksızın ilâmın kesinleşmesi ile icraya konması arasında on sene geçtiğinden bahisle icranın geri bırakılmasına karar verilmesi kanuna aykırıdır" İİD. 05.12.1967, 11172/11142 (UYAR, İlâmlı Takipler, s. 266).

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmlarda da, çocuk teslimine ilişkin ilâmlarda olduğu gibi borçlunun, ilâmın gereğini yerine getirmemesi, çocuğu gizlemesi ya da başka bir şekilde ilâmın icrasına engel olması halinde alacaklının şikâyeti üzerine İcra ve İflâs Kanunu' nun 341. maddesine gereğince, altı aya kadar hapisle tazyikine karar verilir.

SONUÇ

İlâmlı icra takibi, cebrî icra hukukunda temel takip yoludur. Hakkı ihlâl edilmiş olan alacaklı öncelikle yargı organlarına başvurur, lehine bir karar verildiği takdirde borçludan bu karara uymasını bekler. Borçlu mahkûm edildiği edimi yerine getirmediği takdirde alacaklı icra dairesinden, elde ettiği ilâmın zorla yerine getirilmesini talep eder. İşte bir ilâm ve ya da ilâm niteliğindeki belgeye dayanan alacaklar için başvurulabilecek cebrî icra yolu, ilâmlı icra takibidir.

Alacaklı, para veya teminata ilişkin alacağı için dilerse, dava açıp bir ilâm almaya gerek olmadan ilâmsız icra yoluna başvurabilir. Ancak para veya teminattan başka alacaklar için, öncelikle dava açılıp bir ilâm elde edildikten sonra ilâmlı icra takibi yapmak gerekecektir. Para veya teminat alacakları için alacaklının ilâmlı icra veya ilâmsız icra yollarından birini seçme şansı varken, bunların dışındaki alacaklarda tek yol, ilâmlı icra takibi yapmaktır. İlâmsız icra yoluna başvurmak için alacaklının, alacağını bir ilâma dayandırması zorunlu olmadığı gibi, başka herhangi bir belgeye dahi ihtiyacı yoktur. Hatta alacaklının gerçekte bir alacağı olmasa bile ilâmsız icra yoluna başvurması mümkündür. Bu arada, hem takibe başvurmakta alacaklıya sağlanan kolaylık hem de daha çok para alacakları için takip hukukuna başvuruluyor olması sebebi ile ilâmlı icra takibine nazaran ilâmsız icra yolunun daha çok tercih edildiğini söylemeden geçmemek gerekir.

İlâmlı icra takibinin sekteye uğramadan ilerleyebilmesi için dayanağını teşkil eden ilâmların neler olduğu, hangi tür ilâmların bu takibe konu olabileceği önem arz etmektedir. Bir ilâmın, ilâmlı icra takibine konu olabilmesi için eda hükmü içermesi, yani borçluyu bir şey vermeye, yapmaya ya da yapmamaya mahkûm etmesi gerekir. Bir hukukî ilişkinin ya da hakkın varlığını veya yokluğunu tespit etmekten ibaret olan ya da bir hukukî ilişki kurmaya, bir hukukî ilişkiyi değiştirmeye ya da ortadan kaldırmaya yönelik hükümleri içeren ilâmlar, ilâmlı icra takibine dayanak teşkil edemeyecektir.

Kanunkoyucu, alacaklının ilâmlı icra takibine başvurabilmesi için her zaman bir ilâm elde etmesini şart koşmamıştır. İcra ve İflâs Kanunu'nda ve diğer kanunlarda sayılan ilâm niteliğindeki belgelerin varlığı halinde de alacaklı ilâmlı icra takibi yapabilecektir. İlâm niteliğindeki belgeler, icra edilebilirlikleri açısından ilâmlar ile aynı hukukî statüdedirler. İlâm niteliğindeki belgelerin, ilâmlar gibi hak sahibinin hakkını açık ve tereddüde yer bırakmayacak şekilde ortaya koymaları, bu belgelerin ortak özelliği olarak kabul edilebilir.

İlâmlı icra takibi ile ilâmsız icra takibi, takibin aşamaları bakımından birbirinden ayrılır. İlâmsız icra takibinde, takip talebi ile başlayan takip, ödeme emri; takibin kesinleşmesi; haciz, satış; paraların paylaşılması olarak devam eder. İlâmlı icra takibi ise, takip talebi; icra emri ve ilâmın icrası (zorla yerine getirilmesi) olarak üç aşamadan oluşur. Ancak ilâmlı icra takibi, para (veya teminat) alacağına ilişkin ise icra emrinden sonra takip, haciz; satış ve paraların paylaşılması olarak devam edecektir. İlâmlı icra takibi ile ilâmsız icra takibi arasındaki farklılıkların temelinde menfaat dengesinin yattığını söyleyebiliriz. Zira icra hukuku, bir taraftan alacaklının alacağına kovuşmasına hizmet ederken bir taraftan da, alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini korumaya çalışmaktadır. İcra hukuku kurallarımız ile bunun ne kadar gerçekleştirilebildiği tartışmalı olmakla birlikte amacın bu olduğunu (olması gerektiğini) belirtmek gerekir.

İlâmlı icra takibi, hem para (veya teminat) alacakları için hem de para dışındaki alacaklar için başvurulabilecek bir takip yolu olduğundan, kendi içinde takibin konusu bakımından; “para alacağı dışındaki ilâmların icrası” ile “para alacağına ilişkin ilâmların icrası” olmak üzere ikili bir ayrıma tâbi tutulabilir. Para alacağı dışındaki ilâmların icrası ise yine konusu bakımından ikiye ayrılabilir. İlâmlı icra takibinin konusu, taşınır teslimi; taşınmazın tahliye ve teslimi; bir işin yapılması veya yapılmaması ya da irtifak hakları ile gemi üzerindeki intifa haklarına ilişkin ise para dışında kalan malvarlığına ilişkin ilâmların icrası söz konusu olacaktır. Bunların dışında, çocuk teslimi ya da çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmlar ise, şahısvarlığına ilişkin ilâmlardır. Para dışında kalan malvarlığına ilişkin ilâmlar ile şahısvarlığına ilişkin ilâmlar, takibe konu olacak bakımından farklı takip türleri

olarak karşımıza çıksalar da prensip olarak aynı şekilde icra edilirler. Alacaklının ilâm ya da ilâm niteliğinde bir belge ile icra dairesine başvurusu ile başlayan icra takibi, borçluya icra emrinin gönderilmesi ile devam eder. İcra emrini tebliğ alan borçlu, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde ilâmın gereğini yerine getirmek zorundadır. Borçlunun ilâmı kendi rızası ile yerine getirmediği takdirde, ilâm zorla icra edilir. Para alacağı dışındaki tüm takip türleri bu aşamalardan geçer. Ancak takibe konu alacağın farklı olması sebebi ile takibin kesinleşmesinden sonraki aşamasında yani, ilâmın icrası safhasında farklılıklar ortaya çıkar.

KAYNAKÇA

AKINTÜRK Turgut, **Türk Medeni Kanunu**, C. II, 9. Bası, İstanbul 2004.

ANSAY Sabri Şakir, “Tespit Davaları”, **Adliye Ceridesi**, Y. 31, 1940, s. 70-86.

ARAR Kemal, **İcra ve İflâs Hükümleri**, Ankara 1944.

ARSLAN Tuğba, “İcra ve İflâs Hukukunda İcranın İadesi (m. 40/II)”
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dicle [Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü](#); Tez Danışmanı; Yrd. Doç. Dr. Mine Akkan)_Diyarbakır, [2006](#).

ATALAY Özcan, “Uygulamada Tespit Davası ve Dava Şartı”, **Ankara Barosu Dergisi 1979/3**, s. 29–43.

AYDINER Hidayet, “Terditli Dava Sahih Değil Midir”, **İstanbul Barosu Mecmuası S. VIII, Y. XII**, Ağustos 1938, s. 524-530.

AYDINLIYIM Suat, “İcrada Çocuk Teslimi ve Şahsi Münasebet Tesisi”, **Adalet Dergisi 1969/5**, s. 269 – 282.

BELGESAY Mustafa Reşit, **İcra ve İflâs Hukuku**, C. 1, Kısım I-II, Marifet Basımevi, İstanbul 1945. (İcra)

BELGESAY Mustafa Reşit, **İcra ve İflâs Kanunu Şerhi**, 2. Bası, Sucuoğlu Matbaası, İstanbul 1948. (Şerh)

BELGESAY Mustafa Reşit, **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, C. 1, 2. Bası, Güven Basımevi, İstanbul 1939. (Usûl)

BERKİ Ali Himmet, “Nihai Karar Ne Demektir?”, **Adalet Dergisi Y. 36, S. 5, Haziran 1945**, s. 447-452.

BERKİ D. Himmet, “Davanın Hitamı ve Sulh”, **Adliye Ceridesi Y. 28, S. 4, Ankara 1937**.

BERKİ Şakir, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, Ankara 1959.

BERKİN M. Necmeddin, **İcra Hukuku Dersleri**, Hamle Matbaası, İstanbul 1969 (İcra).

BERKİN M. Necmeddin, “Senetlerin Tanzimi ve Takip Hukuku Bakımından Ehemmiyeti”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası C. XIII, S. 2, 1947**, s. 622-656. (Senetler)

BERKİN M. Necmeddin, **İhtiyati Haciz, Hamle Matbaası**, İstanbul 1962. (İhtiyati Haciz)

BİLGE Necip/ÖNEN Ergun, **Medeni Yargılama Hukuku Dersleri**, 3. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1978.

BİLGE Necip, **Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri**, Ankara 1971.

BORAL Bedri, “Bir Hukuk Davasında Aleyhine Hüküm Verilmiş Bulunan Asile İzafeten Bu Davayı Takip Etmiş Olan Avukata İcra Emrinin Tebliği Halindeki Mesuliyetler”, **Ankara Barosu Dergisi Y. 1965, S. 3, s. 301-302**.

CENTEL Nur/ZAFER Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul 2008.

ÇETİNKAYA Mehmet, “İhtiyati Tedbirler”, **Adalet Dergisi 1972/11, Y. 63, s. 773-788**.

ÇİFTÇİ Pınar, “İcra Hukukunda Menfaat Dengesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dokuz [Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü](#); Tez Danışmanı; Doç. Dr. Muhammet Özokes) İzmir, [2008](#).

DELİDUMAN Seyithan, **Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukunda Noter Senetleri**, Notev, Ankara 2001. (Noter Senetleri)

DELİDUMAN Seyithan, “İlâm Niteliğinde Sayılan Noter Senetlerine Dayanarak Yapılan İlâmlı İcra Takibinde Takibin İcra Tetkik Merciiince Geri Bırakılmasının İstenmesi”, AÜHFD C. V, S. 1-4, 2001, s. 361-368. (Noter Senetlerinin Geri Bırakılması)

DOĞANAY İsmail, “Hangi Nevi Davalar Eda Davası Mahiyetindedirler?”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi C. XVII**, S. 4, Aralık 1994, s. 131-137. (Eda Davası)

DOĞANAY İsmail, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Tespiti Delaile Dair Hükümleri Üzerinde Bir İnceleme”, **Adalet Dergisi Y. 45, 1954/7**, s. 888-899. (Tespiti Delail)

EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 10. Bası, 2008.

ERİŞİR Evrim, İhtiyatî Tedbir Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Dokuz [Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü](#); Tez Danışmanı; Prof. Dr. Oğuz Atalay) İzmir, [2010](#).

ERKUYUMCU Müfik, “Delil Tespitine Müteallik Hükümler Üzerinde Bir İnceleme”, **Adalet Dergisi Y. 37, 1946/2**, s. 126-136.

ERMAN Eyüp Sabri, “Hüküm Nedir, Nasıl İttihaz ve Tefhim Olunmalıdır”, **Adalet Dergisi 1974/1**, Y. 65, s. 1-7.

ERTAŞ Şeref, Eşya Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara 2008.

GÖZLER Kemal, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Beşinci Baskı, Bursa 2008.

GÖZÜBÜYÜK Şeref, Yönetim Hukuku, 19. Bası, Ankara 2003.

HALMAN ÇETİN Emine, İcra Hukukunda Tahliye Davaları, İzmir 2007.

KARACA Ali, “İcrada Menkul Teslimi”, Adalet Dergisi 1947/11, s. 1023–1028. (Menkul teslimi)

KARACA Ali, İlâmlı İcra Takibatı, İstanbul 1949. (İlâmlı İcra)

KORKUSUZ Refik, İcra Hukuku ve Uygulaması, Roma Yayınları, Ankara 2004.

KURU Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, Türkmen Kitabevi, 2. Tıpkı Bası, İstanbul 2006. (El Kitabı)

KURU Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. II, 6. Bası, İstanbul 2001. (Usûl II)

KURU Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, 6. Bası, İstanbul 2001. (Usûl III)

KURU Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, 6. Bası, İstanbul 2001. (Usûl IV)

KURU Baki/BUDAK Ali Cem, Tespit Davaları, On İki Levha Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2010.

KURU Baki/**ARSLAN** Ramazan/**YILMAZ** Ejder, **Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı**, Değiştirilmiş 20. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2009. (Usûl)

KURU Baki/ **ASLAN** Ramazan/ **YILMAZ** Ejder, **İcra ve İflâs Hukuku**, Yetkin Yayınları, Gözden Geçirilmiş 23. Baskı, Ankara 2009. (İcra)

KENT Bülent, “Türk ve Alman Sayıştayları”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** C. XI, S. 1-2, Y. 2007, s. 981-1005.

MAVİ Ömer, “İcra Takibiyle Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasının Sebepleri, İcrada Uzmanın Rolü ve Çocuğun Durumu”, **TBB Dergisi** Y. 20 S. 74, Ocak-Şubat 2008 s. 269-281.

MUŞUL Timuçin, **Teorik ve Uygulamalı İcra ve İflâs Hukuku I**, İstanbul 2001.

OĞUZMAN Kemal/**ÖZ** Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 5. Bası, İstanbul 2006.

OLGAÇ Senai / **KÖYMEN** Haydar, **Kazai ve İlmî İctihatlarla Türk İcra ve İflâs Kanunu**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1965.

OSKAY Mustafa/**KOÇAK** Çoşkun/**DEYNEKLİ** Adnan/**DOĞAN** Ayhan, **İİK Şerhi**, C. 1, Ankara 2007.

ÖKTEM İmran, “Menfi Tespit Davası”, **Ankara Barosu Hukuk Dergisi** C. 3, S. 31-34, s. 36-37.

ÖKTEMER Semih, “Kira Parasının Tespiti Davalarına Ait İlâmların Yerine Getirilmesi”, **Adalet Dergisi** 1979/3-4, Y. 70, s. 151-161. (Kira Parası)

ÖKTEMER Semih, “Menfi Tespit Davası”, **Ankara Barosu Dergisi** 1973/1, s. 258-265. (Menfi Tespit)

ÖNEN Ergun, “Feragat ve Kabul Kesin Hüküm Teşkil Etmez”, **Ankara Barosu Dergisi** 1976/1, s. 26–39. (Feragat ve Kabul)

ÖNEN Ergun, **Medeni Yargılama Hukukunda Sulh**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1972. (Sulh)

ÖNEN Ergun, İnşai Dava, **Olgaç Matbaası**, Ankara 1981. (İnşai Dava)

ÖZBEK Veli Özer, **CMK İzmir Şerhi**, Seçkin Yayınları, Ankara 2005.

ÖZEKES, Muhammet, **İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyati Haciz**, Ankara 1999. (İhtiyati haciz)

ÖZEKES, Muhammet, **İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler**, Ankara 2009. (Temel Haklar)

PEKCANITEZ Hakan/**ATALAY** Oğuz/**ÖZKAN** Meral/**ÖZEKES** Muhammet, **İcra ve İflâs Hukuku**, Yetkin Yayınları, 7. Bası, Ankara 2009.

PEKCANITEZ Hakan/**ATALAY** Oğuz/**ÖZEKES** Muhammet, **Medenî Usûl Hukuku**, Yetkin Yayınları, 8. Bası, Ankara 2009.

POSTACIOĞLU İlhan E., **İcra Hukuku Esasları**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982. (İcra)

POSTACIOĞLU İlhan E., **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 6.Bası, İstanbul 1975. (Usûl)

POSTACIOĞLU İlhan E., “İcra İflâs Kanununun Muaddel Hükümlerine Göre Menfi Tespit Davası”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası** C. XXXII, S. 1, 1966, s. 824-845. (Menfi Tespit)

POSTACIOĞLU İlhan E., “İcra Emrinin Vekile Tebliği”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası** C. XIV, S. 1-2, 1948, s. 394-405. (İcra Emri)

REİSOĞLU Seza, **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara 1964.

RUHİ Ahmet Cemal, **Nafaka Hukuku**, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2005.

SERT Nemciye, “İcra-İflâs Hukukunda İlâmlı İcra Takibi ve Gösterdiği Özellikler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Tez Danışmanı: Doç. Dr. Seyithan Deliduman) Kocaeli, 2005.

SEVİG Vasfi Raşit, **Doktrin ve İçtihat Açısından Türk İcra ve İflâs Kanunu**, İş ve Ekonomi Matbaası, C. I, Ankara 1966.

SÜPHANDAĞ Yavuz, **İcra ve İflâs Hukukunda Uygulamalar**, Bilge Yayınevi, 4. Bası, Ankara 2008.

TANDOĞAN Haluk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C. II, 3. Bası, Ankara 1987.

TANRIVER Süha, “İcra ve Temyiz Kefaletleri”, **Ankara Barosu Dergisi** 1989/6, s. 972–979. (Kefalet)

TANRIVER Süha, “İlâmlı İcra Takibinin Dayanağı Olarak Re’sen Düzenleme Biçimindeki Noter Senetleri”, **Türkiye Noterler Birliği Dergisi** 1994/81, s. 3–8. (Noter Senetleri)

TANRIVER Süha, “Mahkeme Huzurunda Yapılan Kabuller”, **Ankara Barosu Dergisi** 1996/1, s. 28–38. (Kabul)

TANRIVER Süha, “Mahkeme Huzurunda Yapılan Sulhler”, **Makalelerim I**, Ankara 2005, s. 35–52. (Sulh)

TANRIVER Süha, **İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 1996. (İlâmlı İcra)

TANRIVER Süha, “İcranın İadesi (İİK m. 40)”, **Makalelerim I**, Ankara 2005, s. 278- 294. (İcranın İadesi)

THİLO Emile, [Çev. Selim Hakmen] “Sulh Akdi ve İptali”, **İzmir Barosu Dergisi** Y. 2, 1936/2-6, s. 188-194.

ULUKAPI Ömer, “Avukatlık Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair 4667 Sayılı Kanunla Getirilen İlâm Niteliğindeki Belge”, Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, İstanbul 2003, s. 447–460.

ULUSAN İlhan, “Maddi Hukuk ve Usul Hukuku Bakımından Sulh Sözleşmesi”, **Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi** Y. 5, 1971/7, s. 149-203.

UYAR Talih, **İcra ve İflâs Kanunu Şerhi**, C. 2, 2. Baskı, Ankara 2004. (Şerh)

UYAR Talih, **Gerekçeli-Notlu İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu (İİK 1-68 b)**, Feryal Matbaacılık, Ankara 1996. (Kanun)

UYAR Talih, **İcra Hukukunda İlâmlı Takipler**, 2. Bası, 1991.(İlâmlı Takipler)

UYAR Talih, “İlâm Niteliğindeki Belgeler”, **Ankara Barosu Dergisi** Y. 62, 2004/3, s. 69–82. (İlâm Niteliğindeki Belgeler)

UYAR Talih, “İcra Hukukunda Yürütmenin Durdurulması”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 2005/1, s. 227–293. (Yürütmenin Durdurulması)

UYAR Talih, “İlâmlı Takiplerin Yargıtay’dan Alınacak Yürütmenin Durdurulması (Tehiri İcra) Kararı İle Durdurulması”, **Ankara Barosu Dergisi** 1983/3–4, s. 60–69. (Tehiri İcra)

UYAR Talih, “Takip Konusu İlâmın Yargıtayca Bozulması Üzerine İcra Dairesince Yapılacak İşlem (İcranın Durdurulması – İcranın İadesi)”, **Ankara Barosu Dergisi** 1981/1, s. 33–40. (İcranın Durdurulması)

UYAR Talih, “İcra Tutanakları ve İşlevleri”, **İzmir Barosu Dergisi** Y. 69, S. 2, Nisan 2004, s. 131–141. (İcra Tutanakları)

UYAR Talih, “Çocuk Teslimine ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlâmların Uygulanması”, **Manisa Barosu Dergisi** S. 2, Y. 1, s. 7–9. (Çocuk Teslimi)

UYAR Talih, “Taşınır Teslimine İlişkin İlâmlı Takipler”,
<<http://www.talihuyar.com/dosyalar.asp?sayfa=10>> (erişim tarihi: 27.07.2009).
(Taşınır Teslimi)

UYAR Talih, “Bir Şeyin Yapılmasına İlişkin İlâmlı Takipler”,
<<http://www.talihuyar.com/dosyalar.asp?sayfa=10>> (erişim tarihi: 29.06.2010).
(Bir Şeyin Yapılması)

UYAR Talih, “4949 Sayılı, 17.7.2003 Tarihli; 5092 Sayılı, 12.2.2004 Tarihli; 5311 Sayılı 2.3.2005 Tarihli ve 5358 Sayılı, 31.5.2005 Tarihli İcra ve İflâs Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunların Getirdiği Yenilikler”,
<<http://www.talihuyar.com/dosyalar.asp?sayfa=4>> (erişim tarihi: 03.07.2010).
(Yenilikler)

UYAR Talih, **İcra Hukukunda Tahliye**, Şafak Basım ve Yayınevi Manisa
1981. (Tahliye)

UYAR Talih, “ İcra Hukukunda Takip Talebinin İçeriği ve İşlevleri”,
<<http://www.talihuyar.com/dosyalar.asp?sayfa=6>> (erişim tarihi: 04.09.2010).
(Takip Talebi)

UYAR Talih, “ İcra Hukukunda Tebligat”,
<<http://www.talihuyar.com/dosyalar.asp?sayfa=5>> (erişim tarihi: 04.09.2010).
(Tebligat)

ÜLKÜ, Nazlı Gören, “İcra Hukukunda Ödeme Emri”, Yayımlanmış Yüksek
Lisans Tezi, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Tez Danışmanı:
Prof. Dr. Kamil Yıldırım) Arıkan Yayınları, 2008.

ÜSTÜNDAĞ Saim, **İcra Hukukunun Esasları**, İstanbul 2004. (İcra)

ÜSTÜNDAĞ Saim, **Medeni Yargılama Hukuku**, 7.Bası, İstanbul 2000.
(Yargılama)

ÜSTÜNDAĞ Saim, **İhtiyati Tedbirler**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1981.
(İhtiyati Tedbirler)

YAVUZ Cevdet, **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, Yenilenmiş 5.
Baskı, İstanbul 2007.

YILMAZ Orhan, “Taşınmaz Mallara İlişkin Davalarda Sulh”, **Yargıtay Dergisi**
Y. 1976, s. 89-99.

YILDIRIM, M. Kamil, **İcra Hukuku Ders Notları**, 2. Baskı, Alkım Kitabevi,
İstanbul 2003.

YILMAZTEKİN Kadir Hasan, “İcra ve İflâs Suçlarında ve Bunlara İlişkin Yargılama Hukukundaki Yeni Boyut Üzerine Gözlemler (I)”, **Legal Hukuk Dergisi** Y. 4, S. 42, Haziran 2006, s. 1669-1696. (Suçlar I)

YILMAZTEKİN Kadir Hasan, “İcra ve İflâs Suçlarında ve Bunlara İlişkin Yargılama Hukukundaki Yeni Boyut Üzerine Gözlemler (II)”, **Legal Hukuk Dergisi** Y. 4, S. 43, Temmuz 2006, s. 2025-2036. (Suçlar II)

ZEYBEK Elvan, “Velayet Hakkının Kullanımı”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Tez Danışmanı: Yrd. Doç Dr. Mehmet İstemi), Ankara 2009.

EKLER

EK 1. Takip Talebi

Örnek No:1*

- 1-Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı, vergi kimlik numarası ve yerleşim yerindeki adresi, alacaklı yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye'de göstereceği yerleşim yerindeki adresi :
- 2-Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi, alacaklı tarafından biliniyorsa vergi kimlik numarası :
- 3-Takip terekeye karşı açılmışsa mirasçılarının, adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresleri :
- 4-Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün; alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi :
- 5-Taşınır rehni veya ipotekle temin edilmiş olan bir alacak talebinde rehd edilenin ne olduğu rehd edilen üçüncü şahıslar tarafından verilmiş veya mülkiyeti üçüncü şahsa geçmiş ise adı ve soyadı, rehd edilen şey üzerinde, sonra gelen rehin hakkı varsa bu hakka sahip olan kişinin adı, soyadı, yerleşim yerindeki adresi :
- 6-Takip, ilâma veya ilâm hükmündeki belgeye müstenit ise ilâm veya belgeyi veren makamın adı, ilâm veya belgenin tarihi, numarası ve özeti :
- 7-Adî veya hasılat kiralalarına ait takip talebi :
- 8-Tevdi edilen senet (Police, emre muharrer senet, çek) in tarih ve numarası, özeti, senede dayalı değilse borcun sebebi :
- 9-Alacaklının takip yollarından hangisini seçtiği :

Yukarıdaki () bentte yazdığım hakkımın alınmasını talep ederim.
(İİK m.8, 58)

...../...../.....
Alacaklı veya
Vekilinin İmzası

*:Bu örnek, bu Yönetmelikten önceki uygulamada kullanılan Örnek 48'e karşılık gelmektedir.

Ek 2. Taşınır Teslimine ve Taşınmazların Tahliye ve Teslimine İlişkin İcra Emri

T.C.
Örnek No : 2*
..... İcra Dairesi
Dosya No :

TAŞINIR TESLİMİNE VEYA TAŞINMAZ TAHLİYE VEYA TESLİMİNE İLİŞKİN

İCRA EMRİ

- 1-Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi; alacaklı yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye'de göstereceği yerleşim yerindeki adresi :
- 2-Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi, alacaklı tarafından biliniyorsa vergi kimlik numarası :
- 3-İlâmı veren mahkeme ve ilâmın tarih ve numarası :
- 4-Talebin neden ibaret olduğu :
-
-

Yukarıda yazılı işbu icra emrinin tebliği tarihinden itibaren (7)gün içinde (tahliye) ve teslim etmeniz; bu müddet içinde (tahliye) ve teslim etmezseniz icra mahkemesinden veya yargılamanın yenilenmesi yolu ile ait olduğu mahkemeden yahut Yargıtay'dan icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirmezseniz İcra İflâs Kanununun 24 ve 26 ncı maddeleri gereğince ilâm hükmünün zorla icra olunacağı, (teslimi emredilen mal yedinizde bulunmazsa, ilâmda yazılı değerinin, taşınır malın değeri ilâmda yazılı olmadığı halde veya ihtilaf halinde, icra müdürü tarafından haczin yapıldığı tarihteki rayice göre takdir olunan değerinin alınacağı, bu değer de ödenmediği takdirde ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın haciz yolu ile icra olunacağı) ihtar olunur.

(İİK m.24, 26)

...../...../.....
İcra Müdürü
Mühür ve İmza

*: Bu Örnek, bu Yönetmelikten önceki uygulamada kullanılan Örnek 54'e karşılık gelmektedir.

Ek 3. Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İcra Emri
T.C.

Örnek No:3*

..... İcra Dairesi

Dosya No :

ÇOCUK TESLİMİ VEYA ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ
KURULMASINA İLİŞKİN İCRA EMRİ

- 1-Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi, alacaklı yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye'de göstereceği yerleşim yerindeki adresi :
- 2-Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı soyadı ve yerleşim yerindeki adresi, alacaklı tarafından biliniyorsa vergi kimlik numarası :
- 3-İlâmı veren mahkeme ve ilâmın tarih ve numarası :
- 4-Talebin neden ibaret olduğu :

Teslimi hükmolunan çocuğu işbu icra emrinin tebliği tarihinden itibaren (7) gün içinde teslim etmeniz; küçüğün ilâm hükümleri dairesinde lehine hüküm verilen ile kişisel ilişki kurulmasına engel olmamanız; aksi halde çocuk nerede bulunursa bulunsun İcra ve İflâs Kanununun 25/25-a maddesi gereğince ilâm hükmünün zorla icra olunacağı; ilâmın icrası sırasında çocuk gizlenir veya kişisel ilişki kurulmasına engel olunursa aynı Kanunun 341 inci maddesindeki cezanın uygulanacağı ihtar olunur.

(İİK m.25, 25a)

.../.../.....
İcra Müdürü
Mühür ve İmza

*: Bu örnek, bu yönetmelikten önceki uygulamada kullanılan Örnek 55'e karşılık gelmektedir.

Ek 4. Para veya Teminat Verilmesine; Bir İşin Yapılmasına veya Yapılmamasına; İrtifak Hakları ile Gemi Üzerindeki İntifa Haklarının Kaldırılmasına, İlişkin İcra Emri T.C.

Örnek No : 4-5*

.....İcra Dairesi

Dosya No :

PARA BORCUNA VEYA TEMİNAT VERİLMESİNE VEYA BİR İŞİN YAPILMASINA VEYA YAPILMAMASINA, İRTİFAK HAKKININ VEYA GEMİ ÜZERİNDEKİ İNTİFA HAKKININ KALDIRILMASINA İLİŞKİN İLÂMLARIN YERİNE GETİRİLMESİNDE

İCRA EMRİ

- 1-Alacaklı ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı, vergi kimlik numarası ve yerleşim yerindeki adresi, alacaklı yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye'de göstereceği yerleşim yerindeki adresi :
- 2-Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi, alacaklı tarafından biliniyorsa vergi kimlik numarası :
- 3-Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün; alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi :
- 4-Takip terekeye karşı açılmışsa mirasçılarının adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresleri :
- 5-İlâmı veren mahkeme ve ilâmın tarih ve numarası :
- 6-İlâm veya belgeye dayalı olarak istenen alacağın veya teminatın; yapılması veya yapılmaması istenen işin; kaldırılacak veya yükletilecek irtifak hakkının veya gemi üzerindeki irtifak veya intifa hakkının neden ibaret olduğu ve faizi :

A)Yukarıda yazılı borcu (teminat) işbu icra emrinin tebliği tarihinden itibaren (7) gün içinde ödemeniz (vermeniz); İcra ve İflâs Kanununun 32 nci maddesi gereğince ve bu süre içinde borcu (teminatı) ödemez. (vermez) iseniz, icra mahkemesinden veya Yargıtay'dan veya yargılamanın yenilenmesi yolu ile ait olduğu mahkemeden icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirmediğiniz takdirde cebri icra yapılacağı; yine bu müddet içinde 74 üncü madde gereğince mal beyanında bulunmanız beyanda bulunmaz veya hakikata aykırı beyanda bulunursanız 337 nci madde gereğince hapis ile cezalandırılacağımız,

B) Yukarıda yazılı işi işbu icra emrinin, tebliği tarihinden itibaren süre içinde yapmanız, aksi halde, 30 uncu madde gereğince ilâm hükmünün icra yerine getirileceği; iş yalnız tarafınızdan yapılmasına dair ise bu süre içinde yapılmaması halinde 343 üncü maddedeki cezayı gerektireceği,

C)Yukarıda yazılı işin süre içinde yapılmaması, aksi halde 343 üncü maddedeki cezayı gerektireceği,

D)Yukarıda yazılı işin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâm hükmü yerine getirildikten sonra, ilâm hükmünü ortadan kaldıracak bir eylemde bulunursanız mahkemeden ayrıca hüküm almaya gerek kalmadan, önceki ilâm hükmünün tekrar zorla yerine getirileceği,

E)Yukarıda yazılı irtifak hakkını veya gemi üzerindeki intifa hakkının icra emrinin tebliği tarihinden itibaren (7) gün içinde yüklemeniz (kaldırmanız), aksi halde ilâm hükmünün zorla yerine getirileceği ve ilâm hükmüne muhalefetin ayrıca İcra ve İflâs Kanununun 343 üncü maddesindeki cezayı gerektireceği, ihtar olunur. (İİK m.30, 31, 32)

...../...../.....
İcra Müdürü
Mühür ve İmza

